Denise, Claud.

THESAURUS
SACERDOTUM
ET
CLERICORUM.

VENETIIS
MDCCCXXII.
Curti Typ. & Ed.

Pone Thesaurum tuum in præceptis Altissimi,
& proderit tibi magis quam aurum.

Eccli. c. 29, v. 14.

CLERO ROBORETANO

ANTONIUS ROSMINIUS DIACONUS

IN XP. S.

Quum hujus opellæ ex divinis Litteris atque Patrum sententiis in Dei administrorum commodum compactæ (pluries licet editæ) exemplaria desiderari cognoverim; per vobis gratum futurum existimavi; optimi Sacerdotes cæterique Clerici omnes, si tam aptus aureusque libellus typis denuo mandaretur. Quod propterea curavi faciendum: magnum enim præbet parvum opus Sacerdotali animo pabulum, piisque lectionibus mentem elevat, delectat, & roborat. Enimvero incumbere lectioni *ecclesiasticum virum decet jussu apostolico* (*), *eique non humanæ, imo vero divinæ:*

. . . . . . nam cibus illi
Et vita & requies Deus est,

(*) *I. Timot. IV.*

quemadmodum de Augustino Prosper canit (*). Editionem itaque vestræ dedico sanctimoniæ; munusculum ut accipiatis tamquam meæ in ipsam signum venerationis. Vos ipsos vero, qui tum doctrina tum religione in tridentino diœcesi præfulgitis, decoremque spectatæ vitæ a majoribus acceptum semper retinuistis, Dominus in dies magis faciat numero spiritu ac virtute augmentare; meque tam præclaro consortio non indignum reddat; quod, vobis expostulantibus, ab ipso expecto. Valete.

Roboreti VI. Kal. Novembrias
A. R. S. M. DCCC. XX.

(*) *De ingratis v.* 94. 95.

COLLECTOR

PIO LECTORI.

Grandis dignitas Sacerdotum, ita S. Hieronymus, *sed grandis ruina si peccent. Lætemur ad ascensum, sed timeamus ad lapsum. Non est tanti gaudii excelsa tenuisse, quanti mœroris de sublimioribus corruisse.* Sacerdotis igitur, lector benevole, perpende munus, quando *officium istud agitur quidem in terra*, ait S. Chrysostomus, *sed cælestibus negotiis continetur. Non enim homo, non Angelus, non Archangelus, non quævis alia creatura, sed ipse Spiritus Sanctus hoc munus instituit, atque adhuc manentes in carne, ministerio fungi præstitit Angelorum.*

Quidni ergo Angelicam æmulabitur sanctitatem, puritatem, diligentiam, qui ad tantam tamque sublimem dignitatem, & ad onus ipsismet Angelicis humeris formidandum, vel se comparat, vel se a Deo vocatum & electum recogitat? Eo spectat, religiose lector, hic Thesaurus, ut scilicet ad eximias muneris partes viam tibi ape-

riat, & quasi manu te deducat ad hæc penetralia, virtutesque tam sanćto officio, tamque sublimi maxime congruas adipiscaris.

Hæc erit igitur in disponendo opusculo nostri studii ratio.

1. Quoniam *Justus ex fide vivit*, ut nempe omnia opera tua in charitate fiant, subjicitur tibi Exercitium diurnum ad omnes diei aćtiones pie dirigendas & instituendas.

2. Quoddam tibi exhibetur Speculum, in quo præcipua quæ ad pietatem accendendam, Ecclesiasticumve decus ampliandum media conducunt, ex Scriptura, SS. Patribus, Conciliorum sanćtionibus concinnata & veluti depićta reperies: his accedent Monitiones S. Caroli Borromæi ad Sacerdotes & Clericos, in IV. Concilio Mediolanensi adumbratæ.

3. Cum præstantissimum Sacerdotis munus sit offerre sacrosanćtum Missæ sacrificium, de eo copiosius disseritur; ejusdem ritus & ceremoniæ indagantur & enucleantur juxta placita rerum liturgicarum peritorum, imprimisque Summi Pontificis Benedićti XIV. in præclaro traćtatu de Sacrificio Missæ. Item & suppetunt tibi meditationes de præcipuis Christi in Eucharistia dotibus, ac orationes ante & post Sacrum, ex SS. Patribus depromptæ, quibus & præ-

parationem, & gratiarum actionem pie persolvas.

Denique cum Apostolus nos admoneat videre vocationem nostram, os Domini interrogare te oportet, ut scias, ait S. Bernardus, *an vocatus veneris, & vocatus a Deo, cujus nimirum hæc vocatio est*. Quod ut facilius præstes, subjicitur tibi ad calcem operis parvum Officium, pro obtinenda a Deo gratia perfecte cognoscendi excellentiam Ministerii Ecclesiastici, illudque rite adimplendi.

Nostrum qualemcumque laborem in conservando & adornando isto Thesauro, æquo animo suscipe, benevole lector; & ab affectu sinceræ tuæ pietatis, tuique progressus spiritualis maxime studioso profectum crede; ad majorem ejus honorem cui servire regnare est, cuique Laus & Gloria per infinita sæculorum sæcula. Amen.

Ne Libri te pigeat, amice lector, latine scripti. Hac lingua patres nostri usi sunt, hac Ecclesia utitur, hanc turpe est a Clerico vel a Sacerdote ignorari. An nescis, qui Latine non intelligeret, indignum fore, ut vel ad Minores Ordines promoveretur? Perspicuum nimis est (utinam non neglectum!) Synodi Tridentinæ Decretum, sess. 23. c. 11. *Minores Ordines iis, qui saltem Latinam linguam intelligant..... conferantur.*

PARS PRIMA.

EXERCITIUM DIURNUM.

IN (a) *omnibus operibus tuis præcellens esto*. Ad istum apicem pervenies, si, juxta normam ab Apostolo præscriptam, (b) *omne quodcumque facis in verbo & in opere, omnia in nomine Domini Jesu Christi* studeas facere, sine intermissione orans & levans puras manus Deo in omni loco. Huic assequendo fini comparatum est præsens exercitium diurnum, quod tibi suppeditat methodum omnibus diei actibus pie instituendis & dirigendis perutilem.

Monitum tamen te velim, optime lector, hoc Exercitium non ea mente fuisse adornatum, ut ad ea omnia quæ continet, singulis diebus præstanda, tete adstringas; sed ut illud repetitis vicibus attente legendo, tuum paulatim piis affectibus in eo subjectis animum imbuas, qui pro data occasione, nec sine magno animæ tuæ emolumento, veluti sponte postmodum erumpent.

MANE SURGENDO.

℣℣. Ecce ego quia vocasti me. 1. *Reg.* 3.

Domine, quid me vis facere? *Act.* 9.

Loquere, Domine, quia audit servus tuus. 1. *Reg.* 3.

Doce me facere voluntatem tuam, quia Deus meus es tu. *Ps.* 142.

Quid mihi est in cœlo, & a te quid volui super terram, Deus cordis mei, pars mea Deus in æternum? *Ps.* 72.

(a) *Eccli.* 33. (b) *Coloss.* 3.

Induendo Vestes.

℣℣. Nox præcessit, dies autem appropinquavit; abjiciamus ergo opera tenebrarum, & induamur arma lucis, sicut in die honeste ambulemus. *Rom.* 13.

Exue me, Domine, veterem hominem cum actibus suis, & indue me novum hominem, qui secundum Deum creatus est in justitia & sanctitate veritatis. *Ephes.* 4.

Indue me armaturam Dei, ut possim stare ad versus insidias diaboli. *Ephes.* 6.

Recita sequentes Psal. de Laudibus Dominicæ.

Psal. 62. Deus, Deus meus, ad te de luce vigilo.
Cantic. Benedicite omnia opera Domini Domino.
Psal. 148. Laudate Dominum de cœlis.

Orationes.

DOmine, Deus omnipotens, qui ad principium hujus diei nos pervenire fecisti, tua nos hodie salva virtute: ut in hac die ad nullum declinemus peccatum, sed semper ad tuam justitiam faciendam nostra procedant eloquia, dirigantur cogitationes & opera. Per Dominum &c.

DIrigere & sanctificare, regere & gubernare dignare, Domine Deus Rex cœli & terræ, hodie corda & corpora nostra, sensus, sermones & actus nostros in lege tua, & in operibus mandatorum tuorum: ut hic & in æternum, te auxiliante, salvi & liberi esse mereamur, Salvator mundi. Qui vivis & regnas &c.

PAter luminum, a quo omne datum optimum, & omne donum perfectum descendit, concede propitius ut non defrauder a die bono, & per-

ticula boni doni non me prætereat. Da spiritum bonum; ut videam quomodo caute ambulem, non quasi insipiens, sed ut sapiens, redimens tempus, quoniam dies mali sunt. Per Dominum &c.

ORATIONI MENTALI VACANDUM.

CUm anima Sacerdotis, & Clerici Altare sit in quo jugiter ardere debet ignis divini amoris, hunc ignem nutriri par est (a) *subjiciendo ligna mane per singulos dies.* Nimirum vel aliquam Dei perfectionem, aliquodve religionis nostræ mysterium contemplando, vel quasdam veritates afflante Spiritu sancto prolatas mente revolvendo.

Multi tam docte quam pie, hujuscemodi meditationum argumenta digesserunt, ad quæ recurrere juvabit; interim ne tempus orationis inaniter teras, probatam methodum accipe.

Methodus Orationis mentalis.

Oratio Mentalis est mentis ad Deum per pium & humilem affectum elevatio, ad exhibendum supremo Numini religionis nostræ famulatum, divinumque ejus poscendum auxilium, ut ex sancto hujusmodi commercio meliores ipsique gratiores efficiamur.

Tres veluti partes in ea distiguuntur. Præparatio, Corpus, & Conclusio.

I.

In Præparatione tria præstanda.

1. Coram Deo te sistere debes fidei actu, firmiter credendo eum ubique esse præsentem, in

(a) *Levit. 6.*

loco in quo degis versari; ipso denique intimo tuo tibi esse intimiorem: quo inducaris ad supremum Religionis cultum illi præstandum, & cum summa reverentia in conspectu hujus divinæ Majestatis perseverandum.

2. Confitere te indignum esse qui divino fruaris colloquio, tum quia e nihilo es, tum quia in Deum sæpius deliquisti; delicta igitur tua actu contritionis expungere coneris; & ut securius coram Deo consistas, (a) *vestibus valde bonis* fratris tui natu majoris, seu pretiosis meritis Domini nostri J. C. indutus appare, per ipsum & cum ipso & in ipso orans Patrem cœlestem, ut copiosam tibi omnium bonorum spiritualium benedictionem impertiri dignetur.

3. (b) *Quia non sumus sufficientes cogitare aliquid a nobis, quasi ex nobis;* & (c) *quid oremus sicut oportet nescimus*, Spiritus Sancti auxilium supplex deposce; (d) *ut ipse adjuvet infirmitatem tuam, & postulet pro te gemitibus inenarrabilibus.*

II.

Orationis Corpus in tria dividitur Puncta.

In primo. Meditationis argumentum considerare juvat respectu Christi Domini, attendendo quid cogitaverit, dixeritve, aut fecerit circa præsentem materiam, ipsius dicta, vel gesta, vel animi sensus adorando, & cum sincera grati animi testificatione laudando & amplexando; quibus actibus adjungi poterunt pii affectus admirationis, lætitiæ, compassionis, &c. prout instituti ratio postulaverit; insuper sanctissimæ Trinitati adorationem, & cætera religionis obsequia impendere

(a) *Genes.* 27. (b) 2. *Cor.* 3.
(c) *Rom.* 8. (d) *Ibid.*

curabis; maxime si vel aliquam Dei perfectionem, vel aliquam ejus Personam contempleris.

In secundo Puncto. 1. Meditationis propositum versa quantum ad te pertinet; nimirum quid ad tuum profectum spiritualem sit fugiendum, quidve præstandum sit perpendendo. Ut vero efficacius & vitium declinare, & virtutem amplecti valeas, omni momentorum pondere animum tuum preme, & adige ad eas, in præsenti negotio, partes adimplendas, quæ tui sunt officii.

2. Confer tuam agendi rationem cum tuis obligationibus, seria tecum reputans, num in hac parte muneri tuo defueris: hæc vero disquisitio amplam tibi peccatorum lapsumve segetem patefaciet; ex quibus humilior factus, noxas præteritas repetitis contritionis actibus absterge: pudore suffusus pro misera animæ tuæ præsenti conditione, ad emendationem vitæ tuæ pro viribus te accinge; cæterosque affectus elice, peractis jam considerationibus consentaneos.

3. Tandem præterita peccata tua mente revolvens; præsentisque infirmitatis tibi conscius; hoc solum habeas residui ut oculos tuos ad Deum dirigas, supplex auxilium gratiæ ejus imploraturus, quo ad meliorem frugem te recipias. Ut autem istud impetres, ad merita Christi Domini confuge, insuper patrocinium sanctissimæ Dei Genitricis, Angeli tui Custodis, & Sanctorum, in penuriæ tuæ subsidium, abs re non erit adhibere.

In tertio Puncto. Ut singularis illa, qua Deus te misericorditer prævenit, gratia, in te vacua non sit; bona tibi statue proposita, eaque subjectæ meditationi & egestati tuæ congrua: ne autem in fumum evanescant, non tantum generalia sint, sed specialia, tempori, loco, & circumstantiis in quibus versaris accommodata: efficacitate sua omnibus prævaleant impedimentis, & ad le-

gitima te adigant adhibenda perfectionis media: demum ea ipsa comitentur, & tuæ levitatis bene cauta suspicio, & firma in Deum fiducia.

III.

In Conclusione, tria pariter præstanda.

1. Grates Deo pro collatis tibi ab ipso in hacce meditatione beneficiis persolvendæ.

2. Venia pro omnibus mentis evagationibus exoranda.

3. Rogandus Deus ut sanctis tuis faveat propositis, diemque, vitam, & tuæ mortis horam ipse fortunare dignetur.

Ut vero, sicuti ait Psalmista, (a) *reliquiæ cogitationis diem festum agant tibi*, ex piis affectibus, sanctisve cogitationibus, quibus in oratione permotus fuisti, quemdam veluti fasciculum spiritualem sæpius per diem aspirandum tibi compones.

Absoluta denique oratione, fidissimæ Dei Genitricis tutelæ te commendabis: rogans eam, ut sancta tua proposita, omnemque orationis fructum in te conservet, & ad hunc finem recitabis orationem *Sub tuum præsidium &c.*

ORATIO

Ad invocandum in se vitam D. N. J. C.

O Jesu vivens in Maria, veni & vive in famulo tuo, in spiritu sanctitatis tuæ, in plenitudine virtutis tuæ, in perfectione viarum tuarum, in veritate virtutum tuarum, in communione mysteriorum tuorum; dominare omni ad-

(a) *Ps.* 73.

versæ potestati, in spiritu tuo, ad gloriam Patris. Amen.

Notanda quædam ad optatum fructum ex Oratione reportandum.

1. (a) *Ante Orationem præpara animam tuam,* cordis munditia, fuga peccati, aberrantes sensus tum internos tum externos recolligendo, & unam Dei gloriam, ac proprium profectum spiritualem intendendo. Tum orationis argumentum prospice, pridie ad vesperum illud attente legendo, & mane postero hujus præcipua capita summatim mente revolvendo.

2. Ipso orationis tempore necessum non est omnes methodi actus percurrere, sed si in aliqua consideratione, vel sancta affectione utiliter distinearis, tamdiu in his persevera, quamdiu afflabit Spiritus Sanctus: insistendum tamen est potissimum postulationibus, affectibus, & propositis, in quibus orationis summa consistit.

3. Post orationem (b) *omni custodia serva cor tuum*, ne fructus orationis evanescat; noli statim vehementiori ardore curis externis incumbere: & identidem sancta tua proposita animo revolve, ut ea pro opportunitate ad praxim redigere coneris.

HORÆ CANONICÆ RITE PERSOLVENDÆ.

Quisquis ad laudes Deo, nomine Ecclesiæ, peragendas deputaris; pensare debes diligenter quam copiosa, & in toto vitæ decursu & in mortis articulo te maneat meritorum seges, si

(a) *Eccli.* 18. (b) *Prov.* 4.

tuas in tam præstanti officio partes exequaris. Quam terribilia vero tibi impendant maledicta, (a) *si opus Dei facias negligenter*! Noli igitur cursim & perfunctorie angelicum istud munus obire; sed omnes animi vires recollige, ut illud *digne*, *attente & devote* valeas adimplere.

1. *Digne*, videlicet *Deo*, (b) *in quem Angeli desiderant prospicere*, nec tamen suo te dedignatur gratificari colloquio.

Christo Ecclesiæ Sponso, qui licet in cœlestibus constitutus, partes advocati nostri, ut tradit (c) B. Joannes, etiamnum agens, preces supplicationesque tuas, nomine sponsæ suæ præstitas, Deo Patri non cessat offerre.

Sanctis, quorum victorias & triumphos recolis, cum quibus cœlesti propemodum coaptatus collegio, voce concordi divinos hymnos decantas.

Sacris Eloquiis quæ per os tuum assumis, in quibus suppetit tibi laudum thesaurus Deo condignarum; etenim, juxta sancti Augustini dictum, (d) ut bene ab homine laudetur, laudavit semetipsum Deus; & ideo quia dignatus est se laudare, invenit homo quemadmodum laudet eum.

Vocatione, qua, ut sanctus asserit Chrysostomus, (e) pro universo terrarum orbe legatus intercedis, deprecatorque apud Deum adstas: ut hominum omnium, non viventium modo, sed etiam mortuorum peccatis, propitius esse dignetur.

2. *Attente*, non tantum lingua, sed & mente & spiritu psallendo, ut præcipiebat Apostolus.

Lingua, nimirum verba sancta non deglutiendo, media non præcidendo, ut admonet sanctus

Ver-

(a) *Jer.* 48. (b) 1. *Petr.* 1.
(c) 1. *Joan.* 2.
(d) *Præf. in Psal.* 144.
(e) *Lib.* 6. *Sac. c.* 4.

Bernardus, (a) nec integra transiliendo; sed viri-li, ut dignum est, & sonitu & affectu voces Sancti Spiritus depromendo.

Mente; quomodo enim, ait sanctus Cyprianus, (b) te audiri a Deo postulas, cum te ipsum non audias? Vis esse Deum memorem tui, cum tu ipse memor tui non sis? Adjunge igitur ad verba, cogitationem eorum quæ Psalmo significantur. ,, Ora, inquit S. Augustinus, (c) si ,, Psalmus orat; geme, si gemit; si sperat, ,, spera; time, si timet; gaude, si gratulatur,,.

Plurimum etiam juvabit, vel præstantiora Dei beneficia mente recolere, vel aliqua Religionis mysteria meditari: præsto habes seqnentibus versibus septem præcipua passionis Christi capita, singulis horis canonicis accommodata.

Matutina *ligat Christum qui crimina solvit.*
Prima *replet sputis; causam dat* Tertia *Mortis.*
Sexta *cruci nectit; latus ejus* Nona *bipertit.*
Vespera *deponit; tumulo* Completa *reponit.*

3. *Devote.* Neque enim vocis duntaxat modulatione & mentis attentione, sed devotione cordis debitum tuæ servitutis pensum absolvere par est. *Divinis* igitur accensus eloquiis, omnes ex corde tuo pietatis & religionis affectus exæstuent.

Humilitatis nempe, quoniam (d) *Respicit Dominus in orationem humilium, & non spernit precem eorum.*

Contritionis, quia (e) *non est speciosa laus in ore peccatoris.* Ad eum enim spectat ista Spiritus Sancti objurgatio: (f) *Quare tu enarras justitias meas, & assumis testamentum meum per os tuum?*

Fidei & Spei, etenim, sponsore Christo, (g)

(a) *Ser.* 47. *in cant.* (b) *De Orat. Dom.*
(c) *In Psalm.* 30.
(d) *Ps.* 101. (e) *Eccli.* 15. (f) *Ps.* 49.
(g) *Marc.* 11.

Quidquid orantes petieritis, credite quia accipietis, & fiet vobis.

Charitatis demum, non enim clamans sed amans cantat in aure Dei. Dilata ergo cor tuum, & exopta omnes religionis & amoris affectus in te colligere, quibus Angeli & Sancti omnes in cœlis effervescunt, & animæ justorum in terra inflammantur. Provoca illos dicendo cum Psalmista: (a) *Magnificate Dominum mecum, & exaltemus nomen ejus in idipsum*; vel accine illis, repetendo istud Apocalypsis sacrum *Epinicion:* (b) *Dignus es, Domine Deus noster, accipere laudem, & gloriam, & honorem, & virtutem, & benedictionem, quia tu creasti omnia &c.*

Ad hos devotionis sensus percipiendos maxime proderit, hunc versum *Gloria Patri* &c. pronunciare, veluti thema & compendium omnis religiosi cultus qui sanctissimæ Trinitati vel jam exhibitus, vel persolvendus est per infinita sæculorum sæcula.

ANTE EGRESSUM E DOMO

Hos versiculos mente revolve.

Mitte, Domine, Angelum tuum qui præcedat me, & custodiat in via. *Exod.* 23.

Cohibe pedes meos ne oberrent in plateis civitatis. *Eccli.* 9.

Averte oculos meos ne videant vanitatem. *Ps.* 118.

Averte faciem meam a muliere compta, ne forte scandalizer in decore illius. *Eccli.* 9.

Obtura aures meas ut non exaudiam vocem incantantium, & venefici incantantis sapienter. *Psal.* 57.

(a) *Ps.* 33. (b) *Apoc.* 4.

Præsta ut aspectu & auditu justus sim, habitans inter eos, qui de die in diem animam justam iniquis operibus cruciant. 2. *Pet.* 2.

IN IPSO TEMPLI INGRESSU,

Ausculta Christum tibi ex intimo Sacrario dicentem.

PAvete ad Sanctuarium meum. Ego Dominus, *Lev.* 26.

Cum summa humilitate responde:

℣℣. Quam terribilis est locus iste: non est hic aliud nisi domus Dei & porta cœli. *Genes.* 28.

Et quis poterit stare in conspectu Domini Dei sancti hujus? 1. *Reg.* 6.

Iniquitatem si aspexi in corde meo, non exaudiet Dominus. *Psal.* 65.

Domine, averte faciem tuam a peccatis meis, & omnes iniquitates meas dele. *Psal.* 50.

Adorabo ad Templum sanctum tuum in timore tuo. *Psal.* 5.

Introibo in domum tuam in holocaustis, reddam tibi vota mea quæ distinxerunt labia mea. *Psal.* 65.

Ego autem ad Dominum aspiciam, & expectabo Deum Salvatorem meum. Audiet me Deus. *Mich.* 7.

Methodum audiendæ Missæ, item & Exercitium sanctissimæ communionis, abunde suppeditabit altera Pars hujus opusculi; interea candidatos Sacerdotii memores esse velim istius S. Concilii Tridentini sententiæ; Sess. 23. c. 11. de Reformatione.

Ita de gradu in gradum ascendant, ut in eis cum ætate, vitæ meritum & doctrina major accrescat; quod & bonorum morum exemplum, & assiduum in Ecclesia ministerium, atque major erga Presbyteros & superiores Ordines reverentia, & crebrior quam antea Corporis Christi communio maxime comprobabunt.

POST MISSAM

Actus Consecrationis.

O Domine, quia ego servus tuus & Filius ancillæ tuæ, abrenuntio Satanæ & omnibus operibus ejus, & omnibus pompis ejus: tu solus Deus cordis mei & pars mea Deus in æternum, tu solus pars hæreditatis meæ & calicis mei, tu es qui restitues hæreditatem meam mihi. Suscipe ergo solus universam libertatem meam; accipe memoriam, intellectum, voluntatem, sanitatem, vitam, famam. Quidquid habeo mihi largitus es; id totum tibi restituo, ac tuæ prorsus trado voluntati gubernandum. Amorem tui solum cum gratia tua mihi dones, & dives sum satis; nec quidquam ultra posco.

Oratio ad Christum.

DOmine Jesu Christe, qui cum dilexisses tuos qui erant in mundo, in finem dilexisti eos: concede nobis ut jugi sacrificio recolentes exitum

conversationis tuæ, te videamus in forma Dei pium remuneratorem, quem habuimus in forma servi misericordem convivam & fratrem. Qui vivis &c.

Oratio Sancti Bernardi ad beatissimam Virginem.

MEmorare, o piissima Virgo Maria, non esse auditum a sæculo, quemquam ad tua currentem præsidia, tua implorantem auxilia, tua petentem suffragia, esse relictum. Ego tali animatus confidentia, ad te, Virgo Virginum Mater, curro, ad te venio, coram te gemens peccator assisto; noli, Mater Verbi, verba mea despicere, sed audi propitia & exaudi. Amen.

Monstra te esse Matrem,
Sumat per te preces,
Qui pro nobis natus
Tulit esse tuus.

Post regressum in domum.

℣. Vivit Dominus, quoniam custodivit me Angelus ejus, & hinc euntem, & ibi commorantem, & inde huc revertentem. *Judith.* 13.

Oratio.

ABsconde me, Domine, in abscondito faciei tuæ a conturbatione hominum. Protege me in tabernaculo tuo a contradictione linguarum, quoniam diminutæ sunt veritates a filiis hominum; & quoniam vidi iniquitatem & contradictionem in civitate; die ac nocte circumdabit eam super muros ejus iniquitas, & labor in medio ejus & injustitia; & non defecit de plateis ejus usura &

dolus: vana locuti sunt unusquisque ad proximum suum: labia dolosa in corde & corde locuti sunt. Domine Pater & dominator vitæ meæ, ne derelinquas me in consilio eorum: nec sinas me cadere in illis. Per Dominum &c.

PIIS LECTIONIBUS

Ac potissimum Scripturæ Sacræ intendendum.

ATtende (a) *Lectioni*, *exhortationi*, *& doctrinæ*, ait Apostolus ad Timotheum: *insta in illis: hoc enim faciens*, *& teipsum salvum facies*, *& eos qui te audiunt*.

Primo. Quidem *teipsum salvum facies*. Quid enim sanctius, quid ad salutem magis proficuum, quam Deum ispum, quam amicos Dei & Sanctos audire conversantes, & cœlesti illorum frui colloquio? Porro vivunt isti in operibus suis. Sancti & amici Dei sibi ipsis superstites, hic loquuntur & silent; hic audiuntur & tacent; hic interrogantur & muti respondent. Ipsi te docebunt, inquit S. Isidorus Hispal. (b) quid caveas; tibi ostendent quod teneas, quo tendas, quo sensus & intellectus augeatur: multum proficies eorum opera assidue versando; quia vita viri justi, pergit (c) Theodulphus Aurelian. Lectione instruitur, ornatur, & munitur a peccato, juxta illum qui dicebat: *in* (d) *corde meo abscondi eloquia tua ut non peccem tibi*. Hæc sunt enim arma, lectio videlicet & oratio, quibus diabolus expugnatur; hæc sunt instrumenta quibus æterna beatitudo acquiritur: his armis vitia comprimuntur; his alimentis virtutes nutriuntur.

(a) 1. *Tim.* 4. (b) *De contempt. Sæc.*
(c) *Capit. c.* 3. (d) *Ps.* 118.

Sed quid de Scripturis sacris eloquar, quæ sunt, ut testatur (a) S. Greg. Magn. Epistola quædam omnipotentis Dei ad creaturam suam, in qua supremi illius numinis arcana reserantur? In ipsis multa ac varia recondita sunt salutis adminicula. Ignoras viam quam capere debes? (b) *Lucerna pedibus tuis verbum Dei;* ad fulgorem luminis hujus incede, & securus ad metam pervenies. Insurgunt passionum procellæ, & animam conturbant? (c) *Sermo Dei vivus & efficax, penetrabilior omni gladio ancipiti, pertingens ad divisionem animæ ac spiritus, compagum quoque & medullarum.* Extrahe gladium istum, & omnes cupiditatum radices resecabis. Supervenit aliqua prava cogitatio, & animum ad turpia sollicitat? Assume tubam, ait (d) S. Ephrem, Scripturas videlicet sacras; quemadmodum enim tuba sonans congregat milites, sic & divinæ Scripturæ ad nos clamantes cogitationes nostras congregant ad timorem Dei. Inter varia quibus distraheris implicamenta, animæ tuæ te fugit status & conditio? Adhibe Scripturam sacram: ibi te totum, inquit (e) S. Prosper, velut in speculo quodam refulgente considerans, quod in te pravum deprehenderis, corriges; quod rectum est, tenebis; quod deforme, compones; quod pulchrum, excoles; quod sanum, servabis; quod infirmum, corroborabis.

At vero ut ex sanctis tuis Lectionibus salutares illos fructus reportes, ausculta S. (f) Bernardum suadentem tibi, ut ex eis quæ legeris, aliquid quotidie in ventre memoriæ dimittatur, quod fidelius digeratur, & sursum revocatum,

(a) *Lib.* 4. *Epist. Ep.* 84. (b) *Ps.* 118.
(c) *Hebr.* 4. (d) *Serm. de patientia.*
(e) *De vita contemp.*
(f) *Ad Fratres De Monte Dei c.* 10.

crebrius ruminetur quod proposito conveniat, quod intentioni proficiat, quod detineat animum, ut aliena cogitare non libeat. Noli demum (a) *auditor* vel lector *obliviosus esse*, *sed factor operis*: *non enim auditores* aut lectores *legis justi sunt apud Deum*, *sed factores legis justificabuntur*. Illum potius imitare Diaconum, S. Ephrem dico, qui pingebat actibus paginam quam legerat. *Ennod. in ejus vita.*

Secundo. Sed & eos qui te audiunt salvos facies. Postquam enim meditatus fueris sapientiam, (b) *lingua* tua *loquetur judicium; eructabit cor tuum verbum bonum.* Tunc (c) *amplecteris eum qui secundum doctrinam est fidelem sermonem*, tunc *potens eris exhortari in doctrina sana*, *& eos qui contradicunt arguere. Omnis* siquidem (d) *Scriptura divinitus inspirata*, non tantum *te instruet ad salutem*, sed & *utilis* erit *ad docendum*, *ad corripiendum*, *ad erudiendum in justitia*, *ut perfectus sit homo Dei*, *ad omne opus bonum instructus*. Sermo tuus sale isto condiatur, & bene sapidus erit, quando scilicet dices quod ex divina Lectione didiceris, non quod præsumptione humani sensus inveneris. Ex Scriptura a Spiritu Sancto afflata, veluti ex communi quodam sanitatis fonte, remedia vitiis omnibus curandis idonea depromes. Exacuuntur in te malevolæ peccatorum linguæ, ingeminantur flagella? (e) *habens solatio sanctos Libros*, (f) *in patientia possidebis animam tuam*: Sacerdos Dei Evangelium tenens, & Christi mandata oustodiens, occidi potest, vinci non potest. Sit igitur semper in manibus tuis, & diu noctuque mente revolvatur; (g) tenenti codicem somnus obrepat,

(a) *Jacob.* 1. (b) *Ps.* 36. (c) *Tit.* 1.
(d) *Timoth.* 3. (e) *Machab.* 12. (f) *Luc.* 21.
(g) *S. Hier. Epist. ad Eustoch.*

& cadentem faciem pagina sancta suscipiat. Faxit Deus ut de te prædicetur, quod de Nepotiano testatur idem (a) S. Hieronymus: Lectione assidua, & meditatione diurna, de pectore suo fecit Christi Bibliothecam.

Oratio ante Lectionem veteris Testamenti.

COnfitebor tibi, Pater, Domine cœli & terræ, quia abscondisti hæc a sapientibus & prudentibus, & revelasti ea parvulis: ecce puer parvulus & ignorans egressum & introitum meum; sonet ergo vox tua in auribus meis; aperi mihi cor intendere his quæ ad nostram doctrinam scripta sunt: ciba me pane vitæ & intellectus, & aqua sapientiæ salutaris pota me; ut non te derelinquam fontem aquæ vivæ, fodiamque mihi cisternas dissipatas quæ continere non valent aquas. Sint castæ deliciæ meæ scripturæ tuæ, nec fallar in eis, nec fallam ex eis; sint in lege tua voluntas & meditatio mea die & nocte, & ero tanquam lignum quod plantatum est secus decursus aquarum, quod fructum suum dabit in tempore suo. Per Dominum &c.

Oratio post Lectionem veteris Testamenti.

DEus, qui dedisti mihi cum gaudio suscipere verbum tuum, da virtutem retinendi illud in corde bono & optimo, & fructum afferendi in patientia; ut non auditor obliviosus factus, sed factor operis, obtineam benedictionem servi boni & fidelis, qui cognovit voluntatem Domini sui, & præparavit & fecit secundum voluntatem ejus. Per Dominum &c.

(a) *In Epitaph. Nepot. ad Heliodor.*

Oratio ante Lectionem novi Testamenti.

JEsu, lux vera, qui illuminas omnem hominem venientem in hunc mundum, scio quia ex Deo venisti magister, & viam Dei in veritate doces. Verba quæ locutus es nobis spiritus & vita sunt. Sed quis est dignus aperire librum & solvere signacula ejus? Nonne tu qui occisus es, & redemisti nos Deo in sanguine tuo? Da mihi ergo nosse mysterium regni Dei & investigabiles divitias tuas; explica mihi omnes thesauros sapientiæ Dei in te absconditos; sermo tuus capiat me, lucerna sit pedibus meis, & lumen semitis meis; donec aspiret dies, & inclinentur umbræ. Qui vivis & regnas &c.

Post Lectionem novi Testamenti.

℣℣. Hæc verba fidelissima sunt & vera.
Nunquam locutus est homo, sicut hic homo.
Credo, Domine, adjuva incredulitatem meam.
Domine, ad quem ibimus? Verba vitæ æternæ habes.

Oratio.

SAlvator noster, cujus apparuit benignitas & humanitas, erudiens nos ut abnegantes impietatem & sæcularia desideria, sobrie, & juste, & pie vivamus in hoc sæculo; concede, ut qui te similem nobis foris agnovimus, per te intus reformari mereamur. Qui vivis &c.

STUDIO INCUMBENDUM.

QUanta virum Ecclesiasticum urgeat studii indefessi necessitas, haud ægre perspiciet quicumque ad hæc minitantia Dei verba serio atten-

derit: (a) *Quia tu scientiam repulisti, repellam te ne sacerdotio fungaris mihi*, quisquisve istud Apostoli præceptum auscultaverit: (b) *Si quis videtur Propheta esse, cognoscat quæ scribo vobis.... Si quis autem ignorat, ignorabitur.* Revera, iniquit idem Gentium doctor: (c) *Presbyteri duplici honore digni habeantur;* modo tamen *bene præsint, maxime si laborent in verbo & in doctrina.* Verum quomodo recte præerunt, quo pacto ad dispensationem verbi & doctrinæ sese conferent, (d) *Si filios Heli, filios Belial* male æmulantes, *nescierint Dominum, neque officium Sacerdotum ad populum?* Nonne magis ex illorum inscitia, & Religioni vulnus lethiferum infligetur, & populi strages infanda subsequetur, & gravissimum ipsismet impendebit exitium?

Dico Sacerdotum ignorantiam esse Religionis vulnus: namque (e) *scientiam non habentes discernendi inter sanctum & profanum*, haud dubie sanctuarium Dei polluetur, mensa ejus despectui habebitur, mysteria sancta conculcabuntur, & plenissima gratiæ dissipabuntur fluenta. Ipsi demum idola facti in domo Domini, plebem sibi commissam in multiplicem veluti idolatriam de turbabunt. Quemadmodum enim, inquit (f) Petr. Damian. per Sacerdotum imperitiam, quos post captivitatem Israelitici populi Rex Assyriorum in urbibus Samariæ constituerat, factum est quod Scriptura testatur, (g) *unaquæque gens fabricata est Deum suum, posueruntque eos in fanis excelsis*, ita nunc per Pseudo-sacerdotum ignorantiam fieri dolemus, ut scilicet alii, quorum Deus ven-

(a) *Oseæ* 4. (b) 1. *Cor.* 1. (c) 1. *Timoth.* 5.
(d) 1. *Reg.* 2. (e) *Lev.* 10.
(f) *Opus* 26. *contra inscit. Cler.*
(g) 4. *Reg.* 17.

ter est, luxuriam colant; alii avaritiam, quæ est idolorum servitus, venerentur; alii rapinis sacrilega devotione deserviant; & sic diversis criminibus, tanquam simulachris & sculptilibus obsequium servitutis impendant.

Hinc claret quam horrenda populo sibi ipsis commisso strages immineat: audiamus Isaiam cladem istam graphice depingentem (a) *speculatores ejus cæci ... canes muti non valentes latrare ... ipsi pastores ignoraverunt intelligentiam.* Porro quid fiet? *Omnes in viam suam declinaverunt, unusquisque ad avaritiam suam.* Jam antea dixerat (b): *Propterea captivus ductus est populus meus, quia non habuit scientiam, & nobiles ejus interierunt fame, & multitudo ejus siti exaruit: propterea dilatavit infernus animam suam, & aperuit os suum absque ullo termino.* Nonne etiam ad hos Clericos & Sacerdotes otio torpentes spectat & istud ejusdem Prophetæ vaticinium (c)? *Omne caput languidum, & omne cor mœrens.* En desidia & langüore in Clero, qui, teste S. Greg. Magn. pars est membrorum Christi prima, qualis ruina totum corpus invasura sit, enuntiant verba proxime sequentia: *A planta pedis usque ad verticem non est in eo sanitas, sed vulnus & livor & plaga tumens, non est circumligata, neque fota oleo, nec curata medicamine.*

Quam grave igitur manet eos exitium? nonne supremus Pastor de manu Pastorum illorum sanguinem gregis sui requiret? nonne ipsos, ovibus deperditis, vel inedia confectis, animarum suarum jacturam facere oportebit? ita profecto, Domino apud Matth. inclamante (d): *cæcus si cæco ducatum præstet, ambo in foveam cadunt.* Nimirum

(a) *Isa.* 5. (b) *Ibid.* (c) *Ibid.* 1.
(d) *Matth.* 15.

dum imperita manu flagitiosorum vulnera curare præsumunt, ipsi se cruentant, & vitiorum sordibus quas abstergere satagunt coinquinantur. Imo, ut Beatus ait Laurent. Justinian. (a), ignorantes discernere inter lepram, & lepram, nescientes qualitates criminum, quantumque Deo displiceant, sine profectu pœnitentis, proprio seipsos mucrone interimunt.

Verumtamen, inquit Apostolus, (b) *si quis se existimat scire aliquid, nondum cognovit quomodo oporteat eum scire.*

(c) Quicumque igitur, pergit S. Thomas, hæc verba commentans, habet scientiam, & non modum ea utendi, habet scientiam insufficienter. Modus sciendi, inquit post S. Bernardum, est ut scias *Quo ordine; quo studio; quo fine scire quæque oporteat.*

1. *Quo ordine; ut id prius quod maturius ad salutem.* (d) *Contentiones & pugnas legis devita*, inquit Apostolus, *sunt enim inutiles & vanæ.* Profundiora Religionis mysteria ad trutinam rationis ne expendas; ausculta istud Spiritus Sancti oraculum. (e) *Altiora te ne quæsieris, & fortiora te ne scrutatus fueris . . . multos supplantavit suspicio illorum.* Hoc ipsum est quod præmonuerat in libro Proverb.: (f) *Sicut qui mel multum comedit non est ei bonum, sic qui scrutator est majestatis opprimetur a gloria.* In hujusmodi quæstionibus, (g) *ne transgrediaris terminos antiquos quos posuerunt patres tui.* Insiste igitur Apostoli consilio. (h) *Dico*, inquit, *per gratiam quæ data est mihi, omnibus qui sunt*

(a) *De spirituali animæ inter. num.* 15.
(b) 1. *Cor.* 8.
(c) *In cap.* 8. 1. *Cor.*
(d) *Tit.* 3. (e) *Eccli.* 3. (f) *Prov.* 5.
(g) *Ibid.* 22. (h) *Rom.* 12.

inter vos, non plus sapere quam oportet sapere, sed sapere ad sobrietatem.

2. *Quo studio: ut id ardentius, quod efficacius ad amorem.* Noli igitur oscitanter ad studium te conferre, *sed amplectere eum qui secundum doctrinam est fidelem sermonem.* Quid est amplecti? inquit Doctor Angelicus in hunc textum intendens. (a) Certe aliquid amplectens, illud diligenter constringit, & amplexus fit ex dilectione: oportet igitur te scientiæ inhærere cum amplexu, id est, firma adhæsione animi & cordis dilectione, sed ita ardenter ut etiam efficaciter ad amorem, Jesum quærendo in libris, ut factitabat S. Augustinus. Attende Apostolum, qui licet raptus fuisset *usque ad tertium cœlum, ubi audivit arcana verba quæ non licet homini loqui*, aiebat, (b) *Non judicavi me scire aliquid inter vos, nisi Jesum Christum, & hunc crucifixum.* Et rursum (c) *& si habuero prophetiam, & noverim mysteria omnia, & omnem scientiam... charitatem autem non habuero, nihil sum.* Nimirum ea sola utilis est scientia, qua a Deo cognoscaris; porro (d) *Si quis diligit Deum, hic cognitus est ab illo.*

3. *Quo fine: ut non ad inanem gloriam*, pergit Doctor Angelicus, *vel curiositatem velis scire aliquid, sed ad ædificationem tui & proximi.* Noli igitur, ait Apostolus, (e) *intendere fabulis & genealogiis interminatis, quæ quæstiones magis præstant quam ædificationem, quæ est in fide.* Qui hujusmodi vacant ii sunt, de quibus itidem ait, (f) *semper discentes, & numquam ad scientiam veritatis pervenientes.* (g) Æmulare,

(a) *In cap.* 1. *Tit.*
(b) 1. *Cor.* 2. (c) *Ibid.* 13. (d) *Ibid.* 8.
(e) 1. *Tim.* 1. (f) 2. *Tim.* 3.
(g) *Epit.* 114.

inquit Petr. Blesens. ejusdem Apostoli consilio, charismata meliora, & in corde tuo devoret draco Moysis draconem Pharaonis; id est, veritatis scientia, scientiam vanitatis; non enim ascendet in montem, neque stabit in loco sancto ejus qui in vano accepit animam suam. Noli demum de tua doctrina altum sapere, sed time: (a) *servus qui cognovit voluntatem Domini sui & non fecit, vapulabit multis*. Verbo dicam, omni studio tuo satage ut sis lucerna ardens & lucens in domo Domini: (b) est enim, ait S. Bern. tantum lucere vanum, tantum ardere parum: lucere & ardere perfectum sit. Cæterum si labor terret, merces invitet. (c) *Qui* enim hac doctrina *docti fuerint, fulgebunt quasi splendor firmamenti, & qui ad justitiam erudiunt multos, quasi stellæ in perpetuas æternitates.*

Oratio ante studium.

DEus scientiarum, Domine, sapientiæ dux, & sapientium emendator, qui doces hominem scientiam, & linguas infantium facis disertas; & *qui* scientiam repellentes repellis, ne sacerdotio fungantur tibi. Mitte sapientiam de cœlis sanctis tuis, & a sede magnitudinis tuæ, ut mecum sit & mecum laboret; ut sciam quid acceptum sit apud te: nam & si quis erit consummatus inter filios hominum, si ab illo abfuerit sapientia tua, in nihilum computabitur. Da mihi intellectum, ut mihi attendens & doctrinæ, devitem profanas vocum novitates, & oppositiones falsi nominis scientiæ, fiamque operarius inconfusibilis recte tractans verbum veritatis, potens exhortari in doctrina sana, & eos qui contradicunt arguere.

(a) *Luc.* 12.
(b) *Serm. in Nat. S. Jo. Bapt.* (c) *Dan.* 12.

Da mihi scientiam Sanctorum; scire etiam supereminentem scientiæ charitatem Christi; & idoneum fac me Ministrum Novi Testamenti, ad dandam scientiam salutis plebi tuæ, ut cognoscant te solum Deum verum, & quem misisti Jesum Christum. Per eumdem &c.

Post studium.

NOn sinas me, Domine, inflari scientia quæ destruetur, sed da caritatem ædificantem quæ nunquam excidit, ut non evanescem in cogitationibus meis, nec judicem me scire aliquid inter homines, nisi Jesum Christum, & hunc crucifixum. Per Dominum &c.

CIBI SUMPTIO SOBRIE
& pie instituenda.

SIve (a) *manducatis, sive bibitis*, inquit Apostolus, *omnia in gloriam Dei facite*. In hunc scopum collineabis, si refectionem tuam moderetur numeris omnibus completa sobrietas, informet vero pietas, bene sibi ipsi provida.

Nimirum, quod prius spectat, „ quinque nos „ modis, ait S. Gregorius (b) gulæ vitium ten„ tat: aliquando nempe indigentiæ tempora præ„ venit; aliquando vero cibos lautiores quærit: „ aliquando quælibet sumenda sint, præparari ac„ curatius expetit: aliquando in ipsa quantitate „ sumendi mensuram moderatæ refectionis exce„ dit: nonnumquam vero, & abjectius est quod „ desiderat, & tamen in ipso æstu immensi desi„ derii deterius peccat.

(a) 1. *Cor.* 10. (b) *Lib. Mor. c.* 27.

Hæc

Hæc omnia exemplis illustrat idem S. Doctor. „ Mortis sententiam patris ore Jonathas meruit, „ quia in gustu mellis constitutum edendi tempus „ antecessit. Et ex Ægypto populus eductus in „ eremo occubuit, quia despecto manna, cibos „ carnium petiit, quos lautiores putavit. Et pri- „ ma filiorum Heli culpa suborta est, quod ex „ eorum voto, Sacerdotis puer non, antiquo „ more, coctas vellet de sacrificio carnes accipe- „ re, sed crudas quæreret quas accuratius exhi- „ beret. Et cum ad Jerusalem dicitur, (a) *hæc* „ *fuit iniquitas Sodomæ sororis tuæ, superbia,* „ *saturitas panis & abundantia*, aperte ostendi- „ tur, quod idcirco salutem perdidit, quia cum „ superbiæ vitio mensuram moderatæ refectionis „ excessit. Et primogenitorum gloriam Esau „ amisit, quia magno æstu desiderii vilem cibum, „ scilicet lenticulam concupivit, quam dum pri- „ mogenitis prætulit, quo in illam escam appetitu „ anhelaret, indicavit. „ Hæc omnia versiculus sequens complectitur.

Præpropere, laute, nimis, ardenter, studiose.

Primo vitio medeberis, si juxta regulam a Cassiano (b) propositam hanc tibi cautionem indicaveris, ut non potus quidquam, non esus ulla oblectatione devictus, ante communem refectionis horam, extra mensam percipere tibimet prorsus indulgeas; sed ne refectione quidem transacta, ex his præsumere tibi quantulumcumque permittas. Rationem hanc affert; qui enim gulæ superfluos appetitus inhibere non potuit, quomodo æstus carnalis concupiscentiæ valebit extinguere? Et qui non valuit passiones in propatulo sitas parvasque compescere, quomodo occultas, nulloque

(a) *Ezech.* 16.
(b) *Lib.* 5. *de Spiritu Gastrimargiæ.*

hominum teste prurientes, moderatrice discretione, poterit debellare?

Secundum & tertium vitium præoccupabis, si præscriptum ejusdem (a) Cassiani secutus, pro conditionis tuæ modulo & decoro, eligas cibum, non tantum qui concupiscentiæ flagrantis æstus temperet, minusque succendat; verum etiam qui ad parandum sit facilis, & quem ad comedendum opportuniorem vilioris pretii compendium præstet. Ergone patrimonium quod sibi Christus tam laboriose comparavit, epulando splendide deglutires? Istud emit Salvator colaphis & flagellis, inquit B. Petrus Damianus, & tu consumes illud cyathis & scutellis? ipse morte crucis, tu in luxu carnis?

Aliquando tamen charitas persuadet, ut de consueta severitate aliquid remittamus ad recreandos hospites, vel necessitudine nobis conjunctos, quorum conversatio nobis proficua est, vel quibus consuetudine nostra prodesse possumus; nonnumquam & necessitas & obsequium majoribus debitum exigunt, ut lautioribus mensis assideamus; sed quando hujusmodi respectus absunt, quantum in nobis est, hujusmodi lautitias, & condimentorum elaboratas blanditias, ut voluptatis illecebras repudiare debemus.

Quartum gulæ morbum curabis, si tantum cibi sumas, quantum ad vires corporis, pro ratione status & officii quod exerces, corroboranda satis fuerit; quod quidem experientia magistra disces & observabis (b). Ita tradit B. Basilius: Quoniam, inquit, innatum nobis corporis vehiculum, neque nimis laxando fræna, neque rursus immodice illa retinendo, ad virtutis cursum producere oportet: idcirco & corporum status & habitus

(a) *De Spiritu Gastrimargiæ c. 23.*
(b) *Lib. de vera Virginit.*

explorare conveniet, ut valido quidem ac vegeto corpori fræna immittamus, & per inediam redundantiam caloris arceamus: senili vero & frigescenti, cibi potusque adjumentum ad sustentandas vires ingeramus.

Quintum denique gulæ vitium refrænabis, si nimiam cupiditatem coerceas, quæ tam in vili quam in pretioso potest esse edulio; aliqua mora, ut suadet Clem. Alex. intemperantiam cohibens. Etenim Sapiens ait, (a) *noli avidus esse in omni epulatione, & non te effundas super omnem escam:* & Apostolus, (b) *carnis curam ne feceritis in desideriis vestris.*

Et vero sobrietatem istam coluerunt & ipsi Gentiles Philosophi: ad majora natus sum, dictitabat Socrates, quam ut sim mancipium ventris mei. Actionem igitur tam vilem & abjectam, sanctisque omnibus adeo onerosam, præstantioribus virtutibus nobilitare studeas & consecrare; sectare humilitatem, & religionem; Dei benedictionem supplex deposce, & gratiarum ipsi actionem rependere ne prætermittas.

Humilitatem dico. Quanto enim pudore suffundi debet Christi Sacerdos, qui ad cœnam nuptiarum Agni, ad comedendum panem Angelorum admissus, eo usque redactum se percipit, ut cibo vescatur animalium?

Quanta cum *Religione* mensæ debes accumbere, ubi de fidelium donis & oblationibus sustentaris? nonne consentaneum esset, ut in ea, velut in altari quodam, juge sacrificium offerres, in quo simul cum dapibus, gustus & cibi appetentia in locum victimæ cederent?

Quam suppliciter *Dei auxilium implorare* debeas, ut in tam lubrico gradu tuto consistas; au-

(a) *Eccl.* 37. (b) *Rom.* 13.

thor est ipse B. Augustinus. (a) Quis enim est, Domine, inquit, qui non rapiatur aliquantulum extra metas necessitatis? Quisquis est magnus magnificet nomen tuum... his tentationibus quotidie conor resistere, & invoco dexteram tuam ad salutem meam, & ad te refero omnes æstus meos, quia consilium mihi de hac re non stat.

Demum *gratiarum actionem* numquam esse omittendam docet Christus Dominus (b) exemplo suo. Suadent priorum sæculorum christiani, (c) *frangentes circa domos panes, sumebant cibum cum exultatione & simplicitate cordis, collaudantes Dominum.* Præmonet ipsa mater Ecclesia quæ in hunc finem sequentes preces tibi præfixit.

Benedictio Mensæ ante prandium.

BEnedicite. ℟. Dominus. ℣. Oculi omnium in te sperant, Domine, & tu das escam illis in tempore opportuno. Aperis tu manum tuam, & imples omne animal benedictione. Gloria Patri &c. Sicut erat &c. Kyrie eleison. Christe eleison. Kyrie eleison. Pater noster &c.

Oremus.

BEnedic, Domine, nos & hæc tua dona, quæ de tua largitate sumus sumpturi, per Christum &c.

Bened. Mensæ cœlestis participes faciat nos Rex æternæ gloriæ.

Ante cœnam loco. ℣. Oculi, *dicitur sequens:* Edent pauperes & saturabuntur, & laudabunt Dominum, qui requirunt eum: vivent corda eorum in sæculum sæculi.

(a) *Lib.* 10. *Confess.* 31.
(b) *Matth.* 26. 30. (c) *Act.* 2. 46.

Gloria Patri &c. Sicut erat &c.
Bened. Ad cœnam perpetuæ vitæ perducat nos Rex æternæ gloriæ.

Gratiarum actio post prandium.

℣. COnfiteantur tibi, Domine, omnia opera tua.
℟. Et sancti tui benedicant tibi. Gloria &c. Sicut erat &c.
Agimus tibi gratias, omnipotens Deus, pro universis beneficiis tuis, qui vivis & regnas in sæcula sæculorum. Amen.
Laudate Dominum omnes gentes; laudate eum omnes populi.
Quoniam confirmata est super nos misericordia ejus, & veritas Domini manet in æternum. Gloria Patri &c. Sicut erat &c. Pater noster &c.
℣. Dispersit, dedit pauperibus.
℟. Justitia ejus manet in sæculum sæculi.
℣. Benedicam Dominum in omni tempore:
℟. Semper laus ejus in ore meo.
℣. In Domino laudabitur anima mea:
℟. Audiant mansueti & lætentur.
℣. Magnificate Dominum mecum:
℟. Et exaltemus nomen ejus in idipsum.
℣. Sit nomen Domini benedictum,
℟. Ex hoc nunc & usque in sæculum.
℣. Retribuere dignare, Domine, omnibus nobis bona facientibus propter nomen sanctum tuum vitam æternam. ℟. Amen.
℣. Benedicamus Domino. ℟. Deo gratias.
℣. Fidelium animæ per misericordiam Dei requiescant in pace. ℟. Amen.
Post cœnam loco ℣. Confiteantur, *dicitur sequens.* Memoriam fecit mirabilium suorum misericors & miserator Dominus; escam dedit timentibus se. Gloria &c.

Loco Orationis Agimus, *dicitur sequens*:

Benedictus Deus in donis suis, & sanctus in omnibus operibus suis, qui vivit & regnat in sæcula sæculorum. ℟. Amen.

Solis oblectationibus & colloquiis licitis indulgendum.

Sicuti arcum ubique semper tensum, ait Cassianus, (a) circumferri minime expedit, ne jugi curvamine rigoris fortitudo laxata mollescat atque dispereat; ita nisi remissione quadam vigorem intentionis suæ interdum animus relevet atque relaxet, irremisso rigore lentescens virtutis spiritus, cum necessitas postulaverit, non poterit obsecundare. Convenit igitur, ut probat S. Thomas 2. 2. q. 168. factis vel dictis interdum uti, quasi ad quamdam animæ quietem. Sed circa hujusmodi *tria videntur præcipue cavenda, quorum primum & potissimum est, quod prædicta delectatio non quæratur in aliquibus operationibus vel verbis turpibus vel nocivis: secundum, quod non omnino gravitas animæ resolvatur: tertium, ut congruat loco, tempori, & personæ, & secundum alias circumstantias debite ordinetur.*

Quod attinet ad primum. Ne his perversis cœtibus, ut præcipit Concil. (b) Agathense, admisceantur Clerici, ubi amatoria cantantur & turpia; aut obscœni motus corporum choreis & saltationibus efferuntur, ne videlicet animus, auditus & obtutus sacris deputati Mysteriis, turpium cogitationum, spectaculorumve, atque ver-

(a) *Collat.* 24. *c.* 21. (b) *c.* 39.

borum contagione polluantur. (a) *Stultiloquium, aut scurrilitas quæ ad rem non pertinet, nec nominentur inter vos, sicut decet Sanctos.* (b) Os suum Evangelio consecraverunt; talibus jam aperire illicitum, assuescere sacrilegium esset. Nec detractiones, nec maledicta, nec verba atrocia ea lingua proferat quæ divinis rebus assueta est & dominico corpore sæpius consecratur. (c) Ne dicteriis aut mordacibus utantur salibus, neve sacræ Scripturæ verbis ad profanos sermones abutantur.

Quomodo enim, addit B. Petrus Damianus, (d) ex ore Sacerdotis oratio ad Deum munda dirigitur, quod videlicet pravi sermonis sordibus coinquinatur? aut quomodo inter Deum & homines lingua mediatrix efficitur, quæ iram judicis ex proprio reatu & ipsa meretur? Certe si, ut Evangelica tuba intonat, (e) *de omni verbo otioso quod locuti fuerint homines, de eo reddent rationem;* quanto districtius, reponit (f) S. Bernardus, de verbo mendaci, mordaci, injurioso, male adulatorio? heu quid fiet de his de quibus loquitur Psalmista? (g) *Tota die injustitiam cogitavit lingua tua, sicut novacula acuta fecisti dolum: molliti sunt sermones ejus sicut oleum, & ipsi sunt jacula. Sepulchrum patens est guttur eorum, linguis suis dolose agebant; quorum os maledictione plenum est & amaritudine.*

Quod secundum spectat. Nimirum *ne omnino gravitas animæ resolvatur.* In ipso loco, ait vel

(a) *Eph.* 5.
(b) *S. Ber. l.* 2. *de Cons. c.* 13.
(c) *Syn. Aquens. Tit. de vita & honest. Cler.*
(d) *Ad Episc. Card. l.* 2. *Ep.* 1.
(e) *Matth.* 12.
(f) *Ser. tripl. custod.*
(g) *Psalm.* 51. 54. 13.

ipse Tullius (a), aliquod probi ingenii lumen eluceat. Caveamus igitur, inquit B. Ambrosius (b), ne, dum relaxare animum volumus, solvamus omnem harmoniam quasi concentum quemdam bonorum operum. Declinemus, addit author de ordine vitæ inter opera S. Bernardi (c), ea omnia quæ inflectere possunt gravitatem propositi nostri nostræque professionis: ea tantum veluti delibemus oblectamenta (d), in quibus remittatur ad horam animus, non perturbetur, unde se facile mox, ut sibi ad seipsum redeundum esse visum fuerit, expediat, sine controversia inhibentis voluntatis, absque contagione contractæ delectationis, vel memoriæ imaginantis.

Circa tertium: habenda nempe est *ratio loci, temporis, personæ.* 1. *Loci* quidem: noli igitur in publico & propalam oblectari, ne aliquid fiduciæ, obsequii, & bonæ existimationis apud Laicos tibi dispereat.

2. *Temporis:* Ne diuturnius iis immoreris quam necessum est ad intentionem mentis relaxandam. Noli igitur iis adstipulari de quibus Sapiens (e): *æstimaverunt lusum esse vitam nostram* (f): *risus* enim *eorum dolori miscebitur, & extrema gaudii luctus occupabit:* luctus utique perpetuus. Quanto decentius cum Ecclesiaste senties (g)? *Risum reputavi errorem, & gaudio dixi quid frustra deciperis?*

Verum humanum dico propter infirmitatem; iis oblectamentis utere, sed modice & veluti procondimento: sicuti enim ait Philosophus, pauxillum salis sufficit in cibo, ita modicum delectationis sufficit ad vitam: iis utere, ait Tullius (h),

(a) *L.* 1. *de Offic.* (b) *L.* 1. *Offic.* (c) *C.* 3.
(d) *De vit. Solit. c.* 8. *apud eumdem.*
(e) *Sap.* 15. (f) *Prov.* 14. (g) *c.* 2.
(h) *Lib.* 1. *de Offic.*

tum quum gravibus seriisque rebus satisfeceris, non enim ita generati a natura sumus, ut ad ludum & jocum facti esse videamur, sed ad severitatem potius & ad quædam studia graviora atque majora.

Ita quidem sapiebant Gentiles Philosophi solo rationis lumine ducti: Quanto satius est ut iis afficiantur consiliis Clerici & Sacerdotes, quorum maxima hæc esse debet Philosopha, scire Jesum & nunc crucifixum, & post ipsum crucem bajulare.

Quanto magis hujusmodi animi sensus eos decent, quibus tantorum gratiæ Mysteriorum dispensatio concredita est, ut vix eis aliquid residui temporis supersit, quod necessariæ valeant permittere relaxationi?

3. *Personæ:* (Personam intellige rationi status & conditionis) non enim quælibet oblectamenta virum Ecclesiasticum decent, neque ei conceduntur. Eum scilicet sapienter arcent Canones & Statuta Synodalia, maxime Aurelianentia, ab alearum, imprimisque taxillorum & cartharum ludis; necnon a venatione. In hujusmodi quæstionibus versandis nobis per præsens institutum diutius immorari non licet; adiri possunt authores qui ex professo ista disciplinæ puncta agitavere: imprimisque aureus Tractatus de Synodo Diœcesana (a) Benedicti XIV. qui tanta cum laude Ecclesiastici regiminis arcem tenuit.

(a) *L. 7. c. 61.*

ANTE OBLECTATIONEM

& quodlibet Colloquium.

Oratio.

POne, Domine, custodiam ori meo & ostium circumstantiæ labiis meis, ut non loquatur os meum opera hominum. Omnis sermo malus ex ore meo non procedat; sed si quis bonus ad ædificationem fidei, ut det gratiam audientibus. Turpitudo, aut stultiloquium, aut scurrilitas quæ ad rem non pertinet, nec nominentur in nobis, sicut decet Sanctos; sed quæcumque sunt vera, quæcumque pudica, quæcumque justa, quæcumque sancta, quæcumque amabilia, quæcumque bonæ famæ. Sermo meus semper in gratia sale sit conditus, ut sciam quomodo me oporteat unicuique respondere; ut non alta sapiens, sed humilibus consentiens, & omnibus omnia factus, omnes faciam salvos. Amen.

Oratio ad Christum.

DOmine Jesu Christe, qui ad informandum vita cœlesti genus humanum, mira & ineffabili dignatione in terris visus es, & cum hominibus conversatus es; da nobis, quæsumus, tuam sanctissimam cum hominibus conversationem tanta devotione venerari, ut perfectam ejus imaginem in nostra exprimere mereamur. Qui vivis & regnas &c.

POST OBLECTATIONEM
& Colloquium.
Oratio.

NE permittas nos, Domine, turbari erga plurima, sed ita dulcesce in cordibus nostris, ut dum necessitas est in locutione nostra, gaudium nobis sit in auditione tua. Per Dominum &c.

EJACULATIONES *sæpius per diem faciendæ, ad cognoscendam Dei voluntatem.*

LOquere, Domine: quia audit servus tuus. 1. *Reg.* 3.

Domine, cum ignoremus quid agere debeamus, hoc solum habemus residui, ut oculos nostros dirigamus ad te. 2. *Par.* 20.

Perfice gressus meos in semitis tuis, ut non moveantur vestigia mea. *Ps.* 16.

Vias tuas, Domine, demonstra mihi, & semitas tuas edoce me. *Ps.* 24.

Paratum cor meum, Deus, paratum cor meum. *Psal.* 56.

Nonne Deo subjecta erit anima mea, ab ipso enim salutare meum? *Ps.* 61.

Mihi adhærere Deo bonum est: ponere in Domino Deo spem meam. *Ps.* 72.

Deduc me, Domine, in via tua, & ingrediar in veritate tua. *Ps.* 85.

Notam fac mihi viam in qua ambulem: quia ad te levavi animam meam. *Ps.* 143.

Doce me facere voluntatem tuam, quia Deus meus es tu. *Ibidem.*

Pars mea Dominus, dixit anima mea: propterea expectabo eum. *Thren.* 3.

Deus patrum nostrorum, & Domine misericor-

diæ; da mihi assistricem sapientiam, & noli me reprobare a pueris tuis. *Sap. 9.*

CONSCIENTIA DISCUTIENDA.

INter omnia quæ ad perfectionem conducunt media, vix ullum reperias tam præstans, & in Scripturis, vel apud Ss. Patres, ac scriptores asceticos commendatum magis atque probatum, quam ut unusquisque quotidie semetipsum inquirat, omnesque conscientiæ sinus & recessus ex ploret; omnia opera, verba & cogitata quæ per diem exciderunt, vespere potissimum, ad strictam Evangelii vocationisque suæ trutinam revocando: *Scrutemur*, inquit Propheta, *vias nostras*, & *quæramus*, & *revertamur ad Dominum* (a).

Numquid decet filios sæculi hujus in consiliis suis filiis lucis prudentiores esse? Ecce negotiator sæcularis, ait S. Ephrem (b), damna & lucra quotidie computat; & si damna perpessus fuerit, ea resarcire sollicite studet. Sed & tu negotiator spiritualis es, negotiator utique æternitatis: diebus itaque singulis diligenter considera quo pacto negotiatio tua & mercaturæ ratio sese habeant.

Quam utilis, imo quam necessaria sit ista scrutatio, facile percipies si attenderis ex ea veluti religatam pendere scientiam illam tam sublimem, simul & tam abstrusam, quæ est noscere te ipsum: cor enim hominis inscrutabile sibi ipsi ænigma est, nisi, vigilanti custodia ad interiora rediens, quotidie profectus suos penset atque defectus.

„ Sed & si tunc, ut testatur S. Chrysosto-
„ mus (c) peccata tua supputaveris; & ab illis
„ cito liberaberis, & in alia non facile incides;

(a) *Thren. 3.*
(b) *Serm. Ascet. de vita religiosa.*
(c) *In Psal. 4.*

„ anima enim hesternum verita judicium, ne eamdem rursus subeat sententiam, si pungatur & flagelletur, reddetur ad peccatum tardior, & sic in perfecto virtutis habitu teipsum constitues „: si vero exul & profugus e domo tua, numquam aut rarius tecum habitaveris, & hospitiolum cordis tui non ingrediaris, quid de eo fiet? nisi quod præfatus Sapiens: (a) *per agrum hominis pigri transivi, & per vineam viri stulti; & ecce totum repleverant urticæ, & operuerant superficiem ejus spinæ, & maceria lapidum destructa erat.*

Demum hujusce inquisitionis emolumentis cumulum addit Apostolus his verbis, (b) *Si nosmetipsos dijudicaremus, non utique judicaremur;* unde merito exclamat S. Bernardus: quam bonum est istud judicium quod districto Dei judicio me subducit! volo vultui iræ judicis judicatus præsentari non judicandus; quia non bis judicat in idipsum.

Quomodo rationem illam tecum istituas, viam aperit ipse Propheta brevi quidem isto, sed pleno sententiis versiculo: (c) *Statue tibi speculam, pone tibi amaritudines, & dirige cor tuum in viam rectam.* Implorato igitur Dei auxilio: omnibus tum naturæ, tum gratiæ collatis tibi beneficiis ad splendorem divini luminis consideratis: qui quidem actus in omni supplicatione nostra digniorem ac Deo acceptiorem conficiunt prologum.

1. *Statue tibi speculam.* Videlicet supremam mentis tuæ arcem conscendens, ibique veluti ex alto despiciens omnes animæ tuæ obmurmurantes passiones, & sensuum tuorum evagationem compescens, multa pace tecum fruens; considera, inquit Hugo a S. Victore, (d) quibus affectionibus

(a) *Prov.* 24. (b) 1. *Cor.* 11.
(c) *Jerem.* 31. (d) *Lib.* 3. *de anima.*

frequentius tangeris, quibus cogitationibus magis incursaris, quibus tentationum machinis a maligno spiritu frequentius impugnaris: attende unde venis, quo tendis, quid agis, quid omittis, quantum quotidie proficis vel deficis, quomodo Spiritus Sancti motibus obsequaris vel resistas.

Tibi ipsi dicito, addit S. Ephrem: (a) putasne in aliquo Deum exacerbavi? Numquid verba otiosa protuli? Num inter orandum minus attentus fui? Num per contemptum negligentiamve peccavi? Num fratrem irritavi? Num alicui detraxi? Numquid improbæ & sordidæ cogitationes invaserunt me, atque illis libenter immoratus sum? Omnibus itaque animæ tuæ sordibus, veluti in angulo cordis collectis, ad exemplum Ptophetæ, cujus vox ista erat, (b) *Exercitabor & scopebam spiritum meum.*

2. *Pone tibi amaritudines*, ejusdem Prophetæ vestigiis insistens, quoniam iniquitates tuas ipse cognoscis, & peccata tua stant contra te; hujusmodi noxas fletibus & gemitibus tuis studeas detergere. Dic Deo tuo: (c) *Domine, ne intres in judicium cum servo tuo, quia non justificabitur in conspectu tuo omnis vivens. Ecce anima mea turbata est intra me & adhæsit pavimento; vivifica me secundum verbum tuum.* (d) *Numquid in æternum proficiet Deus, aut non apponet ut complacitior sit adhuc? aut obliviscetur misereri Deus, aut continebit in ira sua misericordias suas?* Tum de Dei bonitate bene confidens, conclude cum eodem Psalmista: *Dixi* (e) *nunc cæpi, hæc mutatio dexteræ Excelsi.* Itaque.

3. *Dirige cor tuum in viam rectam*, lapsus tuos ab ipso fonte sedulius investigando, ut illorum rivulos valeas exsiccare. Ad quos offendisti

(a) *Lib. 3. de anima.* (b) *Psal. 76.*
(c) *Ibid. 142.* (d) *Ibid. 76.* (e) *Ibid.*

scopulos observa, ut illos denuo præcaveas: imminuta animæ tuæ loca perpende, ut novis illa munitionibus circumvalles: tanquam strenuus miles ad vitiorum profligationem, quibus sauciatus es te accinge, istud Psalmistæ ad pugnam sese adhortantis iterans, (a) *Persequar inimicos meos, & comprehendam illos, & non convertar donec deficiant.*

Demum, in rectum virtutum tramitem a quo declinasti, rursum ingredi ne moreris. Sed cum vana sint consilia tua, nisi Deus illa fœcundare dignetur; leva oculos tuos ad ipsum, unde veniet auxilium tibi, istam Judith precationem ingeminans: (b) *Confirma me, Domine Deus Israel, & respice in hac hora ad opera manuum mearum, ut, sicut promisisti, Jerusalem civitatem tuam,* (seu animam tibi devotam) *erigas: & hoc quod credens per te fieri posse cogitavi, perficiam.*

Præter istam generalem conscientiæ indagationem, aliam præscribunt piæ & devotæ vitæ Doctores, quam *examen particulare* vocant; hoc est, certamen veluti singulare adversus vitium aliquod præcipuum; vel pia ad aliquam speciatim virtutem exercitatio. Hujus sanctæ praxis artificium mirifice Cassianus evolvit.

„ (c) Unusquisque, inquit, vitium quo maxime „ infestatur explorans, adversus illud arripiat principale certamen, omnem curam mentis sollicitudinem erga illius impugnationem observationemque defigens; contra illud crebra cordis suspiria & gemitum tela contorquens, adversus illud cunctos labores ac meditationes sui cordis impendens; indesinentes quoque orationum fletus ad Dominum fundens, & impugnationis suæ extinctionem ab illo specialiter & jugiter poscens.

(a) *Ps.* 17. (b) *Judith.* 13.
(c) *Collat.* 5. *c.* 14.

Nec etiam abs re erit damna lucrave sua sedulo annotare, diem cum die, hebdomadem cum hebdomade, mensem cum mense conferendo; ut sciat quantum profecerit vel defecerit: (a) *si omni anno*, ait pius Author Imitationis, *unum vitium extirparemus, cito viri perfecti efficeremur.*

Rursum, pergit ibidem Cassianus „ Cum se a „ priori vitio senserit absolutum, latebras sui cor- „ dis simili intentione perlustret, & exploret quam „ passionem inter reliquas perspexerit diriorem, „ atque adversus eam specialius omnia spiritus ar- „ ma commoveat; & ita semper validioribus su- „ peratis, celerem de residuis habebit facilemque „ victoriam; quia & mens triumphorum processu „ redditur fortior, & infirmior pugna (ex par- „ te pravorum affectuum) succedens, prom- „ ptiorem ei proventum faciet præliorum „. Quod de vitiorum profligatione profert Cassianus, id de virtutum consectatione dictum existima.

ACTUS CONTRITIONIS

Juxta exemplum S. Mariæ Magdalenæ.

QUis dabit capiti meo aquam, & oculis meis fontem lacrymarum, ut plorem die ac nocte peccata mea, quibus te, amantissime Jesu, toties ad iram provocavi? Ad pedes tuos cum Magdalena provolvor, eosque ex animo amplector & exosculor, tuam supplex misericordiam implorans. Parce, Domine, parce peccatis meis; quæ utinam tam largo lacrymarum imbre, quam peccatrix illa, possem eluere! Harum defectum, mi Jesu, roseo tuo, quem pro me copiosissime fudisti, sanguine compensa. A pedibus tuis non discedam; hos firmiter tenebo tanquam salutis meæ anchoram,

(a) *Lib.* I. *c.* II.

ram, nec dimittam donec benedixeris mihi, & illa audiam summæ consolationis verba: *Remittuntur tibi peccata multa, quoniam dilexisti multum. Luc. 7.*

Sanctissimæ Dei Genitrici sui ipsius Dedicatio.

O Domina mea, sancta *MARIA*, me in tuam benedictam fidem, ac singularem custodiam, & in sinum misericordiæ tuæ, hodie & quotidie, & in hora exitus mei, animam meam & corpus meum tibi commendo; omnem spem & consolationem meam, omnes angustias & miserias meas, vitam & finem vitæ meæ tibi committo; ut per tuam sanctissimam intercessionem & per tua merita, omnia mea dirigantur & disponantur opera, secundum tuam, tuique Filii voluntatem.

AD ANGELUM CUSTODEM.

MInister Altissimi, potens virtute, & faciens verbum illius ad audiendam vocem sermonum ejus, tibi Deus mandavit de me, ut custodias me in omnibus viis meis. In manibus ergo porta me, ut non incidam in tentationem & in laqueum diaboli; ipse enim circuit quærens quem devoret, & ecce jam invadit me: fidelissime Custos, præveni eum & supplanta eum. Dirige gressus meos, & deduc me super semitas justitiæ, ut ambulem in via bona, & calles Justorum custodiam. Est enim via quæ videtur homini recta, novissima autem ejus ducunt ad mortem: præcede me & custodi in via, nec dimittas cum peccavero, & introduc in locum quem paravit Dominus, ut nihil faciam in alteram partem declinando; sed ita observem te, & audiam vocem tuam, ut humilibus consentiens, & diligens cordis munditiam, hæreditatem capiam salutis. Amen.

AD S. PATRONUM.

SAncte N., qui, licet jam de tua immortalitate securus sis, adhuc tamen de mea sollicitus es, adjuva orationis suffragio quem erudisti conversationis exemplo. Vere etenim possum in vita tua tanquam in speculo & videre quid corrigam, & eligere quid sequar. Fuisti similis mihi passibilis, circumdatus infirmitate, & tentatus per omnia; sed in charitate radicatus & fundatus, calcasti mundum furentem, sprevisti blandientem, & vicisti malignum. Pater mi, Pater mi, obsecro ut fiat in me duplex spiritus tuus, ut imitator tui sim, sicut & tu Christi. Trahe me post te; curram in odorem unguentorum tuorum, memoria enim tua in compositionem odoris, facta opus pigmentarii. Ex qua die consepultus sum cum Christo per Baptismum in mortem datus es mihi testis & custos propositi mei. Deprecor ergo te, ut adjuves me in orationibus tuis pro me ad Deum, ut teneam spei meæ confessionem indeclinabilem, & satagens ut per bona opera certam meam vocationem & electionem faciam, ad destinatum persequar, ad bravium supernæ vocationis Dei in Christo Jesu. Amen.

ORATIO Clerici in Minoribus Ordinibus constituti.

COnfice me, Domine Jesu Christe, zelo domus tuæ, ut stans jugiter ad ostium tabernaculi, & observans custodias Domini nocte & die, prohibeam profanari Templum gloriæ tuæ. Revela oculos meos ut legam in libro legis Dei distincte & aperte ad intelligendum. Contere Satanam sub pedibus meis velociter: & præsta ut sic luceat lux mea coram hominibus, ut videant opera mea

bona, & glorificent Patrem qui in cœlis est. Amen.

ORATIO Subdiaconi.

DOmine Jesu Christe, qui sanctificari vis in iis qui appropinquant tibi, & mundari eos præcipis qui ferunt vasa Domini, & continentiam jubes. Da quod jubes, & jube quod vis; quis enim potest facere mundum de immundo conceptum semine? nonne tu qui solus es? Munda me ergo ab omni inquinamento carnis & spiritus, ut perficiam sanctificationem meam in timore Dei: non præsumam circumdare altare tuum, aut tangere vasa quæ ad usum sanctuarii pertinent, nisi lavero inter innocentes manus meas, & fulserint velut mundissimæ manus meæ; nequando irascaris indignatione contra me, & percutias me super temeritate. Qui vivis, &c.

ORATIO Diaconi.

DOmine Jesu Christe, sanctorum minister & tabernaculi veri, quod fixit Deus & non homo; qui quos constituerent Apostoli tui super Leviticum opus, viros plenos Spiritu sancto & sapientia eligi voluisti; & qui me non meis meritis intra eorumdem Levitarum numerum dignatus es aggregare, da mihi & omnibus qui tanto ministerio gloriantur, vigili sollicitudine pauperum tuorum curam habere, ut singulis, prout cuique opus est, dividantur bona tua: da Spiritum sanctum ad robur quibus commisisti consummandorum consortium sacramentorum: da habere Mysterium fidei in conscientia pura, & calceatos pedes in præparatione Evangelii pacis, ut dignos nos facias in partem sortis sanctorum in lumine. Qui vivis, &c.

ORATIO Presbyteri.

DOmine Jesu, Apostole & Pontifex confessionis nostræ, semper vivens ad interpellandum pro nobis: qui cum essem parvulus in oculis meis, ex hominibus assumpsisti me, & pro hominibus constituisti me in iis quæ sunt ad Deum, ut offeram dona & sacrificia pro peccatis, & condolere possim iis qui ignorant & errant: emunda, quæso, per sanguinem tuum conscientiam meam ab operibus mortuis, ad serviendum Deo viventi, & sanctifica me in veritate; ut sacrificia mea consumantur igne quotidie, & tibi confixus cruci immoler ipse supra sacrificium. Fac ut bonus dispensator multiformis gratiæ Dei, in membra tua illam administrans, impendam & superimpendar ipse pro animabus fratrum meorum, servorum tuorum; & concede ut te clarificans super terram, & opus consummans quod dedisti mihi ut faciam, ubi es tu, & ego sim tecum, ut videam claritatem tuam quam dedit tibi Pater, quia dilexit te ante constitutionem mundi. Qui vivis & regnas, &c.

ORATIO Pastoris.

CLementissime Domine Jesu Christe, Pontifex æterne, qui me indignum famulum tuum, ignorantem egressum & introitum meum, ad functionem muneris Apostolici vocare dignatus es, ut oves hujus ovilis salutaris pabulo doctrinæ pascerem, & Ecclesiæ huic, quam tuo pretioso sanguine redemisti, in his quæ ad te sunt præessem. Horreo & toto corpore contremisco, quoties considero quis ego sim, & quid requirat onus, quod infirmis humeris meis incumbit.

Qui enim pro una & sola animula mea rationem non possum reddere, pro toto hoc grege quomodo reddam? Quid ego infelix? quo me vertam, si tantum thesaurum, si pretiosum depositum illud, quod tibi sanguine proprio comparasti, contingat me negligentius custodire? si stillantem in Cruce sanguinem tuum collegissem, essetque repositus penes me in vase vitreo, quod portare sæpius oporteret, quid animi habiturus essem in tanto discrimine? At certe pretiosum illum sanguinem quem tu, mercator non insipiens, imo ipsa Patris sapientia, ut pretium animarum dedisti, servandum accepi a te, Domine, idque in vasis fictilibus, & quovis vitro fragilioribus. Impares sunt sane humeri mei tanto oneri, si meas vires respiciam: impeditioris & tardioris linguæ sum, nescio loqui, puer sum, & regi quam regere magis idoneus. Obsecro igitur te, principem Pastorum & nostrum Archiepiscopum, qui nullum vocare soles ad aliquod munus obeundum, cui non etiam eas largiaris dotes, quibus ornatus & instructus digne opus ad quod vocatus est perficere possit, me etiam inutile sarmentum insere in te, qui es vitis vera, ut fructus feram uberrimos. Da servo tuo cor docile, ut voluntatem tuam annuntiem populo tuo. Da mihi amplecti eum, qui secundum doctrinam est fidelem sermonem; ut potens sim exhortari in doctrina sana, & eos qui contradicunt arguere. Verbum veritatis ne auferas ab ore meo, & da mihi gratiam, ut ferventi spiritu eloquar illud, ne aures tantum feriat, sed cor penetret, & fructum optatissimum afferat. Renova vitam meam, & mores meos in melius commuta, ne dum aliis prædicaverim ipse reprobus efficiar. Tolle a me superbiam, iracundiam, sensualitatem, & turpis lucri cupiditatem. Largire hospitalitatem, benignitatem, sobrietatem, justitiam, sanctitatem & continentiam, ne ulli ho-

minum scandulum præbeam, aut blasphemandi verbum tuum occasionem offeram. Concede mihi spiritum quo oves meas in visceribus tuis diligam, nec aliter tractem, quam mater unicum quem habet filium tractare soleat; nulla infirmetur, cum qua ego non infirmer; nulla scandalizetur, & ego non urar; libentissime mea omnia impendam, & superimpendar ipse pro animabus earum. Juva me, Domine, ut quod infirmum est consolidem; quod ægrotum sanem; quod confractum alligem; quod abjectum reducam; quod perierat requiram; quos credidisti mihi custodiam, & unus ex eis non pereat. Sanctifica nos in veritate, o sanctificator hominum benignissime, atque illos ab omnibus inimicis & adversitatibus corporis & animæ custodi: sic mihi obtemperent, sic me diligant, ut sit rationabile obsequium eorum, & vias christiano dignas ambulent; ut ego & verbo & exemplis eos præcedendo, & illi me sequendo, pariter curramus ad te verum animarum nostrarum Pastorem, qui nos in loco pascuæ collocabis, ubi vivis & regnas, &c.

Deprecatio pro Illustrissimo & Reverendissimo in Christo Patre & Antistite nostro.

PAstorum princeps Christe, qui posuisti Episcopos regere Ecclesiam quam acquisisti sanguine tuo: exaudi preces servorum tuorum & respice propitius ad famulum tuum Antistitem nostrum N. In æternum serva illi misericordiam tuam, & testamentum tuum fidele ipsi. Sanctifica eum in veritate, & abundet in spe, & virtute Spiritus sancti: memor sis omnis sacrificii ejus, & holocaustum ejus pingue fiat; ut sequester & medius sit inter te & populum tuum omni tempore, & accendat ex adverso, opponatque murum pro domo Israel. Da viro dexteræ tuæ contra ini-

amicos tuos potentiam, & indue illum virtute ex alto, ut valeat irrumpere iniquitates, non respiciens personam hominum, sed in promptu habens ulcisci omnem inobedientiam, & destruere omnem altitudinem extollentem se adversus scientiam Dei; ad nihilum deducatur in conspectu ejus malignus; timentes autem Dominum glorificet, & sit honorabile nomen eorum coram illo. Oves tuæ vocem ejus audiant, & subjaceant illi; ipse enim pervigilat quasi rationem pro animabus nostris redditurus, ut cum gaudio hoc faciat & non gemens; hoc enim non expedit nobis. Tu qui corda nosti omnium, ostende filio hominis quem confirmasti tibi, quos elegeris accipere locum ministerii, ut neque volentis, neque currentis ratione habita, eos tantum in partem ministerii adsciscat quibus datum est a Patre, ut dum Sacerdotalem gentem per eum multiplicas, Ecclesiæ tuæ magnificetur lætitia, & de profectu sanctarum ovium fiant æterna gaudia Pastoris. Amen.

Gemitus animæ pro conversione Sacerdotum aberrantium a pietate.

BEnignissime Jesu, tradite Sacerdotibus, & impiis ad illudendum, & flagellandum, & crucifigendum: Sanguis quem effudisti clamat ad te, ut intuearis & respicias opprobrium Ecclesiæ, quam dilexisti, & pro qua teipsum tradidisti, ut illam sanctificares & exhiberes tibi gloriosam, non habentem maculam, aut rugam, aut aliquid hujusmodi, sed ut sit sancta & immaculata. Plorans ploravit in nocte, & lacrimæ ejus in maxillis ejus, propter peccata Prophetarum ejus, & iniquitates Sacerdotum ejus: conjuratio enim ipsorum in medio ejus; sicut leo rugiens rapiensque prædam, animas devorant, contemnunt legem tuam, polluunt Sanctuaria tua, inter sanctum & prophanum

non habent distantiam, a sabbatis tuis avertunt oculos suos, & coinquinaris in medio eorum. Omnes isti æs, & stannum, & ferrum, & plumbum in medio fornacis, scoria argenti facti sunt, non circa altaris officia dediti, sed contempto templo & sacrificiis neglectis, implicant se negotiis sæcularibus & festinant participes fieri conviviorum, ludorum & scurrilitatis, nihil habentes dignum Sacerdotio: mensa, quam parasti in conspectu nostro adversus eos qui tribulant nos, sit ipsis in laqueum, & in retributiones & in scandalum, quis offerunt panem pollutum, ignem alienum super Altare tuum. Quanta malignatus est inimicus in sancto? Quid est quod dilecti tui in domo tua faciunt scelera multa? O mi Jesu! Demolita sunt vineam tuam, conculcaverunt partem tuam, dederunt portionem tuam desiderabilem in desertum solitudinis, retrahunt homines a sacrificio, scandalizant plurimos in lege, & per eos nomen tuum jugiter tota die blasphematur in Gentibus: dedisti eos contemptibiles & humiles omnibus populis; & ecce iniquitas eorum facta est confusio populi tui; etenim propter eos facti sumus opprobrium vicinis nostris, subsannatio & illusio his qui in circuitu nostro sunt. Domine legifer noster, Domine Rex noster, quando respicies? Restitue Ecclesiam tuam a malignitate eorum, a filiis Belial sponsam tuam: leva manus tuas in superbias eorum; & quia gloriati sunt, qui oderunt te, in medio solemnitatis tuæ, imple facies eorum ignominia, ut quærant nomen tuum. Tempus faciendi, Domine, dissipaverunt legem tuam; converte manum tuam ad eos, & excoque ad purum scoriam eorum, & aufer omne stannum eorum, & restitue ministros tuos ut fuerunt prius, & Christos tuos sicut antiquitus: ingrediatur in eis ignis a Domino: ignis, inquam, non comburens, sed illuminans; non consumens, sed lucens:

esto illis quasi ignis conflans & quasi herba fullonum: purga filios Levi, & cola eos quasi aurum, & quasi argentum: sint tibi offerentes sacrificia in justitia; placeat Domino sacrificium Iuda & Jerusalem sicut dies sæculi, & sicut anni antiqui: ubi abundavit delictum, superabundet & gratia; & qui hactenus fuerunt ovibus tuis odor mortis in mortem, sint ipsis odor vitæ in vitam: omnes qui viderint eos cognoscant illos, quia isti sunt semen cui benedixit Dominus. Amen.

Orationes pro universo Clero.

DOmine Deus, Ministros augusti sacrificii fac nos tibi totos consecrari & devoveri, ut qui in partem venimus Sacerdotii unigeniti Filii tui, ejusdem etiam oblationis & sacrificii pars esse mereamur.

QUos elegisti & posuisti, Domine, ad pascendum Unigeniti tui carne & sanguine populum tuum, fac Ministros tuos omnes eumdem cum Filio tuo cibum habere; ut faciant voluntatem tuam, & impigre ac sincere opus tuum perficiant: Per Dominum &c.

EXEUNDO VESTES.

QUis indicavit tibi quod nudus esses, nisi quod ex ligno de quo præceperam tibi ne comederes comedisti? *Genes.* 3.

Suadeo tibi emere a me aurum ignitum probatum, ut locuples fias, & vestimentis albis induaris, ut non appareat confusio nuditatis tuæ. *Apoc.* 3.

Expoliantes vos veterem hominem cum actibus suis, induite novum, eum qui renovatur in agnitionem, secundum imaginem ejus qui creavit illum. *Coloss.* 3.

Non in cubilibus & impudicitiis; sed induimini Dominum Jesum Christum, & carnis curam ne feceritis in desideriis. *Rom.* 13.

Recita sequentes Psalmos.

Ps. 4. Cum invocarem exaudivit me Deus &c.

Ps. 15. Conserva me, Domine, quoniam speravi in te &c.

Ps. 50. Miserere mei, Deus, secundum magnam misericordiam &c.

Evigilando per noctem.

ILlumina oculos meos ne unquam obdormiam in morte; nequando dicat inimicus meus: prævalui adversus eum. *Ps.* 12.

Quoniam tu illuminas lucernam meam, Domine: Deus meus, illumina tenebras meas. *Ps.* 17.

Dominus illuminatio mea & salus mea: quem timebo? *Ps.* 26.

Anima mea desideravit te in nocte, sed & spiritu meo, in præcordiis meis de mane vigilabo ad te. *Isaiæ* 26.

Illuminare his qui in tenebris & in umbra mortis sedent, ad dirigendos pedes nostros in viam pacis. *Luc.* 1.

Surge qui dormis, & exurge a mortuis, & illuminabit te Christus. *Ephes.* 5.

Mane adstabo tibi & videbo, quoniam non Deus volens iniquitatem tu es. *Ps.* 5.

SINGULIS SALTEM HEBDOMADIBUS.

Confessio peccatorum peragenda.

Quandoquidem juxta Spiritus Sancti oraculum(a): *Si dixerimus quoniam peccatum non habemus, ipsi nos seducimus, & veritas in nobis non est:* ad salutarem pœnitentiæ piscinam sæpissime recurrere operæ pretium est, ut omnibus conscientiæ sordibus abstersis, castis dilecti animæ nostræ sponsi frui mereamur amplexibus.

Nimirum sacramentum hoc, ille ipse fons esse videtur de quo vaticinatus est Zacharias his verbis (b): *In die illa erit fons patens domui David, & omnibus habitantibus Jerusalem, in ablutionem peccatoris*, fons utique justitiæ, *& aquæ salientis in vitam æternam.*

Illud est omnipotentis Medici conclave, in quo remedia omnibus animæ morbis & vulneribus sanandis comparata reperies, remedia, inquam, ipsomet pretioso & efficacissimo Christi sanguine concreta.

Ipsum est cœlestium vestiarium in quo reconditur vestis illa luculenta & nuptialis, sine qua ad regale Agni immaculati convivium nemini panditur aditus.

S. Carolus Boromæus, B. Leonardus a Portu Mauritio, pluresque alii quotidie sunt confessi. Ne te pigeat igitur saltem in hebdomada semel confiteri peccata tua, & infirmitates deponere.

De conscientia discutienda habes aliquid supra. Ad dolorem vero excitandum atque pietatem accendendam, quidam actus hic subiiciuntur.

(a) 1. *Joan.* 1. (b) *Zach.* 13.

I. ORATIO.

Juxta exemplum filii prodigi. Luc. 15.

PAter, peccavi in cœlum & coram te, jam non sum dignus vocari filius tuus. Desideriis & concupiscentiis meis obtemperavi, te fidelissimo Patre contempto: fodi mihi cisternas consolationum terrenarum, cisternas dissipatas, quæ continere non valent aquas, te fonte aquæ vivæ derelicto. Gaudium in creaturis quæsivi, quod in te solo inveniri potest. Vere non est pax extra te: quare ad te redeo, o benignissime Pater, cujus misericordiæ non est numerus, & bonitatis infinitus est thesaurus. Iterum exclamo: Pater, peccavi in cœlum & coram te: redde mihi, obsecro, licet filii nomine indigno, gratiæ tuæ vestem, quam peccatis meis perdidi: restitue amoris tui annulum, quem amore creaturarum pessumdedi; ut hoc ornatus in cœna tua Eucharistica gratiosus comparere merear, tibique in æternum conjungi. *Mihi enim adhærere Deo bonum est.* Ps. 72.

II. ORATIO.

Justa Parabolam ovis perditæ. Luc. 15.

ERravi sicut ovis quæ periit, Pastor bone, pie Jesu, quære servum tuum & reduc me in viam mandatorum tuorum. Tu enim dixisti: visitabo oves meas; quod perierat, requiram; & quod abjectum erat, reducam; quod contractum, alligabo; & quod infirmum, consolidabo. Aspice vulnera peccatorum meorum, quorum non est numerus, & sana ea. Tuis me humeris, licet indignum, excipe & adduc ad gregem electorum tuorum: ibi *misericordias Domini in æternum cantabo.* *Ps.* 88.

III. ORATIO.

UTinam te, Domine Deus meus, ex toto corde meo, ex tota anima mea, & ex omnibus viribus meis super omnia (quod opto) diligam! Utinam ipsum Seraphinorum amorem exæquem, in eoque æternum persistam! Tu scis, Domine, quia amo te; magisque amare cupiam; quod millies malim mori, quam in talia... peccata relabi. O quam doleo, quod te summum & amantissimum bonum meum umquam offenderim! Utinam (quod firmissime tua fretus ope propono) te numquam vel minimo delicto offendam! Tu enim omni amore, honore, & cultu dignus es, cujus sanctissimam voluntatem in omnibus exequi cupio, Amen.

Gratiarum Actio post Confessionem, juxta exemplum Leprosi. Luc. 17.

AD te, o benignissime Jesu, revertor, & gratias ago, quod a fœdissima peccatorum meorum lepra mundare me dignatus fueris. Sit nomen tuum benedictum in sæcula. Vere tu Jesus, (hoc est Salvator) es, qui neminem a te quemlibet flagitiosum repellis, qui omnes vere pœnitentes in gratiam recipis, & in numerum filiorum tuorum adscribis. Misericordiæ tuæ viscera, o Jesu, agnosco & amplector: meque totum servitio tuo deinceps addico. Adjuva, obsecro, imbecillitatem meam; ut numquam hujus tui præstiti beneficii oblitus amore, ullius delectationis, aut præpostesi affectus impulsu, in oriora peccata relabar, meque a te separem. Cor & animam meam dilectionis tuæ brachiis ita tecum constringe, ut dicere cum Apostolo audeam: *Quis me separabit a charitate Christi? &c. Rom.* 8.

Alia Gratiarum Actio.

Per Psal. 102.

BEnedic anima mea Domino, & omnia, quæ intra me sunt, nomini sancto ejus. * Benedic anima mea Domino: & noli oblivisci omnes retributiones ejus: * Qui propitiatur omnibus iniquitatibus tuis; qui sanat omnes infirmitates tuas. * Qui redimit de interitu vitam tuam; qui coronat te in misericordia & miserationibus. * Qui replet in bonis desiderium tuum: renovabitur ut aquilæ juventus tua. * Faciens misericordias Dominus, & judicium omnibus injuriam patientibus. * Notas fecit vias suas Moysi, filiis Israel voluntates suas. * Miserator, & misericors Dominus, longanimis & multum misericors. * Non in perpetuum irascetur, neque in æternum comminabitur. * Non secundum peccata nostra fecit nobis, neque secundum iniquitates nostras retribuit nobis. * Quoniam secundum altitudinem cœli a terra, corroboravit misericordiam suam super timentes se. * Quantum distat ortus ab occidente: longe fecit a nobis iniquitates nostras. * Quomodo miseretur pater filiorum, misertus est Dominus timentibus se, quoniam ipse cognovit figmentum nostrum. * Recordatus est quoniam pulvis sumus, homo sicut fœnum dies ejus, tamquam flos agri sic efflorebit: * Quoniam spiritus pertransibit in illo, & non subsistet: & non cognoscet amplius locum suum. * Misericordia autem Domini ab æterno, & usque in æternum super timentes eum. * Et justitia illius in filios filiorum, his qui servant testamentum ejus. * Et memores sunt mandatornm ipsius, ad faciendum ea. * Dominus in cœlo paravit sedem suam: & regnum ipsius omnibus dominabitur. * Benedicite

Domino omnes Angeli ejus, potentes virtute, facientes verbum illius, ad audiendam vocem sermonum ejus. * Benedicite Domino omnes virtutes ejus: ministri ejus qui facitis voluntatem ejus. * Benedicite Domino omnia opera ejus: in omni loco dominationis ejus, benedic anima mea Domino. Gloria Patri &c.

Oratio S. Thomæ Aquinatis.
Quod virtutes Christiani hominis petuntur.

CONcede mihi, misericors Deus, quæ tibi placita sunt ardenter concupiscere, prudenter investigare, veraciter agnoscere, perfecte adimplere ad laudem & gloriam nominis tui. Ordina statum meum, & quod a me requiris ut faciam, tribue ut sciam, & da exequi sicut oportet, & expedit animæ meæ. Da mihi, Domine Deus meus, inter prospera & adversa non deficere, ut in illis non extollar, in istis non deprimar: de nullo gaudeam vel doleam, nisi quod ducat ad te, vel abducat a te: nulli placere appetam, vel displicere timeam, nisi tibi. Vilescant mihi, Domine, omnia transitoria, & cara mihi sint omnia tua propter te, & tu, Deus, præter omnia. Tædeat me gaudii quod est sine te, nec aliquid cupiam quod est extra te. Delectet me, Domine, labor qui est pro te, & tædiosa sit mihi omnis quies quæ est sine te. Frequenter da mihi, Domine, cor ad te dirigere, & lapsus meos cum emendationis proposito dolendo pensare. Fac me, Domine Deus, obedientem sine contradictione, pauperem sine defectione, castum sine corruptione, patientem sine murmuratione, humilem sine fictione, hilarem sine dissolutione, tristem sine dejectione, maturum sine tarditate, agilem sine levitate, timentem sine desperatione, veracem sine duplicitate, operantem bona sine præsumptio-

ne, proximum corrigere sine elatione, ipsum ædificare verbo & exemplo sine simulatione. Da mihi, Domine Deus, cor previgil, quod nulla abducat a te curiosa cogitatio: da cor nobile, quod nulla deorsum trahat indigna affectio: da rectum, quod nulla obliquet sinistra intentio: da invictum, quod nulla frangat tribulatio: da liberum, quod nulla sibi vindicet perversa & violenta animi commotio. Largire mihi, Domine Deus meus, intellectum te cognoscentem, diligentiam te quærentem, sapientiam te invenientem, conversationem tibi placentem, perseverantiam te fideliter expectantem, & fiduciam te finaliter amplectentem. Da mihi tuis pœnis configi per pœnitentiam, tuis beneficiis uti in via per gratiam, & tandem tuis gaudiis perfrui per gloriam. Per Dominum &c.

SINGULIS MENSIBUS.

Ad mortem sese præparandum.

IN hoc totius felicitatis nostræ cardo volvitur, ut bene moriamur; summa vero miseriarum est, si quis male vitam finierit: neque hac in parte bis peccare datur; error, si aliquis contingat, non potest compensari: semel morimur, & exinde omnia pendent:(a) *Si ceciderit lignum ad Austrum, aut ad Aquilonem, in quocumque loco ceciderit ibi erit*, per totam utique æternitatem.

Beatus igitur, inquit author de Imitatione Christi (b), qui horam mortis suæ semper ante oculos habet, & ad moriendum quotidie se disponit: vere beatus, quia procul dubio (c) *in Domino morietur*, *amodo dicet ei Spiritus ut requiescat a laboribus*. Quam infelices e contra & miseri, qui

(a) *Eccl.* 11. (b) *Lib.* 1, 23.
(c) *Apoc.* 14.

qui ab hoc salutari prospectu oculos mentis avertunt, in cæno terrenarum voluptatum liberius sese volutaturi (a)! *sicuti* enim *pisces capiuntur hamo, sicut aves laqueo comprehenduntur; sic capientur homines isti in tempore malo, cum eis exemplo supervenerit.*

Fidei itaque ac rationi consentaneum esset, cum quilibet actus vitæ tuæ ultimus esse possit, ut juxta Ecclesiastici consilium (b) in omnibus operibus tuis memor esses novissimorum tuorum, & sic in æternum non peccares. Æquum esset, ut saltem singulis diebus ad tantum opus te accingeres, ut suadet author Imitationis supra laudatus, mane scilicet cogitando te ad vesperam forsan non perventurum, vespere autem facto, non audendo mane tibi polliceri. Sed qualem excusationem prætendere poteris apud summum judicem, si vel per aliquot horas in mense, soli negotio tuo, quod est negotium æternitatis, vacare recusaveris?

Hoc est præparationis hujus artificium, ut nempe die mensis tibi præfixa, omnibus aliis posthabitis curis, sedulo conscientiam discutiens, in hunc statum te conferre satagas, in quo optares inveniri, si mors in foribus adstaret, & mox ad Dei judicium esses citandus. Hac ipsa die confessionem tuam perage, quasi esses in ultimo vitæ discrimine, & corpore Dominico, si hoc tibi concedatur, quasi cœlesti viatico, agonem tuum munire ne prætermittas. Ad devotionem tuam magis excitandam, nec etiam abs re erit, pro teipso commendationem animæ præstare, quam Ecclesia fieri præcipit pro fidelibus in extrema vitæ lucta versantibus. Hanc ad calcem Breviarii reperies.

(a) *Eccles.* 9. (b) *Eccli.* 7.

SINGULIS ANNIS.

Exercitiis spiritualibus in secessu vacandum.

EX quo tempore Patris cœlestis, Christum ut Magistrum & Doctorem nobis præmonstrantis, audita est in deserto vox ista (a): *Hic est Filius meus dilectus in quo mihi bene complacui; ipsum audite*, ad solitudinem, quasi ad divinæ doctrinæ scholam, interdum se recipere non dubitat, quisquis piæ & religiosæ vitæ tyrocinium ponere, vel ad ampliores profectus sese conferre satagit.

Enimvero in quocumque statu versetur anima tua, ibi omnia salutis adminicula reperies. Noxis gravioribus inquinaris? Habes in solitudine veluti quoddam mare rubrum in quo omnia submergentur delicta tua: transmigra in hunc montem sicut passer, ibi cum Psal. canticum istud concines (b): *Deus, cum pertransires in deserto, terra mota est*, seu cor terrenum conturbatum est, *etenim cœli distillaverunt a facie Dei Sinai, a facie Dei Israel*; cum eodem & istud iterabis (c): *Torrentem pertransivit anima nostra*, torrentem utique pœnitentiæ, *forsitan*, alioqui, *pertransisset aquam intolerabilem* (d). *Anima nostra sicut passer erepta est de laqueo venantium; laqueus contritus est, & nos liberati sumus.*

Unde pulchre admodum exclamat S. Basilius (e): „ O solitudo mors vitiorum, purgatorium sordi„ dorum! Te potentis medici conclave experiun„ tur qui vulnerati in prælio hostiles manus effu„ giunt; tu mundi persequentis felix refugium, „ ab æstu sæculi refrigerium; tu Dominicæ sepul„ turæ propemodum æmula, quæ peccato mortuos

(a) *Matth.* 17. (b) *Ps.* 67. (c) *Ps.* 123.
(d) *Ibid.* (e) *De laude Eremit.*

„ suscipis, & per afflatum S. Spiritus Deo revi- „ viscere facis".

Si præ nimio torpore languescas, & nonnisi remisse jugum Domini sustinueris, habes in solitudine columnam igneam, quæ viam tibi demonstrando quam carpere tenearis, novo te accendet fervore, ut illam impigre prosequaris. Ibi Spiritus Sanctus blande cordi tuo illapsus, ista Apocalypsis clementi objurgatione te percellet (a): *Habeo adversum te pauca, quod charitatem tuam primam reliquisti: memor esto unde excideris, & age pœnitentiam, & prima opera fac.* Tunc concalescet cor tuum intra te, & in meditationibus tuis ignis divini amoris exardescet; licebitque cum Psalm. istud ingeminare (b): *Ecce elongavi fugiens & mansi in solitudine, expectabam eum qui salvum me fecit a pusillanimitate Spiritus.*

Si vero strenue viam mandatorum Dei cucurreris; pluet tibi in solitudine manna absconditum, & in fortitudine cibi illius desertum hujus vitæ inoffenso pede percalcans, ambulabis usque ad montem Dei, ad terram fluentem lac & mel. Etenim si petra ista solitudinis refugium est herinaceis, seu pusillanimis, cervi pariter, seu mentes excelsæ & ad pietatem agiles, novos in ea perfectionis montes percurrendos deprehendunt. Ibi justus novas in corde suo disponit ascensiones, & (c) illius *semita quasi lux splendens procedit & crescit usque ad perfectam diem.* Tunc adimpletur in ipso istud Isaiæ vaticinium: (d) *Consolabitur Dominus Sion, ponet desertum ejus quasi delitias, & solitudinem ejus quasi hortum Domini: gaudium & lætitia invenientur in ea, gratiarum actio & vox laudis.* Quicumque ergo, concludit S. Basilius, ad perfectionem pervenerint, tuum, o solitudo, noverint præconium.

(a) *C.* 2. (b) *Ps.* 54. (c) *Prov.* 14. (d) *Isa.* 51.

Sed & ipsa virorum Apostolicorum institutrix est & Magistra: illam Christus Dominus ad exemplum nostrum colere non dedignatus est. Nempe, ut ait Illustrissimus Hallier Episcopus Caballicensis. (a) „ Divinæ dispensationis my-„ steria aggressurus, secessit Christus a turbis, „ quem frequentia populorum non turbabat; soli-„ tudinem petiit, cui in solitudine nota omnia & „ obvia erant: meditationi vacaturus discessit, „ qui divinam jugiter Dei faciem & sine cessatione „ intuebatur: oraturus desertum petiit, qui tamen „ exaudiri merebatur pro sua reverentia, pote-„ ratque præstare quod petebat, & largiri quod „ volebat.

„ Ea ergo omnia fecit Christus, non quod aliqui-„ bus egeret vitæ melioris adminiculis, sed per-„ fectum vitæ quam imitaremur exemplum tradere „ volens; ne prius Hierarchicum gradum subea-„ mus, vel Ecclesiastica ministeria aggrediamur, „ quam ad nostri Ducis imitationem, secreti a „ turbis, terrestrium silente tumultu curarum, „ oratione & aliis piis operibus, totos nos Deo „ committamus, instruendosque & imbuendos „ tradamus.

„ Ad hoc exemplum formati Apostoli, prius-„ quam divinitus sibi commissam legationem im-„ plerent, aut prædicandi Evangelii munere fun-„ gerentur, unanimes in eadem domo precantes, „ & divinis meditationibus sedulo intenti, nobis „ describuntur, ut se ad divinum illud Verbi „ Divini semen fructuose per totum orbem spar-„ gendum præpararent „. Ut quid ergo tam eximiis vestigiis insistere recusare? Ad sancta proposita tua corroboranda, operæ pretium erit, promissa professionis Clericalis redintegrare; per

(a) *Lib. de Sacris Electionibus*. *Sect.* 4. *Præparat. ad Ordines*. *Parag.* 2.

Psal. 15. *Conserva me, Domine, quoniam speravi in te* &c. In pietatis vero exercitationibus plurimum te adiuvabit præclarum Opusculum a S. Ignatio *De Exercitiis* divino ingenio exaratum.

Finis Primæ Partis.

SECUNDA PARS.

SPECULUM SACERDOTUM

Et Clericorum.

NIhil est, ait Sacro-Sanctum Conc. Trident., quod alios magis ad pietatem & Dei cultum assidue instruat, quam eorum vita & exemplum, qui se divino ministerio dedicarunt; cùm enim a rebus sæculi in altiorem sublati locum conspiciantur, in eos tanquam in speculum reliqui oculos conjiciunt, ex iisque sumunt quod imitentur. Quapropter sic decet omnino Clericos in sortem Domini vocatos, vitam moresque suos omnes componere, ut habitu, gestu, incessu, sermone, aliisque omnibus rebus, nihil nisi grave, moderatum ac religione plenum præseferant; levia etiam delicta, quæ in ipsis maxima essent, effugiant, ut eorum actiones cunctis afferant venerationem. *Sess.* 22. *de Reform. c.* 1.

I.

Notio optimi Clerici & Sacerdotis.

CLericus, qui Christi servit Ecclesiæ, interpretetur primo vocabulum suum, & nominis definitione prolata, nitatur esse quod dicitur: si enim *Cleros* græce, *Sors* latine appellatur; propterea vocantur Clerici, vel quia de sorte sunt Domini, vel quia ipse Dominus sors, id est, pars Clericorum est. Qui autem vel ipse pars Domini est, vel Dominum partem habet, talem se exhibere debet, ut & ipse possideat Dominum & possideatur a Domino. *S. Hieron. Epist. ad Nepotianum.*

Ideam hanc optimi Ecclesiæ Ministri uberius explicat Apostolus. Homo est mundo crucifixus, & cui mundus crucifixus est; qui exhibet corpus suum hostiam viventem, sanctam, Deo placentem, suis se affectibus exuens, ut Christum induat, & peccatis mortuus justitiæ vivat, providens bona non tantum coram Deo, sed etiam coram hominibus; ita ut in omnibus seipsum præbeat exemplum bonorum operum in doctrina sana, in integritate, in gravitate, abnegans impietatem & sæcularia desideria, ut sobrie, juste, & pie vivat in hoc sæculo.

Dei ministrum & operarium inconfusibilem sese exhibet, in multa patientia, in tribulationibus, in necessitatibus, in angustiis, in laboribus, in vigiliis, in jejuniis, in castitate, in scientia, in longanimitate, in suavitate, in Spiritu Sancto, in charitate non ficta, in verbo veritatis, in virtute Dei, per arma justitiæ a dextris & a sinistris, per gloriam & ignobilitatem, per infamiam & bonam famam, per prospera & adversa; donec ad perfectionis apicem provectus, post legitimum certamen & cursus consummationem, coronam justitiæ a Domino recipiat. *Ex variis S. Pauli Epist.*

II.

Ejusdem argumenti series.

Sint Clerici memores perpetuo vocationis qua eos Dominus dignatus est, ejusque quod scriptum est: Sancti estote quia ego sanctus sum, nemini dantes ullam offensionem, ut non vituperetur ministerium nostrum. Cœlestem in terris vitam tanquam Angeli Dei agant, expoliantes veterem hominem cum actibus suis, & novum induentes. Sint electi Dei, sancti & dilecti, viscera misericordiæ, benignitatem, humilitatem, modestiam, patientiam induentes.

Sobrii sint, ornati, pudici, prudentes, sed non apud semetipsos, supportantes invicem, non invicem provocantes, non invicem invidentes, subjecti invicem in timore Christi, non dominantes in Cleris, sed charitate fraternitatis invicem diligentes, & honore invicem prævenientes, hospitales, invicem suscipientes, & justitiam induentes, si fieri potest, cum omnibus hominibus pacem habentes, omnem ostendentes mansuetudinem ad omnes homines: non vinolenti sint, non percussores, sed modesti; non litigiosi, non cupidi, non bilingues, non turpe lucrum sectantes, habentes mysterium fidei in conscientia pura.

Sint etiam spiritu ferventes, Domino servientes & orationi instantes, ut ambulent digne Deo per omnia placentes, in omni opere bono fructificantes, & crescentes in scientia Dei, & quæcumque sunt vera, quæcumque sancta, quæcumque amabilia, quæcumque bonæ famæ, si qua virtus, si qua laus disciplinæ, hæc cogitent. *Ex variis. Ss. Apos. Epist.*

III.

Sacerdos sicut dignitate ita & sanctitate sit præcellens.

SAcerdotium ipsum in terra quidem peragitur, sed in rerum cœlestium classem ordinemque referendum est... Idcirco necesse est sacerdotem sic esse purum, ut si in cœlis ipsis collocatus esset, inter cœlestes virtutes medius staret. Terribilia namque atque honorifica sunt quæ administrat. Si quis consideret quantum sit id Mysterium, is probe intelliget quanto honore quantaque dignitate Sacerdotes, Spiritus Sancti gratia, dignati fuerint: etenim iis qui terram incolunt, atque in ea versantur commissum est, ut ea quæ

in cœlis sunt dispensent; iis datum est ut potestatem habeant quam Deus O. M. nec Angelis, nec Archangelis datam esse voluit; neque enim ad illos dictum est: *Quæcumque ligaveritis super terram, &c.*

Etenim quidnam hoc aliud esse dicas, nisi omnium rerum cœlestium potestatem illis a Deo esse concessam? Quid cum hoc honore conferri potest? A terra judicandi principalem auctoritatem sumit cœlum: servus sedet judex in terra, & Dominus sequitur ejus sententiam atque confirmat, ut quidquid hic in inferioribus judicaverit, hoc ille in supernis comprobet. Quænam, obsecro, potestas hac una major esse queat? Pater omnem potestatem dedit Filio; cæterum video eamdem ipsam potestatem a Deo Filio Sacerdotibus traditam: nam quasi jam in cœlum translati, ac supra humanam naturam positi, sic illi ad principatum istum perducti sunt. *S. Chrysost. lib. 3. de Sacerdot. cap. 3. & 4.*

Quo igitur non oportet esse puriorem tali fruentem sacrificio; quo solari radio non splendidiorem manum carnem hanc dividentem, os quod igne spiritali repletur, linguam quæ tremendo nimis sanguine rubescit? Cogita quali sis insignitus honore, quali mensa fruaris. Quod Angeli videntes horrescunt, neque libere audent intueri propter emicantem inde splendorem, hoc nos pascimur, huic unimur, & facti sumus unum Christi corpus & una caro. Audiamus ergo & Sacerdotes & subditi, quali esca facti sumus digni: audiamus & horreamus; sanctis carnibus suis nos dedit impleri, semetipsum apposuit immolatum: quænam igitur erit nobis excusatio, cum talibus pasti, talia peccemus, cum lupi fiamus, agnum comedentes? *S. Chrysost. Hom. 83. in Matth. & Hom. 60. ad pop. Antioch.*

IV.

Officium pie recitandum privatim, pieque in choro decantandum.

QUid prodest psalmus, nisi devotione comitetur? Psallere sine devotione, est quasi æs sonans & cymbalum tinniens. *Petr. Bles. Serm. 56. ad Sacerd.* Si quando extra chorum Officium dixerint, diligentiam nihilominus & honestatem prædictam debent, in quibus poterunt, studiose servare; ut dimissis omnibus, quæcumque in manibus fuerint, stantes cum reverentia juxta traditionem ecclesiasticæ disciplinæ... Creatori suo debita cum devotione laudes exolvent, flectentes genua, vel inclinantes pro tempore cum timore Dei. *S. Bonav. specul. discipl. ad Novit. P. I. C. XVI.*

Caveant item qui... extra chorum Horas privatam legunt, ne somnolente, aut truncatis verbis, aut intra fumes compresso spiritu preces demurmurare, vel ne, ethnicus quidam ait, Rabiosa silentia rodere videantur; sed articulate, distincte, diserte, & cum attentione integre omnia pronuntient. *Concil. Trevirens. II. an.* 1549. *cap. 6.*

Cum autem in choro fuerint, gravitatem servent, quam locus & officium exposcunt. *Conc. Senon. an.* 1528. *& alia.*

In choro clerus ne vagetur oculis; incomposito corporis situ ne stet; non moveatur huc illucque. *Conc. Aquens. an.* 1585. *tit.* De Choro *sub fin.*

Cum in choro fuerint, gravitatem servent, quam & locus & officium exigunt; non inter se, aut cum aliis confabulantes seu colloquentes, non dormientes, aut litteras seu scripturas alias legentes... ne, ubi peccatorum est venia petenda, ibi gravius peccandi detur occasio. *Conc. Turon.* De capitul. dignit. & canon. *an.* 1583.

Cum psallendi gratia conveniatur.... muta aut clausa labia nemo tenuerit; sed omnes pariter senes cum junioribus, laudent nomem Domini in psalmis hymnis & canticis, Deo alacriter modulantes. *Conc. Colon.* 1. *an.* 1536. *part.* 3. *cap.* 5.

Præterquam enim quod præceps & inordinatus cantus cultui Dei plus detrahat, quam adiiciat, populum magis schandalizet, quam ad pietatem & devotionem excitet; magnam quoque animi impotentiam atque imperfectionem cantorum arguit, eosque potius effrœni quodam animi impetu rapi, quam rectæ rationis imperio duci convincit. *Octavius Myrthus Frangipanius*, *Ep. Vid. Ital. Sacr. T. VI.*

Quicumque ecclesiasticum aliquem ordinem suscepturus est, de eo periculum experimentumve fiat... in cantus peritia, ad ordines, quem tum suscipiet, functiones rite recteque obeundas necessaria: *Conc. Med. IV. an.* 1576. *P. II. tit.* 8.

Cum reminiscor, *ait S. Augustinus* (a) lacrymas meas, quas fudi ad cantus Ecclesiæ tuæ in primordiis recuperatæ fidei meæ, & nunc ipso quod moveor, non cantu sed rebus, quæ cantantur, cum liquida voce & convenientissima modulatione cantantur: magnam instituti hujus utilitatem rursus agnosco. Ita flucto inter periculum voluptatis & experimentum salubritatis; magisque adducor, non quidem irretractabilem sententiam proferens, cantandi consuetudinem approbare in Ecclesia: ut per oblectamenta aurium, infirmior animus in affectum pietatis assurgat. Tamen cum mihi accidit, ut nos amplius cantus, quam res quæ canitur moveat, pænaliter me peccare confiteor; & tum mallem non audire cantantem.

(a) *Confess. lib. X.* 33.

V.

De cura salutis propriæ.

QUid prodest homini, si mundum universum lucretur, animæ vero suæ detrimentum patiatur? aut quam dabit homo commutationem pro anima sua? Filius enim hominis venturus est in gloria Patris sui cum Angelis suis, & tunc reddet unicuique secundum opera sua. *Matth. c.* 16. *v.* 26.

Si quod vivis & sapis, totum das actioni, considerationi nihil, laudo te? In hoc non laudo... si item totus vis esse omnium, instar illius qui omnibus omnia factus est, laudo humanitatem, sed si plena sit: quomodo autem plena, te excluso? Et tu homo es: Ergo ut integra sit & plena humanitas, colligat & te intra se sinus qui omnes recipit: alioquin *quid tibi prodest*, juxta Verbum Domini, *si universos lucreris*, *te unum perdens?* Quamobrem cum omnes te habeant, esto etiam tu ex habentibus unus. Quid solus fraudaris munere tui? Usquequo spiritus vadens & non rediens? Usquequo non recipis te & ipse inter alios vice tua? Sapientibus & insipientibus debitor es, & soli negas te tibi? Stultus & sapiens, servus & liber, dives & pauper, vir & fœmina, senex & juvenis, justus & impius, omnes pariter participant te, omnes de fonte publico bibunt de pectore tuo, & tu seorsum sitiens stabis? Si maledictus qui partem suam facit deteriorem, quid ille qui se penitus reddit expertem? sane deriventur aquæ tuæ in plateas... sed inter cæteros bibe & tu de fonte putei tui. Denique *qui sibi nequam cui bonus? S. Bern. Lib.* 1. *de Consider. cap.* 5.

VI.

Zelus gloriæ Dei.

ZElo zelatus sum pro Domino Deo exercituum, quia dereliquerunt pactum tuum filii Israel. 3. *Reg. c.* 19. Phinees, filius Eleazari filii Aaron Sacerdotis, avertit iram meam a filiis Israel: quia zelo meo commotus est contra eos, ut non ipse delerem filios Israel in zelo meo, idcirco loquere ad eum: ecce do ei pacem fœderis mei, & erit tam ipsi quam semini ejus pactum Sacerdotii sempiternum, quia zelatus est pro Deo suo, & expiavit scelus filiorum Israel. *Numer.* 25.

Zelum habere debet Sacetdos, qui incorruptam servare studet Ecclesiæ castitatem; & ideo Princeps Sacerdotum dicit: Zelus domus tuæ devoravit me... zelus igitur Dei vita est, sicut enim ante in Adam devoraverat hominem mors prævalens, ita zelus devoravit quem vivificavit in Christo. Zelum habuit Elias, & ideo raptus ad cœlum est: zelans, inquit, zelavi Dominum... Quid multa? Apostolus quoque Domini hoc declaratus est nomine, ut Simeon Zelotes diceretur. Zelo fidei populus gentilium vitam sibi acquisivit æternam, quam negligentia atque desidia Judæorum populus amisit... Angeli quoque sine zelo nihil sunt, & substantiæ suæ amittunt prærogativam, nisi eam zeli ardore sustentent... Et quid miremur, si Angeli eum habent? Ipse Deus Pater ait: Zelans zelabo Jerusalem zelo magno... Zelo vindicatur Jerusalem: zelo Ecclesia congregatur: zelo fides acquiritur: zelo pudicitia possidetur. *S. Ambros. in Psalm.* 118. *octon.* 18,

VII.

Zelus domus Dei.

ZElus (a) domus tuæ comedit me, & opprobria exprobrantium tibi ceciderunt super me. (b) Hoc zelo comeditur qui omnia quæ forte ibi perversa sunt satagit emendare, cupit corrigere, non quiescit: si emendare non potest, tolerat, gemit. (c) Quam terribilis est locus iste! Non est hic aliud nisi domus Dei & porta cœli. (d) Ergone credibile est ut habitet Deus cum hominibus super terram? Si cœlum & cœli cœlorum te non capiunt, quanto magis domus ista quam ædificavi?

(e) Domine dilexi decorem domus tuæ, & locum habitationis gloriæ tuæ; unde & addit idem Propheta Regius: (f) Ecce ego in paupertate mea præparavi impensas domus Domini.... talis esse debet, ut in cunctis regionibus nominetur... opus namque grande est, neque enim homini præparatur habitatio, sed Deo. (g) Quanto magis Sacerdoti convenit ornare Dei Templum decore congruo, ut etiam hoc cultu Aula Domini resplendeat.

Hoc Presbyteri munus apprime noverat Nepotianus, de quo S. Hieronimus ait: (h) erat sollicitus si niteret Altare, si parietes absque fuligine, si pavimenta tersa, si janitor creber in porta, si vela semper in ostiis, si sacrarium mun-

(a) *Ps.* 68.
(b) *S. Aug. Tract.* 10. *in Joannem. c.* 2.
(c) *Genes.* 28. (d) 2. *Paralip. c.* 6.
(e) *Ps.* 25. (f) 1. *Paralip.* 22. & 29.
(g) *S. Ambr. lib.* 2. *Off.*
(h) *S. Hier. Epis.* 3. *ad Heliodor.*

dum, si vasa luculenta; & in omnes cæremonias pia sollicitudo disposita: Non majus, non minus negligebat officium: ubicumque eum quæreres in Ecclesia invenires.... Basilicas Ecclesiæ diversis floribus & arborum comis, vitiumque pampinis adumbravit ut quidquid placeret in Ecclesia, tam dispositione, quam visu, Presbyteri laborem & studium testaretur.

Lex nihil, quod ad divinum cultum pertineat, exignum extimare permittit, aut ejusmodi, quod sacerdotali opera sit indignum (a).

Quicumque clericus alicui Ecclesiæ adscriptus, ubi ordinis a se suscepti functiones obeat, memor sit complurium Sanctorum, qui vel toto vitæ tempore, vel multis saltem annis in alicujus etiam minoris ordinis ministerio munereve religiose versati, ad altiorem se ordinis gradum provehi passi non sunt (b).

VIII.

Zelus salutis animarum.

SImon (c) Joannis diligis me plus his? .... Pasce oves meas. Quasi diceret (d) si dilectionem erga me habes, ubi ostendas habes, ubi exerceas habes: pasce agnos meos. (e) Ex hoc loco agnoscunt fidei magistri non aliter se summo Pastori, id est Christo, gratos fore quam si omni studio caveant, ut rationales oves recte curentur & bene habeant.

(a) *Ioan.* 21.
(b) *S. Aug. serm.* 149. *de temp.*
(c) *S. Cyr. Alex. l.* 12. *in Joan. c.* 21.
(d) *S. Cyrill. Alex. De adorat. in spir. & veritate lib. XII.*
(e) *Conc. Med. V. p.* 3.

Quam (a) multa propter hunc gregem passus est Filius Dei? Homo factus est, servi formam assumpsit, consputus est, alapis cæsus est; postremo ne mortem quidem recusavit, nec ignominiosissimam: quin & ipsum sanguinem suum effudit. Itaque si quis voluerit illi commendatus esse, curam habeat ovium illius, publicam quærat utilitatem, fratrum suorum saluti prospiciat; nullum enim officium hoc Deo charius est (b). Deo nec addere nec detrahere sufficis: reliquit in hoc sæculo similitudinem sui, videlicet hominem, quatenus quod illi honoris impendere volumus, ejus exhibeamus imagini... erigendo hominem de lacu miseriæ & de luto fœcis.

Illud profecto Pastoris munus apprime noverat Apostolus, cujus hic sermo erat: (c) si evangelizavero, non est mihi gloria; necessitas vero mihi incumbit; væ enim mihi est si non evangelizavero... cum liber essem ex omnibus, omnium me servum feci ut plures lucrifacerem, factus sum Judæis tanquam Judæus, ut Judæos lucrarer... Factus sum infirmis infirmus, ut infirmos lucrifacerem. Omnibus omnia factus sum, ut omnes facerem salvos. (d) Quis infirmatur, & ego non infirmor? Quis scandalizatur, & ego non uror? (e) Ego autem libentissime impendam, & superimpendar ipse pro animabus vestris; licet plus vos diligens minus diligar. (f) Tanquam si nutrix foveat filios suos, ita desiderantes vos, cupide volebamus tradere vobis non solum Evangelium Dei, sed etiam animas nostras, quoniam charissimi nobis facti estis.

IX.

(a) *S. Chrys. Orat. de B. Philogonio.*
(b) *B. Laur. Justin. de Compl. Christ. perf.*
(c) 1. *Cor.* 9. (d) 2. *Cor.* 11.
(e) 2. *Cor.* 12. (f) 1. *Thes.* 2.

IX.

Catechizandis Pueris & Rudibus danda opera.

ATtende (a) exhortationi & doctrinæ. (b) Adhæsit enim lingua lactentis ad palatum ejus in siti, parvuli petierunt panem, & non erat qui frangeret eis (c). Ne ergo contemnatis unum de pusillis istis. Intuere Dominum Jesum (d) in quo sunt omnes thesauri sapientiæ & scientiæ absconditi (e). Offerebant illi parvulos, ut tangeret illos, discipuli autem comminabantur offerentibus. Quos cum videret Jesus, indigne tulit & ait illis: sinite parvulos venire ad me, & ne prohibueritis eos; talium est enim regnum Dei. Amen dico vobis, quisquis non receperit regnum Dei velut parvulus, non intrabit in illud. Et complexans eos, & imponens manus super illos, benedicebat eos.

(f) O piissime Jesu, quis ultra post te verecundabitur esse humilis ad parvulos? Quis tumescens & elatus de sua vel magnitudine vel scientia, parvitatem deinceps parvulorum, ignorantiam vel imbecillitatem audebit aspernari, quando tu, qui es Deus benedictus in sæcula, in quo sunt omnes thesauri, usque ad castissimos parvulorum amplexus beata brachia mansuetus inclinas atque circumligas? Procul ergo, procul ex hinc omnis elatio, seorsum sit indignabunda quælibet parvulorum effugatio.

(a) 1. *Tim.* 4. (b) *Thren.* 4. (c) *Matth.* 18. (d) *Coloss.* 2. (e) *Marc.* 10.
(f) *Gers. Tract. de Parvul. trah. ad Christ. cons.* 4.

(a) Audi Paulum dicentem : sive mente excessimus, Deo ; sive temperantes sumus, vobis : charitas enim Christi compellit nos, judicantes hoc, quia unus pro omnibus mortuus est. Quomodo enim paratus esset impendi pro animabus eorum, si eum pigeret inclinari ad aures eorum ? Hinc ergo factus parvulus in medio nostrum, tanquam nutrix fovens filios suos. Num enim delectat, nisi amor invitet, decurtata & mutilata verba immurmurare ?.... Non ergo recedat de pectore etiam cogitatio gallinæ illius quæ languidis plumis teneros fœtus operit, & susurrantes pullos confracta voce advocat, cujus blandas alas refugientes superbi, præda fiunt alitibus.

X.

Christus in omnibus imitandus.

HOc (b) sentite in vobis quod & in Christo Jesu (c) ; si quis enim spiritum Christi non habet, hic non est ejus (d). Et qui dicit se in ipso manere, debet sicut ille ambulavit & ipse ambulare (e). Nam quos præscivit Deus, & prædestinavit conformes fieri imaginis filii sui, ut sit ipse primogenitus in multis fratribus (f). Unde & Christus ait : exemplum dedi vobis, ut quemadmodum ego feci, ita & vos faciatis (g). Et rursus : manete in me, & ego in vobis. Sicut palmes non potest ferre fructum a semetipso, nisi manserit in vite, sic nec vos, nisi in me manseritis. Ego sum vitis, vos palmites : qui manet in me, & ego in eo, hic fert fructum multum,

(a) *S. Aug. de Catech. Rudib. c.* 10. *n.* 15.
(b) *Philip.* 2. (c) *Rom.* 8.
(d) 1. *Joan.* 2. (e) *Rom.* 8.
(f) *Joan.* 13. (g) *Ibid.* 14.

quia sine me nihil potestis facere: si quis in me non manserit, mittetur foras sicut palmes, & arescet & colligent eum, & in ignem mittent, & ardet.

(a) Parum erat Deo, si filium suum faceret demonstratorem viæ; eum ipsum viam fecit, ut per illum ires regentem te, ambulantem per se (b). Si mundana sapientia ita in suis gloriatur erroribus, ut quem sibi quisque ducem elegerit, ejus opiniones & mores, atque omnia instituta sectetur, quæ nobis erit communio nominis Christi, nisi ut ei inseparabiliter uniamur, qui est, ut ipse insinuavit, Via, Veritas & Vita? Via scilicet conversationis sanctæ, Veritas doctrinæ divinæ, & Vita beatitudinis sempiternæ.

Istud præcipue rectorem spectat qui (c) ad hoc studere debet, ut sibi commissas oves faciat Christiformes..... Unde Apostolus dicit: estote imitatores Dei, sicut filii charissimi. Et: Filioli mei quos iterum parturio, donec Christus formetur in vobis. Sed cum ex verborum doctrina minus capiant de doctrina Christi, debent etiam formam ejus visibilem in se ipsis ostendere, ut eis profundius imprimatur, dicentes cum Apostolo: imitatores mei estote, sicut & ego Christi. Quasi dicat, si formam Christi desideratis ad imitandum agnoscere, in meis hanc moribus considerate; etenim vivo, jam non ego; vivit vero in me Christus. Vicarius enim Christi vicem Christi debet gerere, in beneplaciti ejus promotione, in potestatis ejus auctoritate, & in similitudinis ejus repræsentatione: scilicet ut ea quæ vult promoveat in subditis.

(a) *S. Aug. enar. in Ps.* 109.
(b) *S. Leo Serm. de Resurr.*
(c) *S. Bonav. Tract. de sex alis Seraph.*

XI.

Peccata Sacerdotum gravissima.

SI (a) Sacerdos, qui unctus est, peccaverit, delinquere faciens populum, offeret pro peccato suo vitulum immaculatum Domino....... Igitur (b) ante Prophetarum tempora ostendere volens Deus hominum peccata longe majoris supplicio expiari, dum a Sacerdotibus, quam dum a privatis perpetrantur, mandat, ut tantumdem pro Sacerdotibus, quantum pro universo populo sacrificium offeratur. Quod quidem quid aliud significat, quam Sacerdotis vulnera majori medicamento atque auxilio indigere; atque adeo tanto, quanto conjuncta simul universi populi vulnera indigent? Porro majori nequaquam indigerent, nisi ea graviora forent. Atqui graviora certe fiunt, non natura ipsa, sed Sacerdotis qui ea commiserit, conditione ac dignitate.

Unde dicitur (c): erat ergo peccatum puerorum (Ophni & Phinees) grande nimis coram Domino, quia retrahebant homines a sacrificio Domini. Et ab Ecclesiæ Ministro se non mediocriter offensum Deus per Prophetam conqueritur (d): si inimicus meus maledixisset mihi, sustinuissem utique.... Tu vero homo unanimis, dux meus & notus meus, qui simul mecum dulces capiebas cibos. Et rursum (e): Homo pacis meæ in quo speravi, qui edebat panes meos, magnificavit super me supplantationem.

(a) *Levit.* 4.
(b) *S. Chrys. l. 6. de Sacer. c.* 11.
(c) 1. *Reg.* 2.
(d) *Ps.* 54.
(e) *Ibid.* 40.

(a) Neque licet imperitiam prætendere, neque ad ignorantiam confugere, neque aut necessitatis, aut violentiæ speciem opponere. Quandoquidem qui delegatus est ut alienam emendet ignorantiam, tum vero ut diabolicum instare bellum denunciet, is certe ignorantiam prætendere minime poterit, neque vocem hanc usurpare: tubam non audivi, bellum non prævidi.

Illud idem monet Apostolus (b): confidis teipsum esse ducem cæcorum, lumen eorum qui in tenebris sunt, eruditorem insipientium, magistrum infantium, habentem formam scientiæ & veritatis in lege. Qui ergo alios doces, teipsum non doces; qui prædicas non furandum, furaris; qui dicis non mœchandum, mœcharis; qui abominaris idola, sacrilegium facis; qui in lege gloriaris, per prævaricationem legis Deum inhonoras. Nomen enim Dei per vos blasphematur inter gentes. Gravissimum igitur ipsi impendet exitium (c). In terra Sanctorum iniqua gessit, non videbit gloriam Domini.

XII.

De modestia, seu de vita exemplari.

INduite (d) vos sicut electi Dei sancti & dilecti... Modestiam quæ (e) nota sit omnibus hominibus, Dominus enim prope est. Hæc ad omnes fideles scribit Apostolus, quanto magis virum Ecclesiasticum decent qui (f) in omnibus seipsum præbere debet exemplum bonorum operum, in

(a) *S. Chrys. l. 6. de sacerd. t.* 1.
(b) *Rom.* 2. (c) *Isaiæ* 26.
(d) *Coloss.* 3. (e) *Philip.* 4.
(f) *Tit.* 2.

doctrina, in integritate, in gravitate (a), ut is qui ex adverso est vereatur nihil habens malum dicere de illo (b), & obmutescere faciat imprudentium hominum ignorantiam (c). Sacerdotalis enim animi pulchritudinem undique splendescere oportet, ut oblectare pariter & illustrare possit eorum animos, qui suos in eum oculos convertunt.

(d) Decet enim Pastorem, decet Dominicum Sacerdotem moribus & vita clarescere, quatenus in eo tanquam in vitæ suæ speculo plebs commissa, & eligere quod sequatur, & videre possit quod corrigat (e). Decet inquam, actuum nostrorum testem esse publicam æstimationem & attestationem, ne derogetur muneri, ut qui videt Ministrum Altaris congruis ornatum virtutibus, auctorem prædicet, & Dominum veneretur, qui tales servulos habeat (f). In te, nimirum, oculi omnium diriguntur. Domus tua & conversatio, quasi in specula constituta, magistra est publicæ disciplinæ. Quidquid feceris id sibi omnes faciendum putant. Cave ne committas quod, aut qui reprehendere volunt, digne lacerasse videantur, aut qui imitari, cogantur delinquere (g). Quod si dixeris, & mihi sufficit conscientia mea, habeo Dominum judicem qui meæ viæ est testis, non curo quid loquantur homines, audi Apostolum scribentem: providentes bona, non solum coram Deo, sed etiam coram hominibus.

(a) *Ibid.* (b) 1. *Pet.* 2.
(c) *S. Chrys. l.* 3. *de acerd. c.* 14.
(d) *S. Greg. in Reg. lib.* 7. *Indict. I. ep.* 32.
(e) *S. Ambr. lib.* 1. *Offic. ultim.*
(f) *S. Hieron. ep.* 3. *ad Eliod.*
(g) *Ibid. ep.* 47.

XIII.

In exterioris hominis compositione immodestia vitanda.

EX (a) visu cognoscitur vir, & ab occursu faciei cognoscitur sensatus. Amictus corporis, & risus dentium, & ingressus hominis enuntiant de illo (b). Ipsa etenim corporis species, simulachrum est mentis, figura probitatis. Bona quippe domus in ipso vestibulo debet agnosci (c). Quapropter Clerici in habitu, gestu, incessu, sermone, & omni alia eorum actione nil nisi grave, moderatum & religione plenum præseferant.

(d) Sic sacerdotalem vultum gravitas matura componat, ne rigorem nimium intuentium infirmitas perhorrescat, sic alios hilaritatis nostræ dulcedo permulceat, ut serenitas nostra sese in petulantiam, vel lasciviam non resolvat (e). Oculis Christum spectaturis, nihil aliud digneris aspicere (f): ne igitur multum circumspicias in plateis, ne forte videas unde tenteris postmodum, vel ab oratione impediaris, vel phantasias contrahas eorum quæ intente respexisti.

Sit præterea incessus tuus maturitate plenus, gravis & honestus, videlicet non fractis gressibus ambules, aut scapulas dextrorsum aut sinistrorsum vergendo, non erecta cervice, non prominente corpore, seu etiam inclinato capite super humerum, quæ omnia, aut levitatem redolent, aut elationem ostentant, aut

(a) *Eccli.* 19. (b) *S. Ambr. l.* 2. *de Virg.*
(c) *Conc. Trid. sess.* 22. *c.* 1.
(d) *Petr. Dam. l.* 2. *ep.* 1.
(e) *S. Hier. de S. Joann. Bapt. loquens.*
(f) *S. Bonav. de inst. c.* 31.

hypocrisim sapiunt. Nonnullos etiam reperies, qui (a) ne plantas humidior via spargat, vix imprimunt summa vestigia. Tales cum videris, sponsos magis existimato quam Clericos.

(b) Gestus quoque corporis signum est mentis (c). A notabilibus igitur corporis, seu membrorum extensionibus, quæ cum oscitationibus vel aliis, non sine quadam inhonestate fieri solent, omnino abstine. Honesto enim incongruum est viro, pigra membra distensione resolvi. Quibus addam istud Sancti Gregorii Nazianz. *Orat.* 2. *cont. Julianum*. Neque enim mihi quidpiam boni significare aut ominari videbantur, cervix non stata, humeri subsultantes, ad æquilibrium subinde agitati, oculus insolens ac vagus furioseque intuens, pedes instabiles ac titubantes, nasus contumeliam & contemptum spirans, vultus lineamenta ridicula idem significantia. Risus petulantes & effrænes, nutus & renutus temerarii, sermo hærens, spiritusque concisus, interrogationes stultæ & præcipites, responsiones nihilo his meliores, aliæ in alias insultantes, nec graves & constantes, nec eruditionis ordine progredientes.... Ut hæc conspexi, statim his verbis usus sum: Quale Romanorum Regio malum alit!

XIV.

Lingua refrenanda.

Sis velox (d) ad audiendum, & tardus ad loquendum (e), quia in multiloquio non deerit peccatum (f). Si quis autem putat se religiosum

(a) *S. Bern. De form. hon. vit. c.* 5.
(b) *S. Hier. Ep.* 22. *ad Eustoch.*
(c) *S. Isid. de norm. viv. c.* 4.
(d) *Jacob.* 1. (e) *Prov.* 10. (f) *Jacob.* 2.

esse, non refrænans linguam suam, sed seducens cor suum, hujus vana est religio (a). Si quis vero in verbo non offendit, hic perfectus est vir: potest etiam frænio circumducere totum corpus..... Lingua modicum membrum est, & magna exaltat. Ecce quantus ignis quam magnam silvam incendit! & lingua ignis est, universitas iniquitatis. Lingua constituitur in membris nostris, quæ maculat totum corpus, & inflammat rotam nativitatis nostræ, inflammata a gehenna..... Linguam nullus hominum domare potest, inquietum malum, plena veneno mortifero. In ipsa benedicimus Deum & maledicimus homines qui ad similitudinem Dei facti sunt.

(b) Si mordeat serpens in silentio, nihil eo minus habet qui occulte detrahit, verba oris sapientis gratia, & labia insipientis præcipitabunt eum, initium verborum ejus stultitia, & novissimum oris illius error pessimus. Stultus verba multiplicat (c). Plenus sum sermonibus, (ait unus ex illis) & coarctat me spiritus uteri mei: en venter meus quasi mustum absque spiraculo, quod lagunculas novas disrumpit, loquar & respirabo paululum (d). Terribilis est in civitate sua homo linguosus, & temerarius in verbo suo odibilis erit.

(e) Nec nominetur in vobis, sicut decet sanctos, aut turpitudo, aut stultiloquium, aut scurrilitas quæ ad rem non pertinet (f). Labia Sacerdotis custodiunt scientiam, & legem requirunt de ore ejus, non nugas profecto vel fabulas. Verbum scurrile, quod faceti urbanive nomine colorant, non sufficit peregrinari ab ore, procul & ab aure relegandum, fæde ad cachinnos moveris, fœdius

(a) *Ibid. c. 3.* (b) *Eccl.* 10. (c) *Job.* 32.
(d) *Eccli. 9.* (e) *Eph. 3.*
(f) *S. Ber. l. 2. de cons. c.* 13.

moves (a). Magna utique mala habitant in anima quæ verba usurpat urbana & faceta, magna effusæ lætitiæ dissolutio, & ironia ac simulatio; hiat compago; marcescit & putrescit ædificium; exterminatur timor; abest pietas ac reverentia; habes linguam, non ut comicis dictis incessas, sed ut Deo gratias agas.

XV.

De Habitu & Tonsura Clericali.

ETsi (b) habitus non facit monachum, oportet tamen clericos vestes proprio congruentes ordini semper deferre, ut per decentiam habitus extrinseci, morum honestatem intrinsecam ostendant: tanta autem hodie aliquorum inolevit temeritas, religionisque contemptus, ut propriam dignitatem & honorem clericalem parvipendentes, vestes etiam deferant publice laicales; pedes in diversis ponentes, unum in divinis, alterum in carnalibus. Propterea omnes Ecclesiasticæ personæ, quantumcumque exemptæ, quæ aut in sacris fuerint, aut dignitates, personatus, officia, aut beneficia qualiacumque ecclesiastica obtinuerint, si postquam ab Episcopo suo, etiam per edictum publicum, moniti fuerint, honestum habitum clericalem, illorum ordini & dignitati congruentem & juxta ipsius Episcopi ordinationem & mandatum non detulerint, per suspensionem ab Ordinibus, ac officio & beneficio, ac fructibus, redditibus, & proventibus ipsorum beneficiorum, necnon si semel correpti denuo in hoc deliquerint, etiam per privationem officiorum & beneficiorum hujusmodi coerceri possint & debeant, secundum Con-

(a) *S. Chrys. in ep. ad Eph. c. 5.*
(b) *Conc. Trid. sess. 14. de Ref. c. 6.*

stitutionem Clement. V. in Conc. Vienn. editam, quæ incipit; *Quoniam innovando*.

Solent (a) dicere: num de vestibus cura est Deo, & non magis de moribus? At forma hæc vestium, deformitatis mentium & morum indicium est. Quid sibi vult quod Clerici aliud esse, aliud videri volunt? Id quidem minus castum, minusque sincerum. Nempe habitu milites, quæstu Clericos, actu neutrum exhibent. Nam neque pugnant ut milites, neque ut Clerici evangelizant. Cujus ordinis sunt? cum utriusque esse cupiunt, utrumque deserunt, utrumque confundunt... Vereor istos non alibi ordinandos, quam ubi nullus ordo, sed sempiternus horror inhabitat.

Quisquis (b) vero Clericus ad sortem Domini vocatus comam nutrit, & capillos radere vel tondere erubescit, profecto se non de Dei, sed de mundi sorte esse testatur; quanto enim quisque carnis crines diligit, fovet & nutrit, tanto cor suum non in cœlis, sed in terra fixum esse ostendit; quanto autem radit & edomat, tanto se non terrena, sed æterna diligere comprobat. Unde statuit Conc. Trid. (c) ut is etiam fori privilegio non gaudeat, qui clericalem habitum & tonsuram non defert.

(a) *S. Bern. l. 3. de con. c. 5.*

(b) *Auth. L. de Contem. mundi s c. 3. inter Opera S. Aug. Tom.*

(c) *Sess. 23. de Refor. c. 6.*

XVI.

Derisiones malorum virtus superet.

DEridetur (a) Justi simplicitas (b). Ambulans recto itinere & timens Deum despicitur ab eo qui infami graditur via (c). Etenim detestantur stulti eos qui fugiunt mala (d). Venite, inquiunt, circumveniamus Justum, quoniam inutilis est nobis, & contrarius est operibus nostris, & improperat nobis peccata legis, & diffamat in nos peccata disciplinæ nostræ (e). Omnes igitur qui pie volunt vivere in Christo Jesu persecutionem patientur.

(f) Illo ergo spiritu vive, quo dictum est: vidi insensatos & tabescebam. Pia est ista tristitia, & si dici potest, beata miseria, vitiis alienis tribulari, non implicari; mœrere, non hærere; dolore contrahi, non amore attrahi. Hæc est persecutio quam patiuntur omnes qui volunt in Christo pie vivere, secundum apostolicam mordacem veracemque sententiam. Quid enim hic magis persequitur vitam bonorum, quam vita iniquorum, non cum cogit imitari, sed cum cogit dolere quod videt? quoniam coram pio vivens impie, etsi non obligat consentientem, cruciat sentientem... Sed inhære illi a quo audisti: qui perseveraverit usque in finem hic salvus erit. Conjungere Deo ut crescat in novissimis vita tua. Scio enim non deesse recreationem cordis de fratribus bonis. Huic adjunge promissiones Dei fideles, magnas, certas, sempiternas, ipsiusque tolerantiæ imperturbabilem ineffabilemque mercedem, & vide quam ve-

(a) *Job.* 12. (b) *Prov.* 14. (c) *Ibid.* 13.
(d) *Sap.* 2. (e) 2. *Tim.* 3.
(f) *S. Aug. ep.* 248. *alias.* 145.

rum Domino cantes: secundum multitudinem dolorom meorum in corde meo, consolationes tuæ lætificaverunt animam meam.

XVII.

De Castitate custodienda.

TEipsum (a) castum custodi (b). Et omni custodia serva cor tuum (c). Hæc est enim voluntas Dei sanctificatio vestra, ut abstineatis vos a fornicatione, ut sciat unusquisque vestrum vas suum possidere in sanctificatione & honore, non in passione desiderii, sicut & Gentes quæ ignorant Deum (d). An nescitis quia Templum Dei estis, & Spiritus Dei habitat in vobis? Si quis autem Templum Dei violaverit, disperdet illum Deus. Templum enim Dei sanctum est, quod estis vos (e). Glorificate & portate Deum in corpore vestro.

Omnibus (f) igitur Castitas pernecessaria est, sed maxime Ministris Christi Altaris quorum vita aliorum debet esse eruditio, & assidua salutis prædicatio. Tales enim decet Dominum habere ministros, qui nulla contagione carnis, sed potius continentia Castitatis splendeant (g). Sit itaque in ipsis Castitas propria, &, ut ita dixerim, Pudicitia sacerdotalis, ut non solum ab opere se immundo abstineant, sed etiam a jactu oculi, & cogitationis errore, mens Christi corpus confectura sit libera.

Quid (h) nimirum Castitate splendidius? Quid

(a) 1. *Tim.* 5. (b) *Prov.* 4. (c) 1. *Thess.* 4.
(d) 1. *Cor.* 3. (e) 1. *Cor.* 6.
(f) *S. Aug. Ser.* 249. *de temp.*
(g) *S. Hier. in cap.* 1. *ep. ad Tit.*
(h) *S. Bern. ep.* 42. *ad Henr. Senon. c.* 3.

ministerio nostro magis honorificum? Ipsa mundum de immundo conceptum semine, de hoste domesticum, Angelum denique de homine facit. Differunt quidem inter se homo pudicus & Angelus, sed felicitate non virtute. Sed etsi illius Castitas felicior, hujus tamen fortior esse cognoscitur. Sola est Castitas, quæ in hoc mortalitatis & loco & tempore statum quemdam immortalis gloriæ repræsentat... Vas interim fragile quod portamus, in quo & crebro periclitamur, tenet Castitas, ut monet Apostolus, in sanctificationem & honorem, & instar odoriferi balsami, quo condita cadavera incorrupta servantur, sensus ipsa & artus constringit & continet, ne dissolvantur otiis, ne corrumpantur desideriis, ne carnis voluptatibus computrescant. Quemadmodum legitur de quibusdam (Joel 1.) qui computruerunt ut jumenta in stercore suo. Hoc itaque tantæ pulchritudinis ornamentum digne dixerim sacerdotium honorare, quod dilectum Deo & hominibus faciat Sacerdotem, cujus quippe memoria non in carnis successione, sed in spirituali benedictione sit, reddatque similem in gloria Sanctorum, in hac licet adhuc regione dissimilitudinis constitutum.

XVIII.

Cavenda cum Mulieribus familiaritas.

IN medio (a) mulierum noli commorari, de vestimentis enim procedit tinea, & a muliere iniquitas viri. Melior est enim iniquitas viri quam mulier benefaciens & confundens in opprobrium (b). Averte faciem tuam a muliere compta, & ne circumspicias speciem alienam... speciem mulieris multi admirati, reprobi facti sunt, colloquium

(a) *Eccli.* 42. (b) *Eccli.* 9.

enim illius quasi ignis exardescit. Virginem ne conspicias, ne forte scandalizeris in decore illius, (a) seu ne forte interim, dum tu illius os defixis oculis intueris, suscepto ab hoste & malorum latore libidinis semine, corruptionis postea ac perditionis manipulos metas (b). Numquid etenim potest homo abscondere ignem in sinu suo ut vestimenta illius non ardeant? aut ambulare super prunas, ut non comburantur plantæ ejus?

(c) Cum proximat stipula, incendit ignem; flammigero igne percutit fœmina conscientiam pariter habitantis, exuritque fundamenta montium.

(d) Quid tibi necesse est in ea versari domo, in qua necesse habeas quotidie aut perire aut vincere? Securius est perire non posse, quam juxta periculum non perisse (e). Hospitiolum tuum aut raro, aut numquam mulierum pedes terant. Omnes puellas & virginis Christi, aut æqualiter ignora, aut æqualiter dilige. Memento semper quod Paradisi colonum de possessione sua mulier ejecerit. Ægrotanti tibi quilibet sanctus frater assistat, & germana vel mater, aut probatæ quælibet apud omnes fidei... Scio quosdam convaluisse corpore, & animo ægrotare cœpisse: periculose tibi ministrat cujus vultum frequenter attendis... Solus cum sola, secreto, & absque arbitro vel teste non sedeas.

Caveto omnes suspiciones, & quidquid probabiliter fingi potest, ne fingatur, ante devita. Crebra munuscula, & sudariola, & fasciolas, & oblatos ac degustatos cibos, blandasque ac dulces litterulas sanctus amor non habet... omnes deli-

(a) *S. Bas. de Abdicat. sæculi.*
(b) *Prov.* 27. (c) *Hier. ep. ad Ocean.*
(d) *S. Hier. l.* 2. *ep.* 6. *de vitand. susp. conturber.*
(e) *S. Hier. epist. ad Nepot.*

cias, & lepores, & risu dignas urbanitates, & cæteras ineptias amatorum, in comœdiis erubescimus, in sæculi hominibus detestamur: quanto magis in Clericis, quorum & Sacerdotium proposito, & propositum ornatur Sacerdotio (a)? Quid tibi revera cum fœminis, quid ad altare cum Domino fabularis? Te cuncti in publico, te in agro rustici, aratores ac vinitores quotidie lacerabunt.

(b) Neque etiam in præterita castitate confidas. Nec sanctior David, nec Samsone fortior, nec Salomone potes esse sapientior (c). Crede mihi, Episcopus sum, veritatem loquor in Christo, non mentior: cedros Libani, & gregum arietes sub hac specie corruisse vidi, de quorum casu non magis præsumebam, quam Gregorii Nazianzeni, aut Ambrosii (d). Tua ergo cum mulieribus colloquia vel nulla sint, vel rarissima & brevissima.

XIX.

Observanda sobrietas, convivia declinanda.

SObrius (e) esto: & (f) noli esse in conviviis potatorum, nec in commessationibus eorum qui carnes ad vescendum conferunt, quia vacantes potibus consumentur. Cui væ? Cujus patri væ? Cui rixæ? Cui foveæ? Cui sine causa vulnera? Cui suffusio oculorum? Nonne his, qui commorantur in vino, & student calicibus epotandis? Ne intuearis vinum quando flavescit, cum splenduerit in vitro color ejus; ingreditur blande, sed in novissimo mordebit ut coluber, & sicut regulus venena diffundet (g). Væ qui potentes estis ad biben-

(a) *Idem. ep. ad Ocean.* (b) *Idem ep. ad Nep.*
(c) *S. Aug. apud S. Bonav. Reg. Nov. c.* 11.
(d) *S. Basil. const. c.* 3 & 4.
(e) 2. *Timot.* 4. (f) *Prov.* 23. (g) *Isai.* 5.

bendum vinum, & viri fortes ad miscendam ebrietatem (a). Non sit igitur vinolentus Sacerdos, sed sic bibat, ut ignoretur an biberit (b). An non confusio & ignominia est, Jesum crucifixum magistrum pauperum atque esurientem fartis prædicare corporibus, jejuniorumque doctrinam rubentes buccas tumentiaque ora proferre?

(c) Vinolentos Sacerdotes & Apostolus damnat, & vetus lex prohibet: qui altari deserviunt, vinum & siceram non bibant... Nec hoc dico, quod Dei a nobis creatura damnetur: siquidem & Dominus vini potator est appellatus, & Timotheo dolenti stomachum, modica vini sorbitio relaxata est, sed modum pro ætatis, & valetudinis, & corporum qualitate exigimus in potando: quod si absque vino ardeo adolescentia, & inflammor calore sanguinis, & succulento validoque sum corpore, libenter carebo poculo, in quo suspicio veneni est (d). Ebrietas in alio crimen est, in Sacerdote sacrilegium, quia alter animam suam necat, vino Sacerdos spiritum sanctitatis extinguit.

(e) Convivia tibi vitanda sunt sæcularium & maxime eorum qui honoribus tument... Consolatores potius nos in mœroribus suis quam convivas in prosperis noverint. Facile contemnitur Clericus qui sæpe vocatus ad prandium ire non recusat. Nunquam petentes, raro accipiamus rogati; beatius enim est magis dare quam accipere: nescio enim quomodo etiam ipse qui deprecatur ut tribuat, cum acceperis, viliorem te judicat; & mirum in modum, si eum rogantem contempseris, plus te posterius veneratur.

(a) *S. Ans. in cap.* 1. *ad Timoth.*
(b) *S. Hier. in cap.* 2. *Mich.*
(c) *Idem ep. ad Nepot.*
(d) *S. Petr. Chrys. serm.* 25. *de Fidel. dispens.*
(e) *S. Hier. ep. ad Nepot.*

XX.

Otium fugiendum.

QUi (a) sectatur otium stultissimus est, (b) multam enim malitiam docuit otiositas: (c) tu vero vigila, in omnibus labora, opus fac Evangelistæ, ministerium tuum imple (d). Labora sicut bonus miles Christi Jesu... nam & qui certat in agone non coronabitur nisi legitime certaverit. Sollicite cura teipsum probabilem exhibere Deo operarium inconfusibilem, ne istud Evangelii in te impleatur (e): inutilem servum ejicite in tenebras exteriores, ibi erit fletus & stridor dentium.

(f) Dicas enim velim, si famulum haberes, qui etsi nec furaretur, nec conviciaretur, nec contradiceret, imo nec inebriaretur, nec reliquorum malorum quicquam designaret, sederet tamen perpetuo otiosus, nec aliquid eorum, quæ servus hero præstare debet, faceret, nonne flagellares eum ut perversum?

(g) Videtur & sanctus David cauterio gravi inurere quosdam Clericos: in labore, inquit, hominum non sunt, & cum hominibus non flagellabuntur, ideo tenuit eos superbia. Habent enim singula quæque genera hominum laboris aliquid, aliquid voluptatis. Sed advertere est prudentiam aliquorum (Clericorum) & mirari quemadmodum novo inter hæc artificio discernentes, & ab invicem sequestrantes ea, totum quod delectat eligunt & amplectuntur; quod molestum est fugiunt &

(a) *Prov.* 12. (b) *Eccli.* 33. (c) 2. *Tim.* 4.
(d) 2. *Tim.* 2. (e) *Matth.* 25.
(f) *S. Chrysost. Hom.* 16. *in ep. ad Eph.*
(g) *S. Bern. de vit. & mor. Cler. c.* 4.

declinant... Cum cœperint resurgere homines unusquisque in ordine suo, ubi putas generatio ista locabitur? Si ad milites forte diverterint, exufflabunt eos, quod minime secum labores aut pericula tolerarint. Sic agricolæ, sic negociatores, & singuli quique ordines hominum, a suis eos similiter arcebunt finibus, utpote qui in hominum labore non fuerint. Quid igitur restat, nisi ut quos omnis ordo repellit pariter & accusat, eum sortiantur locum ubi nullus ordo, sed sempiternus horror inhabitat?

XXI.

Præpositis suis obtemperandum.

NUmquid (a) vult Dominus holocausta & victimas, & non potius ut obediatur voci Domini? Melior est enim obedientia quam victimæ, & auscultare magis quam offerre adipem arietum. Quoniam quasi peccatum ariolandi est repugnare, & quasi scelus idolatriæ nolle acquiescere (b), vir autem obediens loquetur victorias (c). Obedite igitur præpositis vestris, & subjacete eis, ipsi enim pervigilant quasi rationem pro animabus vestris reddituri, ut cum gaudio hoc faciant, & non gementes; hoc enim non expedit vobis.

(d) Nempe cum in præpositis delinquimus, ejus ordinationi qui eos nobis prætulit obviamus. Unde Moyses dum contra se & Aaron conqueri populum cognovisset, ait: Nos enim quid sumus? nec contra nos est murmur vestrum, sed contra Deum (e). Omnes idcirco Episcopum sequimini,

(a) *L.* 1. *Reg.* 15. (b) *Prov.* 21.
(c) *Hebr.*13. (d) *S. Greg. Regis L.* 12 *Indict.* 7. *ep.* 32.
(e) *S. Ign. ep.* 1. *ad Smirn.*

ut Christus Patrem (a), & quasi animæ parentem suscipite; ipsi subjecti tanquam capiti membra deserviant, & ejus præcepta, velut imperium Dei summopere custodiant (b). Namque Jesus Nave filius perfecta sua obedientia tantum donum promeruit ut Moysis successor fieret. Et Samuel per obedientiam quam Heli Sacerdoti præstitit, dignus habitus est qui vocem Dei audiret. Elisæus vero, hujus adminiculo, pallium & gratiam sui accepit Magistri.

(c) Imo ut secure præesse possitis, subesse & vos cui debetis non dedignemini. Dedignatio quippe subjectionis, prælationis reddit indignum. Sapientis est consilium: quanto major es, tanto humilia te in omnibus. Sapientiæ vero præceptum: Qui major est vestrum, fiat sicut junior. Quod si expedit etiam minoribus esse subjectum, majorum jugum quomodo licebit contemnere? Videant in vobis potius subditi quod vobis redhibeant. Intelligitis quæ dico? Cui honorem, honorem. Omnis anima, inquit Apostolus, potestatibus sublimioribus subdita sit. Si omnis, & vestra. Quis vos excipit ab universitate? Si quis tentat excipere, conatur decipere.

(d) Alioquin quomodo illud implebitur, principem te constituerunt, esto inter illos tanquam unus ex illis? Quomodo tanquam unus ex illis, manens inter humiles superbus, inter subditos rebellis? Ut te putemus tanquam unum ex illis, videamus tam exhibere paratum quam exigere obedientiam, videamus tam libenter præpositis obtemperare subjectum, quam imperare subjectis. Quod si semper vis obedientes habere & numquam es-

(a) *S. Petr. ep. ad Nep.* (b) *S. Prosp. Præf. l. 2. de vita Act. Sac.*
(c) *S. Bern. ep.* 42. *ad Henr. Sen. ep. c.* 8.
(d) *Idem ibid. c.* 9.

se, probas te non esse tanquam unum ex illis, dum unus esse renuis ex obedientibus.

XXII.

Quanta esse debeat Sacerdotis Humilitas.

QUanto (a) major es, humilia te in omnibus, & coram Deo invenies gratiam, quoniam magna potentia Dei solius, & ab humilibus honoratur (b). Rectorem te posuerunt, noli extolli; esto in illis quasi unus ex ipsis (c). Qui major est in vobis, fiat sicut minor; & qui præcessor est sicut ministrator (d). Nam filius hominis non venit ministrari sed ministrare, & dare animam suam redemptionem pro multis (e). Vos, inquit, vocatis me Magister & Domine, & bene dicitis; sum etenim. Si ergo ego lavi pedes vestros, Dominus & Magister, & vos debetis alter alterius lavare pedes: exemplum enim dedi vobis, ut quemadmodum ego feci vobis, ita & vos faciatis. Amen, amen dico vobis; non est servus major Domino suo, neque Apostolus major est eo qui misit illum (f). Et rursum: scitis quia principes Gentium dominantur eorum, & qui majores sunt potestatem exercent in eos. Non ita erit inter vos: sed quicumque voluerit inter vos major fieri, sit vester minister, & qui voluerit inter vos primus esse, erit vester servus.

(g) Forma igitur Apostolica hæc est: dominatio interdicitur, indicitur ministratio, quæ & commendatur ipsius exemplo legislatoris, qui adjungit: ego autem in medio vestrum sum tanquam qui ministrat. Quis se jam titulo hoc inglorium

(a) *Eccli 3.* (b) *Eccli. 32.* (c) *Luc. 22.*
(d) *Matth. 20.* (e) *Joan. 13.* (f) *Matth. 20.*
(g) *S. Bern. de cons. L. 2. c. 6.*

putat, quo se prior Dominus gloriæ præsignavit? Merito Paulus gloriatur in eo, dicens: Ministri Christi sunt, & ego. Et addit: ut minus sapiens dico, plus ego, in laboribus plurimis, in carceribus abundantius, in plagis supra modum, in mortibus frequenter. O præclarum ministerium, quo non id gloriosius principatu? Si gloriari oportet, forma tibi sanctorum præfigitur. Parvane tibi illa videtur? Quis mihi tribuat similem fieri in gloria Sanctorum?... Mihi absit gloriari nisi in cruce Domini nostri Jesu Christi (a). Bonus profecto fundus humilitas, in qua omne ædificium spirituale constructum crescit in Templum sanctum in Domino: per hanc nonnulli possederunt etiam portas inimicorum. Quæ enim virtutum æque potest dæmonum debellare superbiam, & tyrannidem hominum? Unde Apostolus ait (b): videte vocationem vestram, fratres, quia non multi sapientes secundum carnem, non multi potentes, non multi nobiles; sed quæ stulta sunt mundi elegit Deus, ut confundat sapientes; & infirma mundi elegit Deus, ut confundat fortia, & ignobilia mundi, & contemptibilia elegit Deus, & ea quæ non sunt, ut ea quæ sunt destrueret; ut non glorietur omnis caro in conspectu ejus.

XXIII.

Mundus odio habendus.

De (c) mundo non estis, sed ego elegi vos de mundo, propterea odit vos mundus (d): nolite ergo diligere mundum, neque ea quæ in mundo sunt. Si quis diligit mundum, non est charitas Patris in eo: quoniam omne quod est in

(a) *Idem Ibid.* (b) 1. *Corint.* 1.
(c) *Joan.* 15. (d) 1. *Joan.* 2.

mundo, concupiscentia carnis est, & concupiscentia oculorum, & superbia vitæ, quæ non est ex Patre, sed ex mundo est. Et mundus transit, & concupiscentia ejus (a). Nescitis quia amicitia hujus mundi, inimica est Dei? Quicumque ergo voluerit amicus esse sæculi hujus, inimicus Dei constituitur. Unde ait Apostolus (b): mihi mundus crucifixus est, & ego mundo.

(c) Verum tu Sacerdos Dei altissimi cui ex his placere gestis? mundo, an Deo? Si mundo, cur Sacerdos? Si Deo, cur qualis populo, talis & Sacerdos? Nam si placare vis mundo, quid tibi prodest Sacerdotium? Nec enim potes duobus Dominis servire... Deus, inquit Propheta, dissipabit ossa eorum qui hominibus placent, confusi sunt quoniam Deus sprevit eos. Et Apostolus: si hominibus placerem, Christi servus non essem. Volens itaque hominibus placere, Deo non places; si non places, non placas.

(d) Qui mundum diligit, Dei constitutus est inimicus. Suscipiet autem qui ejusmodi est reconciliationis officium? Num mediatoris, qui etiam proditoris scelere inimicitias cumulavit? Ut merito jam non ut hostis, sed ut traditor judicetur, ut Judas utique, non ut Saulus?... Quid enim? horum sibi conscius homo, tamquam qui justitiam fecerit, divino sese vultui sistere non veretur, tanquam domesticus intrat & exit, magistrum salutat, genua flectit, osculatur ore sacrilego, dolose agit: sed in conspectu Dei, ut inveniatur iniquitas ejus ad odium.

(a) *Jacob.* 4. (b) *Galat.* 6.
(c) *S. Bern. ep.* 42. *ad Hern. Sen. c.* 2.
(d) *Idem Declam. c.* 8.

XXIV.

Divitiæ contemnendæ.

CAvete (a) ab omni avaritia (b), quæ est idolorum servitus (c). Nam qui volunt divites fieri, incidunt in tentationem, & in laqueum diaboli, & desideria multa inutilia, & nociva, quæ mergunt homines in interitum & perditionem; radix enim omnium malorum est cupiditas, quam qnidam appetentes, erraverunt a fide, & inseruerunt se doloribus multis. Tu autem, o homo Dei, hæc fuge, sectare vero justitiam, pietatem.

Quænam snb sole major vanitas (d)? Unus est, & secundum non habet, non filium, non fratrem, & tamen laborare non cessat, nec satiantur oculi ejus divitiis, nec recogitat, dicens: cui laboro, & fraudo animam meam bonis? In hoc quoque vanitas est, & afflictio pessima. Audi igitur quis horum sit fructus (e). Agite nunc, divites, plorate ululantes in misteriis vestris quæ advenient vobis. Divitiæ vestræ putrefactæ sunt, & vestimenta vestra a tineis comesta sunt. Aurum & argentum vestrum æruginavit, & ærugo eorum in testimonium vobis erit, & manducabit carnes vestras sicut ignis. Thesaurizastis vobis iram in novissimis diebus (f). Divitias quas devoravit evomet, & de ventre ejus extrahet eas Deus.

(g) Obsecro itaque te, & repetens, iterum iterumque monebo, ne officium clericatus genus antiquæ militiæ putes, idest, ne lucra sæculi in Christi quæras militia: ne plus habeas quam quando Clericus esse cœpisti..... nonnulli enim sunt

(a) *Luc.* 15. (b) *Eph.* 5. (c) 1. *Tim.* 6.
(d) *Eccle.* 4. (e) *Jacob.* 5. (f) *Job.* 20.
(g) *S. Hieron. ep.* 2. *ad Nepot.*

Clerici qui possident opes sub Christo paupere, quas sub locuplete & fallaci diabolo non habuerant (a). Quid enim? funes ceciderunt tibi in præclaris, & tu opibus inhias terrenis? Si vis habere simul hæc & illa, breviter tibi respondebitur: memento, fili, quia recepisti bona in vita tua. Recepisti, dixit, non rapuisti: nec etiam tibi frustra blandiaris, quod tuis contentus aliena non rapias... Quidquid præter necessarium victum, ac simplicem vestitum de altari retines, tuum non est, rapina est, sacrilegium est.

XXV.

Honores metuendi.

NOli (b) quærere a Domino ducatum, neque a Rege Cathedram honoris (c). Quoniam judicium durissimum his qui præsunt fiet: exiguo enim conceditur misericordia, potentes autem potenter tormenta patientur. Non enim subtrahet personam cujusquam Deus, nec verebitur magnitudinem cujusquam: quoniam pusillum & magnum ipse fecit, & æqualiter cura est illi de omnibus: fortioribus autem fortior instat cruciatio.

(d) Considero gradum, & casum vereor. Considero fastigium dignitatis, & intueor faciem abyssi jacentis deorsum. Attendo celsitudinem honoris, & e vicino periculum reformido; pro eo quod scriptum est: homo, cum in honore esset, non intellexit:.... ac si diceretur: honor absorbuit intellectum..... Itaque ascendisti in altum; noli altum sapere, sed time, ne forte contingat sero miserabilem illam emittere vocem: a facie

(a) S. *Bern. epist. ad Fulcunem*.
(b) *Eccli. 7.* (c) *Sap. 6.*
(d) S. *Ber. ep. 238. ad Eug.*

iræ & indignationis tuæ elevans allisisti me. Altiorem quippe locum sorritus es, sed non tutiorem, sublimiorem, non securiorem. Terribilis prorsus, terribilis est locus iste: locus, inquam, in quo stas, terra sancta est.

(a) Si igitur ii qui necessitate trahuntur, non habent quo fugiant & quo se excusent, si rem male administrent & sint negligentes... quanto magis ii, qui in hoc studium suum ponunt, & in illud irruunt. Qui est autem talis, longe magis se omni privabit venia (b). Sed & hoc prætereundum non est, quia sicut is qui regiminis apicem invitus assequitur, si quid illic asperum, si quid patiatur adversum, ad cumulum sibi provenit meritorum, & pro tribulatione quam tolerat, non incassum exultationis æternæ præmium sperat; sic ille qui ultroneus ambit vel importunus ingeritur; vix pro adversitate, quam in regimine patitur, præmium consequetur... Domino de talibus attestante: quia receperunt mercedem suam.

XXVI.

Inordinatus erga propinquos affectus resecandus.

NOlite (c) arbitrari, inquit Christus, quia pacem venerim mittere in terram: non veni pacem mittere, sed gladium; veni enim separare hominem adversus patrem suum, & filiam adversus matrem suam; & inimici hominis domestici ejus. Qui amat patrem aut matrem plus quam me, non est me dignus (d). Nemo mittens manum ad arattum & respiciens retro aptus est re-

(a) S. *Chrys. Hom. in ep. ad Heb.*
(b) S. *Set. Dam. Opusc.* 22. *contra Cler. Aulicos.*
(c) *Matt.* 10. (d) *Luc.* 9.

gno Dei (a). Sequere me, & dimitte mortuos sepelire mortuos suos.

(b) Quid facis in paterna domo, delicate miles? Ubi vallum? Ubi fossa? Ubi hiems acta sub pellibus? ecce de cœlo tuba canit: ecce bis acutus gladius ex Regis ore procedens, obvia quæque metit, & tu mihi de cubiculo ad aciem, tu de umbra egrederis ad solem? Corpus assuetum tunicis, loricæ onus non fert. Caput opertum linteo galeam recusat..... Recordare tyrocinii tui diem, quo Christo in baptismate consepultus, in Sacramenti verba jurasti, pro nomine ejus non te patri parciturum esse, non matri. Ecce adversarius in pectore tuo Christum conatur occidere; ecce donativum, quod militaturus acceperas, hostilia castra suspirant. Licet parvulus ex collo pendeat nepos, licet sparso crine & scissis vestibus, ubera, quibus te nutrierat, mater ostendat, licet in limine pater jaceat, per calcatum perge patrem: siccis oculis ad vexillum crucis evola. Solum pietatis genus est, in hac re esse crudelem..... Gladium tenet hostis ut me perimat, & ego de matris lacrymis cogitabo? Propter patrem militiam Christi deseram, cui sepulturam Christi causa non debeo, quam etiam omnibus ejus causa debeo? Domino passuro timide Petrus consulens scandalum fuit. Paulus retinentibus se fratribus ne Jerosolymam pergeret respondit: quid facitis plorantes & conturbantes cor meum? Ego enim non solum ligari, sed & mori in Jerusalem paratus sum &c.

(a) *Matt.* 8.
(b) S. *Hier. ep.* 1. *ad Heliod.*

XXVII.

Quorum devitanda consuetudo.

SUbtrahe (a) te ab omni fratre ambulante inordinate (b). Neque cum his qui in levitate ambulant participem te præbeas (c), multum enim proficiunt ad impietatem, & sermo eorum ut cancer serpit (d). Si ergo te lactaverint peccatores, ne acquiescas eis. Si dixerint: veni nobiscum .... ne ambules cum eis; prohibe pedem tuum a semitis eorum, pedes enim illorum ad malum currunt (e), nam qui cum sapientibus graditur, sapiens erit; amicus stultorum similis efficietur.

(f) Tales, igitur, habeto socios quorum contubernio non infameris; si Lector, si Acolytus te sequantur, non ornentur veste sed moribus, nec calamistro crispent comas, sed pudicitiam habitu polliceantur .... Negotiatorem Clericum, & ex inope divitem, ex ignobili gloriosum, quasi quamdam pestem fuge. Corrumpunt bonos mores confabulationes pessimæ. Tu aurum contemnis, alius diligit: tu calcas opes, ille sectatur: tibi cordi silentium, mansuetudo, secretum, illi verbositas, attrita frons, cui nundinæ, fora placent, & plateæ: in tanta morum discordia, quæ potest esse concordia?

(g) Non audistis: vitate canes, vitate malos operarios? Qui sunt isti? Homines hujus sæculi, qui non sequuntur vestigia Christi. Rogo te quid tibi demonstrant? Dic mihi: Castitatem, quam non habent? Jejunium, quod oderunt? ... Humi-

(a) 2. *Thess.* 3. (b) *Tob.* 3. (c) *Tim.* 2.
(d) *Prov.* 1. (e) *Ibid.* 13.
(f) S. *Hier. ep. ad Nepot.*
(g) S. *Bas. Tract. ad Virg. devotam c.* 11.

litatem, quam opprimunt? Sobrietatem, quam negligunt &c. Nescio autem quid vis studere cum ipsis.

(a) Qui tetigerit picem, inquinabitur ab ea, & qui communicaverit superbo induet superbiam. Pondus super se tollet qui honestiori se communicat; & ditiori te ne socius fueris... Si necessarius illi fueris, supplantabit te, & subridens spem dabit, narrans tibi bona, & dicet: Quid opus est tibi? Et confundet te in cibis suis, donec te exinaniat bis & ter, & in novissimo deridet te, & postea videns derelinquet te, & caput suum movebit ad te.... Advocatus a potentiore discede, ex hoc enim magis te advocabit. Ne improbus sis, ne impingaris; & ne longe sis ab eo, ne eas in oblivionem. Ne retineas ex æquo loqui cum illo: ne credas multis verbis illius; ex multa enim loquela tentabit te, & subridens interrogabit te de absconditis tuis. Immitis animus illius conservabit verba tua, & non parcet de malitia: cave tibi, & attende diligenter auditui tuo, quoniam cum subversione tua ambulas.

YXVIII.

Qui frequentandi & consulendi.

AMicus (b) fidelis protectio fortis: qui invenit illum, invenit thesaurum. Amico fideli nulla est comparatio, & non est digna ponderatio auri & argenti contra bonitatem fidei illius. Amicus fidelis, medicamentum vitæ & immortalitatis; & qui metuunt Dominum inveniunt illum...... In multitudine Presbyterorum prudentium sta, & sapientiæ illorum ex corde conjungere, ut omnem

(a) *Eccli.* 13. *integro fere capite.*
(b) *Eccli.* 6.

narrationem Dei possis audire, & proverbia laudis non effugiant a te (a). In proverbiis eorum conversare: ab ipsis enim disces sapientiam & doctrinam intellectus.

(b) Horum acquiescendo consiliis, nec præceps eris in sententia, nec vehemens in vindicta. Non in corrigendis remissior, non severior in parcendis, non pusillanimis in expectandis, non superfluus in victu, nec notabilis in vestitu, non citus ad promittendum, non ad reddendum tardus, nec prodigus dator... Et ut brevi omnia sermone concludam, si his credideris, in omnibus, exemplo Apostoli, honorificabis ministerium tuum.

(c) Habeas igitur tecum, quorum vitam verearis & verba, qui te etiamsi velis, deviare non sinant, refrænent præcipitem, confirment dubium, & excitent torpescentem. Insolentia magna est non pro ratione, sed pro libidine agere, & bestiale est appetitum consilio anteferre... omnia ergo cum consilio & modesta maturitate disponas. Si rem proposueris arduam, prius tecum delibera, postea cum multis quorum fidem probaveris... Ubi autem consilium familiare non sufficit, eorum consilium explora, licet familiares tui non sint, quos organa Spiritus sancti esse non ambigis.

(a) *Ibid. c.* 8. (b) *S. Bern. ep.* 42. *ad Henr. Sen. Epis. c.* 1.

(c) *Petr. Bles. de vita, morib. & Offic. Præs. & Cleric.*

XXIX.

Ductore in via salutis opus est.

EST (a) via quæ videtur homini recta, & novissima ejus ducunt ad mortem (b). Inquire ergo tibi aliquem fidelem virum qui eat tecum (c), consiliarius sit tibi unus de mille (d). Evigila ad eum, & gradus ostiorum illius exterat pes tuus (e): sine consilio ejus nihil agas, & post factum non pœnitebis.

(f) Quamdiu igitur mortali hoc peregrinamur in corpore, habemus opus ductore pervigili, cujus sano consilio, cujusve circumspecta prudentia adversariorum spiritualium cognoscamus insidias, emergentia evadamus pericula, casus vitemus noxios, carnis fugiamus vitia, adhortemurque quotidie ad studia, actusque virtutum (g), quia privato nos amore diligimus, clausis oculis in nostra nobis deceptione blandimur (h). Caveamus vero tales tentationes superbissimas, & periculosissimas, magisque cogitemus & ipsum Apostolum Paulum, licet divina & cœlesti voce prostratum & instructum, ad hominem tamen missum esse... Cogitemus Centurionem Cornelium, quanquam exauditas orationes ejus, elemosynasque respectas Angelus nuntiaverit, Petro tamen traditum imbuendum... Nonne cum Moyse Deus loquebatur, & tamen consilium regendi atque administrandi tam magni populi, a socero suo, alienigena sci-

(a) *Prov. 16.* (b) *Tob. 5.* (c) *Eccli. 6.*
(d) *Ibid. v. 36.* (e) *Ibid. 32.*
(f) *B. Laur. Justin. de Instit. & Regim. Præl. cap. 3.*
(g) *S. Greg. Hom. 5. in Exech.*
(h) *S. August. Prolog. de Doct. Christ.*

licet homine, & maxime providus, & minime superbus accepit?

(a) Quin & hæc institutio non solum per veram discretionis viam recto tramite docebit incedere, verum etiam a cunctis fraudibus & insidiis inimici servabit illæsum... Illico namque ut patefacta fuerit cogitatio maligna, marcescit, & antequam discretionis judicium proferatur, serpens teterrimus, velut e tenebroso ac subterraneo specu, confessionis virtute protractus ad lucem, & traductus quodam modo ac dehonestatus abscedit.

XXX.

Domus sacerdotis quomodo gubernanda.

1. ESto, fili, domui tuæ bene præpositus. Si domui tuæ præesse nescis, quomodo Ecclesiæ meæ diligentiam habebis?

Vita tua debet in omnibus esse ovium forma: ita ut non modo ex his, quæ ex cathedra dicis, aut in tribunali doces, verum etiam ex omni tua agendi ratione dirigantur.

Cura igitur, ut cum dictis tuis omnia, quæ in domo tua videri possunt & observari, concordent.

2. Deus, non esse homini in terra manentem civitatem, eum esse hic peregrinum & hospitem.

Quod verbis asseris, factis etiam testificare. Domum tuam, quasi transitoriam mansionem, ordina.

Simplex sit, necessariis non careat, superfluis vacua sit, clamet ingredientibus: *satis morituro.*

Doces, regnum Christiani de hoc mundo non esse; omnem gloriam ejus esse ab intus; omnem mundi splendorem habendum esse ut stercus.

Hoc factis etiam comproba. Absit a domo tua vanum

(a) *Cass. Coll.* 2. *c.* 10.

vanum decus, quo domus filiorum hujus sæculi illustrantur: per eum modestia tua nota fiat omnibus introeuntibus.

Doces, eos, qui secundum carnem vixerunt, iutros in perditionem; quæ sursum sunt sapienda, non quæ super terram.

Hoc factis exprime. Suppellex tua talis sit, quæ hominem sanctum, vere spiritualem, vere sobrium, vere sibi mortuum deceat.

Doces, omnem immunditiam, turpitudinem, aut scurrilitatem nec nominari debere inter Christianos, sicut decet sanctos.

Ne igitur in domo tua ulla sit figura, ullus liber, ullum signum, quod talia possit vel adumbrare.

Doces, non esse nisi in cruce Christi gloriandum; in hac esse salutem, vitam, protectionem ab hostibus.

Ergo crux Domini sit domus tuæ speciale decus & gloria. Pone eam in signum, ut tibi ipsi sit amoris in Jesum memoriale semper præsens, virtutisque incitamentum, & ut qui percussi a peccatis ad te ingressi fuerint, aspiciant, convertantur, & vivant.

Doces, in domo christiana omnia debere honeste & secundum ordinem fieri.

Ergo cura & præcipe, ut omnia apud te munda sint & bene ordinata, ut horæ orandi, surgendi, laborandi sint fixæ, & caute serventur.

Doces, eos qui suorum, & maxime domesticorum, curam non habent, fidem negasse, & esse infidelibus deteriores.

Ergo si pater, si mater, si frater, si soror apud te maneant, cura ut honestam piamque vitam ducant, exemplum sint fidelium.

Si quocumque modo scandalis ansam præberent; mater esset? pater ipse? roga, obsecra, præcipe ut emendent se.

Sacerdos es, majorem illis potestatem habes: hoc Christo & populo debes.

Si non reformentur, provide alibi necessitatibus illorum.

Vide etiam, ut servi tui & ancillæ in omnibus tibi subditi sint, non contradicentes, se in omnibus fidem bonam ostendentes, ut doctrinam Dei tui ornent in omnibus.

Sollicite vigila super eos; & si ex parte illorum aliquid contingat, quod unum ex minimis pusillis Christi posset scandalizare, irrumpe virtute iniquitatem, aufer malum de domo tua.

Sanctum sacerdotem nonnisi sancti servi & ancillæ decent.

Doces, Christianos debere esse misericordes, hospitalitatem sectantes.

Ostende factis fidem tuam. Sit domus tua, pro posse tuo, eleemosinarum auxiliorumque fons uberrimus; ita ut de te dici possit quod olim de sancto quodam sacerdote dicebatur: *Ipse omnium indigentium curator est*.

3. Sit, verbo, domus tua domus sancta, quæ nullum corruptionis genus admittat, domus pia, quæ cæteros ad pietatem informet.

Domus paterna, ad quam oves dominicæ cum veneratione & fiducia accedant, scientes quod ibi maneat verus homo Dei.

XXXI.

Beatissima Virgo Maria speciali cultu honoranda.

MAria (a) de qua natus est Jesus, qui vocatur Christus (b). Quid nobilius Dei matre, quid splendidius ea quam Splendor elegit? Quid castius ea, quæ corpus sine corporis contagione generavit? Virgo erat non solum corpore, sed etiam mente: corde humilis, verbis gravis, animo prudens, loquendi parcior, legendi studiosior, non in incerto divitiarum, sed in prece pauperum spem reponens, intenta operi, verecunda sermone, arbitrum mentis solita non hominem sed Deum quærere..... Talis fuit Maria, ut ejus unius vita omnium sit disciplina... Quantæ in una Virgine species virtutum emicant? Secretum verecundiæ, vexillum fidei, devotionis obsequium... hinc sumatis exempla vivendi, ubi, tanquam in exemplari, magisteria expressa probitatis, quid corrigere, quid effugere, quid tenere debeatis ostendunt.

(c) Maria nobilis illa Stella ex Jacob orta, cujus radius universum orbem illuminat, cujus splendor & præfulget in supernis, & inferos penetrat; terras etiam perlustrans, & calefaciens magis mentes quam corpora, fovet virtutes, excoquit vita. Ipsa, inquam, est præclara & eximia Stella, super hoc mare magnum & spatiosum necessario sublevata, micans meritis, illustrans exemplis. O quisquis te intelligis in hujus sæculi profluvio magis inter procellas & tempestates fluctuare, quam per terram ambulare, ne avertas oculos a fulgore hujus sideris, si non vis obrui pro-

(a) *Matth.* 1. (b) *S. Ambr. de Virg. c.* 2.
(c) *S. Bern. Hom.* 2. *suptr Missus est.*

cellis. Si insurgant venti tentationum, si incurras scopulos tribulationum, respice stellam, voca Mariam. Si iracundia, aut avaritia, aut carnis illecebra naviculam concusserit mentis, respice ad Mariam: si criminum immanitate turbatus, conscientiæ fœditate confusus, judicii horrore perterritus, barathro incipias absorberi tristitiæ, desperationis abysso, cogita Mariam; in periculis, in angustiis, in rebus dubiis Mariam cogita, Mariam invoca; non recedat ab ore, non recedat a corde,.. Ipsam sequens non devias, ipsam rogans non desperas, ipsam cogitans non erras, ipsa tenente non corruis, ipsa protegente non metuis, ipsa duce non fatigaris, ipsa propitia pervenis.

His omnibus adjiciemus sequens Speculum, ex placitis SS. Gregorii & Bernardi conflatum, & ab Illustrissimo Aurelianensi Episcopo Pastoribus suæ Diœcesis oblatum.

SPECULUM BONI PASTORIS

ex SS. Gregorio & Bernardo.

PAstor eligendus sit vir probatus, non probandus, quia in curia plus deficiunt boni quam meliorantur mali.

Assumendus potius cunctans & renuens, quam volens & recurrens.

Compellendus intrare qui præter Dominum timeat nihil, nihil speret nisi a Domino,

Sit in cunctis bene moratus,
In consilio providus,
In jubendo discretus,
In disponendo industrius,
In agendo strenuus,
In loquendo modestus,

In silentio discretus,
In adversitate securus,
In prosperitate devotus,
In zelo sobrius,
In misericordia non remissus,
In otio non otiosus,
In convivio non effusus.
Sit actione præcipuus,
Præ cunctis contemplatione suspensus,
In verbo utilis,
Singulis compassione proximus,
Bene agentibus per humilitatem socius,
Contra delinquentium vitia per zelum justitiæ erectus,
Internorum curam in externorum occupatione non minuens,
Externorum providentiam in internorum sollicitudine non relinquens.
Cunctis passionibus moriens, spiritualiter vivat,
Prospera mundi postponat,
Nulla adversa pertimescat,
Sola interna desideret,
Pietatis visceribus affluat.
In curis rei familiaris non anxius,
Iis præficiat fidelem servum qui non fraudet, prudentem qui non fraudetur.
Si non inveniat fidelem, vel prudentem, potius sustineat minus fidelem, quàm se immergat labyrinto huic. Judas fuit Œconomus Salvatoris.
Non de dote viduæ & patrimonio crucifixi se vel suos ditare festinet.
Sæcularia negotia aliquando ex compassione toleranda nunquam ex animo requirat,
Vulgus non spernat, sed doceat,
Divites non palpet, sed terreat,
Pauperes non gravet, sed foveat,
Pascat gregem exemplo ædificationis, verbo prædicationis, fructu orationis,

Habeat bonitatem, disciplinam, scientiam: prima dat exemplum, secunda corripit, tertia instruit.
Habeat eruditionem, sed multo magis unctionem, quæ sola docet de omnibus.
Caveat ne alios juvando se deserat, ne alios elevans cadat.
In vultu, in habitu, in incessu illorum qui circa se sunt nihil residere impudicum, nihil indecens patiatur.
Non de severitate sit oneri, nec de familiaritate contemptui.
Sit illi necessaria oris custodia, quæ tamen affabilitatis gratiam non excludat.
Orandi Officium gerat,
In omni re plus fidat orationi, quam suo labori,
Amabilem se præbeat, non verbo, sed opere,
Reverendum se exibeat non fastu, sed actu,
Humilis sit cum humilibus,
Duros dure arguat,
Malignantes coerceat,
Reddat retributionem superbis,
Animum habeat liberum, nobilem, firmum, invictum, amplum;
Liberum, quem nulla sibi vindicet violenta occupatio;
Nobilem, quem nulla trahat indigna affectio;
Firmum, quem nulla concutiat repentina turbatio;
Invictum, quem nulla fatiget etiam continua tribulatio;
Amplum, quem nulla coarctet rei temporalis amissio.
Actu sit servus, vultu serenus, verbo serius.
Tales habeat familiares quos postmodum elegisse non pœniteat; tales, qui frænent præcipitem, dormitantem excitent, quorum libertas excedentem corrigat, extollentem reprimat, quorum constantia nutantem firmet, erigat diffidentem.

Si, Pastor dilecte, tuos componere mores
Est animus, Speculum consule, tolle, lege.

MONITIONES
S. CAROLI BORROMÆI
ad Clericos & Sacerdotes,

excerptæ ex Concil. IV. Mediol. Parte 3. num. VII.

PErvetus illud institutum est, tum Sanctorum Patrum usu, tum Ecclesiæ anctoritate comprobatum, ut quæ sacerdotalem clericalemque disciplinam, officia, ac partes maxime attingunt, ea certis monitionibus comprehensa, ab Episcopo Clero proponantur. Cujus instituti ratione atque exemplo nos adducti, monitiones infra ordine præscriptas edendas censuimus, ut diligentius ac religiosius iis universus Clerus sese conformet.

Ad universum Clerum.

1. PRimo, fratres & filii in Christo carissimi, memores perpetuo estote vocationis, qua vos dignatus est Dominus noster. Qua assidua recordatione, memoriaque excitati, eam vos virtutem induite, ut videant alii, quasi lumen aliquod, vestram sanctitatem elucere. Quæ si magna in aliis vitæ christianæ institutis requiritur; certe in vobis, qui mysteriorum Dei ministri, divinæque gratiæ dispensatores estis, major inesse debet. Et sicut ordine sacro a reliquis hominibus sejuncti estis, ita a communis fidelium vitæ

usu sejuncti, præcipuum quoddam atque hoc præstantius vivendi genus sequimini, quo ordinis dignitate præcellitis. Cœlestem in terris vitam, tanquam Angeli Dei, moribus vestris exprimere usque adeo studete, ut a vobis divinarum virtutum exempla ad cæteros emanent. Una animi consensione, unoque spiritu in iis elaborate, ut divino cultui, & cœlestium rerum meditationibus, & orationi, & sacrarum ecclesiasticarumque litterarum studiis vacetis; tum depositis sæcularibus vanisque sollicitudinibus, ab omni vitio alieni in via Domini recte ambuletis.

2. Caritatem imprimis, quæ Seminarium est omnium virtutum, omni studio amplectimini. Humilitatem, mansuetudinem, patientiam, justitiam, temperantiam, officiaque Christianæ pietatis reliqua colite. Quæcumque denique sunt vera, quæcumque pudica, quæcumque sancta ac religiosa, ea cogitate, eaque agite. Virtutes Sanctorum Patrum, quas præcipuas, & quasi hæreditaria vobis ad imitationem reliquerunt, non adumbrare solum, sed omnino exprimere certatim contendite. Utque illi, sic vos, abstinentiæ & jejuniis dediti, clericalis disciplinæ, ac vitæ castissimæ studiosi, tum patriæ cœlestis sitientes, Deo servire assiduis divinarum laudum officiis; & in Ecclesia, quasi in perpetua vestra sacerdotali clericalique statione, continenter versamini.

3. Omnes qui canonicarum horarum officiis devincti estis, statas eas preces horarias recitate ad præscriptam rationem ac ritum. Nec vero negligenter; sed attente, pie, decore, supplicique mente illas dicite. Expletis canonicarum horarum officiis, si quid in illis aut negligentia, aut alia culpa commiseritis, paululum colligentes vos, veniam a Deo petite.

4. Qui Sacerdotes estis, Missæ sacrificium sæpius facite sancte ac religiose. Ad illud faciendum

parate vos omni pietate, in tam alti mysterii meditatione toto animo defixi, & quo purius id faciatis, propriam conscientiam diligenti, accurato, frequentique examine discutite; tum singulis saltem hebdomadis, atque adeo sæpius, & omnino semper, cum peccati mortalis conscii estis, confiteamini. In ea sanctissimi sacrificii actione ab erroribus vel levissimis omnino cavete. Quæ de illo pie riteque celebrando præscripta sunt, ea vos studiose diligenterque servate.

5. Diaconi, Subdiaconi, & Clerici inferiorum ordinum, quicumque estis, quæ de confitendis sæpe peccatis, de communione frequenter sumenda vobis jussa sunt, integre & sancte omnia, ut debetis, præstate. Ecclesiasticæ militia omnes qui adscripti estis, ad pietatis religionisque exercitationes vos vocatos esse cognoscite. In omni imprimis sancta oratione vos assidue exercete; tum in meditationis, tacitæque piæ orationis studio singulis diebus, certo temporis spatio, toto castissimi animi sensu incumbite.

6. Hæc sanctis precibus, præter cætera, supplices, præsertim afflictis rei christianæ temporibus, orate Patrem misericordiarum & Deum totius consolationis; ut misereatur populi sui; ut fidelium animos ad vitia fugienda, ad virtutesque amplectendas Sancti Spiritus sui ardore inflammet. Ut e Principum Regumque animis evellantur, si quæ sint, discordiæ semina. Ut ii una animi consensione Christi regnum propagare studeant, unamque Dei gloriam, atque Ecclesiæ matris defensionem propositam habeant.

7. Quidquid vero temporis a divinis officiis, ab orationis contemplationisque exercitatione, ab Ecclesiasticis functionibus, & ab aliis necessariis actionibus vacuum habetis, non in otio, neque in desidia, nec vero in rerum novarum curiositatibus illud conterite; sed cum in sortem Do-

mini vocati sitis, in ejus lege die ac nocte meditemini. Sacrarum igitur litterarum studia diligentius colite; quæ usque adeo complecti debetis, ut qui aspernetur, contra eum dicat Dominus: *Quia tu scientiam repulisti, & ego repellam te, ne sacerdotio fugaris mihi*. Frequentes ad statas lectiones, & ad litterarum tractationes vobis præscriptas convenite. Attento animo in iis adeste, atque in dies ad uberiorem sacrorum studiorum fructum progressionem aliquam habete, ut ad Episcopum aliquando vocati & diligentiæ & doctrinæ testimonium detis.

8. Lectione librorum spiritualium & clericalium, qui probati sint, animos mentesque vestras pascite; cum iis & præceptorum Ecclesiæ cognitionem, & preces horarias recitandi peritiam, & ecclesiasticorum rituum, cæremoniarumque notitiam conjungite. At libros de rebus jocosis, ridiculis, obscœnis, inanibus, ad poesisque profanæ studium pertinentibus, vulgari aut latino sermone conscriptos procul abjicite. Nec vero musicas cantiones ridicule, voluptuarie, parumque pudice exaratas adhibete.

9. Quotidie aliquid ex sacris Bibliis legite; ac, si per ecclesiasticas occupationes licet, aliquid item ex Sanctorum Patrum opusculis; atque alios præterea libros de sacerdotalis, clericalisque vitæ rationibus & officiis, de animarum cura, de christianæ pietatis studiis & exercitationibus, de aliisque ejusdem generis pie confectos, ita legite, ut quæcumque ad vitæ sanctæ normam accommodata ex illis animadvertistis, ac didicistis, moribus exprimatis.

10. Conciliorum item Provincialium ac Diœcesanorum constitutiones & decreta non percurrite solum, sed usque adeo studiose legite, ut quæ legeritis, post etiam taciti vobiscum aliquando mente reputetis ac videatis simul, non solum si

quidquam est, quod contra illorum præscriptum egeritis, verum si quid etiam aliud est, quod ex eisdem exequi, præstareve omiseritis aut neglexeritis. Quod ut præstetis, curate omnino atque efficite.

11. Estis divina misericordia in ecclesiastico ordine constituti, ad gloriam Dei conservandam propagandamque, ideo tum ordinis vestri ministerium, quod explere debetis, videte; tum dignitatem ac decorem servate. In incessu, statu, gestu, ita vos præbete, ut ab ordinis, quem suscepistis, nomine & ratione nullo sane modo discrepetis, proposito vobis beati Ambrosii judicio, qui clero adscribi hominem recusavit, propterea quod ejus gestus & incessus dedeceret.

12. Habitu non exquisito, non delicato nimis; rursus non sordido, non neglecto, sed gravi & talari, atque ejusmodi, tum domi, tum foris, pro uniuscujusque vestrum ordinis gradusque ratione utimini, ut a decretis eo de genere editis, nulla in re vel minima discedatis. Coronam, quod insigne est ordinis clericalis, pro ratione ordinis, quo vos singuli initiati estis, latam & conspicuam deferte.

13. Parca & frugali mensa contenti sitis, & suppellectili etiam modesta ac tenui potius. Ab omni splendido apparatu, pompaque sæculari abstinete. Imagines domi non profanas, sed eas habete quæ pietatis & religionis argumentum & adjumentum præbeant. In omni vita a fastu, luxu, ambitu, ambitioneve & a vanitate longe refugite.

14. Nec verbis quidem præscriptum vitæ modum pervertite. Nihil scurriliter, nihil jocose, nihil indecore, nihil turpiter loquamini. Absint a vobis maledicta, obtrectationes, curiositas, levitas, assentationes ac nugæ.

15. Temperantiæ clericalis disciplinam vobis

præscriptam in reliquis etiam omnino tenete. Commessationes, compotationes, convivia publica, laicaliave, tum maxime in quibus mulieres intersunt, evitate. Hospites excipite, at illis excipiendis intra parsimoniæ fines vos continete; ita ut clericalis frugalitatis, non sumptuosi convivii testes illos habeatis.

16. A ludis, spectaculis, circulatorumque, atque id genus vilium hominum præstigiis procul estote. Arma abjicite. Sic denique cor vestrum corroborate, ut inania spectacula non appetat, a mundi ludis atque ineptiis abhorreat.

17. Sensus autem vestros ita dirigite, ut cum a Deo utiliter dati sint tanquam rationis ministri, ne eos perperam adhibeatis sicut satellites cupiditatum. Sit igitur vester oculorum aspectus simplex & pudicus; aurium sensus castus & prudens, casta mens, casti omnes sensus, vitæ & morum consuetudo casta & spiritualis. Ad eorum Sacerdotum, qui in ejusmodi vitæ studiis ac disciplina exercitati sunt, familiaritatem vos adjungite, ex qua nobis vestræ ad sancte agendum progressiones constent.

18. Ad castitatem autem conservandam munite omnem viam: legite propterea sæpe illum (inter opera) Beati Cypriani martyris de singularitate Clericorum librum, qui vos in hac ut in aliis instruet virtutibus. Suspectarum autem mulierum consortium omnino vitate. In famulatu laicorum ne sitis, multominus fœminarum quamvis nobilium: ne vero illas musicam, litterasve docete. Ædes vestras ne locationi laicis dare, quorum vita, moresque suspecti sint.

19. Sæcularibus negotiis, ut est S. Pauli Apostoli documentum, ne vos implicate. A cujusvis generis mercatura quæstuosa, omni negotiatione, prædiorum conductione, tum aliis, prorsus cavete. Ne pecuniæ, lucrive avidis sitis. *Nemo po-*

test servire Deo & mammonæ: aut enim unum odio habebit, & alterum diliget; aut unum sustinebit, & alterum contemnet, inquit Christus Dominus. Si qui pauperes estis, ne cupiatis divites fieri, ut ne incidatis in tentationes multas, & in laqueum diaboli.

20. Paupertatem vestram ne moleste ferte. Paupertatem dilexit & docuit cœlestis magister Christus, qui nascens in præsepio ponitur, & nudus in cruce moritur. Scitote paupertati socias adjungi sobrietatem, abstinentiam, & reliquas virtutes, quibus prælucere oportet Ministros Dei.

21. Proponite vobis Sanctorum veterum Patrum vitam, qui lucrum non spectabant, temporalia non quærebant, & nihil iis tamen deerat; imo in paupertate illis aliquando abundabat, quod aliis erogarent. Ne igitur, quia tenuem redditum habetis, lucrum quærite; nec quæstum appetendo, injuriam vestro ordini facite; avaritiæ sordibus volutati.

Non sæculi vos mercatores, non Mammonæ ministris estis, sed Christi mercatores. Nolite thesaurizare vobis thesauro in terra, sed bonorum operum abundantia cum caritate conjuncta, facite thesauros in cœlis. Studete vos lucrari animas Deo, & cœleste horreum augere. Exemplo Sanctorum, vos paupertate, sobrietate, & parsimonia ita agite, ut non modo a supervacanearum rerum usibus abstinentes, sed vestro etiam defraudantes victu, Ecclesias vestras & altaria exornetis, sarta-tecta habeatis. sacra supellectili instruatis; alienis etiam necessitatibus subveniatis, & pauperibus opitulemini.

23. Qui vero uberiores Ecclesiasticos redditus habetis, Ecclesias e quarum prædiis fructus percipitis, eo magnificentius & augustius, quo amplioribus donis, bonisve, augustiorique liberalitate illæ dotatæ sunt, illustri structura, præclaro

opere reficite, egregiisque muneribus exornate; tum omni ecclesiasticæ suppellectilis apparatu instruite.

24. Christi visceribus substantiam ecclesiasticam erogate, pauperibus scilicet, peregrinis, viduis, pupillis, ægrotis, in vincula conjectis, captivis, egentibus & esurientibus, cum subvenire possitis, si alimenta necessaria denegatis, violatæ charitatis rei estis in conspectu Domini. Memores estote ejus, quod a sanctissimo Ambrosio scriptum est: *Sua fideles eo animo obtulisse Ecclesiæ ministris, ut per eorum manus, quorum fidei, atque integritati summa omnia tribuebant, ad pauperes pervenirent*. Vos item alii quicumque estis, quorum fidei Christi patrimonium proprie ad divini cultus pauperumque usum commissum est, cavete, ne ambitione, aut cupiditate prolapsi, in alium, quam cui addictum est convertatis; idque propterea sacrilegii rei damnationem æternam subeatis.

25. Universi autem vos & singuli ecclesiastici ordinis homines, ut summatim complectamur, quæ muneris vestri sunt vobiscum frequenter recolite, ministerium vestrum explere studete; sanctissima studia religionis & officii vestri rebus aliis potiora ducite. In rerum divinarum sacrarumque cognitionem omni cura incumbite: quæ sempiterna sunt, divitiarum & honorum & terrenarum rerum cogitationibus abjectis, amplectamini: restincto cupiditatum ardore, integros castosque vos servate: mundi voluptates, quæ a divinis præceptis detorquent, declinate: prædiorum ecclesiasticorum, quæ non avaritiæ præda, sed instrumenta caritatis relicta sunt, reddite & fructibus non abutamini.

26. Humilitati studete: caritatis opera præstate: induimini Dominum Jesum Christum, Sanctorumque ejus facta imitamini, ut & horum

imitatione, & illius imprimis divinis præceptis institutisque conformati, *in vocatione qua vocati estis, digne Deo ambuletis*; tum, vitæ vestræ splendore, laicis hominibus lumen præferatis ad vitam sancte instituendam, ut repositam vobis justitiæ coronam demum percipiatis.

27. Omnes præterea & singuli qui Ecclesiæ ministerio adscripti aliquo modo estis, Diœcesim, & Ecclesias, quas in ea obtinetis, quibusve adscripti estis, stationes vestras, in quibus manendum vobis sit, putate. In illis ipsi residete, debitis muneribus atque oneribus satisfacite. Alia item agite ac præstate ex præscripta, conciliariis decretis, fructuosæ salutarisque residentiæ ratione.

28. Quicumque item Clerici minorum ordinum estis, in Ecclesiis quibus adscripti estis, singuli ordinis quo initiati estis functiones tali pietate obite, ut digni habeamini qui deinceps altiorem gradum assecuti, sanctæ Dei Ecclesiæ inserviatis. Nemo autem vestrum, quicumque estis, si alicui functioni estis deputati, ab ecclesiastica statione, personalisque residentiæ munere discedat, nisi causis per Episcopum probatis. Hæc quæ communiter atque universe vos moniti estis, singuli servate studiose ac diligenter.

Ad. Præpositos Capitulorum & Canonicos.

29. At præterea sigillatim nominatimque vos, qui in Cathedrali Ecclesia dignitates obtinetis. Canonici item, tum ejusdem Ecclesiæ, tum reliquarum quarumvis Ecclesiarum collegiatarum, vel urbanarum, vel diœcesanarum, quicumque sitis, in omni canonicalis disciplinæ officio ita agite, ut canonice, nempe canonum legibus ad vitæ vestræ institutum pertinentibus, congruenter vivatis. Id primis maxime studete, ut in conspectu Dei omnipotentis, puro corde & casto cor-

pore ministretis. Tum singuli vos ordinis, dignitati aut canonicatui annexi, functiones explete, canonicalisque muneris partes præstate.

30. Omnes in Choro statis horis assistite, & ad Deum pro fidelibus pias religiosasque fundite precationes. Dum eo loco estis, memores estote adesse Christum Jesum Dominum, cui servite cum timore & tremore. Non pigri, non somnolenti, non oscitantes adestote, non mente vaga, non vagis oculis, non indecenti corporis statu. Attente, studiose, rite, pie, religiose divinas laudes concelebrate, & psallite Deo in conspectu Angelorum, cantantes in cordibus vestris Domino.

31. In choro nemo privatim, nemo tacite officium recitet, sed omnes pariter, quicumque adestis, senes cum junioribus, laudate nomen Domini in psalmis, hymnis & canticis. A quibuscumque colloquiis, & a literarum, librorumve lectionibus, atque ab omni vagatione abstinete. Pro temporis autem & officii ratione sedete, state, genua flectite, caput aperite & inclinate; accurate demum omnia observate quæ eo de genere vobis præscripta sunt, ita ut vestro exemplo aliis Sacerdotibus, Clericisque, & recte riteque psallendi, & sancte orandi, & pie agendi animum addatis. In psalmorum autem, canticorum, & hymnorum intelligentiam studiose incumbite; ut dum psallitis, pro senruum sanctissimorum, quos mente concepistis, ratione, vos ad omnem pietatis devotionisque affectum excitetis.

32. Non ordinariæ distributionis lucro adducti, sed Dei caritate, religionisque cultu commoti, divinis officiis adeste; ut vere, ex animoque psalmi verba illa concinatis: *Voluntarie sacrificabo tibi, & confitebor nomini tuo, Domine, quoniam bonum est.* Divinis officiis absolutis, paululum omnes in choro pie orate.

33. Canonicales vestros conventus statis hebdomadæ diebus capitulariter habete. Omnes, qui debetis, ad illos convenite. Singuli ordine & loco sedete, sententiam modeste dicite, & suo quisque loco, non præpostere. A verbis scurrilibus abstinete. In rebus consultandis, rixas, jurgia & contumelias cavete. Priori loco tractanda proponite, quæ ad divinum cultum, ad spiritualis vitæ progressionem, ad ecclesiasticam disciplinam tuendam; tum quæ ad rerum temporalium gubernationem pertinent ne negligite.

34. Omnia imprimis agite pace mutua, concordi voluntate, & caritate fraterna vos invicem diligite, canonici enim estis, qui, sicut pro collegii ratione, ex antiquo instituto, una in Collegiata Ecclesia, unoque item in canonicali domicilio collocati fuistis; ita uno pacis & caritatis fœdere, unaque animorum consensione conjunctissimi, sicut nascentis Ecclesiæ Ministri, quorum est cor unum & anima una, experiundo videte, sicut in psalmo scriptum est: *Quam bonum & qum jucundum sit, habitare fratres in unum!*

35. Quicumque vere estis, qui inter Canonicos Præpositi, aut Archipresbyteri, aut alterius dignitatis nomen, gradumve obtinetis, sicut honore & dignitate præstatis, ita virtutum exemplis, vigilantique in vestri muneris curæve partibus obeundis sollicitudine prælucete.

Ad Parochos & alios animarum curam gerentes.

36. Parochi præterea, & ceteri quicumque estis, etiam Præpositi, Archipresbyteri, aliive qui animarum curam geritis, præter ea quæ vos cum reliquo clero communia universe monuimus, illa etiam quæ præcipue de vobis decreta sunt, præstate omni sollicitudine.

37. Imprimis oves vobis concreditæ cognoscendæ sunt, & appellandæ nominatim, pascendæ & custodiendæ. Animarum igitur numerum in catalogum redigite. Eorum qui baptizantur, qui item confirmantur, & compatrum etiam qui adhibentur nomina describite. Matrimonia in codicem referte. Parochiæ vestræ incolarum vitam & mores investigate.

38. Indagate omni studio, si qui hæresi contaminati sint, aut suspecti; aut qui sint qui hæreticorum libros habeant, vendent, emant, importent, vel legant. Investigate præterea de iis qui in vestra parochia docent, eorumque vitam, mores & fidem observate, cavete, & videte, ne superstitiones, magicæ cantiones, & ejusmodi diabolicæ superstitiones in populo vestro sint. Cognoscite publicos peccatores, corruptores aliorum, concubinarios, adulteros, usurarios, blasphemos. Cognoscite etiam alios populorum corruptores, qui festis diebus, non Deo, sed aleis, ludis, choreis, diabolo serviunt, quique festorum dierum cultum quovis modo violant. Illos omnes ab ea male agendi corruptela revocare, ac deterrere, omni pietatis officio studete; tum Episcopo etiam, si opus erit, significate, ut, pro curæ Episcopalis officio, salutare remedium afferatur.

39. Rursus agnoscite etiam pauperes, viduas, pupillos, cæterosque aliena ope egentes, quibus & salutari consilio & consolatione & re subveni-

te, aut si minus re potestis, cohortatione alios accendite ad eos sublevandos. Sique illorum gravior inopia deposcit, festis etiam diebus, a pia fidelium liberalitate aliquid in Ecclesia colligendum curate, ut ab Episcopo præscribetur, quod ipsis in eleemosynam conferatur. Seorsum etiam locupletes parochiæ incolas convenite, quibus pauperum egestates proponite, & ostendite eis divitias a Deo propterea etiam esse tributas, ut inopibus succurrant.

40 Pascite imprimis populum vobis commissum prædicatione Verbi Divini, salutaribus monitis, administratione item sacramentorum, exemplo & oratione. In verbo Dei exponendo plane observate quæ vobis præscripta sunt. Pueros festis dominicisque diebus, in doctrinæ Christianæ rudimentis instruite. Provectioris ætatis homines ad eadem intelligenda invitate. Patres matresque familias monete, ut filios, filias, cæterosque quos in familia habent, ad statas doctrinæ Christianæ Scholas ipsi conducant. Eorum, qui iis scholis adscripti sunt, operam ad hoc institutum adhibete. Curatque ut inter eos caritas, morumque disciplina conservetur.

41. Ne omittite, diebus festis inter Missarum solemnia, aliquid ex iis quæ in Missa leguntur fidelibus exponere, & sanctissimi illius sacrificii mysterium aliquod explanare, & aliquando sanctiores illius sacrarum ceremoniarum rituumque rationes & significationes explicate, quo diligentius instructi, in dies sacro-sancto illi sacrificio religiosius intersint. Docete item quomodo fideles signo Missæ celebrandæ dato, se corde contrito ad eam sancte audiendam parent. Curate atque efficite, perpetuis vestris monitionum officiis, ut in illa, viri aperto capite, mulieres velato, & in omni ejus parte utroque genu flexo, præterquam in Evangelio, adsint.

52. Instruite etiam eos, quam religiose, non solum in missæ sacro, verum etiam in divinis aliis officiis versandum. Quando standum, quando genua flectenda, quando assurgendum. Quam valde, dum illa fiunt, celebranturve, fugiendæ confabulationes, colloquia, deambulationes, strepitus, clamores, imo vero inanes cogitationes, quibus a pia meditatione, & mysteriorum quæ aguntur contemplatione, religiosaque oratione animus distrahitur; quam denique studiose vitanda reliqua ab eorum officiorum sanctitate & cultu aliena.

43. Rursus quam sancte item, quam religiose, & quam demisso humilique habitu in supplicationibus, Litaniis & stationibus versandum sit. Qua reverentia, quove pietatis studio in Ecclesiis, locisve sacris manendum sit, quæve ab illis procul abesse debeant. Qua etiam, non solum intima religiosi animi præparatione; sed externa etiam cultus vestitusque modestia, humili genuflexione, & armis depositis, ad sanctissimam communionem, tum etiam ad cetera Sacramenta accedendum sit.

44. Tum docete ac monete, quomodo dies festi colendi & sanctificandi sint: ostendite indignissimum esse sacris illis diebus, non modo a nefariis operibus, illicitisque negotiis non abstinere, verum etiam religionis, ac pietatis opera non præstare omni diligentia. Ac præterea nefas esse, sacros dies ad maxima Dei colenda beneficia, summasque ei laudes persolvendas, ac debitum Sanctis honorem tribuendum institutos, ad illa traduci quæ ab illo cultn abhorrent: qualia sunt tripudia, ludi, choreæ, spectacula, quibus ad turpes illecebras incitantibus, salutis humanæ hostis diabolus oblectatur.

45. Denuntiate item stata sacrorum temporum jejunia; docete quomodo jejunandum; quæ peccati

gravitas in violandis sacris jejuniis. Quæ præterea Christianæ pietatis officia in Sanctorum vigiliis. Quam sancte observandum Quadragesimale jejunium. Statis autem solemnibus, vel Adventus, vel Septuagesimæ, vel aliorum temporum celebritatibus, præmonete fideles, atque diligenter instruite ad sacra illorum temporum mysteria sanctis pietatis officiis religiose colenda. Utque iis, pro temporum solemnitatumque ratione fideles instrui possint, sæpe monete, ut Dominicis aliisque Festis diebus ad parochialem Ecclesiam conveniant.

46. Sæpe autem ac diligenter eosdem docete, quam assidue orandum sit, quomodo & tacita supplicis mentis meditatione, & piis statis orationibus precandum. Quam studiose ac religiose suscipiendum vespertinæ communis orationis institutum, quam diligenter illud semel susceptum pie retinendum. Diebus Dominicis instruite populum, & monete pro quibus oret; tum præterea, quas singulis hebdomadæ feriis præcipuas precationes, christianasque meditationes, atque in orando exercitationes sibi propositas in promptu habere possit. Quam sæpissime vero sermonibns vestris populo proponite locos perpetuæ christianæ meditationis, de morte, de judicio, de inferno, de gloria & de premio paradisi.

47. Monete prætersa sedulo ac frequentissime patres matresque familias, ut liberos, familiamque suam ad pietatis christianarumque virtutum disciplinam religiose instituant. Ad hoc propterea patres familias inducite, ut de vitæ spiritualis ratione, & piis exercitationibus libros probatos domi suæ habeant, in quorum lectione versentur, seseque ac familiam instituant ad sancte agendum. Tum alia præterea docete, quæ opportuna existimaveritis, quibus illi se suamque familiam in christianæ vitæ institutis atque exercitationibus conforment.

48. In officinis etiam & tabernis disciplinæ vitæque christianæ rationem observate; si quid autem vel ab artificibus, vel ab insitoribus, operariisve committi animadverteritis, quod dissolutæ disciplinæ sit, id officinarum, tabernarumve dominos graviter monete, ostenditeque ea in re officii sui partes. Estis participes & socii laborum, curæque Episcopalis, & in messe Episcopo commissa operarii estis: elaborate una cum eo, & contendite, ut populus cujus cura geritur, tanquam purum triticum, auxiliante divina misericordia, congregetur in horrea cœlestia.

49. *Depositum custodi*, inquit beatus Apostolus Paulus, id quod vobis singulis dictum esse putate, ut in grege, tanquam deposito, fidei curæque vestræ commisso, diligenter custodiendo, ab omnique peccati labe conservando, cogitationem, sollicitudinem, curam, studiumque omne collocetis. Parochiæ igitur unicuique vestrum concreditæ viciniam, cum a cæteris vitiis omnibus, vos singuli sollicite custodite, tum curate etiam, ne odia, simultates, inimicitiæ, factiones, necnon temere jurandi, maledicendi, imprecandi pravæ consuetudines, ac ne detractiones quidem in ea sint.

50. At vitia imprimis & peccata, ad quæ populum procliviorem esse animadverteritis, reprehendite atque exagitate. Nec vero dissimulate peccata, sed annuntiate populo scelera ejus: publice peccantes coram omnibus arguite, ut & alii timorem habeant. Idque agite spiritu fortitudinis Domini, & ut strenui ejus milites, bonam militiam militate, nihil inde trepidantes. *Si ab increpatione*, vos monet Sanctus Gregorius, *reticueritis, quia contra vos odia insurgere reformidatis, non jam Dei lucra, sed vestra quæritis*. Non maledictis, non vexationibus, non calumniis, non alicujus generis contumeliis, illud vel increpandi, vel palam arguendi officium dese-

tiæ, modo Christi gloriæ & animarum saluti serviatis.

51. Rursus non aucupandæ hominum gratiæ studio id agere desistite. *Servus Dei non essem, si hominibus placerem*, ait Apostolus. Væ vobis tacentibus aut dissimulantibus, si grex curæ vestræ commissus perierit, ;sanguinem ejus de manibus vestris requiret justus & omnipotens Deus. Si igitur peccatur, ne in increpationibus verba vestra blandientia sint, sed, ut a Spiritu sancto scriptum est, *stimuli sint, & quasi clavi in altum defixi*. Instate opportune, importune, privatis etiam admonitionibus, consiliis, correptionibus, objurgationibus, ut peccantes, adjutrice divina gratia, in viam salutis revocetis. In usum etiam sancte ita revocate fraternam correctionem, ut non modo mutua christiana caritate vos ipsos corripiatis, sed reliquos item, præsertim Parochiæ incolas, id caritatis & correctionis officium recte doceatis.

52. Ad sermonum vero, admonitionum, correctionum partes explendas, locos vobis comparate, præsertim ex doctrina Catechismi Romani, in quo magna cum populorum vestrorum salutari utilitate versari diligenter potestis: neque ad hoc multiplicis vestræ ecclesiasticæ tractationis negligite adjumenta, quæ aliunde utiliter capere potestis. Cætera autem officia, quæ in Sacramentorum administratione, in assidua ad frequentem eorum usum cohortatione, in ægrorum cura, in aliis parochialis muneris functionibus, vobis præscripta sunt, præstate, atque exequimini accurate.

43. Videte imprimis ac perpendite, quæ sint, & quam religiosæ muneris vestri partes: caveteque ut in officiis, & curæ vestræ functionibus, non modo quidquam vos non committatis, sed ne omittatis quidem; cum in sacerdotali vita, pro muneris quod sustinetis ratione, tum gravio-

res, tum longe plures quam in cæteris hominibus esse possint omissionis culpæ.

Ad Reliquos Sacerdotes & Clericos inferioris Ordinis.

54. Vos præterea reliqui Sacerdotes, quicumque estis, quibus animarum cura non incumbit, cum alia omnia, quæ Ecclesiastici ordinis hominibus, de divinorum officiorum cultu, de vitæ honestate, & studiis, & vitæ spiritualis exercitationibus præscripta, aut monita generatim sunt, tum quæ nominatim, sigillatimque ad præcipuam vestram executionem attinent, præstate omnino,

55. Vos item reliqui Clerici inferiorum ordinum, quæcumque ad vos vel nominatim, vel generatim spectant, agite omnia sicut Clericalis vitæ ratio Canonum & Conciliorum Decretis præscripta, postulat. Christi estis, nempe de sorte Domini, & ipse Dominus sors, pars scilicet vestra; tales præbete vos, ut & ipsi possideatis Dominum, & possideamini a Domino, vereque dicatis: *Dominus pars hæreditatis meæ*.

56. Filii mei, nolite negligere: vos elegit Dominus ut stetis coram eo, & ministretis illi. Videte igitur, quam valde intentos vos esse oporteat ministeriis vestris, & quam magna vitæ morumque castitate prælucere debeatis. Proborum hominum tantum, præcipue Sacerdotum vitæ spiritualis laude præstantium, familiaritate utamini, ex quorum consuetudine tum fructus vos capiatis, tum Episcopus meliorem in dies de vobis opinionem concipiat.

57. Majores vereamini, & observate; eisdemque recte monentibus obtemperate. Præter latinæ linguæ, & litterarum studia, Ecclesiasticæ imprimis disciplinæ institutionibus diligenter incumbite. Sic demum vos moribus, & vitæ modestia

probate, ut & a parochis, tum etiam a populo bonum testimonium Episcopus habeat, vosque dignos judicet, quos majoribus ordinibus adscribat.

Ad Parochiarum Lustratores.

58. Vos vero, qui visitationis munus geritis, in explendis muneris atque officii vobis commissi partibus sedulo invigilate atque elaborate: onus quod sustinetis, quam grave sit, quam plenum curis perpendite; tum quam in eo vobis committendo spem, fiduciamque Episcopus habuit, videte; tum efficite, ut ejus expectationi respondeatis, vigiliarum vestrarum studiis, assiduaque sollicitudine.

59. Ecclesias quæ in uniuscujusque vestrum regione sunt, sedulo visitate: earumque partes singulas inspicite. Pervestigate in uniuscujusque Parochiæ finibus, an aliqua publicorum peccatorum labes sit, an flagitia, quibus Episcopali cura Episcopus medeatur necesse sit.

60. Ecclesiarum item cultum, nitorem, cæteraque ejus generis omnia curate vestra diligentia, quæ totis in Christo visceribus ab unoquoque vestrum expetitur.

Monitionum conclusio.

61. Hæc omnia, & singula his monitionibus nominatim sigillatimque expressa, vos omnes ac singuli quorum interest, quanto potestis amore & pietate, non amplectimini solum & legite, sed mente animoque comprehendite, servate, omnique sollicita executione præstate, totosque vos ad cohortationum, admonitionum, decretorum & constitutionum rationem accomodate.

62. Quod omne ut faciatis, sicut nos pro Episcopalis nostri officii munere vos commonefecimus,

ita etiam unumquemque vestrum per unigeniti Filii Dei adventum, per ejus crucem, perque animarum vestrarum salutem obsecramus, obtestamur, divinaque contestatione monemus..... Cavete igitur ne quem vobiscum paterno modo agentem, solliciteque monentem & in conspectu Dei vos deprecantem, audistis, eundem rursus, non in hac vita solum culpas vestras animadvertentem, sed in divino præterea judicio easdem accusantem audiatis.

63. At ipse Deus, & Pater noster, & Dominus Jesus Christus dirigat vias vestras in omni sancta obedientia; exhortetur corda vestra, & confirmet in omni opere, & sermone bono, ita ut digne ambuletis vocatione qua vocati estis, per omnia ei placentes; sicque sanctis vestrarum virtutum progressionibus probati, appareatis ante Deum & Patrem nostrum in adventu Domini nostri Jesu Christi cum omnibus Sanctis ejus. Amen.

Partis secundæ Finis.

PARS TERTIA.

DE SACROSANCTO MISSÆ SACRIFICIO.

NOn (a) est mihi voluntas in vobis, dicit Dominus exercituum (ad Sacerdotes veteris legis), & munus non suscipiam de manu vestra: ab ortu enim solis usque ad occasum, magnum est nomen meum in Gentibus, & in omni loco sacrificatur & offertur nomini meo oblatio munda (b). Quoniam igitur sub priori testamento, teste Apostolo Paulo, propter Levitici Sacerdotii imbecillitatem consummatio non erat; oportuit, Deo Patre misericordiarum ita ordinante, Sacerdotem alium secundum ordinem Melchisedech surgere, Dominum nostrum Jesum Christum, qui posset omnes, quotquot sanctificandi essent, consummare, & ad perfectum adducere.

Igitur Deus & Dominus noster, etsi semel seipsum in ara crucis, morte intercedente, Deo Patri oblaturus erat, ut æternam illic redemptionem operaretur, quia tamen per mortem Sacerdotium ejus extinguendum non erat, in cœna novissima, qua nocte tradebatur, ut dilectæ Sponsæ suæ Ecclesiæ visibile, sicut hominum natura exigit, relinqueret sacrificium, quo cruentum illud semel in cruce peragendum repræsentaretur, ejusque memoria in finem usque sæculi permaneret, atque illius salutaris virtus in remissionem eorum, quæ a nobis quotidie committuntur, peccatorum

(a) *Malach.* I.
(b) *Concil. Trid. Sess.* 22. *c.* I.

applicaretur, Sacerdotem secundum ordinem Melchisedech se in æternum constitutum declarans, corpus & sanguinem suum sub speciebus panis & vini Deo Patri obtulit, ac sub earumdem rerum symbolis, Apostolis, quos tunc Sacerdotes Novi Testamenti constituebat, ut sumerent tradidit; & eisdem, eorumque in Sacerdotio successoribus, ut offerrent præcepit, per hæc verba: *Hoc facite in meam commemorationem.*

Hæc est oblatio munda, de qua supra Malachias, quæ omnium legalium hostiarum differentiam tanto excellentius complectitur, quanto excellentior, Deoque acceptabilior est victima quæ offertur & immolatur.

(a) Nam dum conspicis Dominum immolatum, & illic situm Sacerdotem sacrificio incumbentem, ac preces fundentem, tum vero turbam circumfusam pretioso illo sanguine intingi ac rubefieri, etiam te inter mortales versari, atque in terra consistere censes? An non potius, e vestigio, in cœlos transfereris, an non carnis cogitationem omnem abjiciens, nudo animo, mente pura, circumspicis quæ in cœlo sunt?

(b) Quanta idcirco cura adhibenda sit, ut Sacro-sanctum illud Missæ Sacrificium omni religionis cultu ac veneratione celebretur, quivis facile existimare poterit, qui cogitarit, maledictum in sacris litteris vocari, qui facit opus Dei negligenter. Quod si necessario fatemur, nullum aliud opus adeo sanctum ac divinum a Christi fidelibus tractari posse, quam hoc ipsum tremendum mysterium, quo vivifica illa hostia, qua Deo Patri reconciliati sumus, in altari per Sacerdotes quotidie immolatur, satis etiam apparet, omnem ope-

(a) *S. Chrysost. l. 3. de Sacerd. c. 3.*
(b) *Conc. Trid. Sess. 22. Decreto de obser. & evit. in celeb. Miss.*

ram & diligentiam in eo ponendam esse, ut quanta maxima fieri potest cordis munditia & puritate, atque exteriori devotionis ac pietatis specie peragatur. Quod quidem ut assequatur Christi Sacerdos, varia præstare debet tum ante celebrationem sacrificii, tum ipso celebrationis tempore, tum demum peracto jam sacrificio.

CAPUT PRIMUM

Quid præstare debeat Sacerdos ante Missæ celebrationem.

ANte orationem (a) *præpara animam tuam, & noli esse quasi homo qui tentat Deum.* Quod si Deum tentare atque ad iracundiam provocare dicitur, qui ipsum audet in oratione interpellare, non præmissa diligenti & accurata præparatione, quanto magis eundem sua temeritate & audacia irritabit, qui unigenitum suum illi offerre, ipsumque Angelorum & hominum Regem ac Dominum suscipere imparatus præsumet (b)? *Præparare* igitur *in occursum Dei tui*. Hæc autem præparatio in tribus potissimum consistit, nempe in puritate vitæ, in rectitudine intentionis, & in actuali devotione.

ARTICULUS PRIMUS.

De Vitæ Puritate.

CHristus Dominus quamvis Apostolis, quos Sacesdotes consecraturus, & sacra Eucharistia refecturus erat, dixisset (c): *Vos mundi estis*, illud tamen adjecit: *qui lotus est, non indiget*

(a) *Eccli.* 18. (b) *Amos.* 4. (c) *Joan.* 13.

nisi ut pedes lavet. His verbis indicans homini etiam a gravioribus peccatis libero, affectus inordinatos, qui sunt animæ pedes, abluendos esse. Etenim si in veteri testamento, ubi tantum hujus divinissimi sacrificii umbra erat, sub mortis comminatione priscis Sacerdotibus mandabatur, ut ab omni macula & immunditia essent expertes (a). *Omnis homo qui accesserit de stirpe vestra ad ea quæ consecrata sunt, in quo est immunditia, peribit coram Domino* (b). Quo non oportet esse puriorem Sacerdotem novæ legis tali fruentem sacrificio, quo solari radio non splendidiorem manum agni immaculati carnem dividentem, os quod igne spirituali repletur, linguam quæ tremendo nimis sanguine rubescit?

Atque hujus puritatis defectus sæpe in causa est, cur Sacerdotes non pauci tam parvum ex frequenti hujus divini sacrificii participtione fructum reportent, adeo ut non immerito hanc Prophetæ objurgationem eis adaptaveris (c): *Comedistis & non estis satiati: bibistis & non estis inebriati: operuistis vos & non estis calefacti: & qui mercedes congregavit misit eas in sacculum pertusum:* nempe in cor distractum & vanitatibus discissum. Ne tamen omnino diffidas, si perfectam istam munditiem tibi deesse deprehenderis, sed frequenti quotidianorum defectuum confessione & cordis contritione, animæ tuæ labes resarcire satagas.

(a) *Levit.* 22. (b) *S. Chrys. Hom.* 83. *in Matt.*
(c) *Agg.* 1.

ARTICULUS SECUNDUS.

De rectitudine intentionis.

SEcunda Sacerdotis dispositio ad celebrandum est intentio recta: constat enim omnes actiones nostras vel vituperii notam, vel virtutis laudem mereri, prout finis quem intendimus laudabilis est, vel vitiosus. Væ igitur iis Sacerdotibus (a) qui dum... divina mysteria accipiunt, non cœlestem panem, sed terrenum quærunt: non spiritum, sed lucrum: non Dei honorem, sed suam ambitionem: non salutem animarum, sed quæstum pecuniarum: & ita corpus Domini non tam accipiunt quam rapiunt, quia accedunt non vocati a Deo, sed impulsi a sua cupiditate & avaritia.

Quin & illud peculiariter cavendum est, ne ex sola quadam arida & insipida consuetudine ad sacrificium offerendum accedas, sed excelsum aliquem, & cœlestem finem tibi proponas, quales sunt qui sequuntur. 1. Dei suprema laus & adoratio. 2. Sanctorum in cœlis coronatorum religiosa memoria. 3. Peccatorum venia atque remissio. 4. Propriæ infirmitatis subsidium. 5. Tentationis amotio. 6. Alicujus boni spiritalis impetratio. 7. Pro acceptis Dei donis gratiarum actio. 8. Auxilium vivorum atque mortuorum. 9. Gratiæ interioris augumentum. 10. Perseverantiæ in bene cœptis impetratio. 11. Sanctificatio ab omni inquinamento carnis & spiritus. 12. Continuus in virtute & mentis puritate profectus, ut Deo ardentissima caritate adhæreas.

Alii, ex septem Orationis Dominicæ petitionibus, vel ex septem verbis a Christo in cruce pro-

(a) S. *Bonav. Tract. de præp. ad Miss. c. 3.*

latis, totidem fines eliciunt, quos in singulos hebdomadæ dies distribuunt.

Quoniam vero personam Christi geris, qui seipsum in salutem totius generis humani Deo Patri obtulit; item & nomine Ecclesiæ agis, communis omnium fidelium matris, cui satisfactionum suarum dispensationem Salvator noster commisit; ideo in applicatione valoris sacro-sancti Sacrificii maxime largum & profusum esse te oportet; non est enim quod repulsam aut audaciæ sugillationem pertimescas, utpote cum offeras Deo filium suum unigenitum illi summe dilectum, ac per omnia æqualem, quæ quidem victima meriti est infiniti, cujus pretium nullis limitibus terminisve concluditur.

Sed ne a recto tramite in hujusmodi applicatione deviare, & in re tanti momenti officio tuo deesse contingat; operæ prætium est advertere triplicem valoris Missæ portionem, seu triplicem ejus fructum distingui, nimirum generalem, specialem, & medium.

Primus pertinet ad omnes fideles, quos Christus & Ecclesia fructuum sacrificii participes esse volunt, dummodo capaces sint, & in eis nullus obex reperiatur; nec ulla ex parte ministri requiritur applicatio, ut communis iste fructus in omnes diffundatur.

Secundus, ita Sacerdoti proprius est, ut alteri non possit applicari; cum enim tanquam Minister publicus pro seipso sacrificium offerat, dicendo: *Offero pro innumerabilibus peccatis & offensionibus, & negligentiis meis*, eo ipso portionem fructus ejus sibi applicat, quæ semel ipsi vindicata, non potest ab altero participari.

Tertius subest liberæ Sacerdotis offerentis dispositioni; debet autem fructum illum eis applicare pro quibus specialiter celebrare tenetur ratione beneficii, vel eleemosynæ, vel præcepti su-

pe-

perioris, vel alio quocumque titulo; idque ante Missam, vel saltem in Missa ante consecrationem; si enim essentia sacrificii, ut plerique sentiunt, in sola consecratione consistit, applicatio post illam facta non prodesset iis pro quibus fieret, sacrificio quoad substantiam jam consummato.

Cum autem fieri possit ut illi pro quibus peculariter offerre intendis, fructuum sacrificii capaces non sint, vel eo non indigeant, ideo optimum fore censent Theologi, si in eo casu conditionatam habens voluntatem, & alios substituas qui eo fructu potiantur.

Ad scrupulos denique evitandos, qui circa applicationem istam oriri possnnt, debes, rejectis incertis opinionibus, hunc sacrificii fructum primo & principaliter illis applicare pro quibus celebrare teneris, tum, sine eorum præjudicio, aliis etiam applicare licebit tibi caritate aut alia quavis ratione conjunctis, seu commendatis; tuam intentionem voluntati Christi summi Sacerdotis perfecte conformando & submittendo; sic enim poteris tuta conscientia, ex infinito & numquam exhauriendo satisfactionum & meritorum ejus thesauro, cujus dispensator constitueris, partem aliquam in plures derivare, quæ ex infinita Dei misericordia & bonitate nonnisi uberrima sperari potest.

ARTICULUS TERTIUS.

De actuali Devotione.

IGnem (a), inquit Christus Dominus, *veni mittere in terram, & quid volo nisi ut accendatur?* In hoc igitur sedulo tibi incumbendum

(a) *Luc.* 12.

est, ut ardentissimum Christi amorem, cujus deliciæ sunt esse cum filiis hominum, flagrantissima caritate & devotione compenses. Vix autem fieri poterit, ut fervida illa devotione non exardescas, si fide viva & intimo sensu sequentia capita mente conceperis.

Primum desumitur. Ex victima quæ offertur: nempe ipsa est Christus Dominus, verus Deus & verus Homo, Salvator & Judex omnium, non jam mortalis & passibilis, sed immortalis & impassibilis: unde, ratione ipsius, actio ipsa sacrificandi omnes humanas actiones transcendit, etiam actus Cœlituum tanta caritate Deo adhærentium. Cavendum ergo, ne tua irreverentia tantæ rei oblationem dehonestes.

Secundum. Ex Persona cui offertur, quæ est solus Deus: nulli enim Sanctorum, nec ipsi Beatæ Virgini offerri potest, sed ex ipsa intrinseca rei natura soli Deo debetur; quia per victimæ illius mactationem incruentam, agnoscimus Deum esse rerum omnium auctorem & Dominum, profitemurque nos divinæ majestati totos devoveri cum victima, cujus sanguinem in hujusce nostri affectus testimonium offerimus.

Tertium. Ex modo quo offertur, nempe ex ipsa consecratione, qua panis & vinum in corpus & sanguinem Christi transubstantiantur, manentibus accidentibus sine subjecto. Est autem ista actio omnino miraculosa, & excedit omnem creaturæ virtutem & potentiam, a nulloque nisi a solo Deo præstari potest.

Quartum. Ex valore ipsius sacrificii, qui ratione victimæ infinitus est, sicut merita & passio Christi; ac proinde æque placet Deo ac mors ipsius in cruce perpessa; licet actualem efficientiam, Deo ita volente, nonnisi finitam habeat.

Quintum. Ex fine propter quem institutum fuit: ut nimirum Deo creatori nostro supremum la-

triæ cultum exhiberemus, nostramque servitutem & subjectionem humillime testificaremur: ut dignas ei gratias pro universis beneficiis ejus perpetuo persolvamus: ad auxilia divinæ gratiæ impetranda, & Dei protectionem in omnibus vitæ hujus angustiis comparandam: ad obtinendam peccatorum veniam, ad iram Dei placandam, & imminentia flagella avertenda: ad succurrendum omnium vivorum & defunctorum necessitatibus. Uno verbo spectaculum factus es Deo & Angelis & hominibus. Cave ergo ne quid indecens & ineptum in te appareat, quod Dei ac cœlestium civium purissimos oculos offendat; item ne quid agas quo, & Ecclesiæ militantis in terra, & patientis in Purgatorio, expectatio defraudetur.

Sextum. Quoniam vero in hoc incruento sacrificio, cruentum illud quod semel in cruce peractum est, ex quo omnia bona, omnesque thesauri divinæ gratiæ profluxerunt, non verbis tantum sed reipsa repræsentatur & exprimitur; una siquidem & eadem est hostia, idem principalis offerens, idem Christus qui immolatur, idcirco, cum ad sacrum faciendum te præparas, fasciculum tibi colligere debes ex omnibus anxietatibus & amaritudinibus Domini, & inter ubera tua collocare, cordisque medullis inserere; mente & affectu sedulo revolendo omnia tormenta quæ pro salute nostra perpessus est: hæc frequenter in ore, hæc semper in corde habeas, & hæc tibi sit sublimior Philosophia, scire Jesum, & hunc crucifixum.

Denique necessaria est ad excitandam devotionem humilitas, quæ, præ cæteris virtutibus, in institutione hujus sacrificii maxime enituit: item & ingens fames, fervens desiderium, atque ardentissimus amor hujus Angelici panis, ad quem su-

(a) *Matth.* 11.

mendum nos amantissime invitat Dominus dicens (a): *Venite ad me omnes qui laboratis & onerati estis; & ego reficiam vos.*

CAPUT PRIMUM.

Quid præstare debeat Sacerdos in ipsa Missæ celebratione.

QUam triste est & deplorandum (b), ait Card. Bellarminus, videre Sacerdotem divina mysteria peragentem, Angelorum choris undique septum, qui ad ea quæ operatur & loquitur, stupent ac tremunt, & præ admiratione ingentes clamores excitant; & tamen ipse Sacerdos in medio positus, totus frigidus & quasi stupidus, non attendit quid agat, non intelligit quid loquatur; & ita properat ad finem, ita signa involvit, ita verba præcipitat, quasi latronibus a tergo insequentibus urgeretur! Clamamus in Sacramento Altaris Christum ipsum esse præsentem, & interim nonnulli ita se gerunt, ita sacra tractant mysteria, quasi nihil minus verum esse putarent. Nonne Sacerdoti ejusmodi illud aptissime convenit, quod olim Tertullianus, cum diversam rem pertractaret, postulavit: *sacrificat? an insultat?*

Ut hanc tam gravem objurgationem a te avertas, sedulo allaborabis, ut parato mœrentique per pœnitentiam animo ad sacrum faciendum accedas; ita ut per exteriora pietas interior indicetur, rectumque populus exemplum a te desumat; quæ agenda sunt non intempestive properes, ea simul cum verbis conglobando, ubi actus prius absolvendi sunt, quam verba pronuntientur; quæ non secreta, alta & intelligibili voce proferas; quæ

(a) *Matth.* 11.

(b) *Con.* 9. *Dom.* 4. *Advent.* & *lib.* 1. *de arte bene morien. c.* 14.

vero secreta, morose & distincte submissa tamen voce exprimas; omnis linguæ festinatio prorsus amandetur; quidquid demum vel agendum vel ore proferendum est, cum seria mentis consideratione jungatur. Ad hoc comparatum est præsens caput, in quo præmissis ad singulas Missæ partes brevibus institutionibus, ex præclaro SS. Dom. nostri Papæ Benedicti XIV tractatu de sacrificio Missæ, ut plurimum, excerptis; pii affectus, ex asceticis optimæ notæ auctoribus deprompti, tibi suppetent, ex quibus & uberiores profectus spirituales haurire, & pietatem tuam magis ac magis inflammare poteris.

ARTICULUS PRIMUS.

De ablutione manuum, vasis, & vestibus sacerdotalibus.

1. VEtus est Ecclesiæ consuetudo, ut Sacerdotes antequam Missam celebrent manus lavent: hanc commemorant S. Paulinus Episc. Nolanus, Epist. 32. ad Severum, & S. Chrysostomus, Hom. 20. ad Populum Antioch. num. 7. ubi sic arguit Sacerdotem: *Non audes illotis manibus sacram victimam attrectare, etiam si mille necessitatibus premaris? Ne igitur illota accedas anima; hoc enim multo, quam illud, est gravius, & acerbius supplicium importat.* Dum igitur manus lavat Sacerdos ferventissimo contritionis actu ab omni vel levissima culpa cor suum abluere conetur: eo tendit oratio quam profert. *Da, Domine, virtutem manibus meis, ad abstergendam omnem maculam; ut sine pollutione mentis & corporis valeam tibi servire.*

2. In Rubrica Missalis præscribitur, ut Calix omnino vel aureus sit, vel saltem argenteus, cujus tamen cuppa interne sit auro illita, itidem

Patena vel aurea sit, vel ex argento, & deaurata: super os Calicis ponatur Purificatorium, & super illud Patena cum Hostia, quæ Palla operiatur; deinde Calix cum his omnibus obducto tegatur Velo, & huic Bursa, ejusdem coloris quo sunt cætera Paramenta, imponatur, in quam Corporale conjectum sit plicatum, e lino, ab omni vel serica vel aurea fimbria nudum, omni ornatu detracto. Calicem & Patenam, antequam iis utaris, Episcopus consecraverit: Purificatorium vero, Corporale & Pallam, vel Episcopus benedixerit, vel quilibet alius Sacerdos, cui ejusmodi sit potestas talia benedicendi. Calix novum sepulchrum quo conditus est Christus Dominus; Patena revolutum lapidem significat supra portam monumenti; Corporale syndonem mundam exprimit, qua Joseph ab Arimathea Corpus Christi involvit; ut patet ex his Ildeberti Archiepiscopi Turonensis carminibus.

Ara Crucis, Tumulique Calix, Lapidisque Patena,
Syndonis officium candida Byssus habet.

Ex quibus admoneris, ut dum ista componis, Passionem Christi jugiter mente revolvas.

3. Ad illud idem spectant vestes Sacerdotales, quarum multiplices sunt symbollci significatus. In Ordinatione Subdiaconi, Episcopus ordinandi caput amictu obnubit dicens: *Accipe Amictum per quem designatur castigatio vocis.* Et Sacerdos Missam celebraturus, accipiens illum, ait: *Impone, Domine, capiti meo galeam salutis, ad expugnandos diabolicos incursus.* Juxta hanc orationem, ex Ecclesiæ sensu, Amictus designat normam illam rectam, qua Sacerdos uti debet in omnibus suis verbis; itemque robur illud significat, quo diabolicas tentationes retundere debet & fran-

gore. Non desunt aliæ Amictus mysticæ significationes: quidam ajunt Amictum, velum illud significare, quo Judæi Christo Jesu faciem velarunt, cum illi colaphos impegerunt; aut spineam coronam quam ejus capiti imposuerunt; vel etiam exprimi Christum sub humanitatis amictu suam abscondisse Divinitatem. Quod vero ad moralem significationem pertinet, nonnulli putant, Amictu salutis galeam significari, spemque in Deum, qua hostes nostros superemus, & fortitudinem in divinis exequendis officiis. Dicunt etiam, ex eo quod Amictu collum contegimus, de voce, quæ per os & guttur emittitur, custodienda; quod super humeros extendatur, de suavi jugo Domini portando nos admoneri; denique quod supra pectus alligetur, Sacerdotibus illud in memoriam revocari, nullis fas esse quam divinis cogitationibus eorum animum patere.

4. Cum Albam induit Sacerdos, ait: *Dealba me, Domine, & munda cor meum, ut in sanguine Agni dealbatus gaudiis perfruar sempiternis*. Ex hac oratione facile intelligi potest, per Albam significari Jesu-Christi integerrimam, & sacratissimam conversationem, quam ab initio suæ conceptionis usque in finem in carne duxit: unde Sacerdos dum hoc se indumento induit, acceptæ in Baptismo novæ & candidæ stolæ memor, seipsum admoneat, quomodo in sancta & candida conversatione persistat. Docent nonnulli per Albam nobis ob oculos poni albam illam vestem, qua indutum Christum Jesum Herodes illusit; atque addunt, Alba, de cordis & linguæ puritate, quam petimus per Agni immaculati merita; itemque ejus longitudine, de perseverando nos admoneri, eam denique esse beatæ symbolum æternitatis.

5. Cum se cingulo præcingit Sacerdos ait: *Præcinge me, Domine, cingulo puritatis, &*

extingue in lumbis meis humorem libidinis, ut maneat in me virtus continentiæ & castitatis. Ex his verbis claret, non ea duntaxat de causa cingulum adhiberi, ut impediatur ne vestis fluat, neve Sacerdoti offendiculum præbeat, sed quivis facile intelliget, in illo non deesse mysticum significatum. Itaque Sacerdos ex hoc admonetur, quomodo, juxta Salvatoris nostri verbum, lumbos per continentiam debeat præcingere; atque ab omni carnis luxuria appetitum frænare. Quidam pie putant cingulo funem significari, quo Christus Jesus est alligatus in horto.

6. Episcopus dum sinistro Subdiaconi brachio Manipulum aptat, hæc profert verba: *Accipe Manipulum, per quem designatur fructus bonorum operum.* Et Sacerdos, quando illum sumit, ait: *Merear, Domine, portare Manipulum fletus & doloris, ut cum exultatione recipiam mercedem laboris.* Per Manipulnm igitur pœnitentia debet intelligi, qua quotidiani excessus labes extergitur: in sinistro brachio gestatur, quia in præsenti tempore tantum vita nostra pœnitentia emundatur. Addunt præterea nonnulli Manipulo e brachio pendente vincula significari, quibus iterum Christus alligatus est, cum ad columnam flagellandus esset.

7. Episcopus, in Ordinatione, sinistro Diaconi humero stolam imponit, dicens: *Accipe Stolam candidam de manu Dei; adimple ministerium tuum; potens est enim Deus, ut augeat tibi gratiam suam.* Cum vero Diacono Presbyteratus Ordinem confert, stolæ, quæ ex sinistro humero pendet, partem alteram super dextrum humerum ponit, dicens: *Accipe jugum Domini, jugum enim ejus suave est, & onus ejus leve.* Cum stolam induit Sacerdos, ait: *Redde mihi, Domine, stolam immortalitatis, quam perdidi in prævaricatione primi parentis; & quamvis indignus,*

accedo ad tuum sacrum mysterium, merear tamen gaudium sempiternum. Itaque Stola suave Christi jugum significat; quia vero nonnisi per obedientiam, & jugo Domini colla subjiciendo, ad eum statum restituendi sumus, unde per inobedientiam primi parentis decidimus, propterea Sacerdos Stolam sibi imponens a Deo petit stolam immortalitatis, quam in Adæ prævaricatione amisit.

8. Episcopus, quando Diaconum ad Sacerdotium promovet, & super ejus humeros Planetam imponit, quæ ex anteriori parte pendet, in posteriori complicatur, ait: *Accipe vestem sacerdotalem, per quam charitas intelligitur; potens est enim Deus, ut augeat tibi caritatem, & opus perfectum.* Cum vero Planetæ complicatam partem explicat ac demittit, ait: *Stola jucunditatis induat te Dominus.* Sacerdos Missam celebraturus, dum Planetam induit, ait: *Domine, qui dixisti: Jugum meum suave est, & onus meum leve; fac ut istud sic portare valeam, quod consequar tuam gratiam.*

Planetam igitur charitatem significat, quæ cunctis virtutibus supereminet, & earum decorem suo tutamine protegit & illustrat. Huic explicationi suffragantur & aliæ quæ afferuntur Planetæ significationes. Vocatur jugum Domini, & jugum leve, cujus suavitas e caritate proficiscitur. Alii subdunt Planetam esse vestem illam nuptialem de qua loquitur Dominus in Evangelio; at per vestem illam nuptialem, caritatem intelligunt SS. Patres. Denique qui dicunt per Planetam significari Christi tunicam inconsutilem, quam illi detraxerunt Judæi, quando cruci illum affixerunt, moralem etiam hunc innuunt significatum, dicendo Christum Jesum caritate impulsum crucem subiisse, & caritate nostrorum operire multitudinem peccatorum.

9. Denique, ne aliquid huic argumento desit, Episcopus, dum Subdiaconum induit Tunica, ait: *Tunica jucunditatis & indumento lætitiæ induat te Dominus*. Dum vero Diaconum Dalmatica induit, dicit: *Induat te Dominus indumento salutis & vestimento lætitiæ, & Dalmatica justitiæ circumdet te semper*. Ad Clericum prima Tonsura initiatum, illi induendo superpelliceum, ait: *Induat te Dominus novum hominem, qui secundum Deum creatus est, in justitia & sanctitate veritatis*. Ex quibus admonentur Clerici & Altaris ministri, simul & quænam sint horum indumentorum symbolicæ significationes; & quænam sint orationes quas mutato pronomine recitare debeant, dum hujusmodi vestes induunt.

ARTICULUS SECUNDUS.

De initio Missæ usque ad Symbolum.

QUæcumque in Missa præmittuntur Symbolo, olim Missam Catechumenorum conficiebant, & sunt veluti præparatio ad Missam Fidelium, ut olim dicebatur. Aliqui putant *Missæ* nomen ductum esse a verbo hæbraico *Missach*, quod est oblatio voluntaria: sed eruditorum vulgus hanc vocem e latino derivatam putant, idem enim valet ac missio, seu abeundi licentia, quia in nostra liturgia binæ dimissiones erant, quarum altera Diaconus Catechumenos & pœnitentes, post Evangelium & concionem; altera cæteros omnes, Missa peracta, dimittebat illis verbis: *Ite Missa est*; quæ secunda dimissio etiamnum remanet.

1. Sacerdos stans ante Altaris gradus, in plano Sanctuarii, Missam incipit signo crucis, unde, ex Apostolica traditione, cujus testis est Tertullianus, lib. de Corona militis, omnium suarum

actionum Christiani sumunt initium. Postea dicit Antiphonam: *Introibo*, qua nihil præsenti actioni accommodatius; tum Psal. 42. *Judica me, Deus*, quem David Rex cecinit, cum, patria absens ut Saulis iram vitaret, seipsum solabatur spe Hierosolimam tandem redeundi, quo sibi liceret ad Altare accedere, & sacrificia offerre. Psalmi hujus suum quisque versum alternatim recitant Sacerdos, & Minister vices populi gerens; communem enim oportet esse utriusque ad Altare accedentis fiduciam & gaudium in sacrificii oblatione. Concluditur Psalmus per *Gloria Patri*, quem glorificationis hymnum appellaverunt veteres Patres. Illum Fideles in ipsis Ecclesiæ primordiis, sacro abluti Baptismate in nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti, in honorem trium Divinarum Personarum canere cœperunt; huic additum est a Conc. Niceno, ut probabilius est, *Sicut erat* &c ad Arianorum hæresim retundendam. Hic Psalmus omittitur in Missis defunctorum, & Passionis tempore, quia Psalmus est lætitiæ, ut constat ex illis verbis, *Quare tristis es, anima mea?* Nullus autem in prædictis Missis lætitiæ locus.

2. Dicto *Gloria Patri*, Sacerdos ex Psal. 123. dicit: *Adjutorium nostrum in nomine Domini;* cui respondet Minister: *Qui fecit cœlum & terram*. Deinde Sacerdos & Minister dicunt: *Confiteor*, & orationem: *Misereatur;* quia Sacerdos populus, pro quo Minister loquitur, mutua ejusmodi confessione & oratione assecuturos sese confidunt levium peccatorum remissionem, quo puriori mente Deo sacrificium offerant. Trina percussio pectoris ad hæc verba: *mea culpa &c.* contritionem cordis significat, ab exemplo ducta Publicani in Evangelio. Luc. 18.

3. Stans adhuc infra gradus Altaris Sacerdos, quasdam preces ex sacris paginis deprompta;

Deus tu conversus &c. Ministro itidem respondente, recitat, quibus peccatorum a Deo veniam petit, eamque mentis postulat puritatem, qua opus est sacrificio Missæ sancte celebrando. Has preces concludit ista salutatione, quæ per totam Missam septies dicitur: *Dominus vobiscum*, educta ex lib. Ruth cap. 11. Huic Minister respondet: *Et cum spiritu tuo*, quæ verba ex S. Pauli ad Galat. cap. 6. v. 18. desumpta videntur. Mutua ista salutatio signum est mutuæ communionis & pacis, qua Fideles invicem in fide & caritate Christi conjunguntur. Observa ex septem vicibus quibus in Missa dicitur: *Dominus vobiscum*, ter Sacerdotem ad populum non se convertere: Primo post *Confiteor*, utpote qui totus sit in anima sua expianda: Secundo ante Evangelium; quia verbo Dei annuntiando intentus est: Tertio ad Præfationem, cum sublatum ad Deum animum proximoque sacrificio defixum habeat, ut animadvertit Gavantus.

4. Deinde Sacerdos, postquam adstantes ad preces Deo fundendas excitavit, dicens *Oremus*, gradus Altaris conscendens, recitat orationes: *Aufer a nobis*, & *Oramus te*, *Domine, per merita Sanctorum* &c. ac tum primum osculatur Altare, quod aliquoties fit in cursu Missæ. Altare autem typus est Christi, eoque osculo adhærere se Christo profitetur, cui, sicut membra capiti, connexi sunt Sancti quorum Reliquiæ ibi asservantur: neque enim Missam celebrare fas est in Altari, quod vel sacratum non fuerit, vel petra sacra non sit instructum: Altaris autem, & petræ consecratio postulat, ut in iis condantor Reliquiæ Sanctorum.

5. Sacerdos osculato Altari, ad cujus sinistram partem se confert, quæ *cornu Epistolæ* dicitur, legit *Introitum*, qui constat ex Antiphona, Psalmo & Gloria Patri. Introitus dicitur, seu quod

Missæ principium est, seu quia a Choro canebatur, cum Sacerdos ad Altare accederet: hujus auctorem fuisse S. Gregorium communis est opinio. Cum autem plerumque ex verbis veteris Testamenti depromatur, docet Ivo Carnotensis cum quibusdam aliis, per eum nobis in memoriam revocari clamores & desideria veterum Patrum Messiæ adventum expectantium.

6. Lecto Introitu, Sacerdos venit ad medium Altare, & dicit alternis cum Ministro vicibus, ter *Kyrie eleison*, ter *Christe eleison*, & rursus ter *Kyrie eleison*. Græca sunt hæc verba quæ significant: *Domine*, vel *Christe miserere*, qua precatione nihil ad ea quæ nobis opus sunt accommodatius, ut ea fugiamus pericula quæ semper nostræ imminent animæ, ni Deus nostri misereatur. Novies repetitur, tum ad designandum vehementem postulantium affectum, tum quia, ut ait S. Thomas, trina fit supplicatio Personæ Patris, trina Personæ Filii, & trina Personæ Spiritus Sancti, contra triplicem miseriam, ignorantiæ, culpæ, & pœnæ: vel ad significandum quod omnes Personæ sunt in se invicem.

7. Postulationem Misericordiæ Divinæ excipit Hymnus: *Gloria in excelsis Deo*, quem Græci *doxologiam* vocant: illius principium ortum est ab Angelis qui Chsisto Jesu nato illud cecinerunt. Lucæ 2. cætera quis addiderit incertum. Ab Oriente in Occidentem transiit, nec continuo in Missam illatus. Septimo sæculo in Missa tantum Nativitatis Domini cani consueverat, deinde vero ad alias quoque Missas propagatus fuit; ita tamen, ut ab Episcopo tantum Die Dominica & solemnibus festis recitaretur, a Presbyteris vero nonnisi Die Paschatis, quod evincitur ex Lib. Sacramentorum S. Gregorii. Ab undecimo sæculo Hymnus ille in omnibus dicitur Missis, exceptis illis quæ celebrantur pro Defunctis, & iis quæ in

Feriis infra annum, extra tamen tempus Paschale, & in Dominicis a Septuagesima ad sacrum Diem Paschæ; quia tempus illud, tempus est luctus & pœnitentiæ, in quo non decet Hymnus lætitiæ & exultationis.

8. Post Hymnum *Gloria in excelsis*, si ex Rubrica dicendus sit, Sacerdos salutat populum per hæc verba: *Dominus vobiscum*, Episcopus vero per ista: *Pax vobis*; quibus verbis Christus Dominus post Resurrectionem suam Discipulos salutavit. Episcopus enim Christi figura est: in diebus tamen pœnitentiæ dicit: *Dominus vobiscum*, ut reliqui Sacerdotes. Tum Sacerdos adstantes excitat, ut Deum deprecentur dicens: *Oremus*, & recitat Orationes quæ vocantur *Collectæ*. Collecta eo donatur nomine, vel quia Sacerdos, qui veluti mediator est Deum inter & homines, vota omnium colligit; vel quia brevis est Oratio quam recitat supra populum congregatum; vel quia omnes, collectis in se animis, cogitationes & affectus suos ad Deum elevant, Sacerdos interim, sicut in cæteris orationibus, elevatas ad humeros manus tenet, qui quidem orandi modus in veteri ac novo Testamento commendatur: in veteri David cecinit: *in nomine tuo levabo manus meas*. *Expandi manus meas ad te*. In novo S. Paulus. 1. ad Tim. 2. *Volo*, inquit, *viros orare in omni loco levantes puras manus*.

9. Oratio seu Collecta ut plurimum ad Patrem dirigitur, & desinit in hæc verba: *Per Dominum nostrum Jesum Christum*; tum quia Dominus Jesus ad illum modum orare nos docuit. Joan. 6. *Quidquid petieritis Patrem in nomine meo*; tum quia *nullum aliud nomen sub cælo datum hominibus, in quo oporteat nos salvos fieri*. Actuum 4.; tum denique quod *per eum habemus accessum ad Patrem*. Rom. 5. Ex quibus intelligitur hanc clausulam ab Apostolis esse derivatam,

qui eam a Christo Domino acceperunt. Quædam tamen collectæ diriguntur ad Filium cum clausula: *Qui vivis & regnas*, ne fortasse, inquit Bellarminus, alicui in mentem caderet, non aliam quam Personam Patris posse disertis verbis invocari. Post Collectam Minister, populi nomine, respondet: *Amen*. Hæc vox hæbraica est, & interdum est affirmantis, cum post fidei dogma adhibetur: quandoque est desiderantis, si post aliquam orationem adhibeatur, qua opem a Deo efflagitamus: aliquando etiam est assentientis, si Sacerdotis oratio rem aliquam respiciat, quam nostrum sit exequi & perficere.

10. Dicta oratione seu Collecta legitur Epistola: eo nomine donatur, quia etsi interdum ex aliis quoque veteris novique Testamenti libris desumatur, plerumque tamen ex Epistolis S. Pauli depromitur. Statui posse videtur hanc Lectionem in Missa ab Apostolis esse introductam, ut colligitur ex luculento S. Pauli textu. Epist. ad Colos. c. 4. *Cum lecta fuerit apud vos Epistola hæc, facite, ut & in Laodicensium Ecclesia legatur, & eam quæ Laodicensium est, vos legatis;* nullos enim alios conventus Christianorum novimus quam qui ad sacram sinaxim agebantur. Ideo Epistola magna cum attentione & reverentia legenda est, tanquam sermones Dei per Prophetas & Apostolos nos edocentis: promptusque disponendus animus ad servanda ipsius mandata: de his admonent nos manus, in lectione Epistolæ, supra librum positæ, & veluti operi admotæ. In fine respondet Minister: *Deo gratias*, quam vocem vetustissimam esse & maxime commendandam patet ex S. Augustino qui exprobrat Donatistis quod illam Catholicorum vocem irriderent.

11. Antiphona quæ post Epistolam dicitur, *Graduale* appellatur, a gradibus; vel quia juxta

quosdam in Altaris gradibus canebatur; vel quod cani consueverit, dum Diaaconus gradus suggestus seu ambonis ascenderet. Addunt morem illum fuisse introductum, ne tempns, quo Diaconus recedens ab altari, in ambonem conscendit, sine cantu laberetur. Antiphona illa exequendi desiderium significat, & ascensum ad apicem christianæ perfectionis, qui sunt fructus Prophetarum & Apostolorum prædicationis.

12. *Alleluia* dicitur post Graduale. Hebraica vox est, & significat *Laudate Dominum*. Hujus vocis auctorem fuisse David Regem colligitur e Psalmis, quorum multi hoc titulo inscribuntur; ea vox est etiam Tobiæ. cap. 13. In nova Lege narrat Sanctus Joannes, Apoc. 19. se audivisse Choros Angelorum in cœlo canentium: *Alleluia*; unde licet conjicere pulcherrimum illud canticum e cœlis in Ecclesiam fuisse deductum.

13. Quidam e Scriptura versiculi qui post Graduale, diebus luctus & pœnitentiæ, loco *Alleluia* recitantur, vocantur *Tractus*, cujus etymologia vocis est a trahendo, eo quod tractim & cum prolixitate verborum canatur. Denique *Sequentia* Rithmus est, qui & Jubilatio appellatur, atque etiam *Prosa*, quod in ea nulla carminis lex aut mensura servetur, sequentiæ autem illi nomen inditum, quia Graduale consequitur.

14. Lecta Epistola & iis quæ eam consequuntur, Sacerdos ad medium Altare redit, ubi, ut Evangelio legendo sese paret, recitat Orationem: *Munda cor meum*, qua Deum deprecatur, ut cor & labia sibi purificet, quo digne sanctum annuntiare possit Evangelium, quemadmodum (ministerio Seraphim, Isai. 6.) labia Isaiæ calculo mundavit ignito. Tum a Deo benedictionem petens, dicit: *Jube Domine benedicere*, Diaconus vero, qui eam postulat a Sacerdote, dicere debet: *Jube Domne*, cujus rei apertissima ratio

est;

est; nam vox *Dominus* proprie Deo tantum convenit, *Domnus* vero, quæ trunca & diminuta vox est, tribuitur hominibus: illud autem discrimen est inter benedictionem quæ a Deo, & illam quæ ab homine petitur, quod a Deo gratias, quibus nobis opus est postulemus; ab homine autem petamus, Deum ut pro nobis oret, qui super nos benedictionem suam effundat.

15. Post eas Orationes, Sacerdos ad dexteram Altaris partem se confert, & ibi legit Evangelium, sive privatam celebret Missam, sive solemnem. Illud in Ecclesiæ primordiis legi cœptum esse patet ex S. Clemente & Papia apud Eusebium Hist. Eccles. L. 2. c. 15. ubi narrat S. Marcum, Romanis flagitantibus, suum scripsisse Evangelium; quod cum S. Petrus cognovisset, Librum illum auctoritate sua comprobasse dicitur, ut deinceps in Ecclesiis legeretur. Sacerdos, dum incipit Evangelium, signo crucis librum signat, quasi dicat, ait Gavantus post Innocent. III.: Hic Crucifixi liber est; seipsum vero signat in fronte, ore, & pectore: in fronte quidem, juxta id quod ait S. August. in Psalm. 141. *Usque adeo de cruce non erubesco, ut non in occulto habeam crucem Christi, sed in fronte portem.* Tum in ore & pectore, juxta illud Apostoli ad Rom. c. 10. *Corde creditur ad justitiam, ore autem confessio fit ad salutem.* In fine osculatur principium Evangelii, submissa voce dicens: *Per Evangelica dicta deleantur nostra delicta*, ad significandum amorem quo ea doctrina amplexanda est & executioni mandanda. Illud tamen non osculatur in Missis Defunctorum; neque cum celebrat coram Cardinali, vel Episcopo in locis ubi jurisdictionem habent, quibus Evangelium ut osculentur, ipsum Missale defertur. Demum Sacerdoti dicenti: *Initium*, sive *Sequentia sancti Evangelii*, respondet Minister: *Gloria tibi Domine*, & ad finem Evangelii

idem dicit: *Laus tibi Christe*, in gratiarum actionem pro beneficio tantæ & tam salutaris doctrinæ. Populus vero stat cum Evangelium legitur, ut significet paratum se esse ad ea Domini perficienda mandata, quæ in Evangelio leguntur.

16. Diximus, lecto Evangelio, Catechumenorum Missam esse peractam, ad cujus rei intelligentiam sciendum, publicos pœnitentes olim in quatuor classes distribui. Alii *Flentes*, alii *Audientes*, alii *Prostrati*, alii *Consistentes* dicebantur, Flentes stabant extra templi januam, ubi sua peccata deflebant. Audientes & Prostrati in ea templi parte quæ Narthex appellabatur, ubi etiam Catechumeni morabantur cum Energumenis: hi omnes, ut patet ex Conc. Arausic. I. dicto Evangelio & Sermone habito, Diacono ad eos proclamante ut abscederent, extra templum dimittebantur. Quarta Pœnitentium classis, scilicet Consistentes, una cum cæteris Fidelibus, Missæ integræ aderant, non tamen Eucharistiæ participes erant. Huic priori Missæ, licet Pœnitentes, seu *Audientes & Prostrati* adessent, Catechumenorum tamen nomen attributum est, eo quod major eorum esset numerus.

ARTICULUS TERTIUS.

De Symbolo usque ad Canonem.

MIssa, quæ olim Fidelium, seu Missa Sacramentorum dicebatur, incipit a Symbolo, & in tres partes dividitur. Prima complectitur quæ præcedunt Canonem. Secunda quæ sunt Canonis. Tertia quæ Canonem sequuntur. De prima parte in præsenti articulo dicturi sumus.

1. Itaque Symbolum signum est quoddam, seu tessera, qua Fideles ab infidelibus secernuntur, ducta similitudine ex militari signo, quo milites

a transfugis distinguebantur. Quatuor sunt Symbola: Primum, *Apostolicum*, quod Apostoli condidere: istud non fuit litteris commendatum, sed voce traditum Fidelibus, atque ita ore ad os translatum. Secundum, *Nicænum* est, in Concilio Nicæno I. compositum ad profligandam Arii impietatem. Tertium, *Constantinopolitanum* in Concilio Constantinopolitano I. editum ad confutandam Macedonii hæresim. Quartum, *Athanasianum* est, quod sub S. Atanasii nomine circumfertur: ubi observandum, quatuor illa Symbola, non sic accipienda, quasi Ecclesia, *columna & firmamentum veritatis*, in fide variaverit; sed quod illam unam & semper eamdem fidem a Christo semel per Apostolos acceptam, & immobilem retentam, pro data novarum hæreseum occasione, uberius explicet & evolvat; ita ut si ea Symbola conferamus, nullum inter ea discrimen appareat, sed Nicænum & Constantinopolitanum Concilium expressius enucleasse deprehendatur, quæ in Symbolo Apostolico ab Arianis & Macedonianis oppugnabantur.

2. Symbolum Constantinopolitanum illud est quod in Missa recitatur, eo quod in illo juxta Cardinalem Bona Orthodoxæ fidei articuli disertius & luculentius explicentur, & exortæ usque ad ea tempora hæreses profligentur. Ecclesiæ Orientis multo ante quam occidentalis Ecclesia illud in Missa recitare cœperunt. Jam in Hispania & in Gallia Narbonensi ritus ille sæculo sexto invaluerat, ut colligitur ex can. 2. Conc. III. Toletani an. 589 habiti: in Germania vero ante annum 804, ut claret ex collatione quam sub Carolo Magno, Leo III. Pontifex, cum quibusdam Episcopis habuit, quæque a Baronio ad illum annum refertur. Nonnulli sunt quibus videtur Ecclesiam Romanam non ante XI. sæculum cœpisse Symbolum in Missa recitare, istudque colligunt

ex testimonio Bernonis Abbatis, qui narrat Romanos ab Imperatore Henrico interrogatos, ipso Bernone assistente, cur Symbolum non canerent, respondisse: id ita fieri quod Romana Ecclesia non fuisset aliquando ulla hæreseos fæce infecta, sed secundum S. Petri doctrinam, in soliditate Catholicæ fidei permansisset inconcussa; sed Imperatorem non antea desiisse, quam omnium consensu id Dom. Benedicto Apostolico persuaserit, ut ad publicam Missam illud decantarent. Verum, ut recte annotat Martene, non negat Berno Romæ Symbolum recitari consuevisse, sed cantari; unde dicendum Imperatorem a Pontifice illud impetrasse, non ut recitaretur, sed ut, quemadmodum in aliis Ecclesiis, caneretur. Multa enim Mabillonius, Pater Le Brun, & ipse Martene congerunt argumenta quibus evincitur, jam ante 9 sæc. Symbolum illud in Ecclesia Romana recitari consuevisse,

3. Quod attinet ad actiones Sacerdotis cum dicit: *Credo*, Rubricæ hæc præscribunt. Dicto Evangelio, stans in medio Altaris versus crucem; elevans & extendens manus, incipit (si dicendum sit) *Credo*. Cum dicit: *in unum Deum*, jungit manus & caput cruci inclinat; quo erecto, stans ibidem, junctis ante pectus manibus, ut prius, prosequitur usque ad finem. Cum dicit: *Jesum Christum*, caput cruci inclinat. Cum dicit: *Et incarnatus est*, usque ad *& Homo factus est* inclusive, genuflectit. Cum dicit: *simul adoratur*, caput cruci inclinat. Cum dicit: *Et vitam venturi sæculi*, producit sibi manu dextra signum crucis a fronte ad pectus. Ex his quæ Sacerdos ex Rubrica facere jubetur, notanda est genuflexio ad ea verba: *Et incarnatus est*, usque ad illa inclusive *Et Homo factus est;* quæ quidem genuflexio religiose instituta est in repræsentationem, ac venerationem illius eximiæ humilitatis, qua

humiliavit, & *exinanivit seipsum* Filius Dei, *formam servi accipiens, & habitu inventus ut homo*. Rationem affert S. Thomas, cur in Missa post Evangelium dicatur Symbolum, & quamobrem in quibusdam Missis dicatur, in quibusdam vero omittatur. *Lecto*, inquit, *Evangelio, Symbolum cantatur, in quo populus ostendit, se per Fidem doctrinæ Christi assentiri. Cantatur autem hoc Symbolum in Festis, de quibus fit aliqua mentio in Symbolo, sicut in Festis Christi, B. Virginis, & Apostolorum, qui hanc fidem fundaverunt, & aliis hujusmodi.*

4. Dicto Simbolo, si juxta Rubricam recitandum sit, Sacerdos osculatur Altare, salutat populum dicens: *Dominus vobiscum*, & excitato populo ad orandum verbo illo: *Oremus*, dicit *Offertorium*, quod quidem ex eo nomen traxisse videtur, quia cani consueverat dum Fideles, ex veteri consuetudine, panem & vinum in sacrificii usum offerebant. Offertorii nomine ea omnia continentur, quæ fiunt a Sacerdote & Ministris, quæque recitantur ab illis verbis: *Dominus vobiscum*, usque ad clausulam Secretæ orationis, cum Sacerdos elata voce dicit: *Per omnia sæcula sæculorum*. Quia nempe, prævia quadam oblatione, Deo dicat & devovet materiam panis & vini in corpus & sanguinem Christi convertendam. Illa igitur oblatio dumtaxat præparatoria est; neque enim in Missa fit sacrificium panis & vini, sed corporis & sanguinis Domini. Dum autem illam perficis oblationem, offer etiam Deo cor tuum, & omnium Fidelium, ut sicut panis & vinum mox convertenda sunt in corpus & sanguinem Christi; ita cor tuum & omnium Fidelium, in ipsum Christum per amorem & imitationem trasformetur; adeo ut dicere omnes possint: *vivo ego, jam non ego, vivit vero in me Christus*.

5. Ut singula prosequamur, dicto Offertorio, Sacerdos Calicem detegit; Patenam capit cum Hostia, & utrisque manibus sublatam usque ad pectus sustinens, elevatis ad cœlum oculis, & statim demissis, dicit orationem: *Suscipe sancte Pater*. In ea oratione æternum Patrem, quem Deum vivum & verum appellat, ut est apud Danielem c. 14. orat, ut immaculatam Hostiam suscipiat pro suis innumerabilibus peccatis, offensionibus & negligentiis; non se solum, sed quotquot adstant, & Fideles omnes vivos mortuosque Deo commendans, ut salutem æternam consequantur, juxta præceptum S. Pauli, qui ad Hæbr. c. 7. Sacerdotes, ait, debere *prius pro suis delictis Hostias offerre, deinde pro populi*. In hac oratione Hostiam, etsi nondum consecratam, vocat immaculatam, quod quidem nemo miretur; neque enim ea verba ad panem referenda sunt, sed ad corpus Christi, in quod panis hic, vi futuræ consecrationis, remanentibus speciebus, quamprimum est convertendus. In fine orationis Sacerdos, faciens crucem cum Patena, deponit Hostiam, super corporale, & ad dexteram collocat Patenam, ita ut ejusdem quædam pars sub corporali tecta sit. Illud autem signum crucis, juxta quosdam, significat Hostiam super Cruce poni, ubi Christus Jesus æterno Patri ipse se obtulit, ut nos a peccatis redimeret.

6. Pergit Sacerdos, & in cornu Epistolæ Calicem apprehendit, Purificatorio extergit, & sinistra illius nodum tenens, accepta de Ministri manu ampulla vini, ingerit vinum in Calicem; deinde eodem modo tenens Calicem, producit signum crucis super ampullam aquæ, dicens orationem: *Deus qui humanæ substantiæ*, & infundens paululum aquæ in Calicem prosequitur: *Da nobis per hujus aquæ & vini mysterium*. Quod si celebret pro defunctis, non facit signum crucis super

aquam, sed infundens illam absque benedictione, dicit orationem ut supra. Quodnam sit mysterium quod in ea vini & aquæ commixtione continetur explicat S. Cyprianus epist. ad Cæc. I. *Videmus*, inquit, *in aqua Populum intelligi, in vino ostendi Sanguinem Christi; quando autem in Calice aqua vino miscetur, Christo Populus adunatur, & credentium plebs ei in quem credidit copulatur & conjungitur.* Inde infert Gavantus, nullam fieri aquæ benedictionem in Missis Defunctorum, quia aqua in his significat Populum Purgatorii, qui jam est in gratia. Quidam per eam aquæ & vini commixtionem putant Incarnationis ostendi mysterium, in quo humana natura cum divina hypostatice juncta est, quam explicationem tueri videntur hæc orationis verba ex 2. S. Pet. Epist. c. 1 desumpta: *Ejus divinitatis esse consortes, qui humanitatis nostræ fieri dignatus est particeps J. C.* Alii demum per eam commixtionem putant intelligi aquam & sanguinem, quæ defluxerunt a latere Christi; & sane Sacerdos, juxta Ritum Ambrosianum, & Carthusiani, cum aquam in Calicem infundunt, dicunt: *De latere Christi exivit sanguis & aqua. In nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti.*

7. Sacerdos calicem dextera apprehendit manu, eumque sublatum utraque manu tenens ad altitudinem oculorum, videlicet sinistra pedem, dextera autem nodum infra cuppam, stans in medio Altaris, elevatis in cœlum oculis, eam dicit orationem: *Offerimus tibi, Domine:* qua dicta, facit signum Crucis cum calice super corporale, & ipsum in medio ita post Hostiam collocat, ut Hostia media sit inter Sacerdotem & calicem, quem Palla tegit. Observat Cardinalis Bona, in prædicta oratione, Sacerdotem dicere: *offerimus*, non vero *offero*, sicut in oblatione Hostiæ, eo quod juxta Romanum Ritum in Missa solemni Sacerdos si-

mul cum Diacono hanc orationem recitat, qui quidem Ritus in Missa privata retentus est. Animadvertit Bellarminus, Sacerdotem in prædicta oratione non dicere: *Calicem salutarem*, sed *Calicem salutaris*, id est Calicem Christi Salvatoris, qui instituit ut calix ille offerretur & consecraretur, & addit, quod etiamsi diceretur *Calicem salutarem*, tamen vera esset eorum verborum sententia, quæ referenda esset non ad præsentem calicis statum, sed ad eum quo redigendus est per consecrationem.

8. Facta oblatione calicis Sacerdos junctis manibus super Altare positis, aliquantulum inclinatus, submissa voce ait: *In spiritu humilitatis*, quæ quidem verba desumuntur ex longiori trium Puerorum oratione, qui Babylone in fornacem conjecti sunt. *Daniel*, *c.* 3. Postea erectus, elevans oculos manusque expandens, & statim jungens dicit: *Benedic*, dextera manu super Hostiam & Calicem simul signum crucis producit. Circa postremam hanc orationem observandum, quod quamvis propter hæc verba: *Omnipotens æterne Deus*, directa illa videatur ad Patrem, seu indiscriminatim ad tres Personas, quæ sunt unus Deus, revera tamen illam ad Spiritum Sanctum dirigi. Istud indicant veteres liturgiæ Ecclesiæ Grecæ & Latinæ: in iis enim petitur, ut ignis Spiritus Sancti delabatur, absumatque panem & vinum, & in Corpus ac Sanguinem Christi convertat. Id etiam aperte significat verbum: *Veni;* nam, juxta Sacrarum Scripturarum idiotismum, duas tantum Personas Filium & Spiritum Sanctum invitat Ecclesia ut dilabantur e cœlo: cum vero sermonem dirigit ad Patrem, non dicit: *Veni*, sed *Mitte nobis Redemptorem* vel *Mitte Spiritum tuum*. Quamobrem cum oratio *Veni sanctificator*, non possit intelligi de Filio, pro quo fit deprecatio, sequitur illam de Spiritu Sancto esse intelligendam.

9. Dicta oratione *Veni sanctificator*, Sacerdos a medio Altari se confert ad cornu Epistolæ, & Ministro aquam fundente, lavat manus, id est extremitates digitorum pollicis & indicis; dicens Psalmum *Lavabo inter innocentes*, cum *Gloria Patri*; qui tamen versus in Missis defunctorum, & a Dominica Passionis usque ad Sabbatum sanctum omittitur. Binas hujus ablutionis rationes affert S. Thomas, primam quidem naturalem, quia aliqua pretiosa tractare non consuevimus, nisi manibus ablutis; unde indecens videtur, quod ad tantum sacramentum aliquis accedat manibus inquitatis; secunda moralis est, quia extremitatum ablutio significat emundationem etiam a minimis peccatis, & talis emundatio requiritur ab eo qui accedit ad tantum sacramentum. Psalmus *Lavabo* huic actioni aptissime convenit. Quamvis in eo Sacerdos ex intima animi sui conscientia suam innocentiam declaret his verbis: *Ego autem in innocentia mea*, &c. quod nonnullis visum est absonum a Christiana humilitate; attamen eodem tempore contestatur sibi opus esse Redemptoris ope & misericordia; addit enim: *Redime me, & miserere mei*, nec timore peccandi caret, nisi Deus præsto sit: *Ne perdas cum impiis*, &c. quibus sensibus laudata virtus continetur.

10. Sacerdos extergit manus, iisque ante pectus junctis ad medium altare redit; ubi, elevatis ad Deum oculis, statimque demissis, paululum se inclinans dicit orationem: *Suscipe sancta Trinitas*. Manus junctæ, & corporis inclinationes de quibus hic & alibi fit mentio, humilitatem Sacerdotis exprimunt, & Christi humilitatem significant, juxta doctrinam S. Thomæ. Supradictæ orationis substantia in græcis liturgiis & Missali Ambrosiano reperitur: in ea mentio fit de Passione, Resurrectione & Ascensione Domini nostri Jesu Christi, idque ut totum exprimatur Christi

sacrificium: Victima enim hujus Sacrificii in Incarnatione primum electa & sanctificata, & in cruce mactata; in Resurrectione demum ac in Ascensione consummata fuit & in odorem suavitatis accepta, quando absorptum fuit in Christo *quod mortale erat a vita*, ut ait Apostolus, & Victima a Deo accepta est in odorem suavitatis, & ad ejus dexteram fuit collocata. Quatuor primis Ecclesiæ sæculis Fideles veriti, ne quam reprobabant deorum multitudinem sibi exprobrarent ii qui trium Personarum mysterium ignorabant, a Sanctissima Trinitate nominanda abstinebant, & omnes orationes ad Deum Patrem dirigebant: at vero sublato illo metu, nihil verita est Ecclesia tum Latina, tum Græca, in offerendo sacrificio, dicere: *Suscipe Sancta Trinitas*. In eadem Oratione Sacerdos Sanctissimam Trinitatem deprecatur, oblationem ut accipiat in honorem B. Mariæ Virginis, S. Joannis Baptistæ, Ss. Apostolorum Petri & Pauli, Sanctorum quorum Reliquiæ conduntur in Altari, & omnium aliorum Sanctorum, *ut illis proficiat ad honorem, nobis autem ad salutem;* quidquid enim honoris & gloriæ adepti sunt Sancti, id omne vi sacrificii Christi sunt consecuti, & Christi honor & gloria diffunditur in Sanctos, qui sunt viventia membra cum eo, veluti cum capite conjuncta.

11. Post orationem *Suscipe Sancta Trinitas*, Sacerdos osculatur Altare, & ad populum conversus dicit: *Orate Fratres*, & submissa voce prosequitur: *ut meum ac vestrum sacrificium*, &c. Non absimili Oratione respondet Minister Deum deprecans, ut sacrificium suscipiat ad laudem & honorem nominis sui, & ad nostram & Ecclesiæ universæ utilitatem. Deinde Sacerdos in gyrum vertitur ad eam partem ubi est Missale, ita ut circulum describat, & in medio Altari remaneat, ac submissa voce dicit: *Amen;* subin-

de, sine *Oremus*, Orationes prosequitur, quæ dicuntur Secretæ. Ideo ex Minucio Felice Sacerdos dicit: *Orate Fratres*, quia Christiani olim invicem se fratres appellare consueverant, utpote qui unum Deum parentem haberent, essentque ejusdem Fidei consortes, & spei cohæredes. Præfatæ Orationes vocantur *Secretæ*, eo quod submissa voce a Sacerdote recitandæ sint, ita ut Sacerdos ipsemet se audiat, & a circumstantibus non audiatur.

12. Sacerdos ubi ad postremæ orationis secretæ finem pervenit, vocem attollens dicit: *Per omnia sæcula sæculorum*, quæ clausula ad orationes pertinet quæ jam recitatæ sunt, & ideo elata voce profertur, ut Populus respondeat: *Amen*; & orationes a Sacerdote recitatas confirmet. Sequitur deinde Præfatio; ipsa est oratio, seu gratiarum actio, quæ Canoni quasi proloquium quoddam præmittitur, & qua disponitur Sacerdos & Populus ad tremendorum mysteriorum confectionem; unde Sacerdos post salutationem ad populum, in qua tamen ad eum non se convertit, incipit per hæc verba: *Sursum corda*, ut dum respondet plebs per ministrum: *habemus ad Dominum*, admoneatur nihil aliud se quam Dominum cogitare debere: simili ratione prosequitur Sacerdos & dicit: *gratias agamus Domino Deo nostro*. & respondet minister: *dignum & justum est*. Tum facultatem a Deo Sacerdos petit in Angelorum choros ingeri, humili supplicatione dicens; *Cum quibus & nostras voces*, &c. Demum Præfatio in illum desinit hymnum, quem Græci triumphalem, nos Angelicum appellamus: *Sanctus*, *Sanctus*, *Sanctus*, qui desumptus est ex Isaiæ cap. 6. & concluditur per hæc verba: *Benedictus qui venit*, quæ turbæ cecinerunt cum Christus Jesus ante Passionem suam solemniter ingressus est Hierosolymam, ut habetur Matth. c. 21. Cum

Sacerdos ad illa verba pervenit: *Sanctus*, *Sanctus*, &c. junctis ante pectus manibus, & inclinatus reliqua verba, voce non ita elata prosequitur; interea Minister campanulam pulsat ad excitandos adstantium animos ad devotionem; & cum dicit Sacerdos: *Benedictus qui venit*, se erigit, sibique a fronte ad pectus signum crucis producit.

ARTICULUS QUARTUS.

De Canone usque ad Consecrationem.

1. CAnon idem valet ac Regula: ea utitur voce Ecclesia, ut significet Canonem Missæ firmam esse regulam, juxta quam novi Testamenti sacrificium est celebrandum; vocatur etiam actio per excellentiam, quod in eo Sacramenta Domini conficiantur, quamobrem in Canone ad orationem *Communicantes* appositus est titulus *infra*, seu *intra Actionem*. De Canone sic loquitur Conc. Trid. sess. 22. cap. 4. „ Cum sancta sancte administrari conveniat, sitque hoc omnium sanctissimum sacrificium, Ecclesia Catholica, ut digne reverenterque offerretur, ac perciperetur, „ sacrum Canonem, multis ante sæculis instituit, „ ita ab omni errore purum, ut nihil in eo contineatur, quod non maxime sanctitatem & pietatem quamdam redoleat, mentesque offerentium in Deum erigat. Is enim constat cum ex „ ipsis Domini verbis, tum ex Apostolorum Traditionibus, ac Sanctorum quoque Pontificum „ piis institutionibus.

2. Circa Canonem hæc in antecessum observare juvat. 1. Præscribit Rubrica omnium sæculorum monumentis confirmata, ut secreto recitetur; imo Conc. Trid. ejusdem sess. can. 9. sic decernit: *Si quis dixerit, Ecclesiæ Romanæ ritum, quo submissa voce pars Canonis; & verba Con-*

secrationis proferuntur, damnandum esse, anathema sit. Respicit S. Synodus ad Eucharistici sublimitatem Mysterii, & ad majorem venerationem, quæ ex secreto paritur erga res divinas, quæque silentio excitatur & alitur; tum etiam ad Spiritus Sancti operationem, quæ panem & vinum convertens in Corpus & Sanguinem Christi, non cadit sub sensus. Aliam rationem affert S. Thomas, 3. part. quæst. 83. art. 4. ubi ait, Sacerdotem ea clara voce dicere, quæ ad se & ad populum, demissa vero quæ ad se solum pertinent, cujusmodi est Oblatio & Consecratio. 2. Sacerdos multa crucis signa ducit super Hostiam & Calicem: circa quæ observat Bossuetius: Benedictiones quæ fiunt super panem & vinum ante Consecrationem suos effectus habere, tum erga ipsum Sacramentum consecrandum, tum erga homines per Sacramentum sanctificandos; Benedictiones vero, quæ fiunt super panem & vinum jam consecratum, non ad Corpus Divinum, sed ad eos referri, qui illud sumpturi sunt, ut illud digne suscipiant; aut si Corpus Christi respiciant, ita ad illud referri, ut Benedictiones exprimant & gratias quibus abundat, quasque large cupit in nos effundere, nisi peccatis nostris præpediatur. Aliam hujusmodi signorum significationem profert S. Thomas, quæst. supra cit. Sacerdos, inquit, post Consecrationem non utitur crucis signatione ad benedicendum & consecrandum, sed solum ad commemorandum virtutem crucis, & modum Passionis Christi. Nempe nihil Ecclesia prætermittit, quo in animis imprimat Sacerdotum & adstantium, idem esse Sacrificium Altaris cum sacrificio Crucis; vult igitur omne verbum quod exprimit Corpus & Sanguinem Domini, cum signo crucis proferri, ut declaretur Hostiam, & liquorem in Calice contentum, idem esse corpus quod cruci fuit affixum, & ipsum sanguinem qui in

cruce effusus est. Nunc singulas Canonis orationes prosequamur.

3. Finita Præfatione ut supra, Sacerdos stans ante medium Altaris, aliquantulum elevat manus, oculisque etiam ad Deum elevatis, & sine mora demissis, ac manibus junctis, & super Altare positis, profunde inclinatus, incipit Canonem, secreto dicens: *Te igitur clementissime Pater*. Hæc prima Canonis Oratio pergit usque ad eam: *Hanc igitur oblationem*; nam *Memento Domine* & *Communicantes* non sunt diversæ Orationes, sed pars primæ, ut deducitur ex clausula: *Per eumdem Dominum*, quæ apponitur ad finem omnium Orationum. In hac Oratione Deo Patri preces diriguntur pro Ecclesia Sancta Catholica, pro Summo Pontifice, pro Episcopo Diœcesis in qua Missa celebratur, item pro omnibus Fidelibus. Sacerdos cum dicit: *uti acceptas habeas & benedicas*, prius osculatur Altare in medio, deinde erigit se, jungit manus ante pectus, & dextera manu ter signum crucis ducit communiter super Hostiam & Calicem, cum dicit *Hæc dona, hæc munera, hæc sancta sacrificia illibata*. De osculo Altaris, & signis crucis supra jam diximus. Tria autem crucis signa fiunt, ut significetur maximum hoc mysterium a sanctissima perfici Trinitate. Verba ista, hæc *sancta sacrificia illibata*, sic explicat Innocen. III. Dicuntur illibata, id est immaculata, quæ sine macula cordis & corporis oportet offerri.

4. Postquam oravit Sacerdos pro Ecclesia sancta Catholica, pro Papa, pro Episcopo, ac demum pro omnibus Catholicis; pro iis pergit orare, quibus sacrificii fructum applicare intendit, quorum tamen nomina voce non pronunciat, sed eas personas præsentes animo habet: *Memento, Domine, Famulorum* &c. ac pro iis itidem orat, qui sacrificio intersunt: *& omnium circumstan-*

tium. Notanda sunt hæc verba : *pro quibus tibi offerimus, vel, qui tibi offerunt :* quæ quidem non ita sunt intelligenda quasi laici consecrare possint ; sed eo sensu quod quamquam Sacerdotis duntaxat sit celebrare, tum quia virtute Christi solus Sacramentum perficit, tum quia solus ex persona Christi consecrationis verba pronunciat ; tamen Laici hoc etiam sensu sunt offerentes, tum quod per ministerium Sacerdotum offerant, tum quod suam cum Sacerdotum intentione conjungant, tum quod externum aliquid conferant Missæ ministrando, necessaria ad Sacrificium suppeditando, vel eleemosinam largiendo.

5. Verba illa *communicantes & memoriam venerantes*, quæ, ut supra diximus, pars sunt primæ Orationis, conjunguntur que cum his vocibus *supplices rogamus*, significat unionem Sanctorum, qui in cœlo sunt, cum Fidelibus qui degunt in terris, pro quibus preces fundit Ecclesia. Nempe novit pia mater, Deum ea propter Sanctos suos facere, quæ propter nos facturum ne audet quidem sperare : unde & eum sibi propitium faciat, Sanctorum virtutem, merita, & gloriam commemorat. Omnium prima, a qua opem petimus est Beata Virgo Maria cæteris omnibus sanctior & gloriosior ; deinde Sanctorum duodecim Apostolorum, qui Ecclesiæ columnæ sunt, fit commemoratio : illis additur S. Paulus, quem a B. Petro numquam Ecclesia Romana sejungit. Post duodecim Apostolos mentio fit duodecim Martyrum, omniumque Sanctorum intercessionem implorat Ecclesia. Cum autem apprime sciat ; ne tantilli quidem momenti esse eorum suffragia, nisi per merita & virtutem Christi, ideo Orationem istam, sicut & reliquias omnes, per hanc clausulam conclusit : *Per Christum Dominum nostrum*.

6. Secunda Canonis Oratio illud habet initium : *Hanc igitur oblationem*, & in ea petitiones qua-

tuor continentur; quarum prima est, ut Deus oblationem nostram proxime per consecrationem faciendam, quæque in intentione præsens habetur, placatus accipiat; secunda ut dies nostros in sua pace disponat; tertia ut ab æterna nos liberet damnatione; quarta denique, ut in electorum suorum grege nos jubeat numerari, seu ut nobis tribuat electorum ingredi viam, ut cum iis æterna pace perfruamur. In pervigiliis Paschatis, & Pentecostes, ac per totam octavam, quædam in hac Oratione adduntur, quæ ad eos, qui in his diebus baptizantur pertinent. Nam juxta veterem disciplinam, in pervigiliis Paschatis, & Pentecostes, catechumeni Baptismo abluebantur; deinde vestibus albis amicti sacrificio Missæ aderant, & sacram Eucharistiam suscipiebant. In hac Oratione Sacerdos extensas tenet manus super Hostiam & Calicem, donec ad illa verba pervenerit: *Per Christum*, &c. ubi manus jungit. Hic ritus fit ad imitationem moris qui vigebat in veteri lege, in cujus sacrificiis super victimam manus imponebantur, quod indicium erat Sacerdotem conjungi cum victima, & cum ea Deo consecrari. Eo igitur ritu Sacerdos sese, Populumque Christianum Deo offert cum Christo jamjam mystice immolando, ut ejus virtute sacrificii impetret a Deo remissionem peccatorum, vitæ præsentis pacem, & æternæ gloriam.

7. Tertia Canonis Oratio ab illis incipit verbis: *Quam oblationem tu Deus;* quæ oratio ad finem usque consecrationis continuatur. In hac Oratione respiciens Ecclesia non solum oblationem panis & vini, eorumque proxime instantem Transubstantiationem in Corpus & Sanguinem Christi, sed etiam sui ipsius, & Sacerdotis celebrantis, adstantiumque oblationem, Deum orat, ut eam facere dignetur *benedictam;* hoc est, ut recte explicat Paschasius, „ per quam benedicamur: *adscrip-* „ *tam*, per quam nos omnes in cœlo conscribamur:

„ mur: *ratam*, per quam in visceribus Christi „ censeamur: *rationabilem*, per quam a bestiali „ sensu exuamur: *acceptabilemque facere dignetur*, „ quatenus & nos per quod in nobis displicuimus, „ acceptabiles in ejus unico Filio simus „. In eadem Oratione Deum orat Ecclesia, ut panis & vini transubstantiatio nobis fiat in Christi Corpus & Sanguinem, id est nobis fiat fructuosa. Quinque sunt crucis signa, quæ in hac Oratione fiunt, dum ea pronuntiantur verba: *benedictam*, *adscriptam*, &c. His vero signis quidam putant Christum significari, qui secundum carnem passus est in quinque sensibus: ita S. Bonavent. in expositione Missæ.

8. In progressu tertiæ hujus orationis Sacerdos ea exponit quæ pridie mortis suæ Christus Dominus fecit & dixit: nimirum accepisse panem in sanctas ac venerabiles manus suas; & elevatis oculis in cœlum ad Deum Patrem suum Omnipotentem, gratias illi egisse, panem benedixisse, fractum dedisse Discipulis suis, ac dixisse: *Accipite & manducate ex eo omnes*: *Hoc est*, &c. similiter & Christum Jesum, post cœnam, in sanctas suas manus Calice accepto, item gratias egisse Deo Patri, Calicem benedixisse, ac præbuisse Discipulis suis dicendo: *Accipite & bibite ex eo omnes*: *Hic est*, &c. Cum autem Sacerdos prædicta Christi verba vel recitative tantum seu historice, tanquam a Christo dicta, & materialiter, ut ajunt, proferre possit; vel etiam significative & formaliter, ut loquuntur Teologi, ita ut intendat facere qnod fecit Christus, & verba exprimunt; graviter profecto erraret qui auderet affirmare ista consecrationis verba: *Hoc est enim corpus meum*: *Hic est enim Calix sanguinis mei*, a Sacerdote dici recitative tantum, & non significative, alias non loqueretur aut ageret ex persona Christi, quod certe communi sanctorum Pa-

trum, Theologorum, ipsiusque Concil. Florentini doctrinæ, in decreto unionis, prorsus adversatur. Utrum vero verba illa non modo significative, ut diximus, sed etiam recitative proferantur, disputant, inter se Theologi. Communior est sententia affirmans, in quam propensior est S. Thomas, 3. part. quæst. 78. art, 5. Observat idem S. Doctor, vocem istam *Calix* per metonymiam poni, pro liquore in eo contento; ita ut sensus sit: *Hic est sanguis meus in Calice contentus*. Addit, dici: Sanguinem Novi Testamenti, eo quod non per figuram, ut in veteri Testamento, sed revera effusus sit: docet pariter vocari sanguinem æterni Testamenti, tam ratione æternæ Dei præordinationis, quam ratione æternæ hæreditatis, quæ per hoc Sacramentum disponitur. Demum vox illa: *pro multis*, idem significat ac pro omnibus, juxta modum loquendi scripturæ sacræ, qui quidem patet ex vers. 18. & 19. cap. 5. Epist. ad Rom. inter se collatis.

9. Reliquum est ut actiones quasdam prosequamur, quas in hac tertia oratione peragit Sacerdos. Itaque manibus sumit Hostiam, cum dicit: *Accepit panem;* oculos ad cœlum tollit, cum dicit: *elevatis oculis*; crucis ducit signum super Hostiam, cum dicit: *benedixit;* manibus sumit Calicem, cum dicit: *accipiens & hunc Calicem;* caput inclinat, cum dicit: *item tibi gratias agens;* signat signo crucis, cum dicit: *benedixit*. Has autem actiones facile quivis intelligit, verbis quæ interea proferuntur omnino respondere, ac quidquid Christus gessit expresse repræsentare. Consecrata Hostia, Sacerdos unum tantummodo genu flectit usque ad terram, manibusque interea Altari innititur, quo facilius sese restituat in pedes: deinde Hostiam in altum elevat & ostendit populo adorandam: idem facit consecrato Calice. Observat Cardinalis Bona Græcos non statim post

consecrationem, sed paulo ante communionem Calicem simul & Hostiam elevare; ostendit vero P. Le Brun, in Ecclesia Romana & Gallicana ab initio XII. sæculi, Presbyteros consuevisse, ubi ad ea verba pervenissent: *omnis honor & gloria*, Hostiam & Calicem elevare, quam nunc secundam, seu parvam elevationem appellamus; eam vero quæ nunc fit post Consecrationem, eo esse introductam, ut Mysterii veritas, quæ a Berengario impetebatur, publico hoc testimonio declararetur. Ecclesia Græca & Latina semper credidit, post consecrationem ipsos Angelos venerabundos circum Eucharistiam stare, tamquam circum Imperatorem custodes; consentaneum est igitur Sacerdoti cœlituum undique choris circumdato, ut, quantum fert humana fragilitas, illorum reverentiam æmuletur.

ARTICULUS QUINTUS.

A Consecratione usque ad Communionem.

IN tertiæ Orationis fine Sacerdos profert ista verba: *Hæc quotiescumque feceritis, in mei memoriam facietis*, ut declaretur, neminem tam audacem futurum, qui ad Altare Domini accederet, & augustissimum celebraret mysterium, nisi Christus id jussisset. Qubmobrem apposite sequitur quarta Canonis Oratio, quæ incipit: *Unde & Memores*, & ducitur usque ad: *Memento*; nam ante illud verbum ponitur clausula: *Per Christum*, &c. In hac Oratione Sacerdos iterum nomine Populi, ut in oratione: *Suscipe Sancta Trinitas*, Passione, Resurrectione, & Ascensione Christi commemoratis, æterno Deo Patri Corpus, & Sanguinem offert ejus Filii: *Hostiam* scilicet *puram*, & purificantem: *Hostiam sanctam*, & sanctificantem; *Hostiam immaculatam*, & maculas tergen-

tem; *Panem vitæ æternæ & Calicem salutis perpetuæ*, quia Christiani esu & potu sacro-sancti sacrificii spiritualem vitam, atque adeo salutem æternam sibi comparant: snbsunt hæc verba: *de tuis donis & datis*, propter panis & vini in corpus & sanguinem Christi transubstantiationem, quod quidem præstantissimum Dei donum est. Tria crucis signa ducit Sacerdos super Hostiam & Calicem, cum dicit: *Hostiam puram*, *Hostiam Sanctam*, *Hostiam immaculatam*, quartum super Hostiam, cum dicit: *Panem sanctum;* quintum denique super Calicem cum dicit: *& Calicem salutis perpetuæ*, ut innuatur virtutè Crucis Christi hæc omnia bona in nos diffundi. Interim præscribit Rubrica, ut Sacerdos post Consecrationem duos digitos pollicem & indicem conjunctos teneat, quos non sejungat nisi quando Hostiam tangere vel tractare debet, usque ad ablutionem digitorum post communionem: ne videlicet si aliqua particula digitis adhæserit, dispergatur; quod quidem, ut ait S. Thomas, pertinet ad reverentiam Sacramenti.

2. In progressu hujus orationis Sacerdos Deum orat, ut propitio ac sereno vultu respicere dignetur ad oblata sibi dona Corporis & Sanguinis Christi, non quod, ut calumniatur Lutherus, censeat se mediatorem esse inter Patrem & Christum, sed quia, ut observat Bellarm. etsi oblatio consecrata ex parte rei quæ offertur, & ex parte Christi principalis offerentis, semper Deo placet, tamen ex parte Ministri, vel Populi adstantis, qui simul etiam offerunt, potest non placere. Præterea Sacerdos Deum precatur; ut sacra dona sic dignetur accipere, quemadmodum accepit Abelis munera, & Abrahæ sacrificium, & quod illi olim Melchisedech obtulit. Trium illorum sacrificiorum præcipuam in Canone mentionem facit Ecclesia, eo quod expressius novæ legis sacrificium signi-

ficent; sicuti enim Abel, Genes. 4. obtulit de primogenitis gregis sui, ita Christus sese obtulit ut *primogenitum in multis fratribus*, ad Rom. c. 8. Præterea sanguis Abel justi a fratre Cain interfecti, Christum Jesum a Judæis necatum, ac pro peccatis nostris mortuum repræsentat. Item Abrahæ sacrificio Isaac immolatus, quin vitam amitteret, figura fuit Jesu Christi, qui mortuus est, ut resurgeret & ad novam vitam rediret. Denique Melchisedech obtulit panem & vinum; & Christus in Altari, sub specie panis & vini, corpus & sanguinem suum offert Deo Patri pro nobis, ipsum nobis pacificans. Ita S. Bonav. in exposit. Mis. Adduntur hæc verba: *Sanctum Sacrificium, immaculatam Hostiam*, quæ quidem rectum & integrum continent sensum, sive ad sacrificium Melchisedech, de quo fit mentio in præcedentibus verbis, sive ad ipsum novæ legis sacrificium referantur, ita ut verba illa: *sanctum sacrificium* cum istis conjungantur: *& accepta habere*; cæteris omnibus: *sicuti accepta*, usque ad: *Melchisedech* in parenthesim conclusis.

3. Hæc oratio in eam desinit præcationem: *Supplices te rogamus... Jube hæc perferri, per manus sancti Angeli tui, in sublime Altare tuum*, &c. S. Thomas sub nomine *Angeli*, ipsum Jesum Christum intelligit, qui vocatur magni consilii Angelus. Ad hæc verba: *in sublime Altare tuum*, observat Odo Cameracensis, in Ecclesia Christi duo esse Altaria, quorum alterum hic apud nos visibile, ex quo visibiliter, nempe ratione specierum, corpus & sanguinem Christi sumimus; alterum invisibile in Cœlo, ad quod, per ministerium Angelorum, vota & supplicationes nostræ perferuntur, ut inde benedictionem & gratiam Dei percipiamus. Sacerdos sese profunde inclinat, & manus junctas super Altare tenet, cum dicit: *Supplices te rogamus*, quod quidem

bene supplicanti competit; cum dicit; *ut quotquot ex hac Altaris*, osculatur Altare, quod typus est Christi; cum Christi corpus nominat, signum crucis ducit super Hostiam; atque itidem super Calicem, cum nominat Sanguinem; ac cum benedictionem cœlestem & gloriam appellat, ipse se signo crucis signat, quorum quidem rituum significationes supra jam attulimus.

4. Quinta Canonis oratio incipit: *Memento etiam Domine*, ubi oratur pro defunctis; hoc enim ab Apostolis traditum universa per totum orbem observat, & observavit Ecclesia, ut pro animabus defunctorum, qui in Purgatorio igne expiantur inter sacrificandum oret. In hoc loco Sacerdos, quorum voluerit defunctorum memoriam agit specialem; & pergens orat etiam pro animabus omnibus quæ in Purgatorio detinentur, ut verba illa indicant: *ipsis Domine, & omnibus in Christo quiescentibus*, pro iis scilicet omnibus postulat *locum refrigerii*, quod respicit ignem illum quo cremantur; *locum lucis*, quod spectat ad eas tenebras in quibus versantur; *locum pacis*, quod ad illam pertinet mentis anxietatem, qua confli-ctantur; quo triplici pœnarum genere miseræ illæ animæ a divina expiantur justitia. Ideo autem diximus pro omnibus qui sunt in Purgatorio orationem fieri, quia ipsis solis defunctis Missæ sacrificium tanquam satisfactorium prodest. Testatur id S. August. Enchirid. c. 109. „ Neque negandum est, „ inquit, Defunctorum animas pietate suorum vi- „ ventium relevari, cum pro illis sacrificium me- „ diatoris offertur, vel eleemosynæ in Ecclesia „ fiunt, sed eis hæc prosunt qui cum viverent, „ ut hæc sibi postea possent prodesse meruerunt. „ Idem statuit Conc. Trid. sess. 22. de sacrificio Missæ. c. 2. & sess. 25. Decreto de Purgatorio. Supra jam monuimus quando quis specialem Missæ fructum applicare vult etiam pro defunctis,

applicationem illam fieri debere ante Consecrationem, in qua, juxta probabiliorem opinionem, essentia stat sacrificii.

5. Sexta & ultima Canonis oratio incipit: *Nobis quoque peccatoribus*, quæ verba elata paululum voce dicuntur ad excitandam præsentium devotionem, & desinit in clausulam: *Per omnia sæcula sæculorum*, quæ proxime orationem præcedit Dominicam. Quamobrem Feria VI. in Parasceve, cum integer Canon omittitur, qui ad consecrationem pertinet, nulla e senis hisce orationibus dicitur, verumtamen post ablutionem manuum, initium sumitur absolute ab Oratione Dominica. Sacerdos igitur ante consecrationem Deum est precatus, ut dignetur Ecclesiam Militantem in Triumphantis consortium admittere; idem petiit post consecrationem pro Ecclesia Patiente; in hac vero oratione idem sibi & adstantibus petit; quorum nomine offert sacrificium, petit autem his verbis: *Intra quorum* (Sanctorum qui in Cœlo sunt) *nos consortium, non æstimator meriti, sed veniæ, quæsumus, largitor admitte*. Novit scilicet Ecclesia, Deum nonnisi intercedentibus meritis tribuere beatitudinem; sed nec illud ignorat, ut in Sanctorum admittamur consortium, non modo necessariam esse gloriam, sed etiam gratiam & veniam peccatorum, quæ nobis datur per Christum Dominum nostrum. S. Joannem Baptistam, putant rerum Liturgicarum periti, in hac oratione nominari: observant S. Matthiam in prima Canonis parte inter Apostolos fuisse prætermissum, quia Passionis tempore nondum erat Apostolus; & ipsum post S. Stephanum nominari, propter Martyrii ordinem, non dignitatis. Denique advertunt Sanctos ex diverso quoque ordine hic appellari: ex ordine Prophetarum, S. Joannem; Diaconorum, S. Stephanum; Apostolorum, S. Matthiam; Discipulorum, S. Barnabam;

Episcoporum, S. Ignatium; Summorum Pontificum, S. Alexandrinum; Presbyterorum, S. Marcellinum; Clericorum, S. Petrum Exorcistam; Conjugatorum, SS. Perpetuam, Felicitatem & Anastasiam; Virginum, SS. Agatham, Luciam, Agnetem & Cæciliam; quæ quidem SS. Virginum & Mulierum nomina a sancto Gregorio Canoni fuerunt addita.

6. Post Sanctorum imploratam intercessionem Sacerdos, ut cum adstantibus per Jesu Christi merita inter Sanctos admittatur in cœlum, ait, *Per quem hæc omnia, Domine, semper bona creas.* &c. Nonnulli censent verba illa ad novarum frugum referri benedictionem quæ in hac Missæ parte fiebat: alii existimant novis illis frugibus benedicendis aliam peculiarem adhibitam fuisse orationem ante prædicta verba: utcumque sit de præsenti controversia, certum est, non in qualibet Missa novarum frugum aliarumve id genus potuisse fieri benedictionem; in omnibus tamen Missis verba ista dici consuevisse: illud quoque certum est, in hac Missæ parte, non amplius fieri frugum benedictionem, eademque verba nunc in qualibet Missa dici supra Corpus & Sanguinem Christi, unde necessitas oritur hæc & sequentia explicandi, nulla habita novarum frugum ratione. De illorum explicatione verborum plures scripserunt: hæc autem est, veluti in compendium referta, horum omnium interpretatio. *Per quem hæc omnia, Domine, semper bona creas:* Deus enim Pater omnia creavit per Jesum Christum, atque ita panem & vinum in Christi corpus & sanguinem conversum. *Sanctificas, vivificas, benedicis & præstas nobis;* nam in Christo Jesu dona ad Altare oblata fiunt dona sacra, verum vitæ spiritualis alimentum, & fons cœlestium benedictionum. *Per ipsum, & cum ipso, & in ipso est tibi Deo Patri omnipotenti* &c. Deo enim Patri omnis

honor & gloria per Filium Mediatorem Dei & hominum, ipsi Deo Patri æqualem & consubstantialem, & in unitate Spiritus Sancti, qui ex utroque procedens, æque cum Patre & Filio simul adoratur in sæcula sæculorum. Interea Sacerdos, juxta præscriptum Rubricæ, cum dicit: *sanctificas, vivificas, benedicis*, ad singula verba signum crucis ducit super Hostiam & Calicem: deinde discooperit Calicem, genuflectit, surgit, dexteræ manus pollice & indice apprehendit Hostiam, sinistra Calicem supra nodum tenens, & Hostia ipsa ab una ad alteram Calicis oram tria crucis signa ducit, cum dicit: *per ipsum, & cum ipso, & in ipso*. Duo postea, tenens adhuc Hostiam inter se & Calicem, crucis signa facit, primum cum dicit: *Est tibi Deo Patri*; alterum cum ait: *in unitate Spiritus Sancti*; ac denique ad illa verba: *omnis honor & gloria*, tenens Hostiam supra Calicem, utrumque paululum extollit.

7. Sequitur Oratio Dominica quæ non ex S. Gregorii jussu, ut quidam false putant, recitatur in Missa, sed ex vetustissima & Apostolica traditione, cujus testes sunt Ss. Optatus Millevitanus, Cyrillus Hierosolymitanus &c. Ante eam orationem Sacerdos devote præfatur verbis illis: *Oremus. Præceptis salutaribus moniti, & divina institutione formati audemus dicere*, quæ vetustissima sunt. Ad ea respexisse videtur S. Hieronymus Lib. 3. advers. Pelag. „ Sic docuit, inquit, „ Apostolos suos (Christus) ut quotidie in cor„ poris illius sacrificio credentes audeant loqui: „ *Pater noster* „. Hanc orationem elata voce recitat Sacerdos; cujus ritus ratio desumitur ex Arcani disciplina, juxta quam neque Oratio Dominica, neque Symbolum in publicis conventibus recitabantur, in quibus esse poterat aliquis infidelis, vel Catechumenus ad baptisma suscipiendum non satis instructus & probatus; ex quo patet

quamobrem in Horis Canonicis submissa, elata vero voce in Missa recitarentur Symbolum & Oratio Dominica. Infideles enim & Catechumeni Horis Canonicis adesse poterant; huic vero Missæ parti; ut supra diximus, non poterant; sed post Evangelii explanationem dimittebantur. Testatur S. Gregorius Magnus, lib. 7 Epist. 64. Orationem Dominicam in Missa Græcorum non à Sacerdote solum, sed ab universo etiam populo recitari. Hanc disciplinam aliquanto tempore retinuit Ecclesia Gallicana, ut constat ex S. Gregorio Turon. lib. 2 de Miraculis S. Martini; nunc vero ultima tantum verba: *sed libera nos a malo*, profert Minister, populi vices gerens, ad cujus desideria confirmanda Sacerdos submissa voce dicit *Amen*.

8. Oratio *Libera nos*, quæ proxime sequitur, Orationis Dominicæ continuatio quædam est: in ea Sacerdos Dominum precatur, ut nos liberet *ab omnibus malis præteritis*, quæ sunt peccata; *præsentibus*, quæ sunt variæ tentationes, quibus ad peccandum impellimur; *futuris*, quæ sunt pœnæ peccatis debitæ, sive temporales, sive æternæ. In hac eadem oratione confugimus ad B. Mariam semper Virginem, Sanctos Apostolos Petrum & Paulum, & Andream, quia primus ad Apostolatum vocatus, fratrem suum Petrum ad Jesum adduxit; & ad omnes Sanctos, ut eorum meritis Deus largiatur nobis gratiam, indulgentiam, & pacem. Sacerdos dum incipit orationem *Libera nos*, Purificatorio exergit Patenam quæ jacebat sub Corporali, eamque manu dextera apprehendit inter digitum indicem & medium, verticalem illam tenens super Altare: ubi ad ea verba pervenerit: *& omnibus Sanctis*, sibi a fronte ad pectus crucis signum ducit; & ad ea verba: *in diebus nostris*, Patenam osculatur; cum autem dixerit: *ab omni perturbatione securi*, Patenæ Hostiam superimponit, Calicem discooperit, &

genuflectit. Post Panis seu Hostiæ oblationem, Patena statim Corporali supponitur; ea enim nihil opus est usque ad fractionem Hostiæ & Communionem: atque inde fit, ut cum dicit Sacerdos: *Libera nos quæsumus*, instante tempore quo Hostiam frangat & sese communicet, Patenam apprehendat. Jam vero Patena sibi crucis signum ducit, eamque osculatur, quia Patena instrumentum est pacis, utpote quæ sit vas ubi ponitur sacra Eucharistia, quæ Christianorum est pax, eaque utitur ad signum crucis sibi faciendum; per crucem enim Christus ea omnia dijecit; quibus pax nostra perturbatur. *Ipse enim est pax nostra &c. solvens inimicitias in carne sua*, inquit Apostolus, Eph. c. 2.

9. Sacerdos facta genuflectione surgit, sumit Hostiam, quam supra Calicem tenens utraque manu, reverenter frangit per medium in duas partes dicens: *Per eumdem Dominum nostrum Jesum Christum Filium tuum*. Dimidium illud Hostiæ, quod habet in dextera, ponit super Patenam, & ab altera media parte, quam habet in sinistra, fragmentum detrahit dicens: *qui tecum vivit & regnat*, & illud fragmentum retinens inter pollicem & indicem dexteræ manus, partem quam sinistra tenet adjungit mediæ super Patenam positæ, interim dicens: *in unitate Spiritus Sancti Deus;* ac manu dextera fragmentum illud tenens supra Calicem, quem sinistra per nodum infra cuppam retinet, elata voce dicit: *Per omnia sæcula sæculorum;* Minister respondet *Amen*. Tum Sacerdos ipso fragmento terna crucis signa ducit supra Calicem dicens: *Pax Domini sit semper vobiscum;* Minister respondet: *Et cum spiritu tuo*. Denique Sacerdos fragmentum illud in Calicem immittit dicens: *Hæc commixtio & consecratio Corporis & Sanguinis Domini nostri Jesu Christi fiat accipientibus nobis in vitam*

æternam. Amen. Est autem Fidei Catholicæ dogma, incorruptibile, & impassibile esse Corpus Christi in Eucharistia, ipsum integrum esse in quolibet Hostiæ fragmento, integrumque a Fidelibus sumi in quacumque Hostiæ particula; unde quando in Rubrica legitur: *frangitur Hostia*, illud non potest ad ipsum Christi Corpus referri, sed tantum ad accidentia, seu species sacramentales. Hostiæ fractio ad ipsiusmet Christi institutum refertur, qui, in institutione Eucharistiæ, accepit panem in sanctas manus suas, benedixit, fregit, deditque discipulis suis, idque jussit eosdem in sui facere memoriam.

10. Varii varias sacrorum illorum rituum mysticas afferunt rationes; sufficiat nobis annotasse, illos plenos esse mysterii; in Missa enim, usque ad hanc de qua loquimur partem, Jesum Christi Passio & mors repræsentatur per consecrationem corporis & sanguinis separatim factam: namque vi verborum consecrationis, mystica fit separatio corporis a sanguine, & sanguinis a corpore; sub speciem panis corpore Christi, & sub speciem vini sanguine subeunte; licet re ipsa Corpus Christi, utpote vivens, non sit sine sanguine, nec sanguis vicissim sine corpore. Reliquum erat igitur ut gloriosa exprimeretur Christi Resurrectio; neque id concinnius fieri poterat, quam si Hostiæ particula immitteretur in Calicem, atque ita corpus iterum conjungeretur cum Sanguine. In hanc significationem consentit Innocentius III. lib. 6 Myst. c. 2, qui & observat ideo ter signum crucis produci cum fragmento Hostiæ super Calicem, quia virtus Trinitatis animam Christi crucifixi Corpori ejus reddidit. Olim consuetudo erat, ut Episcopus antequam diceret: *Pax Domini sit semper vobiscum*, quibusdam conceptis precationibus solemnitati respondentibus, populo benediceret, ut constat ex Missalibus vetustissimis a

Cardinali Bona, *Rerum Liturgicarum, lib.* 2 *cap.* 16. probe inspectis, ex perantiquo Pontificali Romano Leoni X. dedicato, & ex codicibus manuscriptis antiquæ notæ apud Menardum in notis ad Sacramentar. S. Greg. pag. 27. Demum ista verba: *Hæc commixtio & consecratio Corporis & sanguinis Domini* &c. sunt notanda. Vox illa *commixtio*, ut observat Innocent. III. referri debet ad species panis & vini, quibus continetur corpus & sanguis. Ad vocem vero *consecratio* illud animadvertit P. Lebrun pag. 589, quod, cum corpus consecratum sub specie panis, consecratio corporis dicatur, & sanguis consecratus sub specie vini, dicatur consecratio sanguinis; ita corpus & sanguis in Calicem simul commixta, dici possunt consecratio corporis & sanguinis.

11. Sacerdos, dicta oratione *Hæc commixtio*, inclinatus in SS. Sacramentum, manibus junctis, ter dicit intelligibili voce: *Agnus Dei* &c. & dextera percutiens sibi pectus, sinistra supra Corporale posita, dicit: *miserere nobis*: deinde non jungit manus, sed iterum percutit sibi pectus cum dicit secundo: *miserere nobis*: quod & tertio facit cum dicit: *dona nobis pacem*. Verba illa: *Agnus Dei qui tollis peccata mundi*, verba sunt S. Joannis Bapt. cum primum vidit Christum ad se venientem. Joan. c. 1. v. 29. Sergius Summ. Pont. ut refert P. Lebrun, instituerat ter dici *miserere nobis*; qui quidem usus usque ad annum millesimum invaluit, ut constat ex antiquis illius ævi Missalibus; sed multis postea ingruentibus Ecclesiæ adversitatibus, ut ait Innocentius III. sive ad tollendum schisma, ut alii scribunt, statutum fuit, ut in tertio diceretur: *dona nobis pacem*. Pectus sibi percutit Sacerdos in signum contritionis, non modo cum dicit: *miserere nobis*, sed etiam cum dicit: *dona nobis pacem*, fortasse quia olim tertio itidem dicebatur *mise-*

rere nobis. In Missis Defunctorum, juxta nostram Rubricam, Sacerdos non percutit sibi pectus, neque dicit *miserere nobis*, sed *dona eis requiem*, ut ostendat Defunctorum se magis quam sui esse memorem. Ita sentit Hugo a S. Victore, cui assentitur Gavantus.

12. Manibus junctis super Altare positis, oculisque ad Sacramentum intentis, Sacerdos mediocri ter inclinatus dicit tres orationes: *Domine Jesu Christe, qui dixisti: Domine Jesu Christe Fili Dei; & Perceptio Corporis*, prout in ordine Missæ apponuntur. Tres illæ orationes non ex antiqua summorum Pontificum institutione, sed ex piorum & religiosorum hominum traditione communioni præmitti solent, ut scribit Micrologus, cui consentiunt Bona, Bellarminus, Gavantus. In prima oratione Sacerdos Ecclesiæ pacem precatur, illa expleta, si quidem danda sit pax osculatur Altare & dicit: *pax tecum*, quique accipit pacem respondet: *Et cum spiritu tuo:* Olim dabatur pax cum osculo: de illo, quod etiam sanctum appellatur, loquitur Apostolus 1. ad Corinth. c. 16, & B. Apost. Petrus, Epist. 1. c. 5. *salutate*, inquiunt, *invicem in osculo sancto*. Ejusdem meminerunt, Tertullianus, Athenagoras, S. Augustinus, Chrysostomus &c. unde videtur esse institutionis Apostolicæ. Hujus osculi causam hanc affert Isidorus: „ nempe „ ut charitate omnes reconciliati invicem, digni „ Sacramento Corporis & Sanguinis Christi con„ socientur, quia non recipit dissentionem cujus„ dam Christi indivisibile corpus.„ Veteri tandem simplicitate in malitiam degenerante, subtractum paulatim est osculum, & ejus vice mos introductus porrigendi tabellam, cum crucis vel Christi imagine, quam quidam *osculatorium* appellant; alii mutuo amplexu munus illud persolvunt. Sacerdos antequam det pacem osculatur

Altare, ut ostendat se pacem dare non posse, nisi a Christo, cujus figura est Altare, pacem prius acceperit. In Missis Defunctorum non datur osculum pacis, & trium orationum prima, ex præscripto Rubricæ omittitur, quia, ut observat S. Thomas, 3 part. quæst. 83. art. 4, in Missis Defunctorum non pro præsenti pace sacrificium offertur, sed pro requie mortuorum. Pax etiam omittitur in signum mœroris in Missa Feriæ VI. in Parasceve.

ARTICULUS SEXTUS.

De Communione usque ad finem Missæ.

1. Dicta oratione tertia, quæ incipit: *Perceptio*, Sacerdos genuflectit, surgit, & voce submissa dicit: *Panem cœlestem accipiam, & nomen Domini invocabo;* quo dicto dextera manu accipit de Patena reverenter ambas Hostiæ partes, & collocat inter pollicem & indicem sinistræ manus, quibus Patenam inter indicem & medium supponit; ac parum inclinatus, dextera ter sibi pectus percutiens, ter etiam dicit voce aliquantulum elevata: *Domine non sum dignus*, & secreto prosequitur: *ut intres sub tectum meum, sed tantum dic verbo, & sanabitur anima mea*. Quibus dictis accipit duas Hostiæ partes a sinistra manu inter pollicem & indicem dexteræ, eademque Hostia seipsum signat crucis signo dicens: *Corpus Domini nostri Jesu Christi custodiat animam meam in vitam æternam, amen:* & se inclinans, cubitis super Altare positis, reverenter sumit utramque Hostiæ partem: quibus sumptis, Patenam deponit super Corporale, & erigens se junctis manibus ante faciem, aliquantisper quiescit in Sanctissimi Sacramenti meditatione. Verba illa: *Panem cœlestem* &c. sunt ex Psal. 115, & ista: *Domine, non sum dignus*, verba sunt Centurionis, de quo Matth. c. 8. in quibus parva est

quædam immutatio; substituuntur enim voces istæ *anima mea*, pro iis, *puer meus*. Consuetudinem prædicta verba recitandi ad Communionem esse perantiquam, constat ex Origene, Hom. 5. & S. Chrysostomo, Homil. de S. Thoma Apostolo.

2. Sumpta Sanctissima Hostia, Sacerdos depositis manibus dicit secreto: *Quid retribuam Domino pro omnibus quæ retribuit mihi?* Quæ verba sunt ex Psal. 115; deinde discooperit Calicem, genuflectit, se erigit, accipit Patenam, inspicit Corporale, colligit fragmenta cum Patena, si qua in eo sint, pollice vel indice dexteræ manus Patenam supra Calicem, & ipsos digitos extergit, ne quid in eis fragmentorum remaneat, dextera Calicem accipit, Patenam sinistra tenens, & dicit: *Calicem salutaris accipiam*, quæ postrema verba sunt ex Psal. 17. & signans se signo crucis cum Calice dicit: *Sanguis Domini nostri Jesu Christi custodiat* &c. & manu sinistra supponens Patenam Calici, quem tenet dextera infra nodum, reverenter sumit totum Sanguinem cum particula in eo posita. Deinde secreto dicit orationem: *Quod ore sumpsimus, Domine* &c. & super Altare porrigit Calicem Ministro in cornu Epistolæ, quo vinum fundente, se purificat, postea vino & aqua pollices & indices abluit super Calicem, quos purificatorio abstergit, interim dicens: *Corpus tuum, Domine, quod sumpsi* &c. Deinde idem vinum & aquam sumit. De Purificatione, quæ post Communionem fit solo vino, loquuntur Innocent. III. in cap. *Ex parte*, de celebrat. Missar. & S. Thomas 3. part. quæst. 83. ideo sumitur, ut os abluatur. De digitorum ablutione, quæ fit cum vino & aqua, loquitur idem S. Doctor, nec innuit illam a Sacerdote assumi. Existimat Durandus hanc ablutionem olim in locum mundum conjici consuevisse: nunc vero ob reverentiam Sacramenti, & propter periculum ne aliquod fragmentum digi-

gitis, aut Calici aliqua sanguinis gutta adhæserit, Sacerdos vinum hoc bibit aqua mixtum. S Pius V. scribit hanc ablutionem sumendam esse ab ea Calicis parte, e qua haustus fuerit sanguis. Peccaret Sacerdos, ait Pontas, Diction. verbo *Missa*, cas. 27. qui in regione vini minime feraci, ubi propterea vinum esset maximi pretii, tum in prima, tum in secunda purificatione uteretur sola aqua, quia faceret contra præceptum & usum Ecclesiæ, & sacræ etiam Trident. Synodi, quæ novos ritus in Missa novasque cæremonias omnino prohibet.

3. Si qui eorum, qui Missæ adsunt, Eucharistiæ velint participare, postquam Sacerdos sumpsit sub utraque specie Sacramentum, Minister recitat: *Confiteor*, & Sacerdos ad eos qui ad mensam accedunt Eucharisticam conversus, recitat orationes: *Misereatur vestri*, & *Indulgentiam* &c. Ubi Minister responderit: *Amen*, Sacerdos se ad Altare convertit, genuflectit, accipit Pyxidem, vel Patenam, & dextera tenens Corpus Christi, conversus ad eos qui Sacramenti fieri volunt participes, semel dicit: *Ecce Agnus Dei* &c. Deinde ter dicit: *Domine, non sum dignus* &c. Tum unicuique porrigit Sacramentum, faciens cum eo signum crucis supra Pyxidem, seu Patenam, & singulis dicit: *Corpus Domini nostri Jesu Christi* &c. Omnibus communicatis, revertitur ad Altare nihil dicens; & non dat eis benedictionem, quia illam daturus est in fine Missæ. Si particulæ positæ erant super Corporale, extergit illud cum Patena, & si qua in eo fuerint fragmenta, in Calicem immittit. Observat Baronius, ad ann. Christi 57, olim sumpturis Eucharistiam, quasdam mensulas spongia expolitas apponi consuevisse; his hodie linteamina munda successerunt, ut si quid forte decidat, iis excipiatur. Rubrica Missalis, & Rituale Romanum præscribunt, ut Communio populi intra Missam fiat, nisi quandoque

ex rationabili causa post Missam sit facienda; cum orationes quæ post Communionem in Missa dicuntur, non solum ad Sacerdotem, sed etiam ad alios Communicantes spectent. Est autem apud authores rationabilis & justa causa, si plurimi adessent Missæ, & suspicioni locus esset, ne plures tædio afficerentur, finem Missæ exspectantes, qui finis longe abesse posset, si multi ad Eucharistiam suscipiendam accederent. Ex quo apparet eos errare, qui nullo discrimine, post finem Missæ sacram præbent Eucharistiam.

4. Adversus Missas, quæ ideo privatæ dicuntur, quod in iis solus Sacerdos nec quisquam alius Sacramentum suscipiat, calumnias evomere suas Lutherus, Calvinus, Kemnitius, & alii ejusdem furfuris homines. Ad eos confutandos sufficiat Sacro-sanctum, firmissimisque nixum fundamentis referre Trident. Synodi Decretum sextum, sess. 22. de sacrif. Miss. „ Optaret quidem Sacro-sancta „ Synodus, ut in singulis Missis Fideles adstan„ tes, non solum spirituali affectu, sed Sacramen„ tali etiam Eucharistiæ perceptione, communi„ carent; quo ad eos sanctissimi hujus sacrificii „ fructus uberior proveniret: nec tamen si id non „ semper fiat, propterea Missas illas, in quibus „ solus Sacerdos sacramentaliter communicat, „ ut privatas & illicitas damnat, sed probat atque „ adeo commendat; siquidem illæ quoque Missæ „ vere communes censeri debent, partim quod in „ eis populus spiritualiter communicet, partim „ vero quod a publico Ecclesiæ Ministro, non „ pro se tantum, sed pro omnibus Fidelibus, qui „ ad Christi Corpus pertinent, celebrentur „. Unde ejusdem sess. can. 8. sic decernit. „ Si quis „ dixerit, Missas, in quibus solus Sacerdos sacra„ mentaliter communicat, illicitas esse adeoque „ abrogandas, anathema sit „. Et sane ad sacrificii essentiam non pertinet, ut ei aliqui intersint,

& de Sacramento participent; omne enim sacrificium ad Deum refertur, & ejus fructus æque ad eum qui abest, quam ad eum qui adest pervenire potest; cum præsertim sacrificium efficacissima sit Oratio; possit autem Oratio eum adjuvare, qui nesciat etiam illam pro se offerri. Nunc Missæ cursum repetamus.

5. Postquam Sacerdos Sacramentum ipse sumpsit, & adstantibus distribuit, si qui sint communicandi, & sumpsit ablutiones, extergit os & Calicem purificatorio; quo facto, disponit Calicem & collocat in medio Altari, ut in Missæ initio. Tum se confert ad cornu Epistolæ, quo Minister Missale transtulit: junctis manibus legit Antiphonam quæ *Communio* dicitur, redit ad medium Altare illudque osculatur; conversus ad Populum dicit: *Dominus vobiscum*, Ministro respondente: *Et cum spiritu tuo*, & reversus ad librum, legit extensis manibus orationem, quæ dicitur *Postcommunio*: postremo librum claudit; tum redit rursus ad medium Altare, quod osculatur; ad populum autem conversus dicit; *Dominus vobiscum*, atque: *Ite Missa est*, vel volvens se ad Altare: *Benedicamus Domino*, si ita præscribat Rubrica; cui respondet Minister: *Deo gratias*. In Missis vero Defunctorum dicit: *Requiescant in pace*, cui Minister respondet: *Amen*. Denique inclinatus in medio Altaris dicit orationem: *Placeat*; & conversus ad Populum, ei benedicit, quod prætermittit in Missis Defunctorum: inde se conferens ad cornu Evangelii dicit: *Dominus vobiscum*; recitat Evangelium S. Joannis, vel aliud Evangelium quod Rubrica præscripserit, signans in principio librum, seu chartam & seipsum in fronte, ore, & pectore. Cum dicit: *Et verbum caro factum est*, genuflectit versus cornu Evangelii, & surgens prosequitur ut prius; quo finito Minister respondet: *Deo gratias*. Lecto demum

Evangelio, Sacerdos ab Altari recedens, & sacris vestibus se exuens, Canticum recitat trium Puerorum: *Benedicite omnia opera*, &c.

6. Antiphona quæ *Communio* dicitur, idcirco eo nomine donatur quia interea canebatur dum Populo Eucharistia distribuebatur. Aliæ consequuntur orationes, quæ vocantur *Postcommunio*, quia proxime post Communionem recitantur, ad gratias Deo agendas, quod tantorum mysteriorum nos voluerit esse participes, & ad gratiam ab eo postulandam, ut ejus fructum, & quidquid operari sanctificationem potest, conservemus: unde hujusmodi orationes vocabantur *gratiarum ationes ad complendum*, quia iis res tota finiebatur. Rubrica Missalis præscribit ut prædictæ orationes multiplicentur secundum numerum Collectarum in Missæ principio, & Secretarum ante Præfationem præmissarum. Per Quadragesimam in Missa Feriali post orationes quæ vocantur *Postcommunio*, Sacerdos præfatus formulam: *Humiliate capita vestra Deo*, dicit orationem *super populum*. Vetustissima est ista Oratio, ut colligitur a Sacramentario Gelasiano. Olim per totum annum, nunc per Quadragesimam tantum recitatur, ut divino Populus muniatur præsidio adversus insidias Diaboli, quas hostis generis humani diebus pœnitentiæ multiplicat; ita rem explicant Amalarius & Micrologus.

7. De illa formula dimittendi Populum: *Ite Missa est*, alibi sermonem habuimus; sensus horum verborum hujusmodi est: *vobis abire licet, nam sit Missa* seu *dimissio*. Juxta eam, quæ nunc invaluit, disciplinam, quoties in Missa dicitur: *Gloria in excelsis*, toties dicitur: *Ite Missa est*; toties autem in Missa dicitur: *Gloria in excelsis*, quoties in Nocturno officio dictus est Hymnus *Te Deum*; si vero Hymni illi omittantur, dicitur: *Benedicamus Domino*, ut invitetur

Populus ad gratias de expleto Missæ sacrificio Deo agendas. Quamobrem in Missis Ferialibus, & etiam Dominicis Adventus & Quadragesimæ ommittatur prædicta formula, alii dicunt cum Micrologo, id fieri ad designandam temporis mœstitiam, quia videtur aliquid lugubre præseferre, quod non publica denuncietur dimissio, sed unusquisque per se discedat. Alii, cum Cardinali Bona, sentiunt omissam fuisse formulam: *Ite Missa est*, quando Populus absoluta Missa non illico Ecclesia abibat, sed expectabat dum Horæ recitarentur Canonicæ, eamque consuetudinem etiam in Missis minus solemnibus & quotidianis invaluisse. In Missis Defunctorum dicitur: *Requiescant in pace*, vel ex sola generali consuetudine, ut prætendunt quidam, vel quia tota Missa pro defunctis in eo est, ut ipsis a Deo quietem impetret; vel quia post Missam non erat dimittendus Populus, qui remanebat ad Cadaveris sepulturam, aliasque preces pro animabus Defunctorum.

8. Oratio *Placeat* in pluribus reperitur Sacramentariis post sæculum IX. scriptis. Eam Sacerdos secreto recitat; est enim pro ipso peculiaris oratio, illamque dicit inclinatus, ut æquum est, ad Altare, in signum humilitatis & religionis, siquidem ad sanctissimam Trinitatem illam dirigit. Haud ita vetus est consuetudo, qua Sacerdos benedicit populo in fine Missæ: de ea altum est silentium apud authores IX. sæculi. Guido Abbas, qui XI. floruit sæculo, asserit hunc ritum inolevisse, cum jam populus communicare cessaret, nec tamen a Divinis mysteriis se subtraheret; ne videlicet Presbyteri eum tam benedictione quam communione privatum discedere permitterent. Ternis olim crucis signis Sacerdotes populo benedicebant; sublatus est autem a Clemente VIII. hujusmodi ritus, & solis Episcopis reservatos in omnibus Missis; nam ex Ale-

xandri VII. decretis, potestas fit Abbatibus regularibus ternas dandi benedictiones in Missis tantum Pontificalibus. Vetustissima est e contra Episcoporum solemnis benedictio. Hujus antiquitatis multa reperire est argumenta apud Christianum Lupum, *tom.* 5. *pag.* 526. Olim ante communionem eam Episcopus largiri solebat, ut suo loco ostendimus, & tunc nulla in fine Missæ præscripta erat; quod quidem patet ex vetustissimo Missali Vaticano ms. supra laudato; in quo ritus Episcopalis benedictionis fusius explicatur; hoc enim peculiariter notatur, quod quando hæc solemnis benedictio datur ante communionem, non est necesse in fine Missæ iterum benedicere.

9. Sacerdos postquam a Deo benedictionem populo precatus est, & in Missis pro Defunctis, post orationem *Placeat*, legit initium Evangelii secundum Joannem, signum Crucis ducit super initium Evangelii, signatque sibi frontem, os & pectus. Horum rituum eædem sunt mysticæ explanationes quæ supra assignatæ sunt. Ubi ad hæc verba pervenerit: *Et Verbum caro*, &c. genuflectit, Divinumque Verbum adorat, quod eo se demisit, ut humanam carnem assumeret. Minister dicit: *Deo gratias*, ut Missa in gratiarum desinat actionem. Ante recognitionem Missalis Bomani a S. Pio V. nullum extabat præceptum hujus Evangelii recitandi, ut constat ex quibusdam Missalibus tam editis quam mss., a Cardinali Bona recensitis; unde aliqui illud legebant; alii vero omittebant, prout cuique collibitum erat: at vero, ut scribit Burius in vita S. Pii, statuit præfatus S. Pontifex, ut in fine Missæ a Sacerdotibus recitaretur, quia est veluti compendium præcipuorum fidei nostræ mysteriorum, Ss. Trinitatis, Creationis mundi, Incarnationis Christi, quæ tunc profitetur Sacerdos suo & totius Ecclesiæ nomine. Quanti illud facerent ipsimet Philosophi

Gentiles, testatur S. Augustinus, *lib.* 18. *de civit. Dei C.* 29. Censebat nempe illud aureis litteris esse conscribendum, & per omnes Ecclesias in locis eminentissimis esse proponendum. Fidelium vero tanta erat erga istud Evangelii initium devotio, ut illud collo appensum, tanquam fidei suæ symbolum, contra Arianorum impietatem, gestare solerent, ut refert Maldonatus, *Comment. in cap.* 1. *Evan. S. J. num.* 15. Lecto demum Evangelio, Sacerdos ab Altari recedens, & sacris vestibus se exuens, hymnum recitat trium Puerorum: *Benedicite*, ex veteri consuetudine, cujus meminit Micrologus, quæque multis probatur Missalibus apud Cardinalem Bona, *rerum Liturgic. lib.* 2. *cap.* 20. Quædam Ecclesiæ, loco cantici *Benedicite*, recitant hymnum *Te Deum*.

10. Jam vero ex supradictis patet, Introitum cum reliquis usque ad Evangelium in cornu Epistolæ recitari & *Kyrie eleison*, *Gloria in excelsis*, & *Credo*, cæteraque omnia, quæ ad substantiam pertinent sacrificii, in medio dici Altaris; Sacerdotem vero, sacrificio peracto, redire ad cornu Epistolæ, ibique orationem recitare quæ appellatur *Postcommunio*, tum facta ex medio Altaris super Populum benedictione, transire ad cornu Evangelii, ubi recitat initium Evangelii secundum Joannem. Censent nonnulli rerum Liturgicarum periti, hujusmodi Ritus a Missis solemnibus ad privatas fuisse derivatos. Nempe cum Offertorii tempore Fideles, ut supra monuimus, oblationes ad Altare soliti essent deferre, supra quas Sacerdos multas impendebat benedictiones, necesse erat ut oblationes illæ ad cornu Epistolæ reponerentur, ac proinde ab eo loco amoveretur liber, & ad alteram Altaris partem asportaretur, quo Sacerdos commode posset legere & oblationes benedicere; quia vero in præfatis solemnibus Missis post Communionem pars Altaris ad cornu Episto-

læ, summotis inde jam oblationibus, expedita erat, pars vero ad cornu Evangelii a Subdiacono occupabatur, qui Calicem tergebat & componebat ad Sacrarium deferendum; propterea Missale ad cornu Epistolæ referebatur. Porro ulterius anxie nihil opus est quærere, cur non in cornu Epistolæ, sed in cornu Evangelii legatur initium Evangelii secundum Joan.: fortasse in eadem parte Altaris decere visum est, ut secundum Evangelium legatur, ubi antea primum recitatum fuerat. Atque hoc est naturale fundamentum, cur modo in hoc, modo in illo Altaris loco, in diversis Missæ partibus, Sacerdos has vel illas dicat preces & orationes. Quamquam & in hujusmodi ritibus non desit mysticus sensus; quidam enim dicunt, cornu Epistolæ Populum Hebræorum, qui primi vocati sunt ad Evangelium; cornu autem Evangelii Ethnicos significari, qui Evangelium a Judæis aspernatum acceperunt; reditum vero ad cornu Epistolæ post Communionem, futuram exprimere Hebræorum conversionem.

CAPUT TERTIUM,

Ordo Missæ.

S. IN nomine Patris &c.
Introibo ad altare Dei.
M. Ad Deum qui lætificat juventutem meam.

Ps. 42.

S. Judica me, Deus, & discerne caussam meam de gente non sancta: ab homine iniquo & doloso erue me.
M. Quia tu es, Deus, fortitudo mea: quare me repulisti; & quare tristis incedo dum affligit me inimicus?

S. Emitte lucem tuam & veritatem tuam: ipsa me deduxerunt, & adduxerunt in montem sanctum tuum, & in tabernacula tua.

M. Et introibo ad altare Dei, ad Deum qui lætificat juventutem meam.

S. Confitebor tibi in cithara, Deus Deus meus: quare tristis es anima mea, & quare conturbas me?

M. Spera in Deo, quoniam adhuc confitebor illi: salutare vultus mei, & Deus meus.

S. Gloria Patri &c.

M. Sicut erat &c.

S. *Repetit Antiph.* Introibo &c.

M. Ad Deum &c.

S. Adjutorium nostrum in nomine Domini.

M. Qui fecit cœlum & terram.

S. Confiteor &c.

M. Misereatur tui omnipotens Deus, & dimissis peccatis tuis, perducat te ad vitam æternam.

S. Amen.

M. repetunt Confessionem, & ubi a sacerdote dicebatur: vobis, fratres; vos, fratres; *a ministris dicitur:* tibi, pater; te, pater.

S. Misereatur vestri &c.

M. Amen.

S. Indulgentiam, absolutionem, & remissionem peccatorum nostrorum tribuat nobis omnipotens & misericors Dominus.

M. Amen.

S. Deus, tu conversus vivificabis nos.

M. Et plebs tua lætabitur in te.

S. Ostende nobis, Domine, misericordiam tuam.

M. Et salutare tuum da nobis.

S. Domine, exaudi orationem meam.

M. Et clamor meus ad te veniat.

S. Dominus vobiscum.

M. Et cum spiritu tuo.

S. *Oremus.*

Aufer a nobis, quæsumus, Domine, iniquitates nostras, ut ad Sancta Sanctorum puris mereamur mentibus introire. Per Christum Dominum nostrum. Amen.

Oremus te, Domine, per merita Sanctorum tuorum, quorum Reliquiæ hic sunt, & omnium Sanctorum, ut indulgere digneris omnia peccata mea. Amen.

Legitur Introitus.

S. Kyrie, eleison.
M. Kyrie, eleison.
S. Kyrie, eleison.
M. Christe, eleison.
S. Christe, eleison.
M. Christe, eleison.
S. Kyrie, eleison.
M. Kyrie, eleison.
S. Kyrie, eleison.

Gloria in excelsis Deo. Et in terra pax hominibus bonæ voluntatis. Laudamus te. Benedicimus te. Adoramus te. Glorificamus te. Gratias agimus tibi propter magnam gloriam tuam. Domine Deus, Rex cœlestis, Deus Pater omnipotens. Domine Fili unigenite Jesu Christe. Domine Deus, Agnus Dei, Filius Patris. Qui tollis peccata mundi, miserere nobis. Qui tollis peccata mundi, suscipe deprecationem nostram. Qui sedes ad dexteram Patris, miserere nobis. Quoniam tu solus Sanctus. Tu solus Dominus. Tu solus Altissimus, Jesu Christe. Cum Sancto Spiritu in gloria Dei Patris. Amen.

Dominus vobiscum.

M. Et cum Spiritu tuo.

Leguntur Orationes, Epistola, Graduale, Tractus, vel Alleluja, cum versu, aut Sequentia.

S. Munda cor meum ac labia mea, omnipotens Deus, qui labia Isaiæ Prophetæ calculo mundasti ignito: ita me tua grata miseratione dignare mundare, ut sanctum Evangelium tuum digne valeam nuntiare. Per Christum Dominum nostrum, Amen.

Jube, Domne, benedicere. Dominus sit in corde meo & in labiis meis, ut digne & competenter annuntiem Evangelium suum Amen.

Dominus vobiscum.

M. Et cum Spiritu tuo.

Legitur Evangelium.

S. Credo in unum Deum, Patrem omnipotentem, factorem cœli & terræ, visibilium omnium, & invisibilium. Et in unum Dominum Jesum Christum, Filium Dei unigenitum. Et ex Patre natum ante omnia sæcula. Deum de Deo, lumen de lumine, Deum verum de Deo vero. Genitum, non factum, consubstantialem Patri: per quem omnia facta sunt. Qui propter nos homines, & propter nostram salutem descendit de cœlis. Et incarnatus est de Spiritu Sancto ex Maria Virgine. Et homo factus est. Crucifixus etiam pro nobis, sub Pontio Pilato passus, & sepultus est. Et resurrexit tertia die, secundum Scripturas. Et ascendit in cœlum: sedet ad dexteram Patris. Et iterum venturus est cum gloria judicare vivos & mortuos: cujus regni non erit finis. Et in Spiritum Sanctum, Dominum & vivificantem, qui ex Patre Filioque procedit. Qui cum Patre & Filio simul adoratur, & conglorificatur: qui locutus

est per Prophetas. Et unam, sanctam, Catholicam, & Apostolicam Ecclesiam. Confiteor unum baptisma in remissionem peccatorum. Et expecto resurrectionem mortuorum. Et vitam venturi sæculi. Amen.

Dominus vobiscum.

M. Et cum Spiritu tuo.

Legitur Offertorium, & postea.

Suscipe, sancte Pater, omnipotens æterne Deus, hanc immaculatam Hostiam, quam ego indignus famulus tuus offero tibi Deo meo vivo & vero, pro innumerabilibus peccatis & offensionibus & negligentiis meis, & pro omnibus circumstantibus, sed & pro omnibus fidelibus Christianis vivis atque defunctis: ut mihi & illis proficiat ad salutem in vitam æternam. Amen.

✠ Deus, qui humanæ substantiæ dignitatem mirabiliter condidisti, & mirabilius reformasti; da nobis per hujus aquæ & vini mysterium ejus divinitatis esse consortes, qui humanitatis nostræ fieri dignatus est particeps, Jesus Christus Filius tuus Dominus noster. Qui tecum vivit &c.

Offerimus tibi, Domine, calicem salutaris, tuam deprecantes clementiam; ut in conspectu divinæ Majestatis tuæ, pro nostra & totius mundi salute, cum odore suavitatis ascendat. Amen.

In spiritu humilitatis, & in animo contrito suscipiamur a te, Domine; & sic fiat sacrificium nostrum in conspectu tuo hodie, ut placeat tibi, Domine Deus.

Veni sanctificator omnipotens æterne Deus; & bene✠dic hoc sacrificium tuo sancto nomini præparatum.

Lavabo inter innocentes manus meas: & circumdabo altare tuum, Domine.

Ut audiam vocem laudis, et enarrem universa mirabilia tua.

Domine, dilexi decorem domus tuæ, & locum habitationis gloriæ tuæ.

Ne perdas cum impiis, Deus, animam meam, & cum viris sanguinum vitam meam.

In quorum manibus iniquitates sunt: dextera eorum repleta est muneribus.

Ego autem in innocentia mea ingressus sum: redime me, & miserere mei.

Pes meus stetit in directo: in Ecclesiis benedicam te, Domine.

Gloria Patri &c.

Sicut erat &c.

Suscipe, sancta Trinitas, hanc oblationem, quam tibi offerimus ob memoriam Passionis, Resurrectionis, & Ascensionis Jesu Christi Domini nostri: & in honorem beatæ Mariæ semper Virginis, & beati Johannis Baptistæ, & Sanctorum Apostolorum Petri & Pauli, & istorum, & omnium Sanctorum: ut illis proficiat ad honorem, nobis autem ad salutem: & illi pro nobis intercedere dignentur in cœlis, quorum memoriam agimus in terris. Per eundem Christum Dominum nostrum. Amen.

Orate, fratres, ut meum ac vestrum sacrificium acceptabile fiat apud Deum Patrem omnipotentem.
M. Suscipiat Dominus sacrificium de manibus tuis ad laudem & gloriam nominis sui, ad utilitatem quoque nostram, totiusque Ecclesiæ suæ sanctæ.
S. Amen.

Leguntur Secretæ, ac postea:

Per omnia sæcula sæculorum.
M. Amen.
S. Dominus vobiscum.
M. Et cum Spiritu tuo.
S. Sursum corda.
M. Habemus ad Dominum.
S. Gratias agamus Domino Deo nostro

℟. Dignum & justum est.

S. Legit Præfationem.

Sanctus, Sanctus, Sanctus Dominus Deus Sabaoth. Pleni sunt cœli & terra gloria tua. Hosanna in excelsis. Benedictus qui venit in nomine Domini. Hosanna in excelsis.

Te igitur, clementissime Pater, per Jesum Christum Filium tuum Dominum nostrum, supplices rogamus ac petimus, uti accepta habeas & benedicas hæc ✠ dona, hæc ✠ munera, hæc ✠ sancta sacrificia illibata; in primis quæ tibi offerimus pro Ecclesia tua sancta catholica: quam pacificare, custodire, adunare, & regere digneris toto orbe terrarum, una cum famulo tuo Papa nostro *N.*, & Antistite nostro *N.*, & omnibus orthodoxis, atque Catholicæ & Apostolicæ fidei cultoribus.

Memento, Domine, famulorum, famularumque tuarum *N.* & *N.*, & omnium circumstantium, quorum tibi fides cognita est, & nota devotio: pro quibus tibi offerimus, vel qui tibi offerunt hoc Sacrificium laudis, pro se suisque omnibus, pro redemptione animarum suarum, pro spe salutis & incolumitatis suæ, tibique reddunt vota sua æterno Deo, vivo & vero.

Communicantes, & memoriam venerantes, in primis gloriosæ semper Virginis Mariæ, genitricis Dei & Domini nostri Jesu Christi: sed & beatorum Apostolorum ac Martyrum tuorum, Petri & Pauli, Andreæ, Jacobi, Johannis, Thomæ, Jacobi, Philippi, Bartholomæi, Matthæi, Simonis, & Thaddæi, Lini, Cleti, Clementis, Xisti, Cornelii, Cypriani, Laurentii, Chrysogoni, Johannis & Pauli, Cosmæ & Damiani, & omnium Sanctorum tuorum; quorum meritis precibusque concedas, ut in omnibus protectionis tuæ muniamur auxilio. Per eumdem Christum Dominum nostrum. Amen.

Hanc igitur oblationem servitutis nostræ, sed & cunctæ familiæ tuæ, quæsumus, Domine, ut placatus accipias, diesque nostros in tua pace disponas, atque ab æterna damnatione nos eripi, & in electorum tuorum jubeas grege numerari. Per Christum Dominum nostrum. Amen.

Quam oblationem tu, Deus, in omnibus, quæsumus, bene✠dictam, adscri✠ptam, ra✠tam, rationabilem, acceptabilemque facere digneris: ut nobis Cor✠pus & San✠guis fiat dilectissimi Filii tui Domini nostri Jesu Christi.

Qui pridie quam pateretur, accepit panem in sanctas ac venerabiles manus suas: & elevatis oculis in cœlum, ad te Deum Patrem tuum omnipotentem, tibi gratias agens, bene✠dixit, fregit, deditque discipulis suis, dicens: Accipite & manducate ex hoc omnes . . . .
. . . .

Simili modo postquam cœnatum est, accipiens & hunc præclarum Calicem in sanctas, ac venerabiles manus suas; item tibi gratias agens, bene✠dixit, deditque discipulis suis, dicens: Accipite, & bibite ex eo omnes . . . .
. . . .
. . . .
Hæc quotiescumque feceritis, in mei memoriam facietis.

Unde & memores, Domine, nos servi tui, sed & plebs tua sancta, ejusdem Christi Filii tui Domini nostri tam beatæ passionis, necnon & ab inferis resurrectionis, sed & in cœlos gloriosæ ascensionis; offerimus præclaræ Majestati tuæ de tuis donis ac datis, Hostiam ✠ puram, hostiam ✠ sanctam, Hostiam ✠ immaculatam, Panem ✠ sanctum vitæ æternæ, & Calicem ✠ salutis perpetuæ.

Supra quæ propitio ac sereno vultu respicere digneris, & accepta habere, sicuti accepta habere

dignatus es munera pueri tui justi Abel, & sacrificium Patriarchæ nostri Abrahæ, & quod tibi obtulit summus sacerdos tuus Melchisedech, sanctum sacrificium, immaculatam hostiam.

Supplices te rogamus, omnipotens Deus; jube hæc perferri per manus sancti Angeli tui in sublime altare tuum, in conspectu divinæ majestatis tuæ: ut quotquot ex hac altaris participatione, sacrosanctum Filii tui Cor✠pus, & San✠guinem sumpserimus, omni benedictione cœlesti & gratia repleamur. Per eumdem Christum Dominum nostrum. Amen.

Memento etiam, Domine, famulorum, famularumque tuarum *N.* & *N.*, qui nos præcesserunt cum signo fidei, & dormiunt in somno pacis. Ipsis, Domine, & omnibus in Christo quiescentibus, locum refrigerii, lucis, & pacis, ut indulgeas, deprecamur. Per eumdem Christum Dominum nostrum. Amen.

Nobis quoque peccatoribus famulis tuis, de multitudine miserationum tuarum sperantibus, partem aliquam & societatem donare digneris cum tuis sanctis Apostolis & Martyribus; cum Johannne, Stephano, Mathia, Barnaba, Ignatio, Alexandro, Marcellino, Petro, Felicitate, Perpetua, Agatha, Lucia, Agnete, Cæcilia, Anastasia, & omnibus Sanctis tuis, intra quorum nos consortium, non æstimator meriti, sed veniæ, quæsumus, largitor admitte. Per Christum Dominum nostrum

Per quem hæc omnia, Domine, semper bona creas, sancti✠ficas, vivi✠ficas, bene✠dicis, & præstas nobis. Per ip✠sum, & cum ip✠so est tibi Deo Patri✠omnipotenti, in unitate Spiritus ✠Sancti omnis honor & gloria,

Per omnia sæcula sæculorum.

M. Amen.

S. Ore-

S. Oremus. Præceptis salutaribus moniti, & divina institutione formati, audemus dicere:
Pater noster &c.
Et ne nos inducas in tentationem.
M. Sed libera nos a malo.
S. Amen.

Libera nos, quæsumus, Domine, ab omnibus malis præteritis, præsentibus, & futuris; & intercedente beata & gloriosa semper Virgine Dei Genitrice Maria, cum beatis Apostolis tuis Petro & Paulo, atque Andræa, & omnibus Sanctis, da propitius pacem in diebus nostris: ut ope misericordiæ tuæ adjuti, & a peccato simus semper liberi, & ab omni perturbatione securi. Per eumdem Dominum nostrum Jesum Christum Filium tuum, qui tecum vivit & regnat in unitate Spiritus Sancti Deus, per omnia sæcula sæculorum.
M. Amen.
S. Pax ✠ Domini sit ✠ semper vobis✠cum.
M. Et cum Spiritu tuo.
S. Hæc commixtio & consecratio Corporis & Sanguinis Domini nostri Jesu Christi, fiat accipientibus nobis in vitam æternam. Amen.

Agnus Dei, qui tollis peccata mundi, miserere nobis.

Agnus Dei, qui tollis peccata mundi, miserere nobis.

Agnus Dei, qui tollis peccata mundi, dona nobis pacem.

Domine Jesu Christe, qui dixisti Apostolis tuis: Pacem relinquo vobis, pacem meam do vobis: ne respicias peccata mea, sed fidem Ecclesiæ tuæ; eamque secundum voluntatem tuam pacificare & coadunare digneris: Qui vivis & regnas, Deus, per omnia sæcula sæculorum. Amen.

Domine Jesu Christe, Fili Dei vivi, qui ex voluntate Patris, cooperante Spiritu Sancto, per mortem tuam mundum vivificasti; libera me per

hoc sacrosanctum Corpus & Sanguinem tuum ab omnibus iniquitatibus meis, & universis malis: & fac me tuis semper inhærere mandatis, & a te numquam separari permittas: Qui cum eodem Deo Patre & Spiritu Sancto vivis, & regnas Deus in sæcula sæculorum. Amen.

Perceptio Corporis tui, Domine Jesu Christe, quod ego indignus sumere præsumo, non mihi proveniat in judicium & condemnationem, sed pro tua pietate prosit mihi ad tutamentum mentis & corporis, & ad medelam percipiendam: Qui vivis & regnas cum Deo Patre in unitate Spiritus Sancti Deus, per omnia sæcula sæculorum. Amen.

Panem cœlestem accipiam, & nomen Domini invocabo.

Domine, non sum dignus, ut intres sub tectum meum; sed tantum dic verbo, & sanabitur anima mea.

Et repetitur.

Domine, non sum dignus &c.

Domine, non sum dignus &c.

Corpus Domini nostri Jesu Christi custodiat animam meam in vitam æternam. Amen.

Quid retribuam Domino pro omnibus, quæ retribuit mihi? Calicem salutaris accipiam, & nomen Domini invocabo. Laudans invocabo Dominum, & ab inimicis meis salvus ero.

Sanguis Domini nostri Jesu Christi custodiat animam meam in vitam æternam. Amen.

Quod ore sumpsimus Domine, pura mente capiamus, & de munere temporali fiat nobis remedium sempiternum.

Corpus tuum, Domine, quod sumpsi, & Sanguis, quem potavi, adhæreat visceribus meis, & præsta: ut in me non remaneat scelerum macula, quem pura & sancta refecerunt sacramenta: Qui vivis & regnas in sæcula sæculorum.

Legitur Communio ac statim:
Dominus vobiscum.
M. Et cum Spiritu tuo.
S. legit Postcommunio aliasque Orationes.
Dominus vobiscum.
M. Et cum Spiritu tuo.
S. Ite, Missa est.
M. Deo gratias.
S. Placeat tibi, sancta Trinitas, obsequium servitutis meæ, & præsta: ut sacrificium, quod oculis tuæ Majestatis indignus obtuli, tibi sit acceptabile, mihique, & omnibus, pro quibus illud obtuli, sit, te miserante, propitiabile. Per Christum Dominum nostrum. Amen.
Benedicat vos omnipotens Deus,
Pater, & Filius, ✠ & Spiritus Sanctus.
M. Amen.
S. Dominus vobiscum.
M. Et cum Spiritu tuo.
S. Initium sancti Evangelii secundum Johannem.
M. Gloria tibi, Domine.
S. In principio erat Verbum, & Verbum erat apud Deum, & Deus erat Verbum. Hoc erat in principio apud Deum. Omnia per ipsum facta sunt: & sine ipso factum est nihil, quod factum est. In ipso vita erat, & vita erat lux hominum: & lux in tenebris lucet, & tenebræ eam non comprehenderunt. Fuit homo missus a Deo, cui nomen erat Johannes. Hic venit in testimonium, ut testimonium perhiberet de lumine, ut omnes crederent per illum. Non erat ille lux, sed ut testimonium perhiberet de lumine. Erat lux vera, quæ illuminat omnem hominem venientem in hunc mundum. In mundo erat, & mundus per ipsum factus est, & mundus eum non cognovit. In propria venit, & sui eum non receperunt. Quotquot autem receperunt eum, dedit eis potestatem filios

Dei fieri, his qui credunt in nomine ejus; qui non ex sanguinibus, neque ex voluntate carnis, neque ex voluntate viri, sed ex Deo nati sunt. Et Verbum caro factum est, & habitavit in nobis: & vidimus gloriam ejus, gloriam quasi unigeniti a Patre, plenum gratiæ & veritatis. *R*. Deo gratias.

CAPUT QUARTUM

Quid præstare debeat Sacerdos post Missæ Celebrationem.

PEracta Missa aut Communione, permagni refert, nosse uti illo tempore, quo apud nos demoratur Christus, & tanti hospitis præsentia frui. Neque enim tempus, ad negotia salutis agenda, magis opportunum nobis obvenire potest, quam cum ipsum penes & intra nos habemus salutis authorem (a). „ Oportet igitur (ait pius „ imitationis Christi author) ut non solum præ„ pares te ad devotionem ante Communionem, „ sed ut etiam te sollicite conserves in ea post „ Sacramenti perceptionem; nec minus custodia „ post exigitur, quam devota præparatio prius; „ nam bona postmodum custodia, optima iterum „ est præparatio ad majorem gratiam: ex eo quip„ pe redditur quis valde indispositus, si statim „ fuerit ad exteriora nimis effusus „.

Ex teipso disce quid facto sit opus. Si quispiam te invitasset; sed domo jam exceptum; mox, quasi tædio consortii tui affectus, te desereret, ad lubrica & inania quæque sese convertens, nulloque familiari colloquio, aut benevolentiæ & humanitatis obsequio tecum agere dignatus; nonne illi inurbanitatem istam & contemptum crimini verteres, ac hujusmodi amicum, utpote parum

(a) *Lib.* 4. *cap.* 12.

officii sui memorem, dedignareris? Vide itaque quid de iis dicendum, qui Deo in domum suam recepto, mox illi dorsum obvertunt, & abscedunt, nec curant cum eo paulisper conversari. Quidnam hoc est, nisi talem tantumque vilipendere hospitem, imo illum graviter offendere? maxime cum is sit hospes qui in domum tuam venit, non ut reficiatur a te, sed ipse te reficiat. Quid ergo sic properas? Quid quæris præter Deum tuum? Plus ille te docebit quam omnes libri; plus delectabit quam omnes amici; plura præstabit commoda, quam omnes mundi artes, honores, opes, & scientiæ.

1. Cantico igitur trium Puerorum absoluto, quo ad gratias Deo pro tanto beneficio persolvendas, omnes debuisti creaturas invitare ardentissimo affectu & flagrantissima devotione; cave ab inanibus hominum colloquiis; in locum ab omni strepitu & distractione remotum te recipe; mane in secreto, ac suavissimo fruere hospite tuo; deduc illum in interiori cordis tui cubiculo, & clauso ostio, cæterisque cogitationibus exclusis illi soli vacare stude, nec ab eo discedas, donec ipse benedixerit tibi: his etenim pretiosis horæ momentis, larga vel tenuis fieri debet in animam tuam donorum cœlestium effusio, pro modulo charitatis, affectuum & desideriorum tuorum, animique tui gratæ significationis. Sicuti namque ingratus animus fontem divinæ largitatis exsiccat, ita & grata donorum ejus memoria torrentem aperit spiritualium benedictionum.

2. Dilata itaque cor tuum, & implebit illud bonorum omnium largitor; aperi os tuum & attrahes in te Spiritum Sanctum, prout cœlestis illius aura afflaverit; vel audi quid loquatur in te Dominus Deus tuus, vel cum eo tua commisce-

re colloquia ne formides ; (a) *Non enim habet amaritudinem conversatio illius , nec tædium convictus ejus , sed lætitiam & gaudium .*

3. Perfectissimos diversarum virtutum actus elicies . Christum adorabis , non tantum ut in throno gloriæ suæ residentem in cœlis , sed ut intima cordis tui penetralia inhabitantem : omnes animæ tuæ facultates , omnia corporis tui membra , sensus & organa , summo pietatis affectu illi subjicies ; adeo ut in ejus honorem & obsequium cedant .

4. Firma fide credes & confiteberis tantum hospitem in vili pectoris tui tugurio receptum , & sub exiguis sacramenti speciebus delitescentem , esse vere Deum & Hominem ; Deum ab æterno per omnia Patri æqualem & consubstantialem ; Hominem in tempore , operantem supremi Numiuis virtute , cujus Divinitati & Humanitati ea omnia competunt , quæ credit & docet Ecclesia .

5. Cum in ipso omnium bonorum pignus habeas , ipsius meritis omnia , quibus indiges , dona sperabis & gratiæ & gloriæ , imo & naturæ , in quantum ad salutem tibi sunt profutura ; certo confisus illum promissis suis non defuturum , modo partes tuas expleveris .

6. Quia vero amor amore compensatur , & ipse ineffabili & infinita te prosecutus est charitate , nihil non tentabis , ut eum toto corde , tota mente , totisque viribus diligas ; gaudebisque quam maxime quod ipsius dotes & attributa tantæ sint excellentiæ , ut nonnisi a seipso possint ex æquo percipi .

7. Infinitam Redemptoris mundi mirare benignitatem , & illam humilitatis abyssum , qua in hoc sanctissimo se abscondit sacramento , ut sui ipsius , omniumque , quibus affluit , bonorum te faceret comparticipem . Humiliare igitur in con-

(a) *Sapient. c.* 8.

spectu Dei tui, attentis peccatis quibus deliquisti, præsenti teporis in quo versaris statu, excelsoque virtutum apice ad quem tendere debueras, a quo tamen longo dissides intervallo.

8. In profundo nihili tui demissus, humiliter agnosce nihil quidpiam penes te esse, quo pro tanto beneficio grates Deo persolvas; adeoque tenuitatis & indigentiæ tuæ tibi ipsi conscius, beatissimam Virginem, sanctos Angelos, & omnes Cœlites in subsidium adhibe tuæ paupertatis, invitando eos ad magnificandum Dominum tecum, & ad exaltandum uno consensu nomen illius.

9. Quoniam vero nec intensissimi omnium Cœlestium religionis actus, ejus sunt dignitatis & valoris, ut tantam Dei erga te munificentiam valeant compensare; ipsum Dei & hominum mediatorem Jesum Christum deprecare, ut sibi vice tua & intra te satisfacere dignetur, omnesque acceptet vitæ suæ labores & angustias, omnia mortis suæ opprobria & tormenta, omnem denique gloriæ suæ excelsitudinem & excellentiam, in dignam pro gratia tibi præstita gratulationem.

10. Ad pedes Domini, cum summo doloris & amoris sensu, provolutus, ignosci tibi suppliciter exora, omnes anteactæ vitæ tuæ iniquitates, omnem torporem & negligentiam, omnemque segnitiem & ignaviam, quibus in exequendis muneribus tuis, & in prosecutione virtutum præpediris; quod quidem ut assequaris, tuas cum ipsius meritis consociabis satisfactiones.

11. Peramanter etiam cum ipso conquerere, de quotidianis tuis excessibus, animæque tuæ languoribus & miseriis; ingemisce & dole, quod cum ipse sit qui venerit ignem mittere in terram, nihilque tantopere velit, quam ut accendatur; concretum tamen gelu pectus habeas, & ad ardorem hujus splendidissimi solis non liquefias. Roga eum, ut perlustret cor tuum, & omnia interiora tua,

virtusque de eo exeat ad sanandum & vivificandum quidquid morbidum & vitiosum in te repererit.

12. Aperi ei totum cor tuum, ea quæ congruit amicum inter & amicum, filium & patrem confidentia, cum ipse horum omnium partes, tui causa, sustineat. Omnes igitur anxietates tuas & ærumnas, omnes calamitates & angustias, quidquid denique ad salutem, tum animæ, tum corporis conferre valet, illi fidenter expones, certo persuasus eum tibi non defuturum; neque enim amare potest & deserere.

13. Cum eo potissimum fine sanctissimum istud Sacramentum sit institutum, ut omnes qui hujus fuerint participes in Jesum transformentur: (a) *Qui manducat me*, inquit, *& ipse vivet propter me*; per nimiam illam charitatem qua te dilexit, obsecra eum & obtestare, ut omnes virtutes, & omnia, quibus ditatur, spiritalia dona in te trasfundat, & fiat invicem perfecta studiorum, consiliorum, voluntatumque communio; adeo ut quod vivas, jam non vivas ipse, vivat vero in te Christus.

14. Omnia vitæ tuæ momenta, sed extremum imprimis spiritum tuum illi commenda, eximiumque istud efflagita perseverantiæ donum, quo cætera dona cumulantur; ut moriatur anima tua morte justorum, & fiant novissima tua illorum similia.

15. Nec vero propriis tuis ita intendendum est commodis, ut & aliorum obliviscaris, pro quibus orandum tibi incumbit. Sacerdotis est plorare inter vestibulum & Altare, & pro omnibus, quibus gravatur populus, necessitatibus Dominum deprecari. Supplex nimirum a Deo deposces ut sanctissimam Ecclesiam omnium Fidelium ma-

(a) *Joan. c. 6.*

trem exaltare & amplificare dignetur; ut ad istius almæ matris sinum omnes errantes, hæretici, schismaticive revocentur; omnesque infideles, in regione umbræ mortis sedentes, illuminentur; Dominum exorabis, ut Pastores Ecclesiæ regat & tueatur; Principibus Christianis pacem donet & concordiam; peccatoribus veram cordis conversionem & remissionem, justisque profectum concedat & perseverantiam; ut omnes propinquos, benefactores, amicos tuos, imo & adversantes tibi, vel eos qui te aliquando molestia affecerunt, vultu sereno & acceptabili respiciat; omnibusque Fidelibus defunctis lucem æternam & requiem indulgeat.

His vel similibus exercitiis, prout Religio tibi suggesserit, peractis, cor tuum & sensus externos omni custodia conservare satages, crebrisque per diem piis affectibus, ne tanti memoria beneficii dilabatur, summam Dei erga te dignationem compensare conaberis. Cum autem ea sit humani ingenii conditio, ut illi pretiosiora quæque ex usu vilescant & tædium afferant; ne repetitis semper iisdem actibus, fervor languescat charitatis, subjiciuntur tibi quædam meditationes de præcipuis Christi dotibus, quarum sensus si attente & sedata mente ponderaveris, non modicum fructum reportabis.

MEDITATIONES
ANTE ET POST SACRUM,
Pro singulis hebdomadæ diebus.

DOMINICA.
JESUS DEUS NOSTER.

QUis venit? Christus Jesus: (a) *Qui est super omnia Deus benedictus in sæcula:* (b) *Quem constituit* Pater *hæredem universorum, per quem fecit & sæcula: Qui cum sit splendor gloriæ & figura substantiæ ejus, portansque omnia verbo virtutis suæ, purgationem peccatorum faciens, sedet ad dexteram Majestatis in excelsis: Qui tanto melior Angelis effectus est, quanto differentius præ illis nomen hæreditavit. Cui enim dixit Deus aliquando Angelorum: Filius meus es tu, ego hodie genui te? Et rursum: ego ero illi in Patrem, & ipse erit mihi in Filium? Unde & cum iterum introducit primogenitum in orbem terræ, dicit: Et adorent illum omnes Angeli Dei.*

Nec minori cultu dignus est Jesus ille noster in Eucharistia, sub speciebus panis & vini dilitescens; utpote qui cum omnibus suis dotibus & attributis ibi resideat, majestate nimirum, omnipotentia, æternitate, immensitate, sapientia, bonitate, justitia, & misericordia; omniaque ista simul cum humanitate sua in hoc sanctissimo recondat Sacramento, ne videlicet opprimaris a gloria.

(a) *Rom.* 9. 5. (b) *Hebr.* 1. 2. ad 7.

Mirare igitur summam Dei sancti hujus erga te benignitatem, dicendo cum Propheta: (a) *Vere tu es Deus absconditus, Deus Israel Salvator:* & rursum: (b) *Ergo ne credibile est, ut habitet Deus cum hominibus super terram? si cœlum & cœli cœlorum te capere non possunt, quanto magis domus hæc mea* cœnosa & sordibus referta?

2. *Ad quem venit?* Ad te pauperculam & vilissimam creaturam, quæ Deum & Creatorem contemnens, (c) *mutavit gloriam suam in Idolum:* dereliquisti enim Dominum Deum tuum, confregisti jugum ejus, rupisti vincula ejus, dixisti: Non serviam; & ad Deos alienos, mundum, carnem, satanam declinasti.

Et nunc revertere aversatrix anima; (d) scito & vide quia malum & amarum est reliquisse te Dominum Deum tuum. Ante majestatem tantam, (e) ad cujus nutum columnæ cœli pavent & contremiscunt, perfidiam & abjectionem tuam confitere, exemplo illius cujus erat ista vox: (f) *Numquid homo, Dei comparatione justificabitur, aut factore suo purior erit vir? Ecce qui serviunt ei non sunt stabiles, & in Angelis suis reperit pravitatem.* (g) *Ecce intes Sanctos ejus nemo immutabilis, & cœli non sunt mundi in conspectu ejus; quanto magis abominabilis & inutilis homo, qui bibit quasi aquam iniquitatem?*

3. *Ad quid venit?* Ut se tibi totum communicet, & cum ipso (h) maxima & pretiosa donet promissa, ut divinæ efficiaris consors naturæ, & vita illius vivas, ipsi coaduneris, unus fias spiritus & una caro, atque æternæ vitæ pignus accipias (i). *Qui manducat meam carnem & bibit meum san-*

(a) *Isai.* 45. 15. (b) 2. *Paral.* 6. 18.
(c) *Jer.* 2. 11. (d) *Ibid.* 19.
(e) *Job.* 26. 11. (f) *Ibid.* 4. 17.
(g) *Job.* 15. 15. (h) *Pet.* 1. (i) *Joan.* 6.

guinem, in me manet & ego in illo. Qui manducat me, & ipse vivet propter me. Qui manducat hunc panem vivet in æternum.

Ad tantam Dei erga te stupefactus munificentiam, totus in laudibus & gratiarum actionibus effundaris, ac cœlestium spiritum choris, qui undequaque altare circumdant, venerabundus immiscere, sæpius istud Apocalypsis iterando: (a) *Dignus est Agnus qui occisus est, accipere virtutem & divinitatem, & sapientiam, & fortitudinem, & honorem, & gloriam, & benedictionem.* Demum ditioni ejus & imperio totum te consecra, ex intimo pietatis affectu cum Psalmista dicendo: (b) *Nonne Deo subjecta erit anima mea, ab ipso enim salutare meum?*

FERIA II.

JESUS REX NOSTER.

1. *Quis venit?* Christus Jesus. (c) *Rex Regum & Dominus Dominatium.* (d) *Qui constitutus est Rex a* Deo *super Sion montem sanctum ejus;* cui Pater *dedit Gentes hæreditatem, & possessionem ejus terminos terræ.* Ille Jesus, sapientia æterna Patris, (e) cujus sunt *consilium & æquitas, prudentia & fortitudo, divitiæ & gloria, opes superbæ & justitia;* per quem *Reges regnant, & legum conditores justa decernunt;* per quem *principes imperant, & potentes decernunt justitiam.* Rex ille (f) cujus militum non est numerus: nam (g) *millia millium ministrant ei, & decies millies centena millia assistunt ei.*

(a) *Apoc.* 5. 12. (b) *Ps.* 16. 1.
(c) *Apoc.* 19. 16. (d) *Ps.* 2. 6.
(e) *Prov.* 8. (f) *Job.* 25. 3.
(g) *Dan.* 7. 10.

Obstupesce igitur, tantam præpotentis hujus principis demiratus dignationem, qui in pectore tuo, tanquam in Regia sua commorari peroptat, & in anima tua, veluti in throno suo sedere, iisque utere vocibus: (a) *Domine quid est homo quod memor es ejus, aut filius hominis quoniam visitas eum?* Quasi vero non sit (b) *homo putredo, & filius hominis vermis.*

2. *Ad quem venit?* Ad servum infidelem, (c) qui cum ei decem millia talenta debeat, nihil habet ex quo tanto debito valeat satisfacere. Ad subditum perduellem, qui sæpius hanc nefariam emisit ribellionis vocem: (d) *Nolumus hunc regnare super nos.* Ad ingratum, qui multis a Rege suo muneribus auctus, multis donis ampliatus, ad hostilia castra frequenter transvolavit, & crudelem bellum adversus supremum Dominatorem suum machinatus, arma in ipsius defensionem comparata, contra ipsum convertit, omnes animæ suæ facultates, omnia corporis membra & organa, sensusque suos ad peccatum inflectendo.

Ad pedes clementis & benigni Regis tui provolutus, tuam confitere perfidiam; & summum ipsius in te professus dominium, cum Propheta dicito: (e) *Tu es ipse Rex meus & Deus meus, qui mandas salutem Jacob.* Sed & roga eum & obsecra, ut adveniat in te regnum ipsius; nec (f) peccatum regnet amplius in tuo mortali corpore; neve (g) *dominetur* tui *omnis injustitia;* sed virtute sua sibi subjiciat quidquid in te suo adversatur imperio, iis utendo vocibus: (h) *Domine Deus noster, possederunt nos Domini absque te, tan-*

(a) *Ps.* 8. 5.
(b) *Job.* 25. 6. (c) *Matt.* 18. 24.
(d) *Luc.* 19. 14. (e) *Ps.* 43. 5.
(f) *Rom.* 6. 12.
(g) *Ps.* 118. (h) *Isai.* 26. 13.

tum in te recordemur nominis tui; vel istis: (a) *Exurgat Deus & dissipentur inimici ejus, & fugiant qui oderunt eum a facie ejus: sicut deficit fumus deficiant.*

3. *Ad quid venit?* Non ut perfidum administratorem jubeat venundari, & omnia quæ ipsius sunt subjiciat servituti: non ut transfugam, compedibus alligatum, cruciandum tradat tortoribus; sed ut, vel sui ipsius periculo, solvat eum a captivitate, atque a morte probrosa liberet. Attende & vide (b) *Regem* illum *Salomonem, cum diademate* spineo, *quo coronavit eum* Synagoga *mater sua, in die desponsationis illius, & in die lætitiæ cordis ejus*; inspice sceptrum arundineum, clamydem coccineam, sputa, colaphos, flagella, clavos, crucem, ludibria, & omnis generis tormenta, quorum memoriam in hoc sancto recolis sacrificio. Quid sentis de Deo tuo, de Rege tuo? Sic igitur tuas injurias non nisi maximis repensavit beneficiis?

Adde quod & beneficia tanta novis muneribus cumulavit: non enim te ut servum, sed inter familiares & amicos unanimes ac intimos adscitum, mensæ suæ te assidere fecit, in qua cibo Angelorum saginaris, & pane pasceris delicias præbente Regibus. Quid plura? Ut fidissimo in opere redemptionis hominum coadjutori, universos gratiæ suæ tibi concredidit thesauros (c). *Sic* nempe *honorabitur quemcumque voluerit Rex honorare.* Nonne ergo æquitati consonum, ut tam grandi munere donatus, e corde tuo erumpat ista Psalmistæ grati animi testificatio: (d) *Exaltabo te, Deus meus Rex, & benedicam nomini tuo in sæculum sæculi*: (e) *Quoniam Deus magnus Dominus, & Rex magnus super omnes Deos.*

(a) *Ps.* 67. (b) *Cant.* 3. 11. (c) *Esth.* 6. 9.
(d) *Ps.* 144. (e) *Ps.* 94. 3.

FERIA III.

JESUS MAGISTER NOSTER.

1. *Quis venit?* Christus Jesus, qui ut est Deus & Verbum Patris, (a) *lux est vera quæ illuminat omnem hominem venientem in hunc mundum;* & quatenus Homo (b) *datus est testis populis, dux & præceptor Gentibus.* Ille est de quo Dominus ad Moysen ait: (c) *Prophetam suscitabo eis de medio fratrum suorum similem tui; & ponam verba mea in ore ejus, & loquetur ad eos omnia quæ præcepero illi; qui autem verba ejus, quæ loquetur in nomine meo audire noluerit, ego ultor existam.*

Promissum istud adimplevit Deus in plenitudine temporum: (d) *multifariam enim multisque modis olim loquens Patribus in Prophetis, novissime diebus istis locutus est nobis in Filio.* (e) *Apparuit,* siquidem, *gratia Dei Salvatoris nostri omnibus hominibus, erudiens nos, ut abnegantes impietatem & sæcularia desideria, sobrie, & juste, & pie vivamus in hoc sæculo.* Unde & in monte, dum transfiguraretur Christus, audita est ista vox æterni Patris: (f) *Hic est Filius meus dilectus in quo mihi bene complacui: ipsum audite.*

(g) Exulta igitur, & lætare fili Sion, quia in hoc sanctissimo Sacramento dedit tibi Deus doctorem justitiæ (h) *in quo sunt omnes thesauri sapientiæ & scientiæ absconditi.* Namque (i) *non faciet a te ultra avolare doctorem tuum, & oculi tui videbunt præceptorem tuum, & aures tuæ*

(a) *Joan.* 1. 9. (b) *Isa.* 55. 4. (c) *Deut.* 18.
(d) *Heb.* 1. (e) *Tit.* 2. (f) *Matth.* 17.
(g) *Joel.* 2. (h) *Colos.* 2. (i) *Is.* 30.

audient vocem post tergum monentis: hæc est via, ambulate in ea, & non declinetis neque ad dexteram neque ad sinistram. Ora ergo eum & obtestare, ut (a) erigat tibi aurem cordis, & audias eum quasi magistrum, atque ex intimo affectu dicito: (b) *Loquere, Domine, quia audit servus tuus*.

2. *Ad quem venit?* Ad rudem & indocilem discipulum, qui præcepta Domini sui & (c) sanam doctrinam non sustinens, coacervavit sibi magistros prurientes auribus, & a veritate quidem auditum avertit, ad fabulas autem conversus est; qui vocem Christi unius magistri sui despiciens, (d) prophetis prophetantibus mendacium manibus applausit. Quoties enim eloquia sapientiæ, & disciplinam Domini Dei tui detrectatus, mundo, carni, satanæ, morem gessisti? Quoties Christo legem suam ad aures tui cordis afflanti, si non verbo, saltem factis respondisti: (e) *Recede a nobis, scientiam viarum tuarum nolumus*: (f) *Durus est sermo tuus, & quis potest eum audire?* Nonne iis annumerari posses ad quos spectabat hæc Salvatoris exprobratio: (g) *Sermo meus non capit in vobis*; & ista Dei apud Jeremiam objurgatio: (h) *Populo huic factum est cor incredulum, & exasperans: recesserunt & abierunt?*

(i) Verumtamen scito iniquitatem tuam, quia in Dominum tuum prævaricatus es, & dispersisti vias tuas alienis, & vocem meam non audisti: convertere fili revertens, ait Dominus. Ora eum, qui docet hominem scientiam, ut det tibi scientiam sanctorum, spiritu intelligentiæ repleat te: præbeat servo suo cor docile, fiantque omnes animæ tuæ facultates a Deo edoctæ. Veniam deprecare

(a) *Ibid. c.* (b) 1. *Reg.* 3. (c) 2. *Tim.* 4.
(d) *Jer.* 5. (e) *Job.* 21. (f) *Joan.* 6.
(g) *Ibid.* 8. (h) *Jer.* 5. (i) *Ibid.* 3.

care quod, verum tuum aversatus Doctorem, ad magistros inanes fallacesque deflexeris, dicendo cum Psalmista: (a) *Narraverunt mihi iniqui fabulationes, sed non ut lex tua.* Denique cum fidelibus Christi Discipulis, summum illi studium tuum, his verbis profitere: (b) *Domine ad quem ibimus? verba vitæ æternæ habes.*

3. *Ad quid venit* (c)? *Ad dandam scientiam salutis plebi ejus, in remissionem peccatorum eorum;* ad illuminandum *his qui in tenebris & in umbra mortis sedent;* ut scilicet instruaris (d) in charitate, & in omnes divitias plenitudinis intellectus, in agnitionem mysterii Dei Patris, & ipsius Christi Jesu, qui est in nobis spes gloriæ. Ut doceat te non sapientiam hominum qui destruuntur, (e) *sed Dei sapientiam, quæ abscondita est, quam prædestinavit Deus ante sæcula in gloriam nostram, quam nemo principum hujus sæculi cognovit,* ut impleaaris (f) *in omnem plenitudinem Dei, & possis comprehendere cum omnibus sanctis quæ sit latitudo, & longitudo, & sublimitas, & profundum, scire etiam supereminentem scientiæ charitatem Christi.* Metire istam Hostiæ brevitatem, qua sese exinanivit Deus majestatis, ut tui juris fieret, & perspectas habebis omnes ejus amoris dimensiones.

Verum & agnosce quæ sit supereminens virtus Magistri tui; non enim vox ejus forinsecus tantum corporis auribus insonabit, sed ipse (g) *dabit leges suas in corde tuo, & in mente tua superscribet eas.* Ipse largietur tibi (h) *spiritum sapientiæ & revelationis, in agnitione ejus, & illuminatos oculos cordis, ut sciat quæ sit spes vocationis ejus, & quæ divitiæ gloriæ hæredita-*

(a) *Ps.* 118. (b) *Joann.* 6. (c) *Luc.* 1.
(d) *Colos.* 2. (e) 1. *Cor.* 2. (f) *Eph.* 3.
(g) *Heb.* 8. (h) *Eph.* 1.

tis ejus in sanctis. Tantam igitur eximii tui Doctoris demiratus virtutem & sapientiam, cum Saba Regina (ecce enim plusquam Salomon hic) exclama: (a) *Beati servi tui, qui stant coram te semper, & audiunt sapientiam tuam*: vel cum Psalmista: (b) *Beatus homo quem tu erudieris, Domine, & de lege tua docueris eum*.

Sedens cum Magdalena secus pedes Domini, ausculta sermones ejus, quoniam veniens evangelizabit tibi pacem. (c) *Audiam*, inquies, *quid loquatur in me Dominus Deus, quoniam loquetur pacem in plebem suam*. Hactenus viam tam desiderandæ pacis non cognovisti, quæ in perfecta cupiditatum & pravorum affectuum posita est cohibitione, carnisque & sensuum afflictatione. Obsecra itaque cœlestem tuum Magistrum, ut edoceat te absconditam illam crucis sapientiam; adeo ut cum Apostolo possis dicere: (d) *Non judicavi me scire aliquid, nisi Jesum Christum, & hunc crucifixum*.

FERIA IV.

JESUS MEDICUS NOSTER.

Quis venit? Christus Jesus (e) *sanans omnem languorem, & omnem infirmitatem in populo*. Etenim ab Adami lapsu, omne genus humanum, veluti quidam ægrotus jacebat in terra desperato morbo laborans: (f) *Omne caput languidum, & omne cor mœrens; a planta pedis usque ad verticem non erat in eo sanitas, sed vulnus & livor & plaga tumens, quæ non erat circumligata, nec curata medicamine, neque fota oleo*.

(a) 3. *Reg.* 10. (b) *Ps.* 93. (c) *Ps.* 84.
(d) 1. *Cor.* 2. (e) *Mat.* 4.
(f) *Is.* 1.

„ Quærendus erat medicus, inquit Beatus Am-
„ brosius (a), sed quis iste tantus qui sauciæ
„ mentis humanæ medeatur ulceribus? Quis homo
„ tantus qui possit aliis subvenire, cum ipse si-
„ bi non possit? Quis aliis posset vitam reddere,
„ cum ipse mortem non possit evadere? Omnes
„ enim in Adam moriuntur; quia (b) *per unum*
„ *hominem peccatum intravit in mundum & per*
„ *peccatum mors, & ita in omnes homines mors*
„ *pertransivit*. Denique missi sunt Sancti, missi
„ sunt Prophetæ, qui oracula divina loquerentur,
„ nec quidquam promovere potuerunt. Quæramus
„ ergo aliquem de Angelis aut Archangelis medi-
„ cum: sed quomodo mihi possunt præsidium fer-
„ re ne peccem, cum ipse Archangelus a peccato
„ non abstinuerit? Qua ratione ad Paradisum An-
„ gelus revocare me poterit, cum ipse Satanas &
„ Angeli sui sedem quam acceperant non serva-
„ verint.

Idcirco misit Pater Verbum suum ut ægrum sanaret, & ipse æterni Patris Filius magnus de cœlo descendit Medicus; viso ægroto (c) quem latrones, seu dæmones, despoliatum, & multis plagis impositis, semivivum reliquerant, *non pertransiit, sed misericordia motus est, & appropians alligavit vulnera ejus, infundens oleum & vinum, & curam illius egit*. Collige ergo & adhortare omnes animæ tuæ facultates, ut superexaltent nomen sanctum ejus, istud Psalmistæ iterando: (d) *Benedic anima mea Domino & omnia quæ intra me sunt nomini sancto ejus: Benedic anima mea Domino, & noli oblivisci omnes retributiones ejus, qui sanat omnes infirmitates tuas, qui redimit de interitu vitam tuam, qui*

(a) *Comment. in cap.* 4. *Joan.* (b) *Rom.* 5.
(c) *Luc.* 10.
(d) *Ps.* 102.

replet in bonis desiderium tuum; renovabitur ut aquilæ juventus tua.

2. *Ad quem venit?* Ad ægrotum quem (a) *circumdederunt mala, quorum non est numerus.* Namque in corpore mortis hujus circumfers ubique (b) legem membrorum repugnantem legi mentis, & captivantem te in lege peccati: intellectum tuum excæcavit ignorantia; (c) *animalis* siquidem *homo non percipit ea quæ sunt spiritus Dei, stultitia enim est illi & non potest intelligere.* Voluntatem vero inflammavit triplex illa concupiscentia apud B. Joannem recensita (d), ex qua, veluti e fonte quodam, scaturiunt & exæstuant omnes animæ pravi motus & affectus, qui sicuti febres acutissimæ mentem, animum, sensumque perturbant & excruciant: „ febris enim nostra, ait S. Ambrosius, (e) avaritia est, febris nostra libido „ est, febris nostra iracundia est „. Hæ omnes utpote febre flagrantiores, animam gravius præcipitant.

At vero, quod deterius est, iniquit S. Augustinus, (f) venit ad ægrum qui mentem febribus perdidit, quique eo periculosius & desperatius ægrotat, quo sanum se esse judicat; venit ad phrœneticum, qui & ipsa ægritudine qua mentem perdidit, ipsum medicum cæcidit, vulneravit, occidit. Quænam igitur digna scelere tuo pœna? nonne hanc justam audire comminationem promeruisti: (g) Curavimus Babylonem, & non est sanata, derelinquamus eam, quoniam pervenit usque ad cœlos judicium ejus, & elevatum est usque ad nubes? Verumtamen ne desperes: ubi medicus Deus est, nullus insanabilis morbus ei potest occurrere. (h) *Unxit me Dominus*, ait ille, *ut me-*

(a) *Ps.* 39. (b) *Rom.* 7. (c) 1. *Cor.* 2.
(d) 1. *Joan.* 2. (e) *Comm. in. cap.* 4. *Joan.*
(f) *Ser.* 175. (g) *Jer.* 51. (h) *Is.* 61.

derer contritis corde. Confitere ergo peccatum tuum, & ipsius misericordiam his Psalmistæ verbis deposce: (a) *Miserere mei, Domine, quoniam infirmus sum; sana me Domine, quoniam conturbata sunt ossa mea, & anima mea turbata est valde; sed tu Domine usquequo?* (b) *Ego dixi: Domine, miserere mei, sana animam meam quia peccavi tibi.*

Ad quid venit? Non ut (c) tolleret massam de ficis, sicut Isaias, & cataplasmaret super vulnus tuum, & sanaretur; sed ut (d) de ipso sanguine suo ægrotis medicamenta faceret: namque (e) *vere languores nostros ipse tulit, & dolores nostros ipse portavit; vulneratus est propter iniquitates nostras attritus est propter scelera nostra, disciplina pacis nostræ super eum, & livore ejus sanati sumus.* Christus enim, inquit S. Augustinus, (f) „ etiam cum occideretur me-„ dicus erat; vapulabat, & curabat; patiebatur „ phræneticum, nec deserebat ægrotum; teneba-„ tur, alligabatur, colaphis percutiebatur, aru-„ dine plagas accipiebat, irridebatur, insultabatur „ ei, postremo audiebatur, damnabatur, ligno „ suspendebatur, undique circumfremebatur, & „ medicus erat. Vis illum, inter tot opprobria „ & supplicia, medicum agnoscere? Audi ista „ verba: (g) *Pater, dimitte illis, non enim sciunt* „ *quid faciunt.* (Peccatores) perdita mente sæ-„ viebant, & medici sanguinem sæviendo funde-„ bant... vero quando Dominus sanguinem fun-„ debat, ipsam suam mortem, ad medicamenti „ confectionem impendebat „.

Cum igitur in hoc sanctissimo Sacramento, tam efficax, tam præsens remedium præsto sit

(a) *Ps.* 6. (b) *Ibid.* 41. (c) *Is.* 38.
(d) *S. Aug. Sup.* (e) *Is.* 53. (f) *Sup.*
(g) *Luc.* 23.

tibi, omnibus etiam desperatissimis vulneribus curandis sufficientissimum: (a) *Quare non est obducta cicatrix tua?* Non medicamenti, sed ægrotantis vitio? *Vis sanus fieri* (b)? *Da locum medico tuo* cœlesti, *& non discedat a te, quia opera ejus tibi sunt necessaria*. Expone illi omnes animæ tuæ morbos, omnia vulnera. Dicito cum Lazari sororibus: (c) *Domine, ecce quem amas infirmatur*, vel cum Propheta: (d) *Sana me, Domine, & sanabor: salvum me fac, & salvus ero*. Verum & tu noli poculum recusare, ait S. Augustinus. „ Sanari non potes, nisi amarum „ calicem biberis, calicem tentationum, quibus „ abundat hæc vita, calicem tribulationum, an- „ gustiarum, passionum. Bibe, inquit medicus, „ bibe ut vivas; & ne responderet ei languidus: „ non possum, non fero, non bibo; prior bibit „ medicus sanus, ut bibere non dubitaret ægro- „ tus „. Ne ergo manum ejus repellas, etiam si amputare voluerit & exurere; sed cum eodem S. Doctore clames: *Hic ure, hic seca, modo non parcas, ut in æternum parcas.*

FERIA V.

JESUS PASTOR NOSTER.

1. *Quis venit?* Christus Jesus Pastor & Episcopus animarum nostrarum ad quem conversi sumus: (e) *omnes* enim *nos quasi oves* aliquando *erravimus; unusquisque in viam suam declinavit.* Ecce ait Dominus Deus, (f) *dispersæ sunt oves meæ, eo quod non sit eis Pastor, & factæ sunt in devorationem omnium bestiarum agri; erra-*

(a) *Jer.* 8. (b) *Eccl.* 38.
(c) *Joan.* 17. (d) *Jer.* 88.
(e) *Is.* 53. (f) *Ezech.* 34.

verunt greges mei in cunctis montibus, & in universo colle excelso; super omnem faciem terræ dispersi sunt, & non est qui requirat. Propterea *suscitabo super oves meas Pastorem unum, qui pascat eas, servum meum David, ipse pascet eas, & erit eis in Pastorem:* (a) ille *sicut pastor gregem suum pascet, in brachio suo congregabit agnos, & in sinu suo levabit, fœtas ipse portabit*. Venit itaque Christus, Patris sui mandatis obtemperans, (b) requisivit oves suas, & visitavit eas, liberavitque de omnibus locis in quibus dispersæ fuerant in die nubis & caliginis, requiescere eas fecit in herbis virentibus, & in pascuis pinguibus pavit eas super montes Israel.

(c) *Exultemus* igitur *Domino & jubilemus Deo salutari nostro, nos enim populus ejus, & oves pascuæ ejus;* (d) quia *per viscera misericordiæ suæ, visitavit nos oriens ex alto*. Verum & superexaltemus infinitam tanti Pastoris charitatem, qui in hoc Sanctissimo Sacramento, ipse nostra fieri pascua non dedignatur. (e) „ Quis Pastor, „ inquit S. Chrysostomus, oves proprio pascit „ cruore? Et quid dico pastor? matres multæ „ sunt, quæ post partus dolores, filios tradunt „ aliis nutricibus: hoc autem ipse non est pas- „ sus, sed ipse nos proprio sanguine pascit, & „ per omnia sibi coagmentat „. Ineffabilem ergo tanti Pastoris amorem, amore summo repensans, pro tam admirabili illius erga te munificentia ipsi gratulare, cum Psalmista dicendo: (f) *Dominus regit me, & nihil mihi deerit, in loco pascuæ, ibi me collocavit, super aquam refectionis educavit me, animam meam convertit.*

(a) *Is.* 40. (b) *Ezech. sup.*
(c) *Ps.* 94. (d) *Luc.* 1.
(e) *Hom.* 83. *Matt.*
(f) *Psal.* 22.

2. *Ad quem venit?* Forsitan ad lupum ovina pelle circumvestitum, qui gregem Domini depopulatus, quod crassum est occidit, dum lanis ovium operiretur. (a) Ad Pastorem & Idolum, qui derelicta non visitavit, dispersum non quæsivit, non sanavit contritum, quod stabat non enutrivit, carnes comedit pinguium, & ungulas earum dissolvit. Saltem ad ovem venit fugitivam, quæ ad caulas Domini Pastoris hujus boni humeris sæpius reportata, rursus ovile ejus deseruit, sollicitudinem illius fefellit, & patientiam ipsius molestis defatigavit laboribus. Venit ad ovem regiminis impatientem, quæ nulla ovis fidelis munia exsecuta est.

Ausculta igitur Christum Pastorem tuum & confundere. *Ego*, inquit, (b) *cognosco meas, & cognoscunt me meæ: oves meæ, vocem meam audiunt, & sequuntur me.* Tu vero, nedum hujusmodi partes adimpleveris, imo, cum hoste gregis ipsius infensissimo, operibus tuis multoties clamitasti: (c) *Nescio Dominum: & quis est Dominus, ut audiam vocem ejus?* (d) Vocavit te & renuisti; extendit manum suam nec dignatus es aspicere; dexpexisti omne consilium ejus, & increpationes illius neglexisti. Quoties crucem, veluti pastorale suum elevans, ad quod congregat oves electas, inclamat in evangelio: (e) *Si quis vult venire post me, abneget semetipsum, tollat crucem suam quotidie, & sequatur me?* Tu e contra cœlestem hanc vocem aspernatus, & concupiscentiis falsis, omnibusque carnis illecebris obsecutus, in vitiorum & flagitiorum ima proruisti.

(a) *Zach.* 11. (b) *Joan.* 10.
(c) *Exod.* 5.
(d) *Prov.* 1.
(e) *Matt.* 16.

Quando itaque supremus Pastor gregem suum in ultimo judicii die visitaturus est, unicuique prout gessit, sive bonum sive malum, redditurus, ex qua parte consistere promereberis? an a dextera cum ovibus & electis, an a sinistra cum hædis & reprobis? Age ergo, dum tempus est, omnes tuas a recto tramite aberrationes detestatus, supplex boni tui Pastoris auxilium & miserationem implora, quia (a) *benignus & misericors est & præstabilis super malitia*; iisque Regis pœnitentis utere vocibus: (b) *Erravi sicut ovis quæ periit, quære servum tuum.* (c) *Domine ne elongaveris auxilium tuum a me, ad defensionem meam conspice. Erue a framea Deus animam meam; salva me ex ore leonis, & a cornibus unicornium humilitatem meam.*

Ad quid venit? Ut boni erga nos pastoris officio fungatur: omnes enim quotquot ante ipsum venerant pastores, paucis exceptis, (d) fures erant & latrones; id unum intendebant, ut gregem Domini mactarent & occiderent: mercenariorum more, propriis suis inhiabant commodis, seipsos solummodo pascebant, ovibus Dei fovendis & enutriendis parum intenti. Non ita vero Christus Jesus: (e) *Venit enim filius hominis quærere & salvum facere quod perierat.* (f) *Ego*; inquit, *veni ut vitam habeant* oves, *& abundantius habeant: Ego sum Pastor bonus.* O sapidum & suave verbum! Recogita cœlestem illum Pastorem, omnes Judææ civitates, omnia castella, non sine molestis laboribus & sudoribus peragrantem, ut oves domus Israel dispersas congregaret: attende quali misericordia Samaritanam prævenit, quanta benignitate Zachæum visitat, qualive mansuetudine mulierem in adulterio deprehensam in-

(a) *Joel.* 2. (b) *Ps.* 118. (c) *Ibid.* 21.
(d) *Jo.* 10. (e) *Luc.* 19. (f) *Joan.* 10.

demnatam dimittit. Quænam est ista tanta dignatio & clementia? Nonne dulcis hujus oraculi executio: *Ego sum Pastor bonus?*

Verum audi quid sequatur: *Bonus Pastor animam suam dat pro ovibus suis. Mercenarius*, veniente lupo, *dimittit oves & fugit, quia non pertinet ad eum de ovibus.* Haud ita se gessit Pastor noster eximius: ille pro nobis animam suam ponere non dubitavit; nimirum ut nos lupi infernalis dentibus eriperet, ipsæ satanæ ministrorum & satellitum cruentis morsibus lacerari & interimi non recusavit. (a) *Circumdederunt me*, inquit, *vituli multi, tauri pingues obsederunt me, aperuerunt super me os suum, sicut leo rapiens & rugiens:* demum sicut ovis ad occisionem ductus est, & sicut agnus ad victimam deportatus.

Quid ergo cunctaris tanto Pastori adhærere, & in omnibus sedulo obtemperare? Omnem sollicitudinem tuam in eum projice, quoniam ipse tui curam gerit. Roga eum & obtestare, ut omnium tuarum infirmitatum evagationumve miseratus, a boni erga te Pastoris officio non cesset; quæ perierint in te merita, requirat; quod ægrotum repererit, sanet; quod abjectum fuerit, reducat; quod confractum, alliget; quod infirmum, consolidet; quod pingue & forte, custodiat: adeo ut istud in te, & in omnibus fidelibus adimpleatur boni hujus Pastoris promissum: (b) *oves meæ vocem meam audiunt, & ego cognosco eas & sequuntur me, & ego vitam æternam do eis, & non peribunt in æternum, & non rapiet eas quisquam de manu mea.* Deprecare etiam pro universis ab Ecclesiæ sinu avulsis, ut ad unitatem catholicam revocati, *fiat unum ovile, & unus Pastor*, & omnes unanimes, idem sapientes, uno

(a) *Ps.* 21. (b) *Joan. Sup.*

ore honorificemus Deum; & Patrem Domini nostri Jesu Christi.

FERIA VI.

JESUS REDEMPTOR NOSTER.

1. *Quis venit?* Christus Jesus, (a) *unus Mediator Dei & hominum, qui dedit semetipsum redemptionem pro omnibus.* Enimvero (b) iniquitates nostræ diviserant inter nos & Deum nostrum, & peccata nostra faciem ejus a nobis absconderant, ne exaudiret. (c) Cum igitur omnes mortui essemus delictis nostris...... *eramus pariter omnes natura filii iræ*, filii vindictæ, filii pœnæ, (d) *vasa apta in interitum.* Nobis itaque Redemptore opus erat & Mediatore, qui nos a tam funesta liberaret maledictione. Verum quis ille tantus, qui peccata nostra, exitiosum hunc inter Deum & hominem divisionis parietem dissolvat, & cum Deo nos reconciliet? Non aliquis ex Patriarchis & Prophetis, non Moyses ipse, omnes enim peccaverunt & redemptione indigent; lex vero per Moysem promulgata, (e) umbram duntaxat habens futurorum bonorum, (f) ad nihil perfectum ex se adducebat, & melioris spei erat tantum introductio.

Reprobatione igitur facta præcedentis hujus mandati propter infirmitatem illius & inutilitatem, (g) volens Deus ostendere in sæculis supervenientibus abundantes divitias gratiæ suæ in bonitate super nos, propter nimiam charitatem suam qua nos dilexit, (h) *proprio filio suo non pepercit, sed pro nobis omnibus tradidit illum.* In-

(a) 1. *Tim.* 2. (b) *Is.* 59. (c) *Eph.* 2.
(d) *Rom.* 9. (e) *Hebr.* 10. (f) *Ibid.* 7.
(g) *Eph.* 2. (h) *Rom.* 8.

grediens itaque mundum Jesus, præstantioris testamenti sponsor factus, Patri suo ait: (a) *Hostiam & oblationem noluisti, corpus autem aptasti mihi: Holocautomata pro peccato non tibi placuerunt; tunc dixi: ecce venio.* Dedit semetipsum pro nobis, ut nos redimeret ab omni iniquitate, *& delens* (b) *chirographum decreti quod erat contrarium nobis, ipsum tulit de medio, affigens illud cruci; expolians que principatus & potestates*, a quibus captivi tenebamur, *traduxit confidenter, palam triumphans illos in semetipso.*

(c) Consurge ergo, solve vincula colli tui, captiva filia Sion, quia ecce venit tibi Salvator noster. (d) Spiritus Domini super me, inquit, eo quod unxerit me, & miserit me ut prædicarem captivis indulgentiam, & clausis aperitionem. Ad tantam Dei erga te obstupescens benignitatem, exclama: (e) *Sic Deus dilexit mundum, ut Filium suum unigenitum daret:* (f) *dilexit me* Christus *& tradidit semetipsum pro me;* frequenterque istud usurpa justi Zachariæ Canticam: (g) *Benedictus Dominus Deus Israel, quia visitavit & fecit redemptionem plebis suæ; & erexit cornu salutis nobis in domo David pueri sui &c.*

2. *Ad quem venit?* Ad nefarium peccati servum, qui diaboli laqueis aliquando irretitus, (h) captivus ab eo tenebatur ad ipsius voluntatem. (i) Ambulasti etenim secundum consuetudinem perversi hujus sæculi, & secundum principem potestatum aeris hujus, spiritum nequitiæ, qui in diffidentiæ filios operatur. Conversatus igitur desideriis carnis peccati, & instabilem cogitationum tuarum, quam bene te deceret humilis ista Beati

(a) *Heb.* 10. (b) *Col.* 2. (c) *Is.* 52.
(d) *Ibid.* 61. (e) *Jo.* 3. (f) *Gal.* 2.
(g) *Luc.* 1. (h) 2. *Tim.* 2.
(i) *Eph.* 2.

Pauli confessio : (a) *Ego carnalis sum venumdatus sub peccato!* Numquid ignoras, (b) quoniam cui teipsum exhibuisti servum ad obediendum, servus factus es hujus cui obedisti, sive peccati ad mortem, sive obeditionis ad justitiam? atque adeo cum peccato morem gesseris, & ab ipso fueris superatus, servum hujus te profiteri necesse est.

Illud tamen tui sceleris auget atrocitatem quod supremi Nominis donis male usus, pretium ad redemptionem tuam impensum, in Salvatoris contumeliam & in tuis ipsius perniciem dissipaveris. Quænam enim utilitas in Christi sanguine, qui Sacramentorum canalibus pro te & per te tam large & copiose diffunditur? (c) Si irritam quis faciens legem Moysis, sine ulla miseratione moritur; quanto tu deteriora mereris supplicia, qui filium Dei sæpius conculcasti, & sanguinem testamenti in quo sanctificatus es pollutum duxisti; en sanguis ille adversum te dicit testimonium, clamat enim ad Deum de Altari, & melius loquitur quam Abel.

In tanto versatus periculo ad quem confugies, nisi ad eumdem Redemptorem Jesum Christum? (d) *Non enim in alio aliquo est salus; neque aliud nomen sub cœlo datum est hominibus, in quo nos oporteat salvos fieri.* Ne ergo te deterreat peccatorum tuorum immanitas, & a recta in illum fiducia te disturbet: quoniam (e) si peccaverimus, ipsum habemus advocatum apud Patrem, & ipse est propitiatio pro peccatis nostris, & non pro nostris tantum, sed etiam pro totius mundi. Ora eum, ut Redemptoris tui partes semper sustineat, dicendo cum Psalmista: *Redime me, Domine, & miserere mei: Tuus sum ego salvum me fac;* vel cum S. Augustino:

(a) *Rom.* 7. (b) *Ibid.* 6.
(c) *Heb.* 10. (d) *Act.* 4.
(e) 1. *Jo.* 2.

Ecce in manibus tuis, bone Jesu, descripsisti me: lege scripturam tuam & salva me.

3. *Ad quid venit?* (a) *Ut sine timore, de manu inimicorum nostrum liberati, serviamus illi in sanctitate & justitia coram ipso omnibus diebus nostris*, (b) *Ut mundaret sibi populum acceptabilem sectatorem bonorum operum*, (c) *& essemus sancti & immaculati in conspectu ejus, in charitate* radicati & fundati. Itaque non ab omni nos Christus exemit jugo, sed (d) liberati a peccato per mortem ipsius, servi facti sumus Deo, cui servire, regnare est. Funes igitur ceciderunt tibi in præclaris. Oh quam dispar utraque servitus! (e) cum enim servus esses peccati, liber equidem eras justitiæ; at vero quem fructum habuisti ex operibus hujuscemodi libertatis in quibus nunc erubescis? Nam finis illorum mors est; nunc autem liberatus a peccato, servus autem factus Deo, habes fructum tuum in sanctificationem, finem vero vitam æternam.

Æquum est ergo ut hoc idem quod & Christus sentias, & quæ bene de te speravit, opitulante ipsius gratia, perficere coneris. (f) Induere igitur Dominum Jesum Christum, & curam carnis ne feceris in desideriis; (g) sed sicut exhibuisti membra tua servire immunditiæ, & iniquitati ad iniquitatem, ita nunc exhibe illa servire justitiæ in sanctificationem; adeo ut (h) adimplens quæ desunt passionum Christi in carne tua, & (i) mortificationem ejus in corpore tuo semper circumferens, vita Jesu in corpore tuo manifestetur.

Verum æmulare charismata adhuc meliora, excellentior enim via tibi demonstratur: nempe (k)

(a) *Luc.* 1. (b) *Tit.* 2. (c) *Eph.* 1.
(d) *Rom.* 6. (e) *Ibid.* (f) *Rom.* 13.
(g) *Ibid.* 6. (h) *Colos.* 1. (i) 2. *Cor.* 4.
(k) *Ibid.* 5.

mortuus est Christus, ut & qui vivunt, jam non sibi vivant, sed ei qui pro ipsis mortuus est; (a) empti enim & redempti sumus pretio magno, (b) *non corruptibilibus auro vel argento .... sed pretioso sanguine, quasi agni immaculati Christi, & incontaminati.* (c) Vive ergo in fide Filii Dei, qui dilexit te, & tradidit semetipsum pro te; eique ita firmiter adhæreas, ut cum Apostolo valeas dicere: *Quis nos separabit a charitate Christi? An angustia? an fames? an nuditas? ... In his omnibus superamus propter eum qui dilexit nos; certus sum enim, quia neque mors, neque vita, neque Angeli, neque Principatus ... neque creatura alia, poterit nos separare a charitate Dei quæ est in Christo Jesu Domino nostro.* (d) *Et nunc magnificabitur Christus in corpore meo, sive per vitam, sive per mortem: mihi enim vivere Christus est, & mori lucrum.*

SABBATO.

JESUS SACERDOS ET VICTIMA.

1. *Quis venit?* Christus Jesus (e) *Sacerdos in æternum secundum ordinem Melchisedech:* qui cum sit (f) *assistens & Pontifex futurorum bonorum,* non per tabernaculum *manufactum, & hujus creationis*, sicuti veteris legis Pontifices; *sed per amplius & perfectius tabernaculum,* (g) *in quo inhabitat omnis plenitudo divinitatis corporaliter* (per carnem videlicet suam, in utero Beatissimæ Virginis, operante Spiritu sancto, formatam) (h) *neque per sanguinem hircorum & vitulorum, sed per proprium sanguinem, introivit semel in san-*

(a) 1. *Cor.* 6. (b) 1. *Pet.* 1.
(c) *Gal.* 2. (d) *Rom.* 8.
(e) *Philip.* 1.
(f) *Ps.* 109. (g) *Heb.* 7. (h) *Colos.* 2.

Ea, æternæ redemptionis author nobis factus & mediator.

Quam præcellens ille sit, quantisve dotibus cumulatus, disce ex eodem Apostolo: (a) *Talis decebat*, inquit, *ut nobis esset Pontifex*, *sanctus*, *innocens*, *impollutus*, *segregatus a peccatoribus*, *& excelsior cœlis factus*, *qui non habet necessitatem quotidie*, *quemadmodum* alii *Sacerdotes*, *prius pro suis delictis hostias offerre*, *deinde pro populi;* sed qui semel seipsum offerendo, universa nostra expiavit delicta.

Ausculta & eundem Gentium Doctorem, utriusque legis Sacerdotium & sacrificia, ut par est æstimantem: in antiqua scilicet, (b) omnis Sacerdos præsto erat quotidie ministrans, & easdem sæpe hostias offerens, quæ numquam poterant auferre peccata; in nova vero *Christus una oblatione consummavit in sempiternum sanctificatos*. (c) Ibi sanguis victimarum, & cinis vitulæ aspersus inquinatos sanctificabat ad emundationem carnis; hic, (d) *Sanguis Christi emundat conscientiam nostram ab operibus mortuis*, *ad serviendum Deo viventi*. In lege veteri (e) plures facti sunt Sacerdotes, idcirco quod morte prohiberentur permanere; at vero (f) *Jesus eo quod maneat in æternum*, *sempiternum habet Sacerdotium*.

Recogita ergo quali te honore Christus ampliaverit, quem ad Sacerdotium suum adsciscere non est dedignatus: de tua tibi abjectione conscius, exclama cum Psalmista: (g) *Quis sicut Dominus Deus noster qui in altis habitat... suscitans a terra inopem & de stercore elevans pauperem*, *ut collocet cum Principibus populi sui?* (h) Habens tamen fiduciam in introitu Sanctorum, in sanguine

(a) *Heb. Sup.* (b) *Heb.* 7.
(c) *Heb.* 10. (d) *Ibid.* 9. (e) *Ibid.* (f) *Ibid.* 7.
(g) *Ibid.* (h) *Ps.* 112.

ne ejusdem Christi, accede *cum vero corde*, emundatus *a conscientia mala*, *in plenitudine fidei*.

2. *Ad quem venit?* Forsan ad Sacerdotem, qui Dominum Deum suum multoties aspernatus, (a) obtulit super Altare illius panem pollutum, dicendo saltem operibus: *mensa Domini despecta est*, *mensa Domini contaminata est*, *& donum quod superimponitur contemptibile*, „ Polluimus „ enim, inquit S. Hieronymus, (b) panem, id est „ Corpus Christi, quando indigni accedimus ad „ Altare, & sordidi cum simus, non veremur „ mundissimum corpus sumere, & sanguinem bi- „ bere: tunc enim factis dicimus: mensa Domi- „ ni despecta est. „

Quoties, heu! frumento electorum, & vino virgines germinante (c) incrassatus, impinguatus, dilatatus, a Deo salutari tuo recessisti, & in diis alienis eum provocasti, dæmoniis & non Deo cor tuum immolans?

Ad te igitur spectat ista Domini apud Prophetam increpatio: (d) *Sacerdotes mei contempserunt legem meam, & polluerunt sanctuaria mea, inter sanctum & profanum non habuerunt distantiam, & inter pollutum & mundum non intellexerunt;* coinquinabar in medio eorum. Gravis proinde illa tibi impendet Christi ad persecutores suos comminatio: (e) *fiat mensa eorum ipsis in laqueum, & in retributiones & in scandalum... Quoniam super dolorem vulnerum meorum addiderunt, appone iniquitatem super iniquitatem eorum & non intrent in justitiam tuam: deleantur de libro viventium, & cum justis non scribantur*. Imminet tibi & istud quo percussus est Judas proditor terribile anathema: (f) *Induit maledictionem*

(a) *Malach.* 1. (b) *Comm. in Mal.*
(c) *Ps.* 68.
(d) *Ezech.* 22. (e) *Ps.* 68. (f) *Ps.* 108.

sicut vestimentum, & intravit sicut aqua in interiora ejus, & sicut oleum in ossibus ejus, fiat ei sicut vestimentum quo operitur, & sicut zona qua semper præcingitur.

Nunc vero ad quem confugies? Nisi ad eundem (a) *Pontificem magnum qui penetravit cœlos, Jesum Filium Dei*. Adeas ergo cum fiducia ad thronum istum gratiæ, ut misericordiam consequaris, & gratiam invenias in auxilio opportuno. *Neque enim habemus Pontificem qui non possit compati infirmitatibus nostris, tentatum autem per omnia pro similitudine absque peccato* (b) *in eo autem in quo passus est & tentatus, potens est & eis qui tentantur auxiliari*, & omnia populi delicta repropitiare.

3. *Ad quid venit?* (c) *Ut fiat omnibus sibi obtemperantibus causa salutis æternæ:* si enim *in diebus carnis suæ, preces supplicationesque* Deo Patri *cum clamore valido & lacrymis offerens, exauditus est pro sua reverentia;* quanto magis nunc consummatus in gloria sua, *& semper vivens ad interpellandum pro nobis, salvare in perpetuum poterit accedentes per semetipsum ad Deum?* Ut autem æterna illa fruaris beatitudine, necesse est, (d) ut sicut Christus didicit ex iis quæ passus est obedientiam, discas pariter & tu ipse Deo obtemperare.

Neque enim eo duntaxat consilio venit ad te (e) *Apostolus & Pontifex confessionis nostræ Jesus*, (f) *ut seipsum tradat hostiam & oblationem Deo in odorem suavitatis*, verum ut una etiam cum ipso (g) te exhibeas hostiam viventem, sanctam, Deo placentem, & probando quæ sit voluntas Supremi

(a) *Heb.* 10. (b) *Ibid.* 2.
(c) *Ibid.* 5. (d) *Ibid.* 5.
(e) *Ibid.* 3.
(f) *Ephes.* 5. (g) *Rom.* 12.

hujus Numinis bona, beneplacens & perfecta, rationabile illi præstes obsequium.

Enim vero mente sequere æternum Sacerdotem nostrum. A primo peregrinationis suæ exordio, ad extremum usque vitæ suæ spiritum, exultavit ille ut gigas ad currendam Dei mandatorum viam. (a) Ingrediens videlicet mundum, his Patrem suum verbis affatur: *in capite libri scriptum est de me, ut faciam Deus voluntatem tuam, Deus meus volui, & legem tuam in medio cordis mei.* Dum oves Domus Israel dispersas quæreret, regnum Dei annuntiando: (b) *Ego*, inquit, *cibum habeo manducare quem vos nescitis: meus cibus est, ut faciam voluntatem ejus qui misit me Patris, & ut perficiam opus ejus.* Denique in cruce pendens perdidit vitam ne perderet obedientiam, (c) *factus obediens usque ad mortem, mortem autem crucis.* Hoc est perpetuum quod de seipso obtulit holocaustum.

Itaque ut schisma, hac in parte, non sit inter caput & membra mystici ejus corporis, debes sicut ille ambulavit, & ipse ambulare; quæ Deo placita sunt semper facere; in ea vocatione in qua vocatus es permanere; nullum aliud munus ambire quam illud ad quod fueris destinatus, & bona & mala de manu ipsius æquanimiter suscipere. Hæc faciens, victimam quam sæpius tractas imitaberis, & cum fidelibus ejus Discipulis licebit dicere: (d) *Propter te, Domine, mortificamur tota die, æstimati sumus sicut oves occisionis.* Demum & ista Psalmistæ verba fidenter proferes: (e) *Introibo, Domine, in domum tuam in holocaustis.*

(a) *Heb.* 10. (b) *Joan.* 4. (c) *Philip.* 2.
(d) *Rom.* 8. (e) *Ps.* 65.

ORATIO S. AMBROSII ANTE MISSAM.

Per Singulos Hebdomadæ dies distributa.

Die Dominica.

SUmme Sacerdos, & vere Pontifex, Jesu Christe, qui te obtulisti Deo Patri hostiam puram & immaculatam in Ara crucis pro nobis miseris peccatoribus, quique dedisti nobis Carnem tuam ad manducandum, & Sanguinem tuum ad bibendum, & posuisti mysterium illud in virtute Spiritus sancti, dicens: *Hæc quotiescumque feceritis, in mei memoriam facietis.* Rogo per eundem Sanguinem tuum, magnum salutis nostræ pretium; rogo per hanc miram & ineffabilem charitatem, qua nos miseros & indignos sic amare dignatus es, ut lavares nos a peccatis nostris in sanguine tuo. Doce me servum tuum indignum, quem inter cætera dona tua, ad officium Sacerdotale vocare dignatus es, nullis meis meritis, sed sola dignatione misericordiæ tuæ, doce me, quæso per spiritum sanctum tuum, tantum mysterium tractare ea reverentia & honore, eaque devotione & timore, quibus oportet & decet. Fac me, Domine Jesu Christe, per gratiam tuam semper illud de tanto mysterio credere & intelligere, sentire & firmiter tenere, dicere & cogitare, quod tibi placet, & expedit animæ meæ. Intret Spiritus tuus bonus in cor meum, qui sonet ibi sine sono, & sine strepitu verborum loquatur omnem veritatem tantorum mysteriorum. Profunda quippe sunt nimis, & sacro tecta velamine. Propter magnam clementiam tuam concede mihi

Missarum solemnia mundo corde & pura mente celebrare. Libera cor meum ab immundis & nefandis, vanis & noxiis cogitationibus. Muni me Beatorum Angelorum pia & fida custodia, atque fortissima tutela, ut hostes omnium bonorum confusi discedant. Per virtutem tanti mysterii, & per manum sancti Alngeli tui repelle a me, Domine Jesu Christe, & a cunctis servis tuis durissimum spiritum superbiæ, cœnodoxiæ, invidiæ & blasphemiæ, fornicationis & immunditiæ, dubietatis & diffidentiæ. Confundantur qui nos persequuntur: pereant illi qui nos perdere festinant.

Feria secunda.

Rex Virginum, & amator castitatis & integritatis, cœlesti rore benedictionis tuæ extingue in corpore meo fomitem ardentis libidinis, ut maneat in me tenor castitatis animæ & corporis. Mortifica in membris meis carnis stimulos, omnesque libidinis commotiones, & da mihi veram & perpetuam castitatem, cum cæteris donis tuis quæ tibi placent in veritate, ut sacrificium laudis casto corpore & mundo corde valeam tibi offerre. Quanta enim, Domine Jesu Christe, cordis contritione & lacrymarum fonte, quanta reverentia & tremore, quanta corporis castitate & animæ puritate illud divinum & cœleste sacrificium est celebrandum, ubi Caro tua in veritate sumitur, ubi Sanguis tuus in veritate bibitur: ubi summis ima, terrena divinis junguntur: ubi adest præsentia sanctorum Angelorum: ubi tu es sacerdos & sacrificium mirabiliter & ineffabiliter constitutus!

Feria tertia.

Quis digne hoc celebrare poterit, nisi tu Deus omnipotens, offerentem feceris dignum? Scio &

vere scio, & idipsum pietati tuæ confiteor, quia non sum dignus accedere ad tantum mysterium, propter nimia peccata mea, & infinitas negligentias meas: sed scio, & veraciter credo ex toto corde, & ore confiteor, quia tu potes me facere dignum, qui solus potes facere mundum de immundo conceptum semine, & de peccatoribus justos & sanctos. Per hanc omnipotentiam tuam te rogo, ut concedas mihi peccatori hoc cœleste sacrificium celebrare cum timore & tremore, cum cordis puritate, & lacrymarum fonte, cum lætitia spiritali & cœlesti gaudio. Sentiat mens mea dulcedinem beatissimæ præsentiæ tuæ, & excubias sanctorum Angelorum tuorum in circuitu meo.

Feria quarta.

Ego enim, Domine, memor venerandæ passionis tuæ, accedo ad altare tuum, licet peccator, ut offeram tibi sacrificium quod tu instituisti, & offerri præcepisti in commemorationem tui, pro salute nostra. Suscipe istud, quæso, summe Deus, pro Ecclesia sancta tua, & pro cuncto populo tuo quem acquisisti pretioso sanguine tuo. Et quoniam me peccatorem inter te & eumdem populum tuum medium esse voluisti, licet in me boni operis testimonium non agnoscas, officium saltem dispensationis creditæ non recuses; nec per me indignum famulum tuum eorum salutis pereat pretium, pro quibus victima factus salutaris, dignatus es esse redemptio. Profero etiam, Domine, si digneris propitius intueri, tribulationes plebium, pericula populorum, captivorum gemitus, miserias orphanorum, necessitates peregrinorum, inopiam debilium, desperationes languentium, defectus senum, suspiria juvenum, vota virginum, lamenta viduarum.

Feria quinta.

Tu enim misereris omnium, Domine, & nihil odisti eorum quæ fecisti. Memorare quæ sit nostra substantia; quia tu Pater noster es, quia tu Deus noster es, ne irascaris satis, neque multitudinem viscerum tuorum super nos contineas; non enim in justificationibus nostris prosternimus preces nostras ante faciem tuam, sed in miserationibus tuis multis. Aufer a nobis, Domine, iniquitates nostras, & ignem Sancti Spiritus in nobis clementer accende. Aufer cor lapideum de carne nostra, & da nobis cor carneum quod te amet, te diligat, in te delectetur, te sequatur, & te perfruatur. Oramus, Domine, clementiam tuam, ut sereno vultu familiam tuam sacri tui nominis officia præstolantem, aspicere digneris; & ut nullius sit irritum votum, nullius vacua postulatio, tu nobis preces suggere, quas ipse audire propitius & exaudire delecteris.

Feria sexta.

Rogamus etiam te, sancte Pater, pro spiritibus fidelium defunctorum, ut sit illis salus, sanitas, gaudium & refrigerium sempiternum, hoc magnum pietatis Sacramentum. Domine Deus meus, sit illis hodie magnum & plenum convivium de te Pane vivo, qui de cœlo descendisti, & das vitam mundo, de Carne tua sancta & benedicta, Agni videlicet immaculati, qui tollit peccata mundi, quæ de sancto & glorioso beatæ Virginis Mariæ utero est assumpta, & de Spiritu sancto concepta, ac de illo pietatis fonte, qui per lanceam militis ex tuo sacratissimo latere emanavit; ut exinde referti & satiati, refrigerati & consolati, exultent in laude & gloria tua. Peto cle-

mentiam tuam, Domine, ut descendat super panem tibi sacrificandum plenitudo tuæ benedictionis, & sanctificatio tuæ divinitatis. Descendat etiam, Domine, illa Sancti Spiritus tui invisibilis, incomprehensibilisque majestas, sicut quondam in patrum hostias descendebat, qui & oblationes nostras Corpus & Sanguinem tuum efficiat, & me indignum sacerdotem doceat tantum tractare mysterium cum cordis puritate, & lacrymarum devotione, cum reverentia & tremore; ita ut placide ac benigne suscipias sacrificium de manibus meis ad salutem omnium tam vivorum, quam defunctorum.

Sabbato.

Rogo te etiam, Domine, per ipsum sacrosanctum mysterium Corporis & Sanguinis tui, quo quotidie in Ecclesia tua pascimur & potamur, abluimur & sanctificamur, atque unius tuæ summæ divinitatis participes efficimur. Da mihi virtutes tuas sanctas, quibus repletus, bona conscientia ad altare tuum accedam; ita ut hæc cœlestia sacramenta efficiantur mihi salus & vita. Tu enim dixisti ore tuo sancto & benedicto: *Panem quem ego dabo, caro mea est pro mundi vita. Ego sum panis vivus qui de cœlo descendi. Si quis manducaverit ex hoc pane, vivet in æternum.* Panis dulcissime, sana palatum cordis mei, ut sentiam suavitatem amoris tui. Sana illud ab omni languore, ut nullam præter te sentiam dulcedinem. Panis candidissime, habens omne delectamentum, & omnem saporem, qui nos semper reficis, & numquam in te deficis, comedat te cor meum, & dulcedine saporis tui repleantur viscera animæ meæ. Manducat te Angelus ore pleno; manducet te peregrinus homo pro modulo suo, ne deficere possit in via tali recreatus viatico. Panis sancte,

Panis vive, Panis munde, qui descendisti de cœlo & das vitam mundo, veni in cor meum, & munda me ab omni inquinamento carnis & spiritus. Intra in animam meam, sana & munda me interius & exterius. Esto tutamen, & perpetua salus corporis & animæ meæ. Repelle a me insidiantes mihi hostes; recedant procul a præsentia potentiæ tuæ, ut foris & intus per te munitus, recto tramite perveniam ad tuum regnum, ubi non in mysteriis, sicut in hoc tempore agitur, sed facie ad faciem te videbimus, cum tradideris nos regnum Deo Patri, & eris Deus omnia in omnibus. Tunc enim me de te satiabis satietate mirifica; ita ut nec esuriam, nec sitiam in æternum. Qui cum eodem Deo Patre, & Spiritu Sancto vivis & regnas in sæcula sæculorum. Amen.

PRÆPARATIO AD MISSAM.

Pro opportunitate Sacerdotis facienda.

Ant. Ne reminiscaris, &c. *In duplicibus tantum duplicatur, & pariter ante Missas quæ ritu duplici celebrantur, hoc est cum unica Oratione, sive est votiva pro re gravi, sive pro defunctis (quamquam pro defunctis omitti possunt Antiphona & Psalmi), & tempore Paschali additur,* Alleluja.

Psalmus 83.

QUam dilecta tabernacula tua Domine virtutum, * concupiscit & deficit anima mea in atria Domini.

Cor meum & caro mea * exultaverunt in Deum vivum.

Etenim passer invenit sibi domum; * & turtur nidum sibi, ubi ponat pullos suos.

Altaria tua, Domine virtutum, * Rex meus & Deus mens.

Beati qui habitant in domo tua, Domine: * in sæcula sæculorum laudabunt te.

Beatus vir cujus est auxilium abs te: * ascensiones in corde suo disposuit in valle lacrymarum in loco quem posuit.

Etenim benedictionem dabit legislator, ibunt de virtute in virtutem; * videbitur Deus deorum in Sion.

Domine, Deus virtutum, exaudi orationem meam; * auribus percipe, Deus Jacob.

Protector noster aspice Deus; * & respice in faciem Christi tui.

Quia melior est dies una in atriis tuis, * super millia.

Elegi abjectus esse in domo Dei mei, * magis quam habitare in tabernacula peccatorum.

Quia misericordiam & veritatem diligit Deus; * gratiam & gloriam dabit Dominus.

Non privabit bonis eos qui ambulant in innocentia; * Domine virtutum, beatus homo, qui sperat in te.

Gloria Patri, &c.

Psalmus 84.

BEnedixisti, Domine, terram tuam: * avertisti captivitatem Jacob.

Remisisti iniquitatem plebis tuæ, * operuisti omnia peccata eorum.

Mitigasti omnem iram tuam: * avestisti ab ira indignationis tuæ.

Converte nos, Deus, salutaris noster: * & averte iram tuam a nobis.

Numquid in æternum irasceris nobis? * aut extendes iram tuam a generatione in generationem?

Deus, tu conversus vivificabis nos, * & plebs tua lætabitur in te.

Ostende nobis, Domine, misericordiam tuam: * & salutare tum da nobis.

Audiam quid loquatur in me Dominus Deus: * quoniam loquetur pacem in plebem suam.

Et super sanctos suos: * & in eos qui convertuntur ad cor.

Verumtamen prope timentes eum salutare ipsius: * ut inhabitet gloria in terra nostra.

Misericordia & veritas obviaverunt sibi: * justitia & pax osculatæ sunt.

Veritas de terra orta est: * & justitia de cœlo prospexit.

Etenim Dominus dabit benignitatem; * & terra nostra dabit fructum suum.

Justitia ante eum ambulabit: * & ponet in via gressus suos.

Gloria Patri, &c.

Psalmus 85.

INclina, Domine, aurem tuam, & exaudi me: * quoniam inops & pauper sum ego.

Custodi animam meam, quoniam sanctus sum: * salvum fac servum tuum, Deus meus, sperantem in te.

Miserere mei, Domine, quoniam ad te clamavi tota die: * lætifica animam servi tui, quoniam ad te, Domine, animam meam levavi.

Quoniam tu, Domine, suavis & mitis: * & multæ misericordiæ omnibus invocantibus te.

Auribus percipe, Domine, orationem meam: * & intende voci deprecationis meæ.

In die tribulationis meæ clamavi ad te; * quia exaudisti me.

Non est similis tui in diis, Domine; * & non est secundum opera tua.

Omnes gentes quascumque fecisti venient, & adorabunt coram te, Domine; * & glorificabunt nomen tuum.

Quoniam magnus es tu, & faciens mirabilia; * tu es Deus solus.

Deduc me, Domine, in vita tua, & ingrediar in veritate tua; * lætetur cor meum ut timeat nomen tuum.

Confitebor tibi, Domine, Deus meus, in toto corde meo; & glorificabo nomen tuum in æternum.

Quia misericordia tua magna est super me; * & eruisti animam meam ex inferno inferiori.

Deus, iniqui insurrexerunt super me, & synagoga potentium quæsierunt animam meam; * & non proposuerunt te in conspectu suo.

Et tu, Domine Deus miserator & misericors; * patiens, & multæ misericordiæ, & verax.
Respice in me & miserere mei: * da imperium tuum puero tuo, & salvum fac filium ancillæ tuæ.
Fac mecum signum in bonum, ut videant qui oderunt me, & confundantur, quoniam, tu Domine, adjuvisti me, & consolatus es me.
Gloria Patri, &c.

Psalmus 115.

CRedidi, propter quod locutus sum; ego autem humilitatus sum nimis.
Ego dixi in excessu meo: * Omnis homo mendax.
Quid retribuam Domino, * pro omnibus quæ retribuit mihi?
Calicem salutaris accipiam: * & nomen Domini invocabo.
Vota mea Domino reddam coram omni populo ejus; * pretiosa in conspectu Domini mors Sanctorum ejus.
O Domine, quia ego servus tuus; * ego servus tuus, & filius ancillæ tuæ.
Dirupisti vincula mea; * tibi sacrificabo hostiam laudis, & nomen Domini invocabo.
Vota mea Domino reddam in conspectu omnis populi ejus; * in atriis domus Domini, in medio tui Jerusalem.
Gloria Patri &c.

Psalmus 127.

DE profundis clamavi ad te, Domine; * Domine exaudi vocem meam.
Fiant aures tuæ intendentes; * in vocem deprecationis meæ.
Si iniquitates observaveris, Domine; * Domine quis sustinebit?

Quia apud te propitiatio est, * & propter legem tuam sustinui te, Domine.

Sustinuit anima mea in verbo ejus; * speravit anima mea in Domino.

A custodia matutina usque ad noctem, * speret Israel in Domino.

Quia apud Dominum misericordia: * & copiosa apud eum redemptio.

Et ipse redimet Israel, * ex omnibus iniquitatibus ejus.

Gloria Patri, &c.

Deinde repetitur Antiphona: Ne reminiscaris, Domine, delicta nostra, vel parentum nostrorum, neque vindictam sumas de peccatis nostris. *Tempore Paschali additur*, Alleluja.

Postea Sacerdos, dicit: Kyrie eleison. Christe eleison. Kyrie eleison.

Pater noster, &c.

℣. Et ne nos inducas in tentationem.

℟. Sed libera nos a malo.

℣. Ego dixi, Domine, miserere mei.

℟. Sana animam meam quia peccavi tibi.

℣. Convertere, Domine, aliquantulum.

℟. Et deprecare super servos tuos.

℣. Fiat misericordia tua, Domine, super nos.

℟. Quemadmodum speravimus in te.

℣. Sacerdotes tui induantur justitiam.

℟. Et Sancti tui exultent.

℣. Ab occultis meis munda me, Domine.

℟. Et ab alienis parce servo tuo.

℣. Domine, exaudi orationem meam.

℟. Et clamor meus ad te veniat.

℣. Dominus vobiscum,

℟. Et cum spiritu tuo.

Oremus.

AUres tuæ pietatis, mitissime Deus, inclina precibus nostris, & gratia Sancti Spiritus illumina cor nostrum; ut tuis mysteriis digne ministrare, teque æterna charitate diligere mereamur.

DEus, cui omne cor patet, & omnis voluntas loquitur, & quem nullum latet secretum, purifica per infusionem Sancti Spiritus cogitationes cordis nostri; ut te perfecte diligere, & digne laudare mereamur.

URe igne Sancti Spiritus renes nostros & cor nostrum, Domine, ut tibi casto corpore serviamus, & mundo corde placeamus.

MEntes nostras, quæsumus, Domine, Paraclitus qui a te procedit, illuminet, & inducat in omnem, sicut tuus promisit Filius, veritatem.

ADsit nobis, quæsumus, Domine, virtus Spiritus Sancti, quæ & corda nostra clementer expurget, & ab omnibus tueatur adversis.

DEus, qui corda Fidelium Sancti Spiritus illustratione docuisti, da nobis in eodem Spiritu recta sapere, & de ejus semper consolatione gaudere.

COnscientias nostras, quæsumus, Domine visitando purifica; ut veniens Dominus noster Jesus Christus Filius tuus, paratam sibi in nobis inveniat mansionem, qui tecum vivit & regnat in unitate Spiritus Sancti Deus, per omnia sæcula sæculorum.

FORMA INTENTIONIS.

AD laudem & gloriam sanctissimæ Trinitatis, in memoriam Salvatoris nostri Jesu Christi, Vitæ, Passionis, Mortis, Resurrectionis, ac in operum & meritorum suorum, omniumque Sanctorum unionem. Ad laudem quoque & exaltationem beatissimæ Virginis Mariæ, cœlestium Angelorum, Sanctorum, atque Sanctarum, & signanter NN. & aliorum Sanctorum. Offero etiam cum ipsorum beatorum Spirituum laudibus, Sanctorumque omnium precibus & meritis, nunc & semper, hoc, & omnia alia sacrificia, officia, orationes, & bona opera totius mundi, pro meis præsentibus & futuris animæ & corporis necessitatibus, in auxilium & consolationem meam, & in remissionem omnium peccatorum meorum, quorum veram contritionem semper habere intendo, conor, & cupio, omniumque vivorum, & defunctorum meorum, parentum, & consanguineorum, amicorum, inimicorum, benefactorum in spiritualibus & temporalibus, ac illorum quibus fui gravamen, scandalum, occasio peccandi. Pro omni gradu Sanctæ Catholicæ Ecclesiæ, ac illius conservatione, augmento, & exaltatione, Christianorum Principum unione, hæreseum extirpatione, Summi Pontificis salute, & animarum in Purgatorio existentium liberatione. Pro conservatione & augmentum omnium Religiosorum. Pro conversione omnium Infidelium. Pro mihi commissis & commendatis. Denique pro illis omnibus vivis atque defunctis, pro quibus Dominus noster Jesus Christus scit, & vult me debere orare & sacrificare; sic oro, obsecro, ac orare, obsecrare, sacrificare intendo, ac propono; ac juxta intentionem sanctæ Matris Catholicæ Ecclesiæ. Ego N. Minister licet indignus. In nomine Patris & Filii, & Spiritus sancti. Amen. Pater, Ave &c.

Gre-

Gregorius XIII. Pontifex Maximus, concessit cuilibet celebranti Missam, & dicenti quæ sequuntur, 50 annorum Indulgentiam.

EGo volo Missam celebrare, & conficere Corpus & Sanguinem Domini nostri Jesu Christi, juxta ritum sanctæ Romanæ Ecclesiæ, ad laudem omnipotentis Dei, totiusque Curiæ triumphantis; ad utilitatem meam, totiusque Curiæ militantis; pro omnibus qui se commendaverunt orationibus meis in genere & in specie, & pro felici statu sanctæ Romanæ Ecclesiæ. Amen.

GAudium cum pace, emendationem vitæ, spatium veræ pœnitentiæ, gratiam & consolationem Sancti Spiritus, perseverantiam in bonis operibus, tribuat nobis omnipotens & misericors Dominus.

Alia sancti Ambrosii ante Missam Oratio.

AD mensam dulcissimi convivii tui, pie Domine Jesu Christe, ego peccator de propriis meis meritis nihil præsumens, sed de tua confidens misericordia & bonitate, accedere vereor, & contremisco. Nam cor & corpus habeo multis criminibus maculatum, mentem & linguam non caute custoditam. Ergo, o pia Deitas, o tremenda Majestas, ego miser inter angustias deprehensus, ad te fontem misericordiæ recurro, ad te festino sanandus: sub tuam protectionem fugio, & quem Judicem sustinere nequeo, Salvatorem habere suspiro. Tibi, Domine, plagas meas ostendo; tibi verecundiam meam detego. Scio peccata mea multa & magna, pro quibus timeo. Spero in misericordias tuas, quarum non est numerus. Respice ergo in me oculis misericordiæ

tuæ, Dominæ Jesu Christe, Rex æterne, Deus & Homo, crucifixus propter hominem. Exaudi me sperantem in te, miserere mei pleni miseriis & peccatis, tu qui fontem miserationis nunquam manare cessabis. Salve, salutaris Victima, pro me, & omni humano genere in patibulo Crucis oblata. Salve, nobilis & pretiose Sanguis de vulneribus crucifixi Domini mei Jesu Christi profluens, & peccata totius mundi abluens. Recordare, Domine, creaturæ tuæ, quam tuo Sanguine redemisti. Pœnitet me peccasse: cupio emendare quod feci. Aufer a me, quæso, clementissime Pater, omnes iniquitates & peccata mea; ut purificatus mente & corpore, digne degustare merear Sancta Sanctorum; & concede, ut sancta prælibatio Corporis & Sanguinis tui, quam ego indignus sumere intendo, sit peccatorum meorum remissio, sit delictorum perfecta purgatio, sit turpium cogitationum effugatio, ac bonorum sensuum regeneratio, operumque tibi placentium salubris efficacia, animæ quoque & corporis contra inimicorum meorum insidias firmissima tuitio. Amen.

Oratio ad beatam Virginem Mariam ante celebrationem Missæ.

O Mater pietatis & Misericordiæ, beatissima Virgo Maria, ego miser & indignus peccator ad te confugio toto corde & affectu, & precor dulcissimam pietatem tuam, ut sicut dulcissimo Filio tuo in Cruce pendenti astitisti; ita & mihi misero Sacerdoti, & Sacerdotibus omnibus, hic, & in tota Sancta Ecclesia ipsum hodie offerentibus, clementer assistere digneris; ut tua gratia adjuti, dignam & acceptabilem hostiam in conspectu summæ & individuæ Trinitatis offerre valeamus. Amen.

Ad Sanctum, vel Sanctam cujus eo die Festum celebratur, Oratio.

O Sancte N. vel Sancta N. ecce ego miser peccator de tuis meritis confisus, offero nunc sacratissimum Sacramentum Corporis & Sanguinis Domini nostri Jesu Christi pro tuo honore & gloria; præcor te humiliter & devote, ut pro me hodie intercedere digneris, ut tantum Sacrificium digne & acceptabiliter offerre valeam, & eum tecum, & cum omnibus Electis ejus, æternaliter laudare, & cum eo regnare valeam. Amen.

Beda de venerabili Eucharistiæ Sacramento.

SAcerdos non legitime impeditus, celebrare omittens, quantum in eo est, 1. Privat Sanctam Trinitatem laude & gloria. 2. Angelos lætitia. 3. Peccatores venia. 4. Justos subsidio & gratia. 5. In purgatorio existentes refrigerio. 6. Ecclesiam spirituali Christi beneficio. 7. Et seipsum medicina & remedio.

GRATIARUM ACTIONES

POST MISSAM.

Ant. Trium Puerorum &c.

In Duplicibus dicitur integra.

BEnedicite omnia opera Domini, Domino; * laudate & superexaltate eum in sæcula.

Benedicite, Angeli Domini, Domino; * benedicite, cœli, Domino.

Benedicite, aquæ omnes quæ super cœlos sunt, Domino, * benedicite, omnes virtutes Domini, Domino.

Benedicite, sol & luna, Domino; * benedicite, stellæ cœli, Domino.

Benedicite, omnis imber & ros, Domino; * benedicite, omnes spiritus Dei, Domino.

Benedicite, ignis & æstus, Domino; * benedicite, frigus & æstus, Domino.

Benedicite, rores & pruina, Domino; * benedicite, gelu & frigus, Domino.

Benedicite, glacies & nives, Domino; * benedicite noctes, & dies, Domino.

Benedicite, lux & tenebræ, Domino; * benedicite, fulgura & nubes, Domino.

Benedicat terra Dominum; ✠ laudet & superexaltet eum in sæcula.

Benedicite, montes, & colles, Domino;*benedicite, universa germinantia in terra, Domino.

Benedicite, fontes, Domino; * benedicite, maria, & flumina, Domino.

Benedicite, cete, & omnia quæ moventur in aquis, Domino; * benedicite, omnes volucres cœli, Domino.

Benedicite, omnes bestiæ & pecora, Domino; * benedicite, filii hominum, Domino.

Benedicat Israel Dominum; * laudet & superexaltet eum in sæcula.

Benedicite, Sacerdotes Domini, Domino; * benedicite, servi Domini, Domino.

Benedicite, spiritus & animæ justorum, Domino; * benedicite, sancti & humiles corde, Domino.

Benedicite, Anania, Azaria, Misael, Domino; * laudate & superexaltate eum in sæcula.

Benedicamus Patrem & Filium cum Sancto Spiritu; * laudemus & superexaltemus eum in sæcula.

Benedictus es, Domine, in firmamento cœli; * & laudabilis, & gloriosus, & superexaltatus in sæcula.

Psalmus 15.

LAudate Dominum in sanctis ejus; * laudate eum in firmamento virtutis ejus.

Laudate eum in virtutibus ejus; * laudate eum secundum multitudinem magnitudinis ejus.

Laudate eum in sono tubæ; * laudate eum in psalterio & cithara.

Laudate eum in tympano & choro; * laudate eum in chordis & organo.

Laudate eum in cymbalis benesonantibus: laudate eum in cymbalis jubilationis; * omnis spiritus laudet Dominum.

Gloria Patri, &c.

Ant. Trium Puerorum cantemus Hymnum quem cantabant sancti in cammino ignis, benedicentes Domino.

Tempore Paschali additur. Alleluja.

Kyrie eleison. Christe eleison. Kyrie eleison. Pater noster.

℣. Et ne nos inducas in tentationem.
℟. Sed libera nos a malo.
℣. Confiteantur tibi, Domine, omnia opera tua.
℟. Et sancti tui benedicant tibi.
℣. Exultabunt sancti in gloria.
℟. Lætabuntur in cubilibus suis.
℣. Non nobis, Domine, non nobis.
℟. Sed nomini tuo da gloriam.
℣. Domine exaudi orationem meam.
℟. Et clamor meus ad te veniat.
℣. Dominus vobiscum.
℟. Et cum spiritu tuo.

Oremus.

DEus, qui tribus pueris mitigasti flammas ignium, concede propitius, ut nos famulos tuos non exurat flamma vitiorum.

ACtiones nostras, quæsumus, Domine, aspirando præveni, & adjuvando prosequere, ut cuncta nostra oratio & operatio a te semper incipiat, & per te cœpta finiatur.

DA nobis, quæsumus, Domine, vitiorum nostrorum flammas extinguere, qui beato Laurentio tribuisti tormentorum suorum incendia superare. Per Christum Dominum nostrum. Amen.

Oratio Sancti Thomæ Aquinatis.

GRatias tibi ago, Domine sancte, Pater omnipotens, æterne Deus, qui me peccatorem indignum famulum tuum, nullis meis meritis, sed sola dignatione misericordiæ tuæ, satiare dignatus es pretioso Corpore & Sanguine Filii tui Domini nostri Jesu Christi; & precor, ut hæc sancta Communio non sit mihi reatus ad pœnam,

sed intercessio salutaris ad veniam. Sit mihi armatura fidei, & scutum bonæ voluntatis. Sit vitiorum meorum evacuatio, concupiscentiæ & libidinis exterminatio, charitatis & patientiæ, humilitatis & obedientiæ, omniumque virtutum augmentatio: contra insidias inimicorum omnium, tam visibilium, quam invisibilium firma defensio: motuum meorum tam carnalium, quam spiritualium, perfecta quietatio: in te uno ac vero Deo firma adhæsio, atque finis mei felix consummatio. Et precor te, ut ad illud ineffabile convivium, me peccatorem perducere digneris, ubi tu cum Filio tuo & Spiritu Sancto, Sanctis tuis es lux vera, satietas plena, gaudium sempiternum, jucunditas consummata, & felicitas perfecta. Per eumdem Christum Dominum nostrum. Amen.

Oratio dicenda post Missam.

OMnipotens sempiterne Deus, conservator animarum, mundique Redemptor, me famulum tuum ante Majestatem tuam prostratnm benignissime respice, & Sacrificium quod in honorem nominis tui, pro salute Fidelium tam vivorum, quam etiam defunctorum, & pro peccatis & offensionibus meis obtuli, piissime recipe; iram tuam a me remove; gratiam & misericordiam mihi concede; januam Paradisi mihi pande; ab omnibus malis me potenter eripe; & quidquid proprio commisi reatu, clementer indulge. Et sic in hoc sæculo in præceptis tuis fac me perseverare, ut dignus Electorum gregi copulari efficiar, te præstante, Deus meus, cujus nomen benedictum, honor atque regnum permanet in sæcula sæculorum. Amen.

RITHMUS S. THOMÆ

Ad Sacram Eucharistiam.

ADoro te devote, latens Deitas,
Quæ sub his figuris vere latitas:
Tibi se cor meum totum subjicit,
Quia te contemplans, totum deficit.
Visus, tactus, gustus in te fallitur;
Sed auditu solo tuto creditur.
Credo quidquid dixit Dei Filius,
Nil hoc verbo veritatis verius.
In cruce latebat sola Deitas;
At hic latet simul & humanitas:
Ambo tamen credens atque confitens,
Peto quod petivit latro pœnitens.
Plagas, sicut Thomas, non intueor:
Deum tamen meum te confiteor,
Fac me tibi semper magis credere,
In te spem habere, te diligere.
O memoriale mortis Domini!
Panis vivus, vitam præstans homini,
Præsta meæ menti de te vivere,
Et te illi semper dulce sapere
Pie Pellicane, Jesu Domine,
Me immundum munda tuo sanguine,
Cujus una stilla salvum facere,
Totum mundum quit ab omni scelere.
Jesu, quem velatum nunc aspicio,
Oro fiat illud quod tam sitio:
Ut te revelata cernens facie,
Visu sim beatus tuæ Gloriæ. Amen.

Oratio ad Dei Filium.

ANima Christi, sanctifica me: Corpus Christi, salva me: Sanguis Christi, inebria me: aqua lateris Christi, munda me: sudor Christi, sana me: passio Christi, conforta me. O bone Jesu, custodi me: Intra vulnera tua absconde me. Non permittas me separari a te. Ab hoste maligno defende me. Jube me venire ad te, & pone me juxta te; ut cum Angelis tuis laudem te, per infinita sæcula sæculorum. Amen.

OBsecro te, mitissime & bone Jesu, ut hæc immortalis hostia pro me tibi gratias referat, me tibi reconciliet, me tibi restituat, mihi peccatori veniam tribuat, & ad vitam perducat æternam. Amen.

GRATIARUM ACTIO

Post Missam.

O Dulcedo cordis mei, & vita animæ meæ, & jucunda requies spiritus mei, dulcis Jesu. Immortales tibi ago gratias pro omnibus beneficiis mihi collatis; signanter vero, quia hodie me dignum fecisti verum & immaculatum Corpus & Sanguinem tuum pretiosum consecrare, pertractare, illudque tibi offerre in memoriam tuorum mirabilium, ad tuam gloriam, & in remissionem omnium peccatorum, tam meorum, quam illorum pro quibus orare & offerre proposui, illoque in salutem & consolationem animæ meæ cibari & nutriri. Quapropter vere dicere audeo: Cibus meus Christus, & ego ejus. Multiplico ergo, & quotiescumque respiro, multiplicare intendo meam voluntatem in infinitum in tuis laudibus; precor-

que beatissimam Virginem, Angelos, Sanctos, Sanctas, & Creaturas universas, pro me immensas tibi referre gratias. Imo quia ista minime sufficiunt, te supplico, ut tibi ipsi gratias agere, te laudare & glorificare complaceas: & quia dignatus es istam indignam, tuam tamen facere habitationem, dignare quoque apud ipsam perpetuam facere mansionem. Effice me hominem secundum cor tuum. Uni me tibi intime, & totum transforma, & transmuta in te. Salva me, Jesu Christe, & cunctam a me hostis antiqui depelle nequitiam per innocentissimam tuam Passionem. Oro itidem, ut digneris gratias & indulgentias omnes, quas hoc sacrificio, vel communione mediante, acquirere & lucrari possum, concedere tam mihi, quam aliis vivis & defunctis, quibus applicare proposui; quia teipsum pro ipsis exoro, pro quibus & tu vis, & sanctissimus Pontifex intendit hac de causa me debere orare. Amen.

Pater noster, &c. Ave, &c.

ALIA ORATIO POST MISSAM.

GRatias ago tibi, omnipotens & misericors Deus, gratiarum actiones tremendæ majestati tuæ, piissime & immense Pater, habeo, quia me indignissimum & nefandissimum peccatorem, pretioso Corpore & Sanguine Filii tui Domini nostri Jesu Christi, consolari & satiare dignatus es. Quæso igitur, dulcissime Domine Jesu, ut hæc sancta communio non sit mihi ad judicium & condemnationem; sed, tua gratia & pietate, sit mihi suavitas & dulcedo, animæ meæ salus & sanctitas, in omni tentatione pax & gaudium, in omni tribulatione lumen & virtus, in omni verbo & opere solatium, & tutela finalis in morte, ad evadendas omnium inimicorum meorum insidias; & proficiat mihi ad salutem corporis & animæ in

vitam æternam: & præsta, ut ibi nulla remaneat peccati macula, ubi tua sancta introierunt sacramenta. Qui cum Patre & Spiritu Sancto vivis & regnas in sæcula sæculornm. Amen.

Precatiuncula Sacerdotibus quotidie legenda, ut in dies Deo ferventius deserviant. Ex Thom. a Kemp. de Imit. Christi.

ADjuvet nos gratia tua, omnipotens Deus, ut qui officium Sacerdotale suscepimus, digne & devote tibi cum omni puritate & in conscientia bona famulari valeamus.

Etsi non possumus in tanta innocentia vitæ conversari, ut debemus, concede nobis tam digne flere mala quæ gessimus, ut in spiritu humilitatis, ac bonæ voluntatis proposito, tibi ferventius deservire valeamus.

Oratio ad Beatissimam Virginem Mariam.

O Serenissima & inclita Mater Domini nostri Jesu Christi, Virgo Maria, Regina mundi, quæ eumdem Creatorem omnium creaturarum tuo sanctissimo utero fuisti digna portare, cujus idem sacratissimum Corpus & Sanguinem sumpsi, ad ipsum pro me misero peccatore intercedere digneris, ut quidquid in hoc ineffabili sacramento ignoranter, negligenter, irreverenter & accidentaliter omisi, tuis precibus sanctissimis mihi indulgere dignetur. Qui vivit & regnat in sæcula sæculorum. Amen.

Alia Oratio Sancti Bonaventuræ.

TRansfige, dulcissime Domine Jesu, medullas & viscera animæ meæ suavissimo ac saluberrimo amoris tui vulnere, vera, serenaque & apostolica sanctissima charitate: ut langueat & liquefiat anima mea solo semper amore & desiderio tui, te concupiscat, & deficiat in atria tua; cupiat dissolvi & esse tecum. Da ut anima mea te esuriat, panem Angelorum, refectionem animarum sanctarum, panem nostrum quotidianum, supersubstantialem, habentem omnem dulcedinem & saporem, & omne delectamentum suavitatis: te in quem desiderant Angeli prospicere, semper esuriat & comedat cor meum, & dulcedine saporis tui repleantur viscera animæ meæ, te semper sitiat fontem vitæ, fontem sapientiæ & scientiæ, fontem æterni luminis, torrentem voluptatis, ubertatem domus Dei: te semper ambiat, te quærat, te inveniat, ad te tendat, ad te perveniat; te meditetur, te loquatur, & omnia operetur in laudem & gloriam nominis tui, cum humilitate & discretione, cum dilectione & delectatione, cum facilitate & affectu, cum perseverantia usque in finem; & tu sis solus semper spes mea, jucunditas mea, gaudium meum, quies & tranquillitas mea, pax mea, suavitas mea, odor meus, dulcedo mea, cibus meus, refectio mea, refugium meum, auxilium meum, sapientia mea, portio mea, & possessio mea, thesaurus meus, in quo fixa & firma & immobiliter semper sit radicata mens mea & cor meum. Amen.

Sanctus Augustinus de Dignitate Sacerdotum sic ait.

O Veneranda Sacerdotum dignitas, in quorum manibus Dei Filius, velut in utero Virginis incarnatur! O felices Sacerdotes, si sacerdotaliter vixeritis! O cœleste mysterium, quod per vos Pater, & Filius & Spiritus Sanctus tam mirabiliter operantur sub tam ineffabili ministerio vestro, quo uno eodemque momento idem Deus, qui præsidet in cœlo, in manibus vestris est in sacrificio! Cœlum miratur, horrescit infernus, contremiscit diabolus, reveretur quam plurimum Angelica celsitudo. Quid retribuam Domino (ut taceam de cæteris) qui retribuit mihi, pro tam singulari dono mihi sacrificio impenso, quod est datum optimum & omne donum perfectum? O venerabilium sanctitudo manuum! O felix exercitium! Ubi tractat Christum Sacerdos Dei Filium, cujus deliciæ sunt esse cum filiis homiuum. O Sacerdotes, attendite: major est dignitas vobis collata, quam Angelis qui adorant quod vos conficitis, nec ipsi conficere possunt. O altitudo sapientiæ Dei! O ineffabilis clementia Salvatoris! quod datum non est Angelis, concessum est homini. Sacerdos hoc sacramentum ineffabile conficit; Angelus conficienti, sibi quasi famulus assistit.

S. Chrysostomus idem argumentum prosequitur his verbis.

MUlti Sacerdotes, & pauci Sacerdotes, multi in nomine, pauci in opere. Videte ergo, o Christi ministri, quomodo sedeatis super Cathedram, quia Cathedra non facit Sacerdotem, sed Sacerdos Cathedram; non locus sanctificat homi-

nem, sed homo locum. Qui bene sederit super Cathedram, honorem accipit ab illa; qui male sederit, injuriam facit Cathedræ: in judicio enim sedes: si bene vixeris & bene docueris, omnium judex eris; si autem bene docueris & male vixeris, tui solius. Nam bene vivendo & bene docendo, populum instruis quomodo vivere debeat, bene autem docendo & male vivendo, Deum instruis quomodo te debeat condemnare. *Hom.* 43. *oper. imperf. in Matth.*

MONITUM SACERDOTI

Pro Missæ Celebratione.

NOn vana gloria celebret, ut videatur devotus,
Non ex avaritia turpi, ne videatur parcus,
Non ex mera consuetudine, ne sit sacrilegus,
Non timore pravo, ne videatur servus:
Sed intendat sacrificio Deum, ut par est, colere,
Corpus & Sanguinem Christi reverenter consecrare,
Mortem ejusque passionem annuntiare,
Vivis & mortuis abundanter prodesse,
Deum placando peccato finem dare.
Optet Anima devotionis augmentum,
Dei, proximique charitatis incrementum,
Pro gloria Dei virtutis profectum,
Transformationem sui totalem in Deum.

Brevius ex Sancto Laurentio Justiniano.

ACcedat Sacerdos ad Altaris Tribunal, ut Christus.
Assistat ut Angelus.
Ministret ut Sanctus.
Populorum vota offerat ut Pontifex.
Pro pace interpellet ut mediator.
Pro se autem exoret ut homo.

Ante recitationem sequentis Officii.

Oratio.

DOmine Jesu Christe, qui non oraris tantum a nobis ut Deus; sed & ineffabili pietate oras in nobis ut caput nostrum, & oras pro nobis ut Pontifex noster: concede nobis, ut per te, quem advocatum habemus apud Patrem, offeramus hostiam laudis semper Deo, idest fructum labiorum confitentium nomini ejus. Qui cum eodem Patre, & Spiritu Sancto vivis, & regnas in sæcula sæculorum.

Post recitationem Officii.

Oratio.

DOmine Jesu Christe, qui in diebus carnis tuæ, preces, supplicationesque cum clamore valido & lacrymis offerens, exauditus es pro tua reverentia; ne irascaris super orationem servi tui, neque amoveas orationem meam & misericordiam tuam a me: sed spiritus tuus adjuvet infirmitatem meam, ut orem te semper & non deficiam, in omni loco levans puras manus Deo, & benedicens te in omni tempore. Qui cum Patre, &c.

OFFICIUM PARVUM

Pro obtinenda a Deo gratia perfecte cognoscendi excellentiam ministerii Ecclesiastici, illudque rite adimplendi.

AD NOCTURNUM.

DOmine, labia mea aperies:
℟. Et os meum annuntiabit laudem tuam.
Deus in adjutorium meum intende:
℟. Domine, ad adjuvandum me festina.
Gloria Patri, &c.

Invitatorium. Dominum Messis, cujus est mittere operarios in messem suam, * Venite, adoremus.

Psalmus 94.

VEnite exultemus Domino: jubilemus Deo salutari nostro: præoccupemus faciem ejus in confessione, & in psalmis jubilemus ei.

Dominum messis, cujus est mittere operarios in messem suam, * Venite adoremus.

Quoniam Deus magnus Dominus, & Rex magnus super omnes deos: quoniam non repellet Dominus plebem suam, quia in manus ejus sunt omnes fines terræ, & altitudines montium ipse conspicit.

* Venite, adoremus.

Quoniam ipsius est mare, & ipse fecit illud, & aridam fundaverunt manus ejus: Venite, adoremus, & procidamus ante Deum: ploremus coram Domino qui fecit nos, quia ipse est Dominus Deus noster nos autem populus ejus, & oves pascuæ ejus.

Dominum messis, &c.

Ho-

Hodie si vocem ejus audieritis, nolite obdurare corda vestra, sicut in exacerbatione secundum diem tentationis in deserto, ubi tentaverunt me patres vestri, probaverunt, & viderunt opera mea.

* Venite, &c.

Quadraginta annis proximus fui generationi huic & dixi: semper hi errant corde, ipsi vero non cognoverunt vias meas, quibus juravi in ira mea: si introibunt in requiem meam.

Dominum messis, cujus est mittere operarios in messem suam, * Venite &c.

Gloria Patri, & Filio, & Spiritui Sancto: Sicut erat in principio, & nunc, & semper, & in sæcula sæculorum. Amen.

* Venite, adoremus.

Dominum messis, cujus est mittere operarios in messem suam, * Venite, &c.

Hymnus.

JAm satis fluxit cruor hostiarum:
Pristinæ cessent holocausta legis:
Christe, quos formas, meliora bibant
Sacra Ministri.

Elicit flammas Elias ab alto,
Mysta nunc major jubet; &, potenti
Obsequens verbo, Deus astat aris,
Hostia factus.

Pingue libamen, novus & Sacerdos
Orbe jam toto Deus immolatur:
Se manu nostra litat incruento
Funere Christus.

Tale nil priscis patribus tributum;
Angelis nusquam data par potestas:
Se manu nostra Deus ipse cunctis
Præbet in escam.

Christe fac semper tua sacra puro
Corde tractemus, manibusque puris;

Charitas aptos tua nos tremendis
Applicet aris.
Luminis splendor, Patris una Proles,
Christe, te pronus veneretur orbis,
Qui Sacerdotes per amoris almi
Flamen inungis. Amen.

Ant. Ego plantavi te.

Psalmus 79.

QUi regis Israel, intende, * qui deducis velut ovem Joseph.

Qui sedes super Cherubim, * manifestare coram Ephraim, Benjamin, & Manasse.

Excita potentiam tuam, & veni: * ut salvos facias nos.

Deus converte nos; * & ostende faciem tuam, & salvi erimus.

Domine, Deus virtutum, * quousque irasceris super orationem servi tui?

Cibabis nos pane lacrymarum, * & potum dabis nobis in lacrymis in mensura.

Posuisti nos in contradictionem vicinis nostris, * & inimici nostri subsannaverunt nos.

Deus virtutum converte nos; * & ostende faciem tuam, & salvi erimus.

Vineam de Ægypto transtulisti; * ejecisti gentes, & plantasti eam.

Dux itineris fuisti in conspectu ejus; * plantasti radices ejus, & implevit terram.

Operuit montes umbra ejus, * & arbusta ejus cedros Dei.

Extendit palmites suos usque ad mare, * & usque ad flumen propagines ejus.

Gloria Patri, &c.

Ant. Ego plantavi te vineam electam: quomodo ergo conversa es mihi in pravum vinea aliena? *Jer. 2. 21.*

Ant. Pastores multi.

Ex eodem Psalmo.

UT quid destruxisti maceriam ejus? & vindemiant eam omnes qui prætergrediuntur viam?

Exterminavit eam aper de silva; * & singularis ferus depastus est eam.

Deus virtutum, convertere, * respice de cœlo, & vide, & visita vineam istam.

Et perfice eam quam plantavit dextera tua, * & super Filium hominis quem confirmasti tibi.

Incensa igni, & suffossa; * ab increpatione vultus tui peribunt.

Fiat manus tua super virum dexteræ tuæ, * & super filium hominis quem confirmasti tibi.

Et non discedimus a te; * vivificabis nos, & nomen tuum invocabimus.

Domine Deus virtutum, converte nos:* & ostende faciem tuam, & salvi erimus.

Gloria Patri, &c.

Ant. Pastores multi demoliti sunt vineam meam; conculcaverunt partem meam; dederunt portionem meam desiderabilem in desertum solitudinis. *Jer.* 12. 10.

℣. Leva manus tuas in superbias eorum in finem.

℞. Quanta malignatus est inimicus in sancto! *Ps.* 73. 4.

Pater noster, &c.

Absol. Deus det nobis illuminatos oculos cordis, ut sciamus quæ sit spes vocationis ejus.

Jube Domne benedicere.

Bened. ad 1. *Lect.*

Adaperiat Deus cor nostrum in lege sua & in præceptis suis.

Ad 2. *Lect.*

Dominus confirmet corda nostra in omni opere & sermone bono.

Lectiones infra pro singulis hebdomadæ diebus post Completorium.

℞. *j.* Non mittebam Prophetas, & ipsi currebant; non loquebar ad eos, & ipsi prophetabant.* Si stetissent in consilio meo avertissem utique eos a via sua mala.

℣. Ipsi regnaverunt: & non ex me, Principes extiterunt & non cognovi. * Si stetissent. *Jer.* 23. 21.

℞. *ij.* Satagite ut per bona opera certam vestram vocationem & electionem faciatis; * Sic enim abundanter ministrabitur vobis introitus in æternum regnum Domini nostri Jesu Christi. ℣. Ministrate in fide vestra virtutem, scientiam, abstinentiam, patientiam, pietatem, charitatem.* Sic enim. Gloria. ℞. Satagite. 2. *Pet.* 1.

℣. Domine exaudi orationem meam;

℞. Et clamor meus ad te veniat.

Oremus,

DEus inspirator sancti Consilii, vota humilitatis nostræ benignus suscipe, & da nobis sedium tuarum assistricem sapientiam; mitte illam de cœlis sanctis tuis, ut sciamus quid acceptum sit apud te, & deducat nos in operibus nostris sobrie, & custodiat nos in sua potentia, Per Dominum nostrum, &c.

℣. Domine exaudi orationem meam.

℞. Et clamor meus ad te veniat,

℣. Benedicamus Domino,

℞. Deo gratias.

AD LAUDES.

Deus in adjutorium, &c.
Ant. Mane notum faciet.

Psalmus 142.

DOmine exaudi orationem meam; * auribus percipe obsecrationem meam in veritate tua; exaudi me in tua justitia.

Et nos intres in judicium cum servo tuo, * quia non justificabitur in conspectu tuo omnis vivens.

Quia persecutus est inimicus animam meam; * humiliavit in terra vitam meam.

Collocavit me in obscuris sicut mortuos sæculi; * & anxiatus est super me spiritus meus, in me turbatum est cor meum.

Memor fui dierum antiquorum, meditatus sum in omnibus operibus tuis; * in factis manuum tuarum meditabar.

Expandi manus meas ad te; * anima mea sicut terra sine aqua tibi.

Velociter exaudi me, Domine; * defecit spiritus meus.

Non avertas faciem tuam a me; * & similis ero descendentibus in lacum.

Auditam fac mihi mane misericordiam tuam; * quia in te speravi.

Notam fac mihi viam in qua ambulem; * quia ad te levavi animam meam.

Eripe me de inimicis meis, Domine, ad te confugi; * doce me facere voluntatem tuam, quia Deus meus es tu.

Spiritus tuus bonus deducet me in terram rectam; * propter nomen tuum, Domine, vivificabis me in æquitate tua.

Educes de tibulatione animam meam; * & in misericordia tua disperdes inimicos meos.

Et perdes omnes qui tribulant animam meam; * quoniam ego servus tuus sum.

Gloria Patri, &c.

Ant. Mane notum faciet Dominus qui ad se pertineant, & sanctos applicabit sibi, & quos elegerit appropinquabunt ei, & quemcumque elegerit erit sanctus. *Num.* 16. 5.

Capitulum.

OMnis qui habuerit maculam de semine Aaron Sacerdotis, non accedet offerre Hostias Domino, nec panes Deo suo, nec accedat ad Altare, quia maculam habet, & contaminare non debet sanctuarium meum; ego Dominus. *Lev.* 21.

Hymnus.

O Sacerdotum veneranda jura!
Ceu vices Christi teneant, salutis
Arbitri claudunt reserantque nobis
Atria Cœli.

Omne pendentes scelus in statera,
Cum reum solvunt, Deus ipse solvit;
Cum ligant sontem, Deus ipse sontis
Vincula nectit.

Quam manus morbis adhibent peritas!
Cum secant, semper pia dextra cædit:
Cum fovent, semper pia lenit ungens
Vulnera dextra.

Verba dum promunt, populus fidelis
Excipit vocem, cupidus doceri;
Nempe divinæ sacra verba legis
Mente recondunt.

Irruens prompti cohibere fulmen,
Stant ab adverso, Dominumque placant,
Vindices in nos quoties ab alto
Depluit ira.

Dum Sacerdotes tua sacra tractant,
Christe, fac sacris quibus applicasti:
Consonent mores, populique fiat
Forma Sacerdos.

Luminis splendor, Patris una Proles,
Christe, te pronus veneretur orbis,
Qui Sacerdotes per amoris almi
Flamen inungis. Amen.

℣. Lavabo inter innocentes manus meas.
℟. Et circumdabo altare tuum, Domine.

Ant. Visitabo.

Canticum Zachariæ. Luc. 1.

BEnedictus Dominus Deus Israel; * quia visitavit, & fecit redemptionem plebis suæ.

Et erexit cornu salutis nobis, * in domo David pueri sui.

Sicut locutus est per os sanctorum, * qui a sæculo sunt, Prophetarum ejus.

Salutem ex inimicis nostris, * & de manu omnium qui oderunt nos.

Ad faciendam misericordiam cum patribus nostris; * & memorari testamenti sui sancti.

Jusjurandum, quod juravit ad Abraham Patrem nostrum, * daturum se nobis.

Ut sine timore, de manu inimicorum nostrorum liberati, * serviamus illi.

In sanctitate & justitia coram ipso, * omnibus diebus nostris.

Et tu, puer, propheta Altissimi vocaberis; * præibis enim ante faciem Domini parare vias ejus.

Ad dandam scientiam salutis plebi ejus, * in remissionem peccatorum eorum.

Per viscera misericordiæ Dei nostri, * in quibus visitavit nos oriens ex alto.

Illuminare his qui in tenebris & in umbra mortis sedent, * ad dirigendos pedes nostros in viam pacis.

Gloria Patri, &c.

Ant. Visitabo oves meas, & suscitabo super eas Pastorem unum qui pascat eas. *Ezech.* 34.

℣. Domine exaudi orationem meam.

℟. Et clamor meus ad te veniat.

Oremus.

SPiritum ponderator, Domine, qui sanctum vetas dari canibus; emitte, quæsumus, lucem tuam, & veritatem tuam, ut ad cœnam nuptiarum Agni amici sponsi introducantur, & arceantur alieni. Per Dominum nostrum, &c.

AD PRIMAM.

Deus in adjutorium, &c.

Hymnus.

TArtari diræ paveant cohortes.
Bella divinum meditatur agmen:
In suis unctis Deus ipse miles
Prælia tentat.

Prodeunt tecti galea salutis,
Cum crucis signo gladioque verbi,
Intonant Christum, ruit ecce præceps
Hostis in umbras.

Sustinent curas gregis, & quiescit:
Leniunt flendo lacrymas gementum:
Quas sibi duri rapiunt, egenus
Pascitur escis.

Quæ tuis formas populis ministros,
Laus tibi jugis Deitas suprema:
Fac ut in Clero sua prima virtus,
Christe, resurgat. Amen.

Ant. Nec quisquam.

Psalmus 24.

AD te Domine levavi animam meam: * Deus meus, in te confido non erubescam.

Neque irrideant me inimici mei: * etenim universi qui sustinent te, non confundentur.

Confundantur omnes iniqua agentes, * supervacue.

Vias tuas Domine demonstra mihi, * & semitas tuas edoce me.

Dirige me in veritate tua, & doce me; quia tu es Deus Salvator meus, & te sustinui tota die.

Reminiscere miserationum tuarum, Domine, * & misericordiarum tuarum, quæ a sæculo sunt.

Delicta juventutis meæ, * & ignorantias meas ne memineris.

Secundum misericordiam tuam memento mei tu, * propter bonitatem tuam Domine.

Dulcis & rectus Dominus; * propter hoc legem dabit delinquentibus in via.

Diriget mansuetos in judicio; * docebit mites vias suas.

Universæ viæ Domini misericordia & veritas, * requirentibus testamentum ejus & testimonia ejus.

Propter nomem tuum, Domine, propitiaberis peccato meo, * multum est enim.

Quis est homo qui timet Dominum? * legem statuit ei in via quam elegit.

Anima ejus in bonis demorabitur; * & semen ejus hæreditabit terram.

Firmamentum est Dominus timentibus eum: * & testamentum ipsius ut manifestetur illis.

Oculi mei semper ad Dominum: * quoniam ipse evellet de laqueo pedes meos.

Respice in me, & miserere mei; * quia unicus & pauper sum ego.

Tribulationes cordis mei multiplicatæ sunt; * de necessitatibus meis erue me.

Vide humilitatem meam & laborem meum; * & dimitte universa delicta mea.

Respice inimicos meos, quoniam multiplicati sunt; * & odio iniquo oderunt me.

Custodi animam meam, & erue me; * non erubescam quoniam speravi in te.

Innocentes & recti adhæserunt mihi, * quia sustinui te.

Libera Deus Israel, * ex omnibus tribulationibus suis.

Gloria Patri, &c.

Ant. Nec quisquam sumat sibi honorem, sed qui vocatur a Deo tanquam Aaron. *Heb.* 5. 4.

Capitulum.

NE quis accedat alienigena, & qui non est de semine Aaron, ad offerendum incensum Domino, ne patiatur sicut passus est Core & omnis congregatio ejus, loquente Domino. ℟. Deo gratias. *Num.* 16. 40.

℣. *brev.* Christe Fili Dei vivi; * Miserere nobis. Christe. ℟. Qui non temetipsum clarificasti ut Pontifex fieres; * Miserere. Gloria Patri. Christe. *Heb.* 5. 5.

℣. Exurge Christe adjuva nos.

℟. Et libera nos propter nomen tuum.

℣. Domine exaudi orationem meam.

℟. Et clamor meus ad te veniat.

Oremus.

OMnipotens Deus, qui omnia operaris secundum consilium voluntatis tuæ; mitte, quæsumus, quos missurus es, ut qui eis fueris oneris auctor, ipse fias administrationis adjutor, & des virtutem, qui contuleris dignitatem; Per Dominum.

AD TERTIAM.

Deus in adjutorium, &c.

Hymnus.

PAx tuos ergo manet alta fines:
Christe, jam liber tibi servit orbis;
Jam tuis late tua Sponsa regnat
Tuta ministris.
Cœlitum cantus imitando, Numen
Laude ter Sanctum celebrant perenni:
Mente jam cœlo, sua membra casti
Vix sua credunt.
Si reo vindex minitatur ira,
Inferunt blanda prece vim tonanti:
Vincitur votis Deus, & vibrata
Tela coercet.
Quæ tuis formas populis ministros,
Laus tibi jugis Deitas suprema:
Fac ut in Clero sua prima virtus,
Christe, resurgat. Amen.

Ant. Si quis.

Psalmus 25.

JUdica me, Domine, quoniam ego in innocentia mea ingressus sum; * & in Domino sperans non infirmabor.

Proba me, Domine, & tenta me; * ure renes meos & cor meum.

Quoniam misericordia tua ante oculos meos, est; * & complacui in veritate tua.

Non sedi cum consilio vanitatis, * & cum iniqua gerentibus non introibo.

Odivi Ecclesiam malignantium; * & cum impiis non sedebo.

Lavabo inter innocentes manus meas; * & circumdabo Altare tuum Domine.
Ut audiam vocem laudis, * & enarrem universa mirabilia tua.
Domine, dilexi decorem domus tuæ, * & locum habitationis gloriæ tuæ.
Ne perdas cum impiis Deus animam meam, * & cum viris sanguinum vitam meam.
In quorum manibus iniquitates sunt; * dextera eorum repleta est muneribus.
Ego autem in innocentia mea ingressus sum; * redime me, & miserere mei.
Pes meus stetit in directo; * in Ecclesiis benedicam te Domine.
Gloria Patri, &c.
Ant. Si quis Spiritum Christi non habet, hic non est ejus. *Rom.* 8. 9.

Capitulum.

QUi non intrat per ostium in ovile ovium, sed ascendit aliunde, ille fur est & latro; qui autem intrat per ostium, Pastor est ovium, huic ostiarius aperit. *Joan.* 10. 2.
℟. Deo gratias.
℟. *brev.* Spiritus tuus bonus * deducet me in terram rectam. ℟. Spiritus. ℣. Diriget mansuetos in judicio. * Deducet. Gloria Patri.
℟. Spiritus. *Ps.* 142. 10.
℣. Ne projicias me a facie tua.
℟. Et Spiritum Sanctum tuum ne auferas a me.
℣. Domine exaudi orationem meam.
℟. Et clamor meus ad te veniat.

Oremus.

DEus qui facis Angelos tuos Spiritus & Ministros tuos flammam ignis, emitte Spiritum tuum, & renova faciem Cleri, ut Sacerdotes, velut administratorii spiritus in ministerium missi, de regno tuo tollant omnia scandala, &

ignem quem venit Jesus mittere in terram, in omnium cordibus accendant. Per eundem ... in unitate ejusdem, &c.

AD SEXTAM.

Deus in adjutorium, &c.

Hymnus.

JAm non bella furunt: post data prælia
In longa placidi pace quiescitis:
Pastor, pro grege pasto,
Pleno numine pascitur:
Gens per vos superum cœtibus addita,
Cœlo vos geminis plausibus excipit:
Certat prompta coronas
Vestris nectere frontibus.
Os quondam madidum sanguine Numinis,
De torrente bibit gaudia plenius:
Quem sprevere, superbo
Mundum nunc pede comprimunt.
Jugis summa Trias, sit tibi gloria:
Quæ solemne tuo præpositis gregi,
Pro mercede laboris,
Te das prodiga proemium. Amen.

Ant. Omnis plantatio.

Psalmus 23.

DOmini est terra & plenitudo ejus; * orbis terrarum, & universi qui habitant in eo.

Quia ipse super maria fundavit eum; * & super flumina præparavit eum.

Quis ascendet in montem Domini; * aut quis stabit in loco sancto ejus?

Innocens manibus & mundo corde; * qui non accepit in vano animam suam, nec juravit in dolo proximo suo.

Hic accipiet benedictionem a Domino, * & misericordiam a Deo salutari suo.

Hæc est generatio quærentium eum; * quærentium faciem Dei Jacob.

Attollite portas principes vestras, & elevamini portæ æternales; * & introibit Rex gloriæ.

Quis est iste Rex gloriæ? * Dominus fortis & potens, Dominus potens in prælio.

Attollite portas principes vestras, & elevamini portæ æternales: * & introibit Rex gloriæ.

Quis est iste Rex gloriæ? * Dominus virtutum ipse est Rex gloriæ.

Gloria Patri, &c.

Ant. Omnis plantatio quam non plantavit Pater meus cœlestis eradicabitur. *Matth.* 15. 13.

Capitulum.

NOli quærere a Domino ducatum, neque a rege Cathedram honoris: noli quærere fieri judex, nisi valeas virtute irrumpere iniquitates.

℞. Deo gratias. *Eccl.* 7. 4.

℞. *br.* Proba me Deus, * Et scito cor meum.

℞. Proba me. ℣. Interroga me, & cognosce semitas meas: * Et scito. Gloria Patri. ℞. Proba me. *Psal.* 138. 23. ℣. Vias tuas Domine demonstra mihi. ℞. Et semitas tuas edoce me.

Oremus.

COnstitue, Domine, super opus tuum viros boni testimonii, plenos Spiritu Sancto, & sapientia, qui velut fideles mysteriorum dispensatores, quæ sua sunt non quærant, sed ab ovibus recipientes necessitatis sustentationem, a Principe Pastorum expectent mercedem. Per eumdem... in unitate ejusdem, &c.

AD NONAM.

Deus in adjutorium, &c.

Hymnus.

QUi stellata Poli tangitis atria,
Proles vestra sumus, Pontifices sacri,
Quæ suprema tenetis,
Nati possideant bona.
Densis quæ fuerant nubibus obsita,
Puro nuda beet lumine veritas;
Aris quæ latitabat,
Se jam detegat hostia.
Per vos assiduis culta laboribus,
Tellus nos segetes pinguior attulit:
Vestram ferte superni
Messem Patris in horrea.
Jugis summa Trias, sit tibi gloria,
Quæ solemne tuo præpositis gregi,
Pro mercede laboris,
Te das prodiga præmium. Amen.

Ant. Amice.

Psalmus 17.

DOmine quis habitabit in tabernaculo tuo? * aut quis requiescet in monte sancto tuo?

Qui ingreditur sine macula; * & operatur justitiam.

Qui loquitur veritatem in corde suo; * qui non egit dolum in lingua sua.

Nec fecit proximo suo malum; * & opprobrium non accepit adversus proximos suos.

Ad nihilum deductus est in conspectu ejus malignus; * timentes autem Dominum glorificat.

Qui jurat proximo suo, & non decipit; * qui pecuniam suam non dedit ad usuram, & munera super innocentem non accepit.

Qui facit hæc, non movebitur in æternum.

Gloria Patri, &c.

Ant. Amice, quomodo huc intrasti non habens vestem nuptialem? *Mat.* 22. 22.

Capitulum.

VÆ! filii desertores, dicit Dominus, ut faceretis consilium, & non ex me, & ordiremini telam & non per spiritum meum, ut adderetis peccatum super peccatum, & os meum non interrogastis. *Is.* 30. 1.

℟. Deo gratias.

℟. *br.* Tu Domine, * ℣. Qui corda nosti omnium. ℟. Tu Domine. ℣. Ostende quem elegeris accipere locum ministerii hujus.

* Qui. Gloria. &c. ℟. Tu Domine.

℣. Si dixerit mihi Dominus, non places.

℟. Præsto sum, faciat quod bonum est coram se.

℣. Domine exaudi, &c.

℟. Et clamor, &c.

Oremus.

SAnguis, quem effudit Christus, ut exhiberet sibi gloriosam Ecclesiam, clamat ad te, Deus, ut a Sacerdotali ministerio fures & mercenarios arceas; & qui mensæ dæmoniorum gaudent esse participes, ejusdem Dominici sanguinis non sinas fieri consecratores. Per eumdem.

AD

AD VESPERAS.

Deus in adjutorium, &c.

Ant. Omnis.

Psalmus 110.

MIsericordiam & judicium * cantabo tibi Domine.

Psallam & intelligam in via immaculata; * quando venies ad me.

Perambulabam in innocentia cordis mei; * in medio domus tuæ.

Non proponebam ante oculos meos rem injustam; * facientes prævaricationes odivi.

Non adhæsit mihi cor pravum; * declinantem a me malignum non cognoscebam.

Detrahentem secreto proximo suo; * hunc persequebar.

Superbo oculo & insatiabili corde, * cum hoc non edebam.

Oculi mei ad fideles terræ ut sedeant mecum; * ambulans in via immaculata, hic mihi ministrabat.

Non habitabit in medio domus meæ, qui facit superbiam; * qui loquitur iniqua non direxit in conspectu oculorum meorum.

In matutino interficiebam omnes peccatores terræ; * ut disperderem de civitate Domini omnes operantes iniquitatem.

Gloria Patri, &c.

Ant. Omnis alienigena, incircumcisus corde, non ingredietur sanctuarium meum. *Ezech.* 44. 9.

Capitulum.

DOminus quasi ignis conflans, & emundans argentum, & purgabit filios Levi; & erunt Domino offerentes sacrificia in justitia. ℞. Deo gratias. *Malach.* 3. 3.

Hymnus.

CEssant figuræ, non litat impares
Impar Sacerdos amplius hostias;
Jam Pontifex fit Numen ipsum,
Seque sibi Deus Agnus offert.
Vitam cruentus qui semel obtulit,
Se non cruentum jugiter immolat:
Mactatus aris & renascens,
Perpetuo moriendo vivit.
Ad grande munus nos Deus erigit,
Quos intus ungit sacrificos sibi,
Pondus caduci sustinemus
Angelicis humeris tremendum.
O quam stupendæ quas agimus vices!
Quem prona cœli curia suspicit,
Sacras ad Aras imperantes,
Nos docilis Deus ipse sentit.
Christum, Sacerdos, cœlitus evocas;
Per te creatur qui creat omnia,
Immotus orbem qui gubernat,
Se tibi dat facilem moveri.
Non impotenti, criminis arbiter,
Verbo, resolvis ferrea vincula:
Quas fers magistra voce, Nomen
Ecce sibi putat esse leges.
Laus summa Patri, summaque Filio,
Qui se parenti consecrat hostiam,
Sacro Ministri quo dicantur
Chrismate, laus tibi Flamen almum. Amen.

℣. Sanctificabor in iis qui appropinquant mihi.
℟. Et in conspectu omnis populi glorificabor.
Ad Magnificat, *Ant.* Elegit Sacerdotes.

Cant. B. M. V. Luc. 1.

MAgnificat * anima mea Dominum.
Et exultavit spiritus meus * in Deo salutari meo.

Quia respexit humilitatem ancillæ suæ: * ecce enim ex hoc beatam me dicent omnes generationes.

Quia fecit mihi magna, qui potens est; * & sanctum nomen ejus.

Et misericordia ejus a progenie in progenies * timentibus eum.

Fecit potentiam in brachio suo; * dispersit superbos mente cordis sui.

Deposuit potentes de sede, * & exaltavit humiles.

Esurientes implevit bonis, * & divites dimisit inanes.

Suscepit Israel puerum suum, * recordatus misericordiæ suæ.

Sicut locutus est ad Patres nostros, * Abraham & semini ejus in sæcula.

Gloria Patri, &c.

Ant. Elegit Sacerdotes sine macula voluntatem habentes in lege Dei: & mundaverunt sancta. *Mac.* 4. 42.

Oremus.

DOmine Jesu, qui temetipsum pro nobis sanctificasti, & irreprehensibiles esse præcipis, quos aliis præsse jubes corrigendis: iis tantum reconciliationis ministerium & sanguinis tui dispensationem committe, qui morum exornantur splendore, ut ex integritate Sacerdotum, fiat salus populorum. Qui vivis & regnas.

AD COMPLETORIUM.

Converte nos Deus, salutaris noster.
℟. Et averte iram tuam a nobis.
Deus in adjutorium, &c.

Ant. Adducam eos.

Psalmus Quam dilecta &c. *ut in Præparatione ad Missam, pag.* 250

Ant. Adducam eos in montem sanctum meum, & lætificabo eos in domo orationis meæ; holocausta eorum, & victimæ eorum placebunt mihi super altari meo. *Is.* 56. 7.

Hymnus.

QUos sibi nostram meditans salutem,
Nexibus sanctis Deus alligavit,
Audiant Christum docili monentem
Aure Ministri.

Vos gregi Pastor voluit præire:
Inter & servos numerare cessans,
Intimos vobis animi recessus
Pandit amicus.

Vos decet pacem populis precari,
Moribus sanctis decet hanc mereri.
Sancta, dum legem populus requiret,
Vita loquatur.

Victimam sese dedit ipse Christus,
Victimam rursum litat hic Parenti,
Et manu vestra cadit immolatus
Ipse Sacerdos.

Sacra divinus cruor ora tingit,
Totus & vestro sedet ore Christus:
Totus ah! vestro sedeat refusus
Pectore Christus.

Laus tibi detur, Genitor, perennis;
Juge sit Nato decus, & perennem
Muneris laudem referat superni
Spiritus author. Amen.

Capitulum.

QUi dixit patri suo & matri suæ: Nescio vos, & fratribus suis ignoro vos, & nescierunt filios suos; hi custodierunt eloquium tuum & pactum tuum servaverunt. *Deut.* 33. 9.

℞. *br.* Beati. * Qui habitant in domo tua Domine. ℞. Beati. ℣. In sæcula sæculorum laudabunt te. * Qui. Gloria Patri. ℞. Beati. *Psal.* 83. 5.

℣. Elegi abjectus esse in domo Dei mei.
℞. Magis quam habitare in tabernaculis peccatorum.

Ad Nunc dimittis. *Ant.* Omnes.

Canticum S. Simeonis. Luc. 2.

NUnc dimittis servum tuum, Domine, * secundum verbum tuum in pace:
Quia viderunt oculi mei, * salutare tuum,
Quod parasti, * ante faciem omnium populorum;
Lumen ad revelationem gentium, * & gloriam plebis tuæ Israel.
Gloria Patri, &c.
Ant. Omnes qui viderint eos, cognoscent illos, quia isti sunt semen cui benedixit Dominus.
℣. Domine exaudi.
℞. Et clamor, &c.

Oremus.

DOmine Jesu, qui pasceris inter lilia, celestis nos unctionis dulcedine perfunde, quos immaculati pudoris commendare debent conscientia & fama; ut sancti corpore & spiritu, in veritate tibi serviamus, & castitatis exemplo cæteris præluceamus. Qui vivis, &c.

LECTIONES

Pro singulis hebdomadæ diebus.

DOMINICA.

LECTIO I. *Exod. 3.*

De Libro Exodi.

VOcavit Dominus Moysen de medio rubi, & ait: Moyses, Moyses. Qui respondit: adsum. At ille: ne appropies, inquit, huc, solve calceamentum de pedibus tuis; locus enim in quo stas, terra sancta est. Et ait: Ego sum Deus patris tui, Deus Abraham, Deus Isaac, & Deus Jacob. Abscondit Moyses faciem suam: non enim audebat aspicere contra Deum. Cui ait Dominus: Vidi afflictionem populi mei in Ægypto, & clamorem ejus audivi propter duritiam eorum qui præsunt operibus: & sciens dolorem ejus descendi ut liberem eum de manibus Ægyptiorum, & educam de terra illa in terram bonam & spatiosam, in terram quæ fluit lacte & melle, ad loca Chananæi, & Hæthæi, & Amorrhæi, & Pherezæi, & Hævæi, & Jebusæi. Clamor ergo filiorum Israel venit ad me, vidique afflictionem eorum, qui ab Ægyptiis opprimuntur. Sed veni & mittam

te ad Pharaonem, ut educas populum meum filios Israel de Egypto. Dixitque Moyses ad Deum: Quis sum ego ut vadam ad Pharaonem & educam filios Israel de Ægypto? Qui dixit ei: Ego ero tecum. Tu autem Domine, &c.

LECTIO II.

Lectio sancti Evangelii secundum Joannem. *c.* 10.

Amen, amen dico vobis: qui non intrat per ostium in ovile ovium, sed ascendit aliunde, ille fur est & latro; qui autem intrat per ostium, pastor est ovium. Huic ostiarius aperit, & oves vocem ejus audiunt, & proprias oves vocat nominatim, & educit eas. Et cum proprias oves emiserit, ante eas vadit: & oves illum sequuntur, quia sciunt vocem ejus. Alienum autem non sequuntur, sed fugiunt ab eo: quia non noverunt vocem alienorum. Hoc proverbium dixit eis Jesus. Illi autem non cognoverunt quid loqueretur eis. Dixit ergo eis iterum Jesus: Amen, amen dico vobis, quia ego sum ostium ovium. Omnes, quotquot venerunt, fures sunt, & latrones, & non audierunt eos oves. Ego sum ostium. Per me si quis introierit, salvabitur: & ingredietur & egredietur, & pascua inveniet. Fur non venit nisi ut furetur, & mactet, & perdat. Ego veni ut vitam habeant, & abundantius habeant.

FERIA II.

LECTIO I. *Num. 16.*

De Libro Numerorum.

SUrrexit Moyses & abiit ad Dathan & Abiron: & sequentibus eum senioribus Israel, dixit ad turbam: Recedite a tabernaculis hominum impiorum, & nolite tangere quæ ad eos pertinent, ne involvamini in peccatis eorum. Cumque recessissent a tentoriis eorum per circuitum, Dathan & Abiron egressi stabant in introitu papilionum suorum, cum uxoribus & liberis omnique frequentia. Et ait Moyses: In hoc scietis quod Dominus miserit me ut facerem universa quæ cernitis, & non ex proprio ea corde protulerim: si consueta hominum morte interierint, & visitaverit eos plaga, qua & cæteri visitari solent, non me misit Dominus: sin autem novam rem fecerit Dominus, ut aperiens terra os suum, deglutiat eos & omnia quæ ad eos pertinent, descenderintque viventes in infernum, scietis quod blasphemaverint Dominum. Confestim igitur, ut cessavit loqui, dirupta est terra sub pedibus eorum: & aperiens os suum, devoravit illos cum tabernaculis suis & universa substantia eorum, descenderuntque vivi in infernum operti humo, & perierunt de medio multitudinis.

LECTIO II.

De Actibus Apostolorum. *Cap. 1.*

EXurgens Petrus in medio fratrum dixit (erat autem turba hominum simul fere centum viginti). Viri fratres, oportet impleri scripturam,

quam prædixit Spiritus Sanctus per os David de Juda, qui fuit dux eorum, qui comprehenderunt Jesum; qui connumeratus erat in nobis, & sortitus est sortem ministerii hujus. Et hic quidem possedit agrum de mercede iniquitatis, & suspensus crepuit medius; & diffusa sunt omnia viscera ejus. Et notum factum est omnibus habitantibus Jerusalem, ita ut appellaretur ager ille, lingua eorum, Haceldama, hoc est, ager sanguinis. Scriptum est enim in libro Psalmorum: Fiat commoratio eorum deserta, & non sit qui inhabitet in ea; & Episcopatum ejus accipiat alter. Oportet ergo ex his viris, qui nobiscum sunt congregati in omni tempore, quo intravit & exivit inter nos Dominus Jesus, incipiens a Baptismate Joannis usque in diem, qua assumptus est a nobis, testem resurrectionis ejus nobiscum fieri unum ex istis. Et statuerunt duos, Joseph, qui vocabatur Barsabas, qui cognominatus est Justus; & Matthiam. Et orantes dixerunt: Tu Domine, qui corda nosti omnium, ostende quem elegeris ex his duobus unum, accipere locum ministerii hujus, & apostolatus, de quo prævaricatus est Judas ut abiret in locum suum. Et dederunt sortes eis, & cecidit sors super Matthiam, & annumeratus est cum undecim Apostolis.

FERIA III.

LECTIO I. *Sap. 9*

De libro Sapientiæ.

MItte (Sapientiam) de cœlis sanctis tuis, & a sede magnitudinis tuæ, ut mecum sit & mecum laboret, ut sciam quid acceptum sit apud te; scit enim illa omnia, & intelligit, & deducet me in operibus meis sobrie, & custodiet me in

sua potentia. Et erunt accepta opera mea, & disponam populum tuum juste, & ero dignus sedium patris mei. Quis enim hominum poterit scire consilium Dei? aut quis poterit cogitare quid velit Deus? Cogitationes enim mortalium timidæ, & incertæ providentiæ nostræ. Corpus enim quod corrumpitur, aggravat animam, & terrena inhabitatio deprimit sensum multa cogitantem. Et difficile æstimamus quæ in terra sunt, et quæ in prospectu sunt invenimus cum labore. Quæ autem in cœlis sunt quis investigabit? Sensum autem tuum quis sciet, nisi tu dederis sapientiam, & miseris Spiritum Sanctum tuum de Altissimis: & sic correctæ sint semitæ eorum, qui sunt in terris, & quæ tibi placent didicerint homines? Nam per sapientiam sanati sunt quicumque placuerunt tibi, Domine, a principio.

LECTIO II. *Act. 13.*

De Actibus Apostolorum.

ERant autem in Ecclesia, quæ erat Antiochia, Prophetæ, & Doctores, in quibus Barnabas, Simon, qui vocabatur Niger, & Lucius Cirenensis, & Manahen, qui erat Herodis Tetrarchæ collactaneus, & Saulus. Ministrantibus autem illis Domino, & jejunantibus, dixit illis Spiritus Sanctus: Segregate mihi Saulum, & Barnabam in opus, ad quod assumpsi eos. Tunc jejunantes, & orantes, imponentesque eis manus, dimiserunt illos. Et ipsi quidem missi a Spiritu Sancto abierunt Seleuciam, & inde navigaverunt Cyprum. Et cum venissent Salaminam, prædicabant verbum Dei in Synagogis Judæorum. Habebant autem & Joannem in ministerio. Et cum perambulassent universam insulam usque Paphum, invenerunt quemdam virum Magum pseudo-Pro-

phetam, Judæum, cui nomen Barjesu, qui erat cum Proconsule Sergio Paulo, viro prudente. Hic, accersitis Barnaba, & Saulo, desiderabat audire verbum Dei. Resistebat autem illis Elymas Magus (sic enim interpretatur nomen ejus) quærens avertere Proconsulem a fide. Saulus autem, qui & Paulus, repletus Spiritu Sancto, intuens in eum, dixit: O plene omni dolo, & omni fallacia, fili diaboli, inimice omnis justitiæ, non desinis subvertere vias Domini rectas? Et nunc ecce manus Domini super te, & eris cæcus, non videns solem usque ad tempus: & confestim cecidit in eum caligo, & tenebræ, & circuiens quærebat qui ei manus daret.

F E R I A IV.

L E C T I O I. 1. *Reg. c.* 3. 10.

De libro primo Regum.

VEnit Dominus & stetit, & vocavit sicut vocaverat secundo: Samuel, Samuel. Et ait Samuel: loquere, Domine, quia audit servus tuus. Et dixit Dominus ad Samuelem: ecce ego facio verbum in Israel, quod quicumque audierit, tinnient ambæ aures ejus. In die illa suscitabo adversum Heli omnia quæ locutus sum super domum ejus: incipiam & complebo. Prædixi enim ei quod judicaturus essem domum ejus in æternum, propter iniquitatem, eo quod noverat indigne agere filios suos, & non corripuerit eos. Idcirco juravi domui Heli, quod non expietur iniquitas domus ejus victimis & muneribus usque in æternum. Dormivit autem Samuel usque mane, aperuitque ostia domus Domini. Et Samuel timebat indicare visionem Heli. Vocavit ergo Heli Samuelem, & dixit: Samuel fili mi. Qui

respondens, ait: Præsto sum. Et interrogavit eum: Quis est sermo quem locutus est Dominus ad te? Oro te ne celaveris me; hæc faciat tibi Deus, & hæc addat, si absconderis a me sermonem ex omnibus verbis quæ dicta sunt tibi. Indicavit itaque ei Samuel universos sermones, & non abscondit ab eo. Et ille respondit: Dominus est: quod bonum est in oculis suis faciat. Crevit autem Samuel, & Dominus erat cum eo, & non cecidit ex omnibus verbis ejus in terram.

LECTIO II. *Matth.* 27.

Lectio sancti Evangelii secundum Matthæum.

TUnc accessit ad Jesum mater filiorum Zebedæi cum filiis suis, adorans & petens aliquid ab eo. Qui dixit ei: Quid vis? Ait illi: Dic ut sedeant hi duo filii mei, unus ad dexteram tuam & unus ad sinistram in regno tuo. Respondens autem Jesus, dixit: Nescitis quid petatis: potestis bibere calicem, quem ego bibiturus sum? Dicunt ei: Possumus. Ait illis: Calicem quidem meum bibetis: sedere autem ad dexteram meam vel sinistram non est meum dare vobis, sed quibus paratum est a Patre meo. Et audientes decem indignati sunt de duobus fratribus. Jesus autem vocavit eos ad se, & ait: Scitis quia Principes gentium dominantur eorum, & qui majores sunt potestatem exercent in eos. Non ita erit inter vos: sed quicumque voluerit inter vos major fieri, sit vester minister: & qui voluerit inter vos primus esse, erit vester servus. Sicut Filius hominis non venit ministrari, sed ministrare & dare animam suam redemptionem pro multis.

FERIA V.

LECTIO I. *Isai. 22.*

De Isaia Propheta.

HÆc dicit Dominus Deus exercituum: Vade ingredere ad eum qui habitat in tabernaculo, ad Sobnam præpositum templi, & dices ad eum: Quid tu hic, aut quasi quis hic? quia excidisti tibi hic sepulchrum, excidisti in excelso memoriale diligenter, in petra tabernaculum tibi. Ecce Dominus asportari te faciet, sicut asportatur gallus gallinaceus, & quasi amictum sic sublevabit te. Coronans coronabit te tribulatione, quasi pilam mittet te in terram latam & spatiosam: ibi morieris, & ibi erit currus gloriæ tuæ, ignominia domus Domini tui. Et expellam te de statione tua, & de ministerio tuo deponam te. Et erit in die illa. Vocabo servum meum Eliacim filium Helciæ, & induam illum tunica tua, & cingulo tuo confortabo eum, & potestatem tuam dabo in manu ejus: & erit quasi pater habitantibus Jerusalem & domui Juda, & dabo clavem domus David super humerum ejus: & aperiet, & non erit qui claudat; & claudet, & non erit qui aperiat.

LECTIO II. *ad Galat. c. 1.*

De Epist. B. Pauli Apost. ad Galatas.

CUm placuit ei, qui me segregavit ex utero matris meæ, & vocavit per gratiam suam, ut revelaret Filium suum in me, ut evangelizarem illum in Gentibus: continuo non acquievi carni & sanguini, neque veni Jerosolymam ad antecessores meos Apostolos; sed abii in Arabiam; & iterum reversus sum Damascum; deinde post annos tres veni Jerosolymam videre Petrum, &

mansi apud eum diebus quindecim. Alium autem Apostolorum vidi neminem, nisi Jacobum fratrem Domini. Quæ autem scribo vobis, ecce coram Deo quia non mentior. Deinde veni in partes Syriæ, & Ciliciæ. Eram autem ignotus facie Ecclesiis Judææ quæ erant in Christo: tantum autem auditum habebant; quoniam qui persequebatur nos aliquando, nunc evangelizat fidem, quam aliquando expugnabat, & in me clarificabant Deum.

FERIA VI.

LECTIO I. *Jerem. c. 1.*

De Jeremia Propheta.

FActum est Verbum Domini ad me dicens: Priusquam te formarem in utero novi te; & antequam exires de vulva, sanctificavi te, & Prophetam in Gentibus dedi te. Et dixi, A, a, a, Domine Deus, ecce nescio loqui, quia puer ego sum. Et dixit Dominus ad me: Noli dicere: Puer sum: quoniam ad omnia quæ mittam te ibis; & universa quæcumque mandavero tibi, loqueris. Ne timeas a facie eorum; quia tecum ego sum ut eruam te, dicit Dominus. Et misit Dominus manum suam, & tetigit os meum; et dixit Dominus ad me: Ecce dedi verba mea in ore tuo; ecce constitui te hodie super Gentes & super regna, ut evellas, & destruas, & disperdas, & dissipes, & ædifices, & plantes.

LECTIO II. *ad Hæb. c. 5.*

De Epist. B. Pauli Apostoli ad Hæbreos.

OMnis Pontifex ex hominibus assumptus, pro hominibus constituitur in iis quæ sunt ad Deum, ut offerat dona & sacrificia pro peccatis;

qui condolere possit iis qui ignorant & errant; quoniam & ipse circumdatus est infirmitate; & propterea debet, quemadmodum pro populo, ita etiam & pro semetipso offerre pro peccatis. Nec quisquam sumit sibi honorem, sed qui vocatur a Deo tanquam Aaron. Sic & Christus non semetipsum clarificavit ut Pontifex fieret: sed qui locutus est ad eum: Filius meus es tu, ego hodie genui te. Quemadmodum & in alio loco dicit: Tu es Sacerdos in æternum, secundum ordinem Melchisedech. Qui in diebus carnis suæ, preces supplicationesque ad eum, qui possit illum salvum facere a morte, cum clamore valido & lacrymis offerens, exauditus est pro sua reverentia. Et quidem cum esset Filius Dei didicit, ex eis quæ passus est, obedientiam; & consummatus, factus est omnibus obtemperantibus sibi causa salutis æternæ. Appellatus a Deo Pontifex juxta ordinem Melchisedech.

SABBATO.

LECTIO I. *Ezech. c. 34.*

De Ezechiele Propheta.

FIlli hominis, propheta de Pastoribus Israel. Propheta, & dices pastoribus: Hæc dicit Dominus Deus: Væ pastoribus Israel, qui pascebant semetipsos; nonne greges a pastoribus pascuntur? lac comedebatis, & lanis operiebamini, & quod crassum est occidebatis: gregem autem meum non pascebatis. Quod infirmum fuit non consolidastis, & quod ægrotum non sanastis, quod confractum est non alligastis, & quod abjectum est non reduxistis, & quod perierat non quæsistis. Sed cum austeritate imperabatis eis, & cum potentia. Et dispersæ sunt oves meæ,

eo quod non esset Pastor; & factæ sunt in devorationem omnium bestiarum agri, & dispersæ sunt. Erraverunt greges mei in cunctis montibus, & in universo colle excelso, & super omnem faciem terræ dispersi sunt greges mei, & non erat qui requireret, non erat, inquam, qui requireret. Propterea, pastores, audite verbum Domini... Hæc dicit Dominus Deus: Ecce ego ipse super pastores requiram gregem meum de manu eorum, & cessare faciam eos ut ultra non pascant gregem, nec pascant amplius pastores semetipsos, & liberabo gregem meum de ore eorum, & non erit ultra eis in escam.

LECTIO II. Luc. 14.

Lectio sancti Evangelii secundum Lucam.

QUi non bajulat crucem suam, & venit post me, non potest meus esse discipulus. Quis enim ex vobis volens turrim ædificare, non prius sedens computat sumptus, qui necessarii sunt, si habeat ad perficiendum; ne posteaquam posuerit fundamentum, & non potuerit perficere, omnes qui vident, incipiant illudere ei, dicentes: Quia hic homo cœpit ædificare, & non potuit consummare? Aut quis rex iturus committere bellum adversus alium regem, non sedens prius cogitat, si possit cum decem millibus occurrere ei, qui cum viginti millibus venit ad se? alioquin adhuc illo longe agente, legationem mittens, rogat ea quæ pacis sunt. Sic ergo omnis ex vobis, qui non renunciat omnibus quæ possidet, non potest meus esse discipulus. Bonum est sal; si autem sal evanuerit, in quo condietur? neque in sterquillinium utile est, sed foras mittetur. Qui habet aures audiendi audiat.

ORATIO

A PAPA URBANO VIII. EDITA.

ANte oculos tuos, Domine, culpas nostras ferimus, & plagas quas accepimus, conferimus.

Si pensamus malum quod fecimus, minus est quod patimur, majus est quod meremur.

Gravius est quod commisimus, levius est quod toleramus.

Peccati pœnam sentimus, & peccandi pertinaciam non vitamus.

In flagellis tuis infirmitas nostra teritur, & iniquitas non mutatur.

Mens ægra torquetur, & cervix non flectitur.

Vita in dolore suspirat, & in opere non se emendat.

Si expectas, non corrigimur; si vindicas, non duramus.

Confitemur in correctione quod egimus: obliviscimur post visitationem quod flevimus.

Si extenderis manum, facienda promittimus: si suspenderis gladium, promissa non solvimus.

Si ferias, clamamus ut parcas: si peperceris, iterum provocamus ut ferias.

Habes, Domine, confitentes reos: novimus quod nisi dimittas, recte nos perimas.

Præsta, Pater omnipotens, sine merito quod rogamus, qui fecisti ex nihilo, qui te rogarent. Per Christum Dominum nostrum. Amen.

℣. Gregem tuum Pastor æterne non deseras.

℟. Sed per beatos Apostolos tuos perpetua defensione custodias. ℣. Protege Domine populum tuum ad te clamantem, & Apostolorum tuorum

patrocinio confidentem. ℞. Perpetua defensione custodias. ℣. Orate pro nobis sancti Apostoli Dei. ℞. Ut digni efficiamur promissionibus Christi.

Oratio.

PRæsta, quæsumus omnipotens Deus, ut nullis nos permittas perturbationibus concuti, quos in Apostolicæ confessionis petra solidasti. Per Dominum.

IMploret, clementissime Domine, nostris opportunam necessitatibns opem devote a nobis prolata meditatio, qua sanctus olim Joannes Chrysostomus, in hac Basilica conditus, te cum beatissimis Apostolis Petro & Paulo repræsentavit sic colloquentem: Circumdate hanc novam Sion, & circumvallate eam, hoc est, custodite, munite, precibus firmate: ut quando irascor in tempore, & orbem terræ concutio, aspiciens sepulchrum vestrum numquam desiturum, & quæ libenter propter me geritis stigmata, iram misericordia vincam, & ob hanc percipiam vestram intercessionem. Etenim quando Sacerdotium & Regnum video lacrymari, statim quasi compatiens ad commiserationem flector, & illius meæ vocis reminiscor: Protegam Urbem hanc propter David servum meum, & Aaron sanctum meum. Domine, fiat, fiat: Amen, amen.

Oratio ante Officium.

APeri, Domine, os meum ab benedicendum nomen sanctum tuum; munda quoque cor meum ab omnibus vanis, perversis, & alienis cogitationibus: intellectum illumina, affectum inflamma, ut digne, attente, ac devote hoc Officium recitare valeam, & exaudiri merear ante conspectum divinæ Majestatis tuæ. Per Christum &c.

Domine, in unione illius divinæ intentionis, qua ipse in terris laudes Deo Patri persolvisti, has tibi horas persolvo.

Oratio post Officium.

SAcrosanctæ & individuæ Trinitati, crucifixi Domini nostri Jesu Christi humanitati, beatissimæ & gloriosissimæ semperque Virginis Mariæ fœcundæ integritati; & omnium Sanctorum universitati, sit sempiterna laus, honor, virtus & gloria ab omni creatura; nobisque remissio omnium peccatorum, per infinita sæcula sæculorum. Amen.

Beata viscera Mariæ Virginis quæ portaverunt æterni Patris Filium; & beata ubera quæ lactaverunt Christum Dominum.

INDEX RERUM

QUÆ HOC LIBELLO CONTINENTUR.

IN PRIMA PARTE.

IN SECUNDA PARTE.

IN TERTIA PARTE.

FINIS.